

มาตรการทางกฎหมายในการกำกับดูแลธุรกิจประกันชีวิต

ภาพ ภิโยดิลกชัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

พ.ศ. 2548

ISBN 974 – 9745 – 71 – X

LEGAL MEASURES TO REGULATE LIFE INSURANCE BUSINESS

PAPORN PIYAYODILOKCHAI

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Laws

Department of Law

Graduate School Dhurkijpundit University

2005

ISBN 974 – 9745 – 71 - X

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ ด้วยความช่วยเหลือจากบุคคลมากมายที่ขอกล่าวถึงด้วยความขอบพระคุณ

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์ ดร.พีรพันธุ์ พาลุสุข ซึ่งได้ให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มาตั้งแต่แรก ที่กรุณาว่าเป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และได้ให้ข้อเสนอแนะซึ่งทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์กมลมิตร วุฒิจำนงค์ ที่กรุณาเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และได้กรุณาสละเวลาอันมีค่าของท่าน ให้คำแนะนำปรึกษาและข้อคิดเห็นต่าง ๆ ตลอดจนได้ทำการตรวจแก้ไขวิทยานิพนธ์ของผู้เขียนอย่างดีมาโดยตลอด

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์อำนาจ สุขเวทย์ ที่ได้กรุณาสละเวลามาเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ พร้อมทั้งได้ให้ความรู้ ข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็นต่าง ๆ ตลอดจนได้สละเวลาในการเข้าร่วมรับฟังการสัมภาษณ์บุคคลต่างๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลธุรกิจประกันชีวิต ทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการเขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นอย่างมาก

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณท่านรองศาสตราจารย์ ชูศักดิ์ ศิรินิล ท่านรองศาสตราจารย์ ดร. ภูมิ โขคเหมาะ ที่ได้กรุณาสละเวลามาเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ พร้อมทั้งให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นต่างๆ ซึ่งทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์มากขึ้น

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณท่านศาสตราจารย์ ดร. วีระ ศรีธรรมรักษ์ ซึ่งได้ให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นต่าง ๆ ในการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ บิดามารดา บิดามารดาของสามิผู้เขียน ซึ่งได้ให้การสนับสนุนและให้กำลังใจแก่ผู้เขียนตลอดมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งมารดาของสามิผู้เขียน ที่ช่วยกรุณาดูแลหลาน ในช่วงระยะเวลาที่ผู้เขียนทำการศึกษาและจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ผู้เขียนขอขอบคุณ นายชลรัตน์ โขยะสิทธิ์ นายชนะพล มหาวงษ์ นายสมพงษ์ ธีราเวชปัญญา และนางนภาพร แดคภู ซึ่งสละเวลาในการให้สัมภาษณ์ ตอบคำถาม และแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ เพื่อประโยชน์แก่วิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ผู้เขียนขอขอบคุณอาจารย์นันทวัน จิระนะ นางสาวชลาลัย พงษ์ศิริ นางสาววิภา สงวนทรัพย์ ตลอดจนพี่ ๆ น้อง ๆ และเพื่อนๆ อีกทั้งทุกท่านที่ผู้เขียนมิได้กล่าวนามในที่นี้ ที่เป็นกำลังใจและให้ความช่วยเหลือในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ทำยนี้ ผู้เขียนขอขอบคุณนายสุชาติ ภิโยคติกชัย สามิผู้เขียน ที่ได้ให้การสนับสนุนและให้กำลังใจผู้เขียนในทุก ๆ ด้านมาโดยตลอด และช่วยดูแลบุตร ซึ่งทำให้ผู้เขียนสามารถทุ่มเทเวลาในการศึกษาและจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ภาพร ภิโยคติกชัย

มกราคม 2548

DPU

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	ฅ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ซ

บทที่

1. บทนำ	1
1. สภาพและความสำคัญของปัญหา	1
2. วัตถุประสงค์ในการศึกษา	3
3. สมมติฐาน	4
4. วิธีการศึกษา	4
5. ขอบเขตของการศึกษา	4
6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
2. วิวัฒนาการของการกำกับดูแลธุรกิจประกันชีวิตในประเทศไทย	6
1. วิวัฒนาการของการประกันชีวิตและการกำกับดูแลธุรกิจประกันชีวิตในประเทศไทย	9
1.1 พัฒนาการของกรมการประกันภัย	12
1.2 พัฒนาการของกฎหมายที่ใช้ในการกำกับดูแลธุรกิจประกันชีวิตในประเทศไทย	19
2. การเปิดเสรีธุรกิจประกันภัยไทย	23
3. โครงสร้างของธุรกิจประกันชีวิตในประเทศไทย	24
3. มาตรการทางกฎหมายในการกำกับดูแลธุรกิจประกันชีวิต	28
1. มาตรฐานการกำกับดูแลธุรกิจประกันภัย (IAIS Insurance Core Principles)	28
2. การกำกับดูแลธุรกิจประกันชีวิตในประเทศไทยเปรียบเทียบกับต่างประเทศ	46
2.1 การจัดตั้งและการขอรับใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันชีวิต	51

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

2.2	หลักประกันฐานะการเงินและความมั่นคงของบริษัทประกันชีวิต	56
2.2.1	การวางหลักทรัพย์ประกันไว้กับนายทะเบียน	57
2.2.2	การดำรงไว้ซึ่งเงินกองทุนและทรัพย์สิน	58
2.2.3	การจัดสรรเบี้ยประกันภัยไว้เป็นเงินสำรองประกันภัย	60
2.2.4	การวางเงินสำรองไว้กับนายทะเบียน	61
2.3	การกำกับดูแลการดำเนินการของบริษัทประกันชีวิต	62
2.3.1	การลงทุนประกอบธุรกิจอื่นของบริษัทประกันชีวิต	62
2.3.2	สัญญาประกันชีวิต	64
2.3.3	อัตราเบี้ยประกันชีวิต	67
2.3.4	การปฏิบัติตามสัญญาประกันชีวิต	68
2.3.5	ผู้บริหารของบริษัทประกันชีวิต	74
2.3.6	การจัดทำสมุดทะเบียน สมุดบัญชี และรายงานต่าง ๆ	77
2.3.7	การตรวจสอบบริษัทประกันชีวิต	80
2.3.8	การควบคุมบริษัทประกันชีวิต	81
2.4	การกำกับดูแลกรณีเลิกกิจการ	83
2.4.1	การเพิกถอนใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันชีวิต	83
2.4.2	การเลิกกิจการประกันชีวิต	84
2.5	การกำกับดูแลตัวแทนและนายหน้าประกันชีวิต	85
2.6	เงินกองทุนคุ้มครองผู้เอาประกันชีวิต	95
4.	วิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายในการกำกับดูแลธุรกิจประกันชีวิต	96
1.	รูปแบบการจัดตั้งบริษัทประกันชีวิต	96
2.	การกำกับดูแลผู้บริหารของบริษัทประกันชีวิต	97
3.	ความไม่เพียงพอของหลักประกันฐานะการเงิน และความมั่นคงของบริษัทประกันชีวิต	98
4.	การตรวจสอบธุรกิจประกันชีวิต	100
5.	การประวิงการจ่ายเงินเอาประกันชีวิตหรือเงินอื่นตามสัญญาประกันชีวิต	100
6.	การกำกับดูแลตัวแทนและนายหน้าประกันชีวิต	100

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
7. การกำกับดูแลนักคณิตศาสตร์ประกันภัยและ ผู้สอบบัญชีของธุรกิจประกันชีวิต	102
5. บทสรุปและข้อเสนอแนะ	103
บรรณานุกรม	121
ภาคผนวก	127
1. ร่างพระราชบัญญัติประกันชีวิต (ฉบับที่...) พ.ศ....	128
2. ประกาศนายทะเบียน เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และระยะเวลาที่ถือว่า เป็นการประวิงการจ่ายเงินหรือการประวิงการคืนเบี้ยประกันภัยของ บริษัทประกันชีวิต	183
ประวัติผู้เขียน	185

หัวข้อวิทยานิพนธ์ มาตรการทางกฎหมายในการกำกับดูแลธุรกิจประกันชีวิต
ชื่อนักศึกษา ภาพร ภิชโยคิลกชัย
อาจารย์ที่ปรึกษาอาจารย์ กมลมิตร วุฒิจำนงค์
สาขาวิชา นิติศาสตร์
ปีการศึกษา 2547

บทคัดย่อ

ธุรกิจประกันชีวิตเป็นธุรกิจที่มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกรมการประกันภัย และเครื่องมือที่ใช้ในการกำกับดูแลธุรกิจประกันชีวิตคือ พระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 อย่างไรก็ตาม มาตรการในการกำกับดูแลธุรกิจประกันชีวิตก็ยังมีปัญหาหลายประการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จึงมุ่งศึกษาถึงมาตรการทางกฎหมายในการกำกับดูแลธุรกิจประกันชีวิตของประเทศไทย (ไม่รวมถึงมาตรการทางกฎหมายในการกำกับดูแลธุรกิจประกันวินาศภัย) โดยศึกษาจากการวิจัยเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลธุรกิจประกันชีวิต อีกทั้งศึกษาเปรียบเทียบกับมาตรการทางกฎหมายในการกำกับดูแลธุรกิจประกันชีวิตของต่างประเทศ คือ ประเทศอังกฤษ ฮอลแลนด์ และมาตรการในการกำกับดูแลธุรกิจประกันภัยที่กำหนดไว้ในมาตรฐานการกำกับดูแลธุรกิจประกันภัย (IAIS Insurance Core Principles) ซึ่งพัฒนาโดย International Association of Insurance Supervisors แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาทำการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ

จากการศึกษาพบว่า มาตรการทางกฎหมายในการกำกับดูแลธุรกิจประกันชีวิตมีปัญหาหลายประการ ซึ่งมีข้อเสนอแนะในการแก้ไขแต่ละปัญหา ดังนี้

1. รูปแบบการจัดตั้งบริษัทประกันชีวิต มีการอนุญาตให้มีการจัดตั้งได้ 2 รูปแบบ ทั้งในรูปแบบของบริษัทจำกัด และบริษัทมหาชนจำกัด ซึ่งอยู่ภายใต้การกำกับดูแลที่แตกต่างกัน จึงควรกำหนดให้สามารถจัดตั้งในรูปแบบของบริษัทมหาชนจำกัดเท่านั้น และควรจะกำหนดให้บริษัทมหาชนจำกัดเหล่านี้ จัดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย อันจะทำให้การกำกับการควบคุมการดำเนินการด้านต่าง ๆ และการปฏิบัติตามหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี (Good Corporate Governance) มีมากยิ่งขึ้น

2. คุณสมบัติของผู้บริหารของบริษัทประกันชีวิต ซึ่งมีการกำหนดคุณสมบัติทั่วไปเท่านั้น จึงควรให้มีการกำหนดคุณสมบัติทางการศึกษาของผู้บริหารระดับสูงของบริษัทประกันชีวิต

ให้มีคุณวุฒิขั้นต่ำปริญญาตรีหรือเทียบเท่า หรือมีประสบการณ์การทำงานในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจประกันชีวิตไม่ต่ำกว่า 3 ปี หรือเป็นบุคคลที่ได้รับการผ่อนผันจากนายทะเบียน อีกทั้งให้การแต่งตั้งผู้บริหารดังกล่าวต้องได้รับความเห็นชอบจากนายทะเบียน นอกจากนี้ควรมีการกำหนดความรับผิดชอบของผู้บริหารของบริษัทประกันชีวิตไม่ว่าทางแพ่งและทางอาญาเพิ่มขึ้น

3. หลักประกันฐานะการเงินและความมั่นคงของบริษัทประกันชีวิตซึ่งมีจำนวนที่น้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับสถานะทางเศรษฐกิจในปัจจุบัน จึงควรมีการเพิ่มจำนวนหลักทรัพย์ที่วางไว้กับนายทะเบียน และจำนวนเงินกองทุนขั้นต่ำตามที่กฎหมายกำหนด อีกทั้งควรมีการจัดตั้งกองทุนคุ้มครองผู้เอาประกันชีวิต

4. การตรวจสอบธุรกิจประกันชีวิต ควรนำระบบเตือนภัยสำหรับธุรกิจประกันภัยมาเป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์บริษัทประกันชีวิต และควรมีการกำหนดระดับของความเสี่ยงและแนวทางการแก้ไขปัญหาในระดับความเสี่ยงต่างๆ ไว้ล่วงหน้า เพื่อจะได้แก้ไขปัญหาตามแนวทางที่กำหนดไว้สำหรับความเสี่ยงแต่ละระดับ

5. กรณีที่บริษัทประกันชีวิตมีการประวิงการใช้จ่ายเงินเอาประกันชีวิตหรือเงินอื่นตามสัญญาประกันชีวิต ควรให้มีการเปิดเผยชื่อของบริษัทประกันชีวิตที่มีความผิดเกี่ยวกับการประวิงการใช้จ่ายเงินเอาประกันชีวิตหรือเงินอื่นตามสัญญาประกันชีวิตในสื่อต่าง ๆ เช่น ในเว็บไซต์ของกรมการประกันภัย เป็นต้น

6. การกำกับดูแลตัวแทนนายหน้าประกันชีวิตยังไม่เพียงพอ ซึ่งควรมีการกำหนดให้ตัวแทนนายหน้าประกันชีวิตต้องมีคุณวุฒิทางการศึกษาขั้นต่ำมัธยม 3 หรือเทียบเท่า มีการทำประกันภัยความรับผิดชอบต่ออาชีพ มีข้อกำหนดห้ามมิให้ตัวแทนนายหน้าประกันชีวิตที่ถูกเพิกถอนใบอนุญาตเป็นครั้งที่ 2 กลับเข้ามาขอรับใบอนุญาตเป็นตัวแทนนายหน้าประกันชีวิตอีก และควรพัฒนาสมาคมตัวแทนนายหน้าประกันชีวิตให้เป็นสมาคมวิชาชีพ ซึ่งจะมีบทบาทในการส่งเสริมและกำกับดูแลตัวแทนนายหน้าประกันชีวิตต่อไปในอนาคต อีกทั้งมีข้อกำหนดให้บริษัทประกันชีวิตจะต้องร่วมรับผิดชอบกับตัวแทนประกันชีวิตของบริษัทตน หากตัวแทนประกันชีวิตนั้นปฏิบัติหน้าที่จนเป็นเหตุให้ผู้เอาประกันชีวิตหรือผู้รับประโยชน์ได้รับความเสียหาย

7. การกำกับดูแลนักคณิตศาสตร์ประกันภัยและผู้สอบบัญชีของบริษัทประกันชีวิต ควรมีการกำหนดคุณสมบัติ การขึ้นทะเบียน มาตรฐานการปฏิบัติงาน และบทลงโทษนักคณิตศาสตร์ประกันภัย และผู้สอบบัญชีของบริษัทประกันชีวิตไว้เป็นการเฉพาะ

Thesis Title : Legal Measures to Regulate Life Insurance Business

Name : Paporn Piyayodilokchai

Thesis Advisor : Mr. Kamonmit Vudhijumnonk

Department : Law

Academic Year : 2004

ABSTRACT

The life insurance business is important to the economic and social system of the country. The life insurance business is under the supervision of the Department Of Insurance and instrument used in the regulation of the life insurance business is the Life Insurance Act B.E. 2535 (1992). However, the measure to regulate life insurance business still has several problems.

This thesis focuses on the study of the legal measures to regulate life insurance business (not including the legal measures to regulate non-life insurance business) through documentary research and in-depth interview of the persons who are involved with the supervision of the life insurance business and through comparison with the legal measure to regulate the life insurance business in the other countries such as England, Hong Kong and with the measure to regulate the insurance business prescribed in the IAIS Insurance Core Principles developed by International Association of Insurance Supervisors (IAIS) and to carry out the analysis of such information qualitatively.

From the study, it was found that the legal measures to regulate life insurance business still has several problems. The following are proposals to solve each such problem :

1. The form of life insurance company : life insurance companies are established either as Limited Companies and Public Companies Limited which are subjected to different supervision. It is recommended that they be established as Public Companies Limited only and be required to list in the Stock Exchange of Thailand which would subject them to additional supervision of the SEC and the SET and require them to comply with Good Corporate Governance.

2. The qualifications of the executives of the life insurance company: at the present time, the qualifications prescribed are very general. It is therefore appropriate to prescribe academic qualification of the executives at least to be Bachelor's Degree or equivalent or to have an experience relating the life insurance business not less than 3 years or the person who receive exemption from Registrar and the appointments of such executives require the consent of the Registrar. Besides, there should be a requirement that the executives of life insurance company may be subjected to higher penalty for wrongdoing, both civil and criminal.

3. The amount of to be provided security to ensure financial strength and stability of the life insurance company is quite low when compared with the current economic situation. It is therefore appropriate to increase the amount of security deposited with the Registrar and the minimum amount of fund set up as required by law. Besides, it is appropriate to establish Insured's Protection Fund.

4. The audit of the life insurance business: It is appropriate to introduce a warning system as an instrument for the analysis of the life insurance company and prescribe the risk management system and guideline so that the solutions to the problems may be carried out in accordance with the guideline for the risk at each level.

5. The payments of compensation or other amount under the life insurance contract are sometimes delayed without justifiable reasons. The names of life insurance companies which deliberately delay the payment of compensation or other money under the life insurance contract should be disclosed and made known to the public, through various media such as in the website of the Department Of Insurance, etc.

6. The supervision of the life insurance agents and brokers is still quite lax. There should be prescribed the minimum academic level of the agents and brokers at not less than 3rd Year of Secondary School or equivalent. There should be an insurance for professional misconduct and that the agents and brokers whose licenses have been revoked twice are barred from applying for the licenses. The life insurance agents and brokers association should be developed into a professional association whose future roles will be to regulate and promote the professions. Moreover, the life insurance company will

be required to be responsible jointly with its agents if the agents perform the duty in such a way as to cause damage to the insured or the beneficiary.

7. The supervision of the actuaries and auditors of the life insurance companies should be more strict by prescribing specifically their qualifications, registration, professional code of conduct and penalties for misconduct.

D
P
U

บทที่ 1

บทนำ

1. สภาพและความสำคัญของปัญหา

ธุรกิจประกันภัยทั้งการประกันชีวิตและการประกันวินาศภัย เป็นธุรกิจที่มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ เนื่องจากเป็นธุรกิจที่เกี่ยวกับการสร้างหลักประกันความมั่นคงให้กับบุคคล ครอบครัว สังคม ธุรกิจการค้าการลงทุนต่าง ๆ ตลอดจนเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการแบ่งเบาภาระของรัฐด้านสวัสดิการและการสงเคราะห์ประชาชนผู้ประสบภัย ความมั่นคงหรือความล้มเหลวของธุรกิจประกันภัยย่อมส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจสังคม ตลอดจนผู้เอาประกันภัยและประชาชนที่เกี่ยวข้องเป็นจำนวนมาก ดังนั้น จึงจำเป็นที่จะต้องมืองค์กรของรัฐมากำกับดูแลการดำเนินงานของธุรกิจประกันภัย อีกทั้งจะต้องมีกฎหมายเฉพาะที่จะใช้เป็นเครื่องมือในการกำกับดูแลดังกล่าวด้วย

ปัจจุบันธุรกิจประกันภัยทั้งการประกันชีวิตและการประกันวินาศภัยอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกรมการประกันภัย และเครื่องมือที่ใช้ในการกำกับดูแลธุรกิจประกันภัยประกอบด้วยพระราชบัญญัติ 3 ฉบับ คือ

1. พระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 109 ตอนที่ 46 ลงวันที่ 10 เมษายน 2535 มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 11 เมษายน 2535)

2. พระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. 2535 (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 109 ตอนที่ 46 ลงวันที่ 10 เมษายน 2535 มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 11 เมษายน 2535)

3. พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ พ.ศ. 2535 (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 109 ตอนที่ 44 ลงวันที่ 9 เมษายน 2535 โดยผลบังคับของพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ (ฉบับที่ 2) ทำให้พระราชบัญญัตินี้ มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 5 เมษายน 2536)

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ มุ่งศึกษาเฉพาะส่วนของการกำกับดูแลธุรกิจประกันชีวิต เนื่องจากเป็นแหล่งระดมเงินออมระยะยาวที่สำคัญของประเทศ และเป็นธุรกิจที่เกี่ยวข้องพันโดยตรงกับคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยเป็นหลักประกันรายได้ ช่วยให้ผู้เอาประกันภัยไม่ต้องกังวลกับรายได้ที่อาจสูญหายไปนยามเจ็บป่วย เกษียณ หรือเสียชีวิต อีกทั้งสัญญาประกันชีวิตจะเป็นสัญญาระยะยาว โดยบริษัทประกันชีวิตจะจ่ายเงินให้ตามที่กำหนดไว้ในกรมธรรม์ เมื่อผู้เอาประกันภัยเสียชีวิตหรือเมื่อผู้เอาประกันภัยยังคงมีชีวิตอยู่ตามระยะเวลาที่ระบุไว้ในกรมธรรม์ ซึ่งจะกำหนดจำนวนเงินที่จะจ่ายให้ไว้เป็นจำนวนที่แน่นอน จำนวนเบี้ยประกันภัยที่ชำระไปนั้น ส่วนหนึ่งจะถูกหักเป็นค่าต้นทุนในการเสียชีวิตและเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานส่วนที่เหลือจะนำและเก็บสะสม รวมไปถึงผลตอบแทนจากการลงทุน เพื่อเตรียมไว้จ่ายเมื่อผู้เอาประกันภัย

เสียชีวิตหรือเมื่อกรมธรรม์ครบกำหนดในการจ่ายเงินตามจำนวนและตามระยะเวลาที่ระบุไว้ในกรมธรรม์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันธุรกิจประกันชีวิตจะมีจำนวนเงินเอาประกันชีวิตในแต่ละปีที่สูงมาก กล่าวคือ ในปี 2545 บริษัทประกันชีวิตได้จำหน่ายกรมธรรม์ประกันชีวิตเป็นจำนวน 1,442,543 กรมธรรม์ โดยมีจำนวนเงินเอาประกันภัยรวมทั้งสิ้น 500,408 ล้านบาท มีเบี้ยประกันภัยรับโดยตรงรวมทุกประเภท 115,518 ล้านบาท มีการจ่ายเงินตามเงื่อนไขกรมธรรม์ประกันภัยให้แก่ผู้เอาประกันชีวิตและผู้รับประโยชน์ เป็นจำนวนเงิน 32,207 ล้านบาท ทั้งนี้ ณ 31 ธันวาคม 2545 ธุรกิจประกันชีวิตมีสินทรัพย์ลงทุนเป็นจำนวน 320,103 ล้านบาท มีรายได้จากการลงทุนเป็นจำนวน 17,076 ล้านบาท โดยมีผลตอบแทนจากการลงทุนร้อยละ 5.33 และเมื่อพิจารณาจากฐานะการเงินของธุรกิจประกันชีวิตจะพบว่า ณ 31 ธันวาคม 2545 ธุรกิจประกันชีวิตมีสินทรัพย์รวมจำนวน 351,483 ล้านบาท มีหนี้สินรวมทั้งสิ้น 310,378 ล้านบาท โดยหนี้สินส่วนใหญ่ได้แก่เงินสำรองประกันภัย คิดเป็นร้อยละ 90.32 ของหนี้สินรวมทั้งสิ้น และมีเงินกองทุนรวมจำนวน 41,105 ล้านบาท¹ ดังนั้นการกำกับดูแลธุรกิจประกันชีวิตของรัฐจึงมีความสำคัญ โดยมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญคือ เพื่อให้บริษัทประกันชีวิตมีฐานะมั่นคงและดำเนินการถูกต้องตามหลักวิชาการ สัญญาประกันชีวิตและอัตราเบี้ยประกันชีวิตมีความเป็นธรรม ผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประโยชน์ตามสัญญาประกันชีวิตได้รับการปฏิบัติตามสัญญาประกันชีวิตด้วยความเป็นธรรมและรวดเร็ว อีกทั้งตัวแทนประกันชีวิตและนายหน้าประกันชีวิตเป็นบุคคลที่มีความรู้และคุณสมบัติที่เหมาะสม

อย่างไรก็ตาม ณ สิ้นปี 2545 บริษัทประกันชีวิต 2 แห่งมีเงินกองทุนติดลบ² คือ บริษัท เนชั่นไวด์ประกันชีวิต จำกัด มีเงินกองทุน - 53.978 ล้านบาท และบริษัท อากเนย์ประกันชีวิต จำกัด มีเงินกองทุน - 1,324.968 ล้านบาท นอกจากนี้ ยังมีกรณีที่กรมการประกันภัยได้รับเรื่องร้องเรียนเป็นจำนวนมาก ในปัญหาข้อพิพาทเกี่ยวกับการใช้เงินเอาประกันชีวิตหรือเงินอื่นตามสัญญาประกันชีวิต หรือปัญหาที่เกิดจากตัวแทนประกันชีวิตที่รับเงินค่าเบี้ยประกันภัยจากผู้เอาประกันภัยแล้วไม่นำส่งบริษัท ทำให้ผู้เอาประกันภัยได้รับความเสียหายเพราะกรมธรรม์หมดอายุ โดยที่บริษัทประกันชีวิตไม่ร่วมรับผิดชอบ และเมื่อพิจารณาถึงมาตรการในการกำกับดูแลธุรกิจประกันชีวิต จะเห็นได้ว่า มาตรการในการกำกับดูแลธุรกิจประกันชีวิตในปัจจุบันยังมีปัญหาหลายประการ กล่าวคือ

1. ปัญหาเกี่ยวกับรูปแบบการจัดตั้งบริษัทประกันชีวิต ซึ่งมีการอนุญาตให้มีการจัดตั้งได้ 2 รูปแบบ ทั้งในรูปของบริษัทจำกัด และบริษัทมหาชนจำกัด ซึ่งการจัดตั้งบริษัทประกันชีวิตในแต่ละรูปแบบดังกล่าวจะมี

¹ กรมการประกันภัย กระทรวงพาณิชย์. รายงานธุรกิจประกันภัยในประเทศไทย 2545 (Annual Insurance Report of Thailand 2002). กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด โรงพิมพ์อักษรไทย , 2547, หน้า 5 – 14.

² กรมการประกันภัย กระทรวงพาณิชย์. รายงานธุรกิจประกันภัยในประเทศไทย 2545 (Annual Insurance Report of Thailand 2002).กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด โรงพิมพ์อักษรไทย , 2547, หน้า 221 และ 235.

ระดับของการกำกับดูแลที่แตกต่างกัน โดยการจัดตั้งบริษัทประกันชีวิตในรูปแบบของบริษัทมหาชนจำกัดจะมีผลดีกว่าบริษัทประกันชีวิตที่เป็นบริษัทจำกัด

2. ปัญหาเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้บริหารของบริษัทประกันชีวิต ตลอดจนมาตรการในการลงโทษผู้บริหารของบริษัทประกันชีวิตที่ทุจริตและก่อให้เกิดความเสียหายต่อผู้เอาประกันภัยซึ่งยังไม่เพียงพอ ซึ่งทำให้ผู้บริหารของบริษัทประกันชีวิตที่มีเจตนาทุจริตไม่เกิดความเกรงกลัว

3. ปัญหาเกี่ยวกับความไม่เพียงพอของหลักประกันความมั่นคงในฐานะการเงินของบริษัทประกันชีวิต เช่น ความไม่เหมาะสมเพียงพอของหลักทรัพย์วางไว้กับนายทะเบียน ตลอดจนเงินสำรอง เป็นต้น เนื่องจากจำนวนหลักประกันความมั่นคงต่าง ๆ มีจำนวนน้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับสถานะเศรษฐกิจในปัจจุบัน นอกจากนี้ ยังไม่มีการจัดตั้งกองทุนเพื่อคุ้มครองผู้เอาประกันชีวิต

4. ปัญหาเกี่ยวกับความไม่เพียงพอของการกำกับดูแลตัวแทนนายหน้าประกันชีวิต ทั้งในด้านคุณสมบัติและมาตรการในการลงโทษตัวแทนนายหน้า ซึ่งส่งผลให้ตัวแทนนายหน้าประกันชีวิตบางส่วนขาดความรู้ด้านการประกันชีวิต ขาดจิตสำนึกพร้อมรับผิดชอบต่อสังคม และขาดจรรยาบรรณในการประกอบอาชีพ

5. ปัญหาเกี่ยวกับการกำกับดูแลผู้เกี่ยวข้องกับธุรกิจประกันชีวิต ได้แก่ นักคณิตศาสตร์ประกันภัย ผู้สอบบัญชีของธุรกิจประกันชีวิต ซึ่งปัจจุบันยังไม่มีข้อกำหนดไว้

จากปัญหาต่าง ๆ ข้างต้น ผู้เขียนจึงมุ่งศึกษาถึงมาตรการทางกฎหมายที่ใช้ในการกำกับดูแลธุรกิจประกันชีวิตในประเทศไทยว่าควรจะต้องมีมาตรการเพิ่มเติมในเรื่องใด โดยศึกษาเปรียบเทียบกับมาตรการทางกฎหมายในการกำกับดูแลธุรกิจประกันชีวิตของต่างประเทศคือ ประเทศอังกฤษ ฮองกง และมาตรการในการกำกับดูแลธุรกิจประกันภัยที่กำหนดไว้ในมาตรฐานการกำกับดูแลธุรกิจประกันภัย (IAIS Insurance Core Principles) ซึ่งพัฒนาโดย International Association of Insurance Supervisors เพื่อที่จะนำมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขปัญหาของการกำกับดูแลธุรกิจประกันชีวิตในประเทศไทย

2. วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาปัญหาทางกฎหมายในการกำกับดูแลธุรกิจประกันชีวิตในประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายที่ใช้ในการกำกับดูแลธุรกิจประกันชีวิตในต่างประเทศกับประเทศไทย
3. เพื่อศึกษาวิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายที่ใช้ในการกำกับดูแลธุรกิจประกันชีวิต
4. เพื่อหาแนวทางในการปรับปรุงกฎหมายที่ใช้ในการกำกับดูแลธุรกิจประกันชีวิตในประเทศไทย

3. สมมติฐาน

มาตรการทางกฎหมายในการกำกับดูแลธุรกิจประกันชีวิตของประเทศไทยในปัจจุบันนี้ยังมีปัญหาหลายประการ ได้แก่ ปัญหาเกี่ยวกับรูปแบบการจัดตั้งบริษัทประกันชีวิต คุณสมบัติและมาตรการในการลงโทษผู้บริหารของบริษัทประกันชีวิต ความไม่เพียงพอของหลักประกันความมั่นคงในฐานะการเงินของบริษัทประกันชีวิต ความไม่เพียงพอของการกำกับดูแลตัวแทนนายหน้าประกันชีวิต ตลอดจน นักคณิตศาสตร์ ประกันภัยและผู้สอบบัญชีของธุรกิจประกันชีวิต ดังนั้น จึงเห็นควรที่จะต้องแก้ไขปรับปรุงมาตรการทางกฎหมายในการกำกับดูแลธุรกิจประกันชีวิตให้มีความสมบูรณ์ เพื่อกำกับดูแลให้บริษัทประกันชีวิตมีความมั่นคง

4. วิธีการศึกษา

1. การวิจัยเอกสาร โดย

1.1 ศึกษาจากกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลธุรกิจประกันชีวิต เช่น พระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กฎกระทรวงและประกาศกระทรวง ตลอดจนกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งในส่วนของประเทศไทยและต่างประเทศ

1.2 ศึกษาจากการรวบรวมข้อมูลจากบทความ วิทยานิพนธ์ และเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประกันชีวิต

2. การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ที่เกี่ยวข้องในการกำกับดูแลธุรกิจประกันชีวิต

3. ทำการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ โดยนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึกในข้อ 1 และข้อ 2 มาทำการวิเคราะห์

5. ขอบเขตของการศึกษา

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มุ่งที่จะศึกษากฎหมายในการกำกับดูแลธุรกิจประกันชีวิตเท่านั้น (ไม่รวมถึงการศึกษากฎหมายในการกำกับดูแลธุรกิจประกันวินาศภัย) โดยศึกษาถึงมาตรการทางกฎหมายในการกำกับดูแลการดำเนินงานและฐานะทางการเงิน เช่น การขอรับใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันชีวิต การวางหลักทรัพย์ไว้กับนายทะเบียน การดำรงไว้ซึ่งเงินกองทุนและทรัพย์สิน การจัดสรรเบี้ยประกันภัยไว้เป็นเงินสำรองคุณสมบัติและความรับผิดชอบของผู้บริหารบริษัทประกันชีวิต เป็นต้น การกำกับดูแลสัญญาประกันชีวิต การกำกับดูแลอัตราเบี้ยประกันชีวิต การกำกับดูแลให้ปฏิบัติตามสัญญาประกันชีวิต ตลอดจนการกำกับดูแลตัวแทนนายหน้าประกันชีวิต โดยศึกษาเปรียบเทียบกับมาตรการทางกฎหมายในการกำกับดูแลธุรกิจประกันชีวิตของประเทศอังกฤษ ฮองกง และ ศึกษามาตรการในการกำกับดูแลธุรกิจประกันภัยที่กำหนดไว้ในมาตรฐานการกำกับดูแลธุรกิจประกันภัย (IAIS Insurance Core Principles) ซึ่งพัฒนาโดย International

Association of Insurance Supervisors เพื่อวิเคราะห์ถึงมาตรการที่เหมาะสมและแนวทางแก้ไขมาตรการต่าง ๆ ที่เห็นว่าไม่เหมาะสมต่อไป

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบปัญหาทางกฎหมายในการกำกับดูแลธุรกิจประกันชีวิตในประเทศไทย
2. ทำให้ทราบมาตรการทางกฎหมายที่ใช้ในการกำกับดูแลธุรกิจประกันชีวิตทั้งของต่างประเทศและประเทศไทย
3. ทำให้ทราบผลการวิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายที่ใช้ในการกำกับดูแลธุรกิจประกันชีวิต
4. ทำให้ทราบแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขมาตรการทางกฎหมายในการกำกับดูแลธุรกิจประกันชีวิต เพื่อให้การดำเนินธุรกิจประกันชีวิตเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและมีความมั่นคง ยกกระดับธุรกิจประกันชีวิตให้มีความเป็นสากล มีความสามารถในการแข่งขัน โดยเฉพาะเมื่อมีการเปิดเสรีธุรกิจประกันภัยในประเทศไทยตามพันธกรณีที่มีต่อองค์การการค้าโลก

บทที่ 2

วิวัฒนาการของการกำกับดูแลธุรกิจประกันชีวิตในประเทศไทย

การประกันชีวิตเป็นการซื้อหลักประกันหรือซื้อความคุ้มครองที่จะได้รับเงิน โดยบริษัทประกันชีวิต จะจ่ายเงินให้ตามที่กำหนดไว้ในกรมธรรม์ เมื่อผู้เอาประกันภัยเสียชีวิตหรือเมื่อผู้เอาประกันภัยยังคงมีชีวิตอยู่ตามระยะเวลาที่ระบุไว้ในกรมธรรม์ ซึ่งจะกำหนดจำนวนเงินที่จะจ่ายให้ไว้เป็นจำนวนที่แน่นอน อีกทั้ง บริษัทประกันชีวิตถือว่าเป็นสถาบันการเงินประเภทหนึ่ง เนื่องจากผู้เอาประกันภัยสะสมทรัพย์ผ่านบริษัทประกันชีวิต และแนวโน้มของการลงทุนจากเงินกองทุนของบริษัทประกันชีวิตเป็นไปอย่างกว้างขวาง¹ ซึ่งการควบคุมดูแลนโยบายการลงทุนของบริษัทประกันชีวิตจะประกอบไปด้วยปัจจัยเกี่ยวกับการเงิน การเศรษฐกิจ ผลประโยชน์ของประชาชน ความเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด ดังนั้น ธุรกิจประกันชีวิตจึงมีบทบาทสำคัญทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม กล่าวคือ ทางด้านเศรษฐกิจนั้นธุรกิจประกันชีวิตมีบทบาทสำคัญในการระดมเงินออม เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนระยะยาวสำหรับการพัฒนาประเทศ เนื่องจากโดยลักษณะการใช้ไปของเงินทูลุนนั้นบริษัทจะนำไปลงทุนในหลักทรัพย์ต่าง ๆ อาทิ พันธบัตรรัฐบาล หุ้นกู้ เป็นต้น อีกทั้งยังลงทุนในกิจการประเภทตามที่กฎหมายกำหนด ซึ่งมีประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ทำให้ประชาชนมีงานทำมากขึ้น ผลผลิตและรายได้ประชาชาติเพิ่มขึ้น ก่อให้เกิดการหมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจของประเทศและสวัสดิการทั่วไปของประชากรดีขึ้นด้วย ส่วนบทบาททางสังคมนั้น ธุรกิจประกันชีวิตมีส่วนอย่างมากในการบรรเทาความเดือดร้อนเมื่อเกิดภัยแก่ผู้เอาประกันภัย ซึ่งเป็นการลดภาระของรัฐด้านสวัสดิการสังคม เพราะทุกคนที่มีกรมธรรม์จะมั่นใจในหลักประกันที่มั่นคง จากการชดเชยรายได้ที่สูญเสียไปอันเกิดจากการเสียชีวิต ชราภาพ หรือทุพพลภาพ ดังนั้น ธุรกิจประกันชีวิตจึงเป็นธุรกิจหนึ่งที่รัฐบาลเข้าไปแทรกแซงและกำกับดูแล เนื่องจากการดำเนินธุรกิจประกันชีวิตส่งผลกระทบต่อประโยชน์สาธารณะหรือประชาชนส่วนใหญ่ ถ้าหากบริษัทประกันชีวิตมีปัญหาในการดำเนินงานต้องล้มละลาย ไม่สามารถชำระภาระหนี้สินทั้งปวงที่มีต่อผู้เอาประกันภัยและบุคคลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องได้

การกำกับดูแลธุรกิจประกันชีวิตจึงมีความสำคัญ เนื่องจากบริษัทประกันชีวิตรับค่าเบี้ยประกันภัยจากผู้เอาประกันภัยและนำเงินนั้นไปลงทุน เพื่อให้ได้เพียงพอต่อการจ่ายคืนตามสัญญาประกันชีวิต ซึ่งอาจเกิดขึ้นตลอดอายุของกรมธรรม์ จ่ายเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน และสร้างผลตอบแทนที่พึงพอใจให้แก่ผู้ถือหุ้นของบริษัทหรือใช้ในการขยายงานของบริษัทโดยผู้เอาประกันภัยจ่ายค่าเบี้ยประกันชีวิตในปัจจุบันเพื่อคุ้มครองถึงอนาคต โดยคาดการณ์ว่าบริษัทประกันชีวิตที่ตนจ่ายเงินจะยังคงดำเนินงานอยู่ตลอดอายุ

¹Life Insurance Association of America. **Life Insurance Companies As Financial Institutions.** Prentice-Hall Inc., 1965, pp. 1-5.

ของกรมธรรม์ ดังนั้น บทบาทของผู้กำกับดูแลจึงสำคัญมากในการให้ความมั่นใจว่าบริษัทมีความสามารถจ่าย
ได้ ตลอดจนปกป้องผู้เอาประกันชีวิตให้ได้รับการบริการอย่างยุติธรรม การกำกับดูแลรวมทั้งการกำกับดูแลโดย
รัฐบาล หรือ การกำกับดูแลโดยภาคเอกชน ซึ่งเป็นการกำกับดูแลตนเอง (Self – regulation)
หรืออาจเป็นการผสมผสานกันระหว่างการกำกับดูแลการดำเนินงาน โดยรัฐบาลและเอกชน²

- การกำกับดูแลโดยรัฐบาล เป็นการที่รัฐบาลมีการออกกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ให้ผู้ประกอบการ
ธุรกิจประกันชีวิตปฏิบัติตาม เพื่อให้มีความมั่นใจว่า บริษัทประกันชีวิตจะมีความมั่นคง และสามารถจ่าย
ชำระเงินเอาประกันชีวิต ตลอดจนผลประโยชน์อื่นตามที่กำหนดในกรมธรรม์ประกันชีวิต ดังนั้น การ
กำกับดูแลโดยรัฐบาล อย่างน้อยที่สุดควรมีข้อกำหนดสำหรับการกำกับดูแลใน 4 เรื่องคือ การกำกับดูแล
เกี่ยวกับการจัดตั้งบริษัทประกันชีวิต การกำกับดูแลเกี่ยวกับความสามารถในการชำระหนี้สิน การกำกับ
ดูแลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ของบริษัทประกันชีวิต และการกำกับดูแลตัวแทนนายหน้าประกันชีวิต³

- การกำกับดูแลตนเอง (Self – regulation) เป็นการที่ภาคเอกชนกำกับดูแลการดำเนิน
ธุรกิจระหว่างในกลุ่มของตน ซึ่งการกำกับดูแลตนเองนี้มีประโยชน์หลายประการ กล่าวคือ ความร่วมมือใน
การร่วมกันแก้ปัญหาของบริษัทประกันชีวิตจะมีมาก เนื่องจากมีความใกล้ชิดกับปัญหาต่าง ๆ มากกว่า
องค์กรที่รัฐจัดตั้งขึ้นเพื่อกำกับดูแล อีกทั้งต้นทุนในการกำกับดูแลตนเองของภาคเอกชนน้อยกว่าการกำกับ
ดูแลโดยรัฐบาล และเป็นการลดค่าใช้จ่ายของภาครัฐ ซึ่งทำให้รัฐสามารถนำเงินที่ประหยัดได้ไปจัดสรรเพื่อ
การพัฒนางานด้านอื่น ๆ ได้ ทั้งนี้ โดยปกติองค์กรกำกับดูแลตนเองจะตั้งขึ้นภายใต้กฎหมายและขึ้นอยู่กับ
การดูแลของหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ การกำกับดูแลตนเองจะต้องสร้างความ
เชื่อมั่นและเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ อีกทั้งคุ้มครองผู้ลงทุนภายนอกอีกด้วย อย่างไรก็ตาม การ
กำกับดูแลตนเองก็มีข้อเสีย เนื่องจากสมาชิกขององค์กรกำกับดูแลตนเองอาจมุ่งไปที่ผลประโยชน์ของกลุ่ม
ของตน ดังนั้น โดยทั่วไปสมาชิกขององค์กรกำกับดูแลตนเองบางส่วนจะได้รับการคัดเลือกจากรัฐ
เพื่อให้การกำกับดูแลตนเองเป็นประโยชน์ต่อธุรกิจและประชาชนส่วนรวม โดยสมาชิกที่มาจากรัฐ
จะต้องไม่มีประวัติเกี่ยวข้องกับธุรกิจประกันชีวิตทั้งทางตรงและทางอ้อม เพื่อให้เกิดความซื่อสัตย์ในการ
ดำเนินการ และจะต้องเป็นผู้มีเกียรติในสังคม เพื่อให้เป็นที่ยอมรับในสังคม

การกำกับดูแลธุรกิจประกันชีวิต มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ 5 ประการดังต่อไปนี้

1. ดูแลให้ผู้เอาประกันชีวิตและผู้รับประโยชน์ ได้รับความคุ้มครองตามที่ระบุไว้ในสัญญา
ประกันชีวิต ดังนั้น จึงต้องมีการกำหนดมาตรฐานด้านความเพียงพอของเงินกองทุน การจัดสรรเงิน

² กองนโยบายและระบบสารสนเทศ. “การปรับโครงสร้างระบบการกำกับดูแลธุรกิจประกันภัย” วารสารการประกันภัย. ฉบับที่ 101. มกราคม – มีนาคม
2544, หน้า 43 – 54.

³ Mehr Robert I., and Robert W. Osler. **Modern Life Insurance**. New York : The Macmillan
Company, 1956, p. 688.

สำรองประกันชีวิต และกฎระเบียบเกี่ยวกับการลงทุนของบริษัทประกันชีวิต เป็นต้น เพื่อให้แน่ใจว่าบริษัทประกันชีวิตมีความมั่นคงทางการเงินและสภาพคล่องทางการเงินเพียงพอ สามารถชำระภาระหนี้สินทั้งปวงที่มีต่อผู้เอาประกันภัยและบุคคลอื่น ๆ ได้อย่างครบถ้วนตลอดเวลาที่ประกอบธุรกิจประกันชีวิต

2. ปกป้องผู้เอาประกันชีวิตมิให้อยู่ในภาวะเสียเปรียบในการติดต่อธุรกิจกับบริษัท ประกันชีวิต หรือตัวแทนนายหน้าประกันชีวิต อันเนื่องมาจากการขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันชีวิต ซึ่งเป็นธุรกิจที่มีความซับซ้อนทางด้านกฎหมาย ปกป้องกันมิให้ประชาชนต้องซื้อความคุ้มครองในอัตราที่ไม่เป็นธรรม หรือไม่ได้รับการคุ้มครองที่ถูกต้องครบถ้วนตามเจตนาของการทำประกันชีวิต

3. ส่งเสริมการแข่งขันที่เป็นธรรมในระหว่างบริษัทประกันชีวิตด้วยกันเอง โดยป้องกันมิให้เกิดการแข่งขันด้านราคา จนทำให้การรับประกันภัยไม่คุ้มทุนและทำให้บริษัทประสบปัญหาทางการเงิน ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อ การได้รับความคุ้มครองของประชาชนในที่สุด และป้องกันมิให้เกิดการแข่งขันชิงตัวแทนนายหน้าประกันชีวิต ด้วยการจ่ายค่าตอบแทนสูงกว่าประโยชน์ทางธุรกิจที่ได้รับและอาจเป็นเหตุให้บริษัทประกันชีวิตประสบปัญหาทางการเงิน รวมถึงการกระทำที่ไม่เป็นธรรมอื่น ๆ

4. พัฒนาให้มีความคุ้มครองในรูปแบบใหม่ ๆ ตามความต้องการของผู้เอาประกันชีวิต

5. สร้างความสมดุลระหว่างผลประโยชน์ของผู้เอาประกันชีวิตและบริษัทประกันชีวิตมิให้เกิดการเหลื่อมล้ำจนอีกฝ่ายหนึ่งเสียประโยชน์ โดยมีเป้าหมายให้บริษัทประกันชีวิตได้รับผลตอบแทนที่คุ้มค่าและเพียงพอจากการลงทุนประกอบธุรกิจ ในขณะที่ผู้เอาประกันชีวิตและประชาชนได้รับการคุ้มครองตามความต้องการ ในราคาที่เหมาะสม และได้รับผลประโยชน์ครบถ้วนตามที่ได้ตกลงไว้ในสัญญาประกันชีวิต

ในบทนี้ จึงจะได้กล่าวถึงรายละเอียดเกี่ยวกับวิวัฒนาการของการประกันชีวิตและการกำกับดูแลธุรกิจประกันชีวิตในประเทศไทย

1. วิวัฒนาการของการประกันชีวิตและการกำกับดูแลธุรกิจประกันชีวิตในประเทศไทย

ในสมัยโบราณระยะต้นประวัติศาสตร์⁴ ชาวกรีกและโรมันจะให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในกลุ่มศาสนาเดียวกัน มีการเก็บเงินจากสมาชิกในกลุ่มเพื่อไว้เป็นค่าใช้จ่ายในการจัดการศพตามประเพณี

⁴ สิทธิโชค ศรีเจริญ. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการประกันภัย. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : ประชุมทองการพิมพ์, 2538, หน้า 11 – 20.

ศาสนาของตน ในระหว่างที่สมาชิกยังมีชีวิตอยู่ สามารถกู้เงินจากกลุ่มได้ภายใต้เงื่อนไขที่กำหนดไว้ ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกับการกู้เงินตามกรรมธรรม์ประกันชีวิตนั่นเอง

ต่อมาในยุคกลาง (Middle Ages) การประกันชีวิตยังคงมีลักษณะเพื่อการจัดการศพ และการจ่ายบำนาญ (Pension) ให้กับสมาชิกที่ชราภาพ นอกจากนี้ยังขยายตัวเปิดรับสมาชิกโดยทั่วไปไม่เฉพาะแต่กลุ่มศาสนาเท่านั้น โดยมีการก่อตั้งองค์การเป็นสมาคมเพื่อให้บริการสาธารณชนทั่วไปจนกระทั่งถึงปี ค.ศ. 1583 จึงได้เกิดมีการประกันชีวิตอย่างสมบูรณ์แบบที่เรารู้จักกันในปัจจุบันนี้ขึ้นที่ประเทศ อังกฤษ

กรรมธรรม์ประกันชีวิตฉบับแรกทำขึ้นเมื่อวันที่ 18 มิถุนายน ค.ศ. 1583 เป็นการประกันชีวิต นายวิลเลียม กิบบอนส์ (Mr. William Gibbons) ด้วยจำนวนเงินเอาประกันชีวิต 382 ปอนด์ 6 ชิลลิง 8 เพนนี สัญญามีอายุ 12 เดือน หากนายกิบบอนส์ถึงแก่กรรมภายในระยะเวลา 1 ปี ผู้รับประกันต้องจ่ายเงินจำนวนดังกล่าว ปรากฏว่านายกิบบอนส์ถึงแก่กรรมในวันที่ 8 พฤษภาคม ค.ศ. 1584 จึงต้องมีการจ่ายเงินตามจำนวนที่เอาประกันภัยไว้ การประกันชีวิตด้วยสัญญาระยะสั้นเช่นกรณีนี้ นิยมทำกันต่อมาประมาณหนึ่งศตวรรษ และทำกันในรูปแบบของการช่วยเหลือสงเคราะห์กันในสมาคม ด้วยสมาชิกสละเงินคนละจำนวนหนึ่งให้กับสมาชิกที่ถึงแก่กรรมคล้ายกับการฃาปนกิจสงเคราะห์ในสมัย ปัจจุบัน

การประกันชีวิตได้พัฒนาระบบและวิธีการมากยิ่งขึ้น มีการก่อตั้งสมาคมเพื่อประโยชน์ในการประกันชีวิตร่วมกัน (Mutual Associations) ในปี ค.ศ. 1705 ในปี 1757 มีระบบการจ่ายเงินขั้นต่ำที่สมาคมจะจ่ายให้สมาชิกที่ถึงแก่กรรม ซึ่งปรากฏว่าระบบนี้ได้รับความนิยมจากมวลสมาชิกเป็นอย่างมาก เมื่อมีเงื่อนไขในการจ่ายเงินที่แน่นอนให้กับการมรณะของสมาชิกแล้ว ก็มีงานสำคัญที่เกิดขึ้น สมัยนักคณิตศาสตร์ประกันภัย โดยนำหลักวิชาคำนวณมาใช้กับตารางของการตายของสมาชิก นักคณิตศาสตร์ที่ทุ่มเทเสียสละให้กับงานชิ้นนี้คนหนึ่งคือ Mr. Edmund Halley นักดาราศาสตร์ผู้ค้นพบดาวหางที่มีชื่อเสียงชื่อดาวหาง Halley ได้ร่วมมือกับ Mr. James Dodson จัดทำสถิติการตายของคนอายุต่าง ๆ กัน เพื่อคำนวณเบี้ยประกันชีวิตสำหรับการประกันชีวิตในแบบต่าง ๆ ได้สำเร็จ จัดทำสถิติการตายของคนอายุต่าง ๆ กัน เพื่อคำนวณเบี้ยประกันชีวิตสำหรับการประกันชีวิตในแบบต่าง ๆ ได้สำเร็จ ทำให้มีเงื่อนไขข้อคุ้มครองที่เป็นธรรมยิ่งขึ้นโดยอาศัยจำนวนอายุของผู้เอาประกันภัยเป็นเกณฑ์ ซึ่งแต่เดิมคิดเบี้ยประกันภัยเท่ากันไม่ว่าจะมีอายุเท่าใด

ต่อมาในปี ค.ศ. 1762 ได้มีการก่อตั้ง The Equitable Life Assurance Society ขึ้นเพื่อดำเนินธุรกิจในการประกันชีวิต โดยเรียกเก็บเบี้ยประกันชีวิตตามจำนวนอายุของผู้เอาประกันชีวิต และมีการรับประกันชีวิตระยะยาวจนถึงตลอดชีวิต การประกันชีวิตในระยะสมัยนี้มีการใช้

ปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะการนั้น และในขณะที่ยังไม่มีกฎหมายเฉพาะการนั้นใช้บังคับ จะต้องได้รับอนุญาตจากเสนาบดีเจ้าหน้าที่เสียก่อน จึงจะประกอบกิจการได้ เสนาบดีเจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่รักษาการเกี่ยวกับการประกันภัยตามพระราชบัญญัติ⁵ นี้ ได้แก่ เสนาบดีกระทรวงพาณิชย์และคมนาคม ซึ่งเมื่อวันที่ 16 สิงหาคม 2472 กระทรวงพาณิชย์และคมนาคมได้ออกประกาศให้บุคคลที่จะเริ่มประกอบกิจการประกันภัย หรือบุคคลที่ได้ประกอบกิจการอยู่แล้วต้องขอรับอนุญาต และก่อนที่จะได้รับอนุญาตนั้น ผู้ขออนุญาตจำต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขบางอย่างซึ่งจะขอได้ที่กระทรวงพาณิชย์และคมนาคม เงื่อนไขที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้เป็นครั้งแรกนั้นได้ออกเป็นภาษาอังกฤษ โดยกำหนดเงื่อนไขสำหรับการประกันชีวิตและการประกันอัคคีภัยไว้ต่างกันเล็กน้อย ข้อกำหนดเงื่อนไขที่สำคัญประกอบด้วยต้องมีทุนชำระแล้วประเภทละอย่างน้อย 200,000 บาท ต้องมีหลักทรัพย์ประกันวางไว้กับนายทะเบียน ต้องรายงานทรัพย์สินและหนี้สินประจำปีตามแบบและรายการที่กำหนดไว้และรับรองโดยนักคณิตศาสตร์ประกันภัยของบริษัท ต้องโฆษณาทรัพย์สินและหนี้สินในหนังสือพิมพ์อย่างน้อยปีละครั้ง เป็นต้น รวมทั้งกำหนดให้ผู้ที่จะเริ่มประกอบธุรกิจประกันภัยหรือที่ได้ประกอบธุรกิจประกันภัย (ประกันอัคคีภัย) อยู่ก่อนแล้วต้องจดทะเบียนประกอบธุรกิจกับ “กองประกันภัย” ซึ่งตั้งขึ้นเป็นครั้งแรกเมื่อวันที่ 16 สิงหาคม พ.ศ. 2472 สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์และคมนาคม ปรากฏว่ามีบริษัทต่างประเทศประมาณ 20 กว่าบริษัทมาขอรับใบอนุญาตในระหว่าง พ.ศ. 2472 – 2473 จนล่วงมาถึงปี พ.ศ. 2485 จึงได้มีบริษัทประกันภัยของคนไทยขอรับใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันชีวิต คือ บริษัท ไทยประกันชีวิต จำกัด ได้รับใบอนุญาตเมื่อวันที่ 23 มีนาคม พ.ศ. 2485 และบริษัท ไทยเศรษฐกิจประกันภัย จำกัด ได้รับใบอนุญาตให้ประกอบธุรกิจประกันชีวิตและประกันวินาศภัย เมื่อวันที่ 28 ธันวาคม พ.ศ. 2485

1.1 พัฒนาการของกรมการประกันภัย⁵

จากจุดเริ่มต้นที่พระราชบัญญัติควบคุมกิจการค้าขายอันกระทบถึงความปลอดภัยหรือผาสุกแห่งสาธารณชน พ.ศ. 2471 ให้มีการจัดตั้งหน่วยงานของรัฐเพื่อควบคุมดูแลธุรกิจประกันภัยขึ้นเป็นการเฉพาะ จนกระทั่งมาเป็นกรมการประกันภัยในปัจจุบัน ได้มีการพัฒนาหน่วยงานและสังกัดตามสภาพการณ์และความเหมาะสมมาเป็นลำดับ ดังนี้

พ.ศ. 2472 ได้จัดตั้งหน่วยงานของรัฐ เพื่อควบคุมกิจการประกันภัยขึ้นเป็นครั้งแรก คือ “กองประกันภัย” สังกัด สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์และคมนาคม

⁵กรมการประกันภัย. “19 ปี กรมการประกันภัย” วารสารการประกันภัย ฉบับพิเศษ ครบรอบ 19 ปี กรมการประกันภัย. 24 มีนาคม 2541, หน้า

พ.ศ. 2476 ภายหลังจากเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบบสมบูรณาญาสิทธิราชเป็นประชาธิปไตย กระทรวงพาณิชย์และคมนาคมได้เปลี่ยนชื่อเป็นกระทรวงเศรษฐกิจ และในปี 2476 ได้มีพระราชกฤษฎีกาจัดวางระเบียบราชการ สำนักงานและกรมในกระทรวงเศรษฐกิจใหม่ “กองประกันภัย” จึงถูกเปลี่ยนชื่อเป็น “กองควบคุมบริษัทประกันภัย” ย้ายไปสังกัดกรมทะเบียนการค้า กระทรวงเศรษฐกิจ ทั้งนี้ เพราะนอกจากการขอจดทะเบียนเพื่อประกอบธุรกิจประกันภัย บริษัทนั้น ๆ จะต้องขอจดทะเบียนเป็นบริษัท จำกัดเสียก่อนด้วย ฉะนั้น เพื่อความรวดเร็วและอำนวยความสะดวกในการขอจดทะเบียนและการควบคุม จึงให้กองควบคุมบริษัทประกันภัย สังกัดกรมทะเบียนการค้า

พ.ศ. 2484 ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 บริษัทประกันชีวิตและบริษัทประกันวินาศภัยของชาวต่างประเทศซึ่งตกอยู่ในฐานะประเทศคู่สงคราม ต่างก็เลิกกิจการและได้หอบบัญชีและเงินเบี้ยประกันภัยของคนไทยหนีกลับบ้านตนเองไปหมด งานควบคุมมีน้อยจึงได้ยุบ “กองควบคุมบริษัทประกันภัย” ลงมาเป็นเพียง “แผนกควบคุมบริษัทประกันภัย” ขึ้นกับกองหุ้นส่วนบริษัท กรมทะเบียนการค้า

พ.ศ. 2495 ภายหลังจากสงครามโลกครั้งที่ 2 สงบแล้ว ธุรกิจต่าง ๆ มีการฟื้นฟูตัวเองอีกครั้งหนึ่ง มีผู้ขอรับใบอนุญาตประกอบกิจการประกันภัยมากขึ้น “แผนกควบคุมบริษัทประกันภัย” จึงได้รับการยกฐานะขึ้นเป็น “กองประกันภัย” อีกครั้งหนึ่ง และคงสังกัดกรมทะเบียนการค้าเช่นเดิม

พ.ศ. 2511 “กองประกันภัย” ได้โอนไปสังกัด สำนักงานปลัดกระทรวงเศรษฐกิจ เพื่อให้เหมาะสมแก่การปฏิบัติราชการและขยายงานของกองประกันภัยให้กว้างขวางออกไป

พ.ศ. 2515 เปลี่ยนชื่อเป็น “สำนักงานประกันภัย” แต่ยังคงมีฐานะเป็นกอง สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงพาณิชย์ (เปลี่ยนชื่อจากกระทรวงเศรษฐกิจ มาเป็นกระทรวงพาณิชย์ โดยประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 216 ลงวันที่ 29 กันยายน พ.ศ. 2515) ทั้งนี้ตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 265

พ.ศ. 2522 วันที่ 24 มีนาคม พ.ศ. 2522 “สำนักงานประกันภัย” ได้รับการยกฐานะขึ้นเป็นหน่วยงานระดับ “กรม” มีฐานะเป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย เป็นหน่วยงานที่ 8 ของกระทรวงพาณิชย์ โดยมี “ผู้อำนวยการสำนักงานประกันภัย” (ระดับอธิบดี) เป็นผู้รับผิดชอบในการบริหารงาน ทั้งนี้ โดยผลของพระราชบัญญัติแก้ไขประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 216 ลงวันที่ 29 กันยายน พ.ศ. 2515 (ฉบับที่ 22) ซึ่งประกาศใช้เมื่อวันที่ 23 มีนาคม พ.ศ. 2522

พ.ศ. 2533 วันที่ 23 มิถุนายน พ.ศ. 2533 “สำนักงานประกันภัย” เปลี่ยนชื่อใหม่เป็น “กรมการประกันภัย” มี “อธิบดีกรมการประกันภัย” เป็นผู้รับผิดชอบบริหารงาน โดยมีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับสำนักงานประกันภัย ตามพระราชบัญญัติโอนอำนาจหน้าที่และกิจการบริหารของสำนักงานประกันภัย กระทรวงพาณิชย์ ไปเป็นของกรมการประกันภัย กระทรวงพาณิชย์ (ราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ เล่มที่ 107 ตอนที่ 110 ลงวันที่ 11 มิถุนายน พ.ศ. 2533)

ปัจจุบัน⁶ กรรมการประกันภัยได้ปรับบทบาทและภารกิจในความรับผิดชอบให้สอดคล้องกับลักษณะของระบบราชการยุคใหม่ และแบ่งบทบาทหน้าที่ของกรรมการประกันภัยในปัจจุบันตามภารกิจที่สำคัญออกเป็น 3 ด้านคือ (1) การกำกับดูแลการประกอบธุรกิจของบริษัทประกันภัย ตัวแทนและนายหน้าประกันภัย (2) การคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของผู้เอาประกันภัยและประชาชน และ (3) การส่งเสริมพัฒนาให้ธุรกิจประกันภัยมีความเจริญก้าวหน้าอย่างมีประสิทธิภาพเป็นกลไกสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมโดยรวมของประเทศ โดยมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้⁷

(1) ดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการประกันชีวิต กฎหมายว่าด้วยการประกันวินาศภัย กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

(2) ศึกษา ค้นคว้า วิเคราะห์และวิจัย เพื่อส่งเสริมและพัฒนากิจการประกันภัย

(3) ดำเนินการ จัดการ รวมทั้งพัฒนาระบบ รูปแบบ และวิธีการระงับข้อพิพาทเกี่ยวกับการประกันภัยในทางแพ่งและพาณิชย์ด้วยวิธีการอนุญาโตตุลาการ

(4) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกรม หรือตามที่รัฐมนตรี หรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

ทั้งนี้ กรรมการประกันภัย แบ่งส่วนราชการออกเป็น 8 หน่วยงาน เพื่อทำหน้าที่ดังกล่าว ได้แก่

(1) สำนักงานเลขานุการกรม

(2) กองนิติการ

(3) กองส่งเสริมการประกันภัยและสารสนเทศ

(4) สำนักงานคุ้มครองผู้เอาประกันภัย

(5) สำนักตรวจสอบและกำกับ

(6) สำนักนายทะเบียนคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ

(7) สำนักประกันชีวิต

(8) สำนักประกันวินาศภัย

ทั้งนี้ แต่ละส่วนราชการกรมการประกันภัยดังกล่าวมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้⁸

(1) สำนักงานเลขานุการกรม มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(ก) ปฏิบัติงานสารบรรณของกรม

(ข) ดำเนินการเกี่ยวกับงานช่วยอำนวยความสะดวกและงานเลขานุการของกรม

⁶ กรรมการประกันภัย, “บนเส้นทางแห่งความมุ่งมั่น 25 ปี กรรมการประกันภัย” วารสารการประกันภัย ฉบับพิเศษ ครอบรอบ 25 ปี กรมการประกันภัย, 24 มีนาคม 2547, หน้า 23 – 36.

⁷ กรมการประกันภัย, “กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมการประกันภัย กระทรวงพาณิชย์ พ.ศ. 2545”

⁸ กรมการประกันภัย, “กฎกระทรวง แบ่งส่วนราชการกรมการประกันภัย กระทรวงพาณิชย์ พ.ศ. 2545”

(ค) จัดระบบงานและบริหารงานบุคคลของกรม

(ง) ดำเนินการเกี่ยวกับการเงิน การบัญชี การงบประมาณการพัสดุ อาคารสถานที่ และยานพาหนะของกรม

(จ) ดำเนินการอื่นใดที่มีได้กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการใดของกรม

(ฉ) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

(2) กองนิติการ มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(ก) ดำเนินการเกี่ยวกับกฎหมายด้านการประกันภัยและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

(ข) พิจารณาเสนอความเห็นเกี่ยวกับแบบและข้อความของกรมธรรม์ประกันภัย รวมถึงเอกสารประกอบหรือแนบท้ายกรมธรรม์

(ค) ดำเนินการเกี่ยวกับงานนิติกรรมและสัญญา งานเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางละเมิด งานสอบสวน และดำเนินคดีที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของกรม

(ง) พิจารณาไกล่เกลี่ยประนีประนอม และวินิจฉัยข้อพิพาทค่าสินไหมทดแทน และเงินตามสัญญาประกันภัย

(จ) ดำเนินการจัดการ รวมทั้งพัฒนาระบบ รูปแบบ และวิธีการระงับข้อพิพาทประกันภัยในทางแพ่งและพาณิชย์ด้วยวิธีการอนุญาโตตุลาการ

(ฉ) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

(3) กองส่งเสริมการประกันภัยและสารสนเทศ มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(ก) ศึกษา วิเคราะห์ วิจัยเกี่ยวกับการประกันภัย เพื่อเสนอแนะกลยุทธ์ มาตรการ แผนงาน ในการกำกับดูแลและพัฒนาส่งเสริมกิจการประกันภัย กำหนดกรอบ มาตรฐานวิชาชีพ และกรอบการบริหารจัดการที่ดีของธุรกิจประกันภัย รวมทั้งติดตามประเมินผล

(ข) ศึกษา วิเคราะห์ เสนอแนะกลยุทธ์ แผนงาน โครงการในการพัฒนาปรับปรุงประสิทธิภาพโดยรวมขององค์กร ติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามแผนงาน โครงการ และพัฒนาประสิทธิภาพระบบการควบคุมภายใน

(ค) ศึกษา วิเคราะห์ นโยบายและมาตรการ รวมทั้งกฎระเบียบในการกำกับดูแลกิจการประกันภัยในต่างประเทศ กับทั้งประสานความร่วมมือกับองค์กรประกันภัยในต่างประเทศทั้งภาครัฐและเอกชน

(ง) ดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลากรประกันภัย ตลอดจนการเผยแพร่ความรู้ด้านประกันภัย

(จ) ศึกษา วิเคราะห์ เพื่อพัฒนาระบบคอมพิวเตอร์และสารสนเทศ ระบบเครือข่ายและฐานข้อมูลกลางธุรกิจประกันภัย บริหารจัดการระบบเพื่อสนับสนุนประสิทธิภาพการบริหารจัดการของกรม

(ฉ) วิเคราะห์ ประมวลผลและจัดทำรายงานสถิติธุรกิจประกันภัย

(ช) ดำเนินการเกี่ยวกับการสอบ ออกใบอนุญาต ต่อใบอนุญาต และการจัดทำทะเบียนตัวแทนนายหน้าประกันภัย

(ซ) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือที่ได้รับมอบหมาย

(4) สำนักงานคุ้มครองผู้เอาประกันภัย มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(ก) ศึกษา วิเคราะห์ และสนับสนุนการปฏิบัติงานของสำนักงานคุ้มครองผู้เอาประกันภัยเขต และสำนักงานประกันภัยจังหวัดให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการประกันชีวิต กฎหมายว่าด้วยการประกันวินาศภัย กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

(ข) ศึกษา วิเคราะห์ เสนอแนะเกี่ยวกับโครงการ กิจกรรม แนวทางปฏิบัติงาน และมาตรการในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของหน่วยงานที่ได้รับมอบหมาย

(ค) ติดตาม ประเมินผล การดำเนินงานของสำนักงานคุ้มครองผู้เอาประกันภัยเขต และสำนักงานประกันภัยจังหวัด ตลอดจนเป็นศูนย์ประสานงานและข้อมูลกลางของหน่วยงานที่ได้รับมอบหมาย

(ง) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

(5) สำนักตรวจสอบและกำกับ มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(ก) ศึกษา วิเคราะห์ เพื่อเสนอแนะในการปรับปรุงระบบมาตรฐานการตรวจสอบ การวิเคราะห์ การกำกับบริษัทประกันภัยและนิติบุคคลที่ประกอบธุรกิจนายหน้าประกันภัย

(ข) ศึกษา วิเคราะห์ฐานะการเงิน กิจการ การดำเนินธุรกิจของบริษัทประกันภัย พร้อมทั้งเสนอแนะการปรับปรุงการดำเนินธุรกิจ กิจการและฐานะการเงินของบริษัทประกันภัยและนิติบุคคลที่ประกอบธุรกิจนายหน้าประกันภัย

(ค) ตรวจสอบฐานะการเงิน กิจการ การดำเนินธุรกิจและการประเมินราคาทรัพย์สินหนี้สินของบริษัทประกันภัยและนิติบุคคลที่ประกอบธุรกิจนายหน้าประกันภัย

(ง) กำกับ ดูแล ติดตามและเร่งรัดการดำเนินธุรกิจของบริษัทประกันภัยและนิติบุคคลที่ประกอบธุรกิจนายหน้าประกันภัย

(จ) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

(6) สำนักนายทะเบียนคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(ก) ศึกษา วิเคราะห์ หรือวิจัยเพื่อกำหนดและปรับปรุงอัตราเบี้ยประกันภัยผู้ประสบภัยจากรถ และอัตราเบี้ยประกันภัยรถ

(ข) ศึกษา วิเคราะห์ เพื่อกำหนดและปรับปรุงแบบกรมธรรม์ รวมทั้งเอกสารประกอบหรือแบบทำยกรมธรรม์ประกันภัยรถ

(ค) จ่ายค่าเสียหายเบื้องต้น และบริหารเงินกองทุนทดแทนผู้ประสบภัย

(ง) ศึกษา วิเคราะห์ เพื่อกำหนดรูปแบบ วิธีป้องกันการลอกเลียนแบบ ตลอดจนคำนวณจำนวนความต้องการ ดำเนินการจัดพิมพ์ และควบคุมการแจกจ่าย การเก็บรักษา และรับคืนเครื่องหมายแสดงการมีประกันภัยความเสียหาย

(จ) ศึกษา วิเคราะห์ เพื่อปรับปรุงอัตราส่วนเงินสมทบ การกำหนดรูปแบบ หรือระบบของบัญชีการเรียกเก็บเงินสมทบ และจำนวนค่าเสียหายเบื้องต้นและจำนวนเงินคุ้มครองตามกรมธรรม์คุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ

(ฉ) ศึกษา ค้นคว้า เกี่ยวกับระบบหรือแนวทางด้านการจัดการค่าสินไหมทดแทน การสำรวจค่าเสียหายและค่ารักษาพยาบาล

(ช) ให้คำปรึกษา แนะนำ สนับสนุน ติดตาม ประเมินผลเกี่ยวกับการประกันภัยผู้ประสบภัยจากรถ และการประกันภัยรถ ตลอดจนปฏิบัติงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

(ซ) ดำเนินการเกี่ยวกับการยึด อาศัยทรัพย์สินและการขายทอดตลาด

(ฅ) จัดทำข้อมูลและสถิติการประกันภัยผู้ประสบภัยจากรถ และการประกันภัยรถ รวมทั้งติดตามตรวจสอบและเร่งรัดให้มีการจ่ายค่าเสียหายตามกฎหมาย

(ญ) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

(7) สำนักประกันชีวิต มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(ก) ศึกษา วิเคราะห์ หรือวิจัยเกี่ยวกับองค์ประกอบอัตราเบี้ยประกันภัย และกำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาให้ความเห็นชอบอัตราเบี้ยประกันภัยและอัตรามูลค่ากรมธรรม์

(ข) ศึกษา วิเคราะห์ เพื่อกำหนดและปรับปรุงแบบกรมธรรม์ รวมทั้งเอกสารประกอบหรือแบบทำยกรมธรรม์

(ค) ดำเนินการให้บริษัทประกันชีวิตวางหลักทรัพย์ประกันภัย และเงินสำรองประกันภัยไว้กับ นายทะเบียน

(ง) กำหนดหลักเกณฑ์และควบคุมให้บริษัทดำรงเงินสำรองประกันภัยให้เพียงพอ ต่อภาระหนี้สินที่มีต่อผู้เอาประกันภัย

(จ) จัดสร้างและปรับปรุงตารางมรณะไทย ตารางอุบัติเหตุ ทูพพลภาพ

(ฉ) ดำเนินการออกใบอนุญาตและควบคุมการปฏิบัติงานของนักคณิตศาสตร์

ประกันชีวิต

(ช) วิเคราะห์ประสิทธิภาพในการบริหารงานของบริษัทประกันชีวิต ตลอดจนพิจารณาให้ ความเห็นชอบเกี่ยวกับการลงทุนของบริษัทประกันชีวิต

(ซ) ศึกษา วิเคราะห์ เพื่อกำกับการประกันภัยต่อ การส่งเงินออกนอกราชอาณาจักร

(ฅ) ดำเนินการบริหารกองทุนพัฒนาธุรกิจประกันชีวิต

(ญ) ดำเนินการเกี่ยวกับการอนุญาตให้คนต่างด้าวเข้าเป็นบุคลากรประกันชีวิต

(ฎ) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

หรือที่ได้รับมอบหมาย

(8) สำนักประกันวินาศภัย มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(ก) ศึกษา วิเคราะห์ หรือวิจัยเกี่ยวกับองค์ประกอบอัตราเบี้ยประกันภัย และกำหนด หลักเกณฑ์ในการพิจารณาให้ความเห็นชอบอัตราเบี้ยประกันภัย

(ข) ศึกษา วิเคราะห์ เพื่อกำหนดและปรับปรุงแบบกรมธรรม์ รวมทั้งเอกสารประกอบหรือ แบบทำಯกรมธรรม์

(ค) ศึกษา วิเคราะห์ เพื่อกำกับ ส่งเสริมและวางมาตรการเชิงวิศวกรรมในการประกันวินาศภัย

(ง) ประเมินราคาทรัพย์สินที่เอาประกันภัยเพื่อให้มีการประกันวินาศภัยตามมูลค่าที่แท้จริง

(จ) ศึกษา วิเคราะห์ เพื่อกำกับส่งเสริมการรับเสี่ยงภัยและการบริหารความเสี่ยงภัย

(ฉ) ดำเนินการให้บริษัทประกันวินาศภัยวางหลักทรัพย์ของบริษัทไว้กับนาย

ทะเบียนตามประเภทของการประกันภัย

(ช) วิเคราะห์ เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์และควบคุมการจัดสรรเงินสำรองประกันภัย และเงิน สำรองเบี้ยประกันภัยต่อ

(ซ) ศึกษา วิเคราะห์ เพื่อกำกับการประกันภัยต่อ การส่งเงินออกนอกราชอาณาจักร และ ส่งเสริมให้เพิ่มการรับเสี่ยงภัยไว้ในประเทศ

(ฉ) ศึกษา วิเคราะห์ ประสิทธิภาพในการบริหารงานของบริษัทประกันภัย ตลอดจนพิจารณาให้ความเห็นชอบเกี่ยวกับการลงทุนของบริษัทประกันภัย

(ญ) ดำเนินการบริหารกองทุนพัฒนาธุรกิจประกันวินาศภัย

(ฎ) ดำเนินการเกี่ยวกับการอนุญาตให้คนต่างด้าวเข้าเป็นบุคลากรประกันวินาศภัย

(ฏ) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับ

มอบหมาย

1.2 พัฒนาการของกฎหมายที่ใช้ในการกำกับดูแลธุรกิจประกันชีวิตในประเทศไทย⁹

ธุรกิจประกันชีวิตเป็นธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับประโยชน์ส่วนได้เสียของประชาชนหมู่มาก มีลักษณะคล้ายคลึงกับสถาบันการเงิน เช่น ธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุน และบริษัทเครดิตฟองซิเออร์ ซึ่งความเจริญก้าวหน้าของสถาบันดังกล่าวนี้ต่างต้องตั้งอยู่บนฐานของความมั่นคงและการได้รับความเชื่อถือไว้วางใจจากประชาชน ดังนั้น ทุก ๆ ประเทศที่มีธุรกิจประกันภัย จึงมีกฎหมายประกันภัยโดยเฉพาะ เพื่อเป็นเครื่องมือของหน่วยงานกำกับดูแล

กฎหมายที่เกี่ยวข้องและที่ใช้กำกับดูแลธุรกิจประกันชีวิตในประเทศไทยได้มีพัฒนาการมาเป็นลำดับตามสภาพการณ์ที่รัฐให้ความสำคัญกับการที่จะปกป้องคุ้มครองความปลอดภัยและผาสุกของสาธารณชน และการที่จะพัฒนากิจการประกันภัยของประเทศให้สอดคล้องกับนโยบายทางเศรษฐกิจและสังคมของรัฐ พัฒนาการดังกล่าวเป็นสิ่งที่แยกไม่ออกจากบทบาทภาระหน้าที่ ประสิทธิภาพ รวมทั้งทิศทางในการกำกับดูแลธุรกิจประกันภัยของกรมการประกันภัย โดยอาจจะสรุปพัฒนาการดังกล่าวโดยสังเขป ได้ดังนี้

(1) พระราชบัญญัติลักษณะเข้าหุ้นส่วนและบริษัท ร.ศ. 130

พระราชบัญญัติฉบับนี้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม ร.ศ. 130 (พ.ศ. 2454) ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว มีข้อความระบุไว้ในมาตรา 115 ห้ามมิให้บริษัทรับประกันต่าง ๆ ตั้งขึ้นโดยมิได้รับพระบรมราชานุญาต เนื่องจากทรงมีพระราชดำริเห็นว่าธุรกิจประกันภัยเริ่มเป็นที่แพร่หลาย จึงจำเป็นต้องเป็นกิจการที่ต้องขออนุญาตในการประกอบการ แต่ก็ยังมีได้กำหนดเงื่อนไขเพื่อควบคุมการดำเนินการ

⁹ กรมการประกันภัย. “19 ปี กรมการประกันภัย” วารสารการประกันภัย ฉบับพิเศษ ครอบรอบ 19 ปี กรมการประกันภัย. 24 มีนาคม 2541, หน้า 1 - 8.

(2) พระราชกฤษฎีกาให้ใช้บทบัญญัติประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 พ.ศ. 2467

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 ประกาศใช้เมื่อวันที่ 1 มกราคม 2467 มีบทบัญญัติในลักษณะ 22 ว่าด้วยหุ้นส่วนและบริษัทในมาตรา 1014 กำหนดห้ามมิให้บริษัทที่ประกอบกิจการประกันภัยตั้งขึ้น โดยมีได้มีประกาศพระราชทานพระบรมราชานุญาตพิเศษ รวมทั้งยังได้ระบุดังกล่าวถึงการทำสัญญาประกันภัย โดยมีบทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิหน้าที่ และความเกี่ยวพันระหว่างบริษัทประกันภัย ผู้เอาประกันภัย และผู้รับประโยชน์ด้วย แต่ก็ยังไม่มียกเว้นว่าด้วยการควบคุมประการอื่น

(3) พระราชบัญญัติควบคุมกิจการค้าขายอันกระทบถึงความปลอดภัยหรือผาสุกแห่งสาธารณชน พ.ศ. 2471

ประกาศใช้เมื่อวันที่ 13 ตุลาคม พ.ศ. 2471 ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว เนื่องจากมีพระราชดำริว่า การพาณิชย์และอุตสาหกรรมของประเทศได้พัฒนาการถึงขั้นที่จำเป็นต้องกำหนดควบคุมกิจการค้าทั้งหลายอันกระทบกระเทือนถึงความปลอดภัยหรือผาสุกแห่งสาธารณชน เพื่อคุ้มครองรักษาผลประโยชน์ของพสกนิกรให้เป็นที่เรียบร้อยสืบไป ซึ่งรวมถึงกิจการประกันภัยด้วย โดยในมาตรา 7 ได้กำหนดห้ามมิให้บุคคลใดประกอบกิจการประกันภัย เว้นแต่จะปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะการนั้น ในเวลาที่ยังไม่มีกฎหมายเฉพาะการห้ามมิให้ประกอบกิจการดังกล่าว เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากรัฐบาลทางเสนาบดีเจ้าหน้าที และกิจการค้าขายตามความหมายของมาตรา 7 นี้ บรรดาที่มีอยู่ก่อนแล้วในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ก็ต้องขอรับอนุญาตภายในกำหนด 1 ปี และมีบทกำหนดโทษทางอาญาโดยการปรับไว้สำหรับผู้ที่ละเลยไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ด้วย รวมทั้งการประกอบธุรกิจประกันภัยนั้นต้องจดทะเบียนและอยู่ในความควบคุมของกระทรวงพาณิชย์และคมนาคม

(4) ประกาศกระทรวงพาณิชย์และคมนาคม เรื่อง เงื่อนไขการรับใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันชีวิตและประกันวินาศภัย ลงวันที่ 31 กรกฎาคม 2472

ประกาศฉบับนี้ได้อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติควบคุมกิจการค้าขายอันกระทบถึงความปลอดภัยหรือผาสุกแห่งสาธารณชน พ.ศ. 2471 โดยได้กำหนดให้บุคคลที่จะเริ่มประกอบกิจการประกันภัยหรือบุคคลที่ได้ประกอบกิจการประกันภัยอยู่แล้วต้องขอรับอนุญาต และก่อนที่จะได้รับอนุญาตนั้น ผู้ขออนุญาตจำต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขบางอย่างที่กำหนดไว้ด้วย ที่สำคัญได้แก่ เรื่องทุนชำระแล้ว หลักทรัพย์ประกันที่วางไว้กับนายทะเบียน การรายงานสินทรัพย์และหนี้สินประจำปี เป็นต้น

ในปี 2492 ได้มีการปรับปรุงแก้ไขเงื่อนไขดังกล่าวใหม่ โดยมีการเพิ่มทุนจดทะเบียนและหลักทรัพย์ที่ต้องวางประกันไว้กับนายทะเบียนให้สูงขึ้น มีการแยกการประกันวินาศภัยออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ การประกันไฟ กับการประกันภัยทางทะเลและขนส่ง กำหนดให้บริษัทขึ้นแบบกรมธรรม์

และเอกสารประกอบกรมธรรม์ในการขออนุญาต ให้อำนาจแก่กระทรวงพาณิชย์ที่จะตั้งผู้สำรวจเข้าตรวจสอบกิจการ หรือสั่งให้เลิกประกอบการเมื่อปรากฏว่ามีการฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขหรือฐานะการเงินไม่มั่นคง หรือดำเนินการต่อไปจะเกิดผลเสียหายต่อผู้เอาประกันภัย เป็นต้น

ต่อมาในปี 2494 ได้มีการแก้ไขเพิ่มทุนชำระแล้วและหลักทรัพย์ประกันให้สูงขึ้น และเพิ่มการประกันภัยขึ้นอีกประเภทหนึ่งคือการประกันอุบัติเหตุ

(5) พระราชบัญญัติประกันชีวิต 2510

เนื่องจากเงื่อนไขที่ใช้ในการควบคุมและที่ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมอีกหลายครั้งหลังจากนั้น ยังขาดหลักการที่ให้อำนาจบริหารแก่เจ้าหน้าที่ในการตรวจสอบกำกับการดำเนินธุรกิจของบริษัทประกันภัย และยังไม่เป็นไปตามหลักสากล รวมทั้งรัฐบาลก็ได้เริ่มมองเห็นว่าธุรกิจประกันภัยเป็นธุรกิจระดับชาติและเป็นสถาบันการเงินที่สำคัญที่จะเกิดประโยชน์แก่ประเทศชาติอย่างมากในอนาคต จึงได้มีความพยายามที่จะร่างกฎหมายเกี่ยวกับการประกันภัยขึ้นใหม่ และได้มีการมอบหมายให้ผู้ว่าการธนาคารชาติหรือธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นประธานยกร่าง ซึ่งก็ได้ยกร่างเสร็จเรียบร้อยในปี พ.ศ. 2494 และเสนอเข้าสู่สภาฯ แต่ก็ยังไม่มีกรณำขึ้นพิจารณา หลังจากนั้นก็ได้มีความพยายามอีกหลายครั้ง รวมทั้งมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงไปจากร่างเดิมด้วย จนกระทั่งมีวิกฤตการณ์เกิดขึ้นในธุรกิจประกันชีวิต เมื่อบริษัทนครหลวงประกันชีวิตแห่งประเทศไทย จำกัด ถูกสั่งให้ปิดกิจการในปี พ.ศ. 2508 เนื่องจากประสบกับภาวะขาดทุน ทำให้ประชาชนเริ่มไม่มั่นใจในธุรกิจประกันชีวิต ซึ่งถือเป็นจุดกระตุ้นที่สำคัญทำให้รัฐเห็นความจำเป็นที่จะต้องให้มีมาตรการที่รัดกุมและมีกฎหมายควบคุมดูแลธุรกิจประกันภัยโดยเฉพาะ จนในที่สุดก็ได้มีการประกาศบังคับใช้พระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2510 เมื่อวันที่ 15 เมษายน พ.ศ. 2510 ซึ่งนับเป็นพระราชบัญญัติที่ว่าด้วยการกำกับดูแลธุรกิจประกันภัย ที่เป็นไปตามหลักการสากลที่ใช้กันอยู่ในนานาประเทศ ในปีนั้นมีบริษัทประกันชีวิตและประกันวินาศภัยที่ได้รับใบอนุญาตประกอบธุรกิจอยู่แล้วทั้งสิ้น 188 บริษัท เป็นบริษัทในประเทศ 114 บริษัท และบริษัทต่างประเทศ 74 บริษัท ซึ่งโดยผลของกฎหมายข้างต้นนี้ ทำให้บริษัทประกันภัยยุบเลิกไปประมาณ 100 บริษัท

(6) ประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 5 ลงวันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2515

ในระหว่างที่พระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2510 ใช้บังคับอยู่ ได้มีประกาศของคณะปฏิวัติออกมายกเลิกพระราชบัญญัติควบคุมกิจการค้าขายอันกระทบถึงความปลอดภัยและผาสุกแห่งสาธารณชน พ.ศ. 2471 (รวมทั้งฉบับที่ 2 และ 3 ที่มีการแก้ไขด้วย) ประกาศคณะปฏิวัติฉบับนี้ได้ให้กระทรวงเศรษฐกิจ (กระทรวงพาณิชย์) มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการประกันภัย นอกจากนี้ได้ประกาศให้เป็นกิจการที่ต้องขออนุญาตและการประกอบกิจการนี้ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2510

(7) พระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535

จากการที่ธุรกิจประกันชีวิตได้พัฒนาขยายตัวอย่างรวดเร็ว มีผู้เอาประกันภัยและประชาชนเข้ามาเกี่ยวข้องกับหรือผูกพันกับธุรกิจประกันภัยจำนวนมาก และเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วตามความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ทำให้บทบาทของพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2510 ไม่เหมาะสมกับกาลสมัย จำเป็นต้องแก้ไขปรับปรุงเสียใหม่ให้รัดกุม มีประสิทธิภาพ ทันท่วงที และเหมาะสมกับสภาพของธุรกิจ และเพื่อให้สามารถรองรับอัตราการเจริญเติบโตของธุรกิจและเศรษฐกิจในอนาคต และเพื่อให้เกิดความมั่นคงและเป็นหลักประกันแก่การประกอบธุรกิจประกันภัยมากขึ้นด้วย จึงได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติในส่วนของการกำกับดูแลและการตรวจสอบฐานะการเงินและการดำเนินงานของบริษัทให้มีประสิทธิภาพและมีความคล่องตัวในการปฏิบัติงาน แก้ไขกระบวนการในการออกกฎหมายให้มีความรวดเร็วยิ่งขึ้น เช่น จากเดิมที่จะต้องออกเป็นกฎกระทรวงก็แก้ไขเป็นประกาศกระทรวงหรือจากเดิมที่เป็นอำนาจของรัฐมนตรีก็แก้ไขให้เป็นอำนาจของนายทะเบียน เป็นต้น นอกจากนี้ในส่วนของการปกป้องสิทธิประโยชน์ของผู้เอาประกันภัยในกฎหมายฉบับนี้ก็ได้มีการเพิ่มเติมบทบัญญัติที่ว่าด้วยการประวิงการจ่ายค่าสินไหมทดแทนของบริษัท ซึ่งรัฐมนตรีอาจใช้อำนาจสั่งเพิกถอนใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันภัยของบริษัท รวมทั้งให้อำนาจรัฐมนตรีที่จะประกาศกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และระยะเวลาที่จะถือว่าการกระทำหรือการปฏิบัติใดๆ ของบริษัทที่เข้าข่ายเป็นการประวิงการจ่ายค่าสินไหมทดแทนตามข้อห้าม พร้อมทั้งกำหนดบทลงโทษบริษัทที่กระทำความผิดด้วย

พระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 11 เมษายน 2535 เป็นต้นมา และมีผลเป็นการยกเลิกพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2510 ไปในขณะเดียวกันด้วย

(8) ปัจจุบัน¹⁰

กรมการประกันภัยได้มีการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 เพื่อให้กฎหมายมีความเหมาะสมกับสภาพการณ์และภาวะเศรษฐกิจสังคมในปัจจุบัน โดยให้กฎหมายมีความยืดหยุ่นสอดคล้องกับการเปิดเสรีธุรกิจประกันภัยและจูงใจให้ต่างชาติเข้ามาร่วมลงทุนสูงขึ้น เน้นการเพิ่มความมั่นคง ชีดความสามารถ และพัฒนาคุณภาพการบริการของบริษัทประกันภัย รวมทั้งการปรับปรุงบทบัญญัติเกี่ยวกับการตรวจสอบ การกำกับดูแล และการคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของประชาชนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งขณะนี้ได้ผ่านความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีแล้ว และอยู่ระหว่างการพิจารณาของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

¹⁰ กรมการประกันภัย. “บนเส้นทางแห่งความมุ่งมั่น 25 ปี กรมการประกันภัย” วารสารการประกันภัย ฉบับพิเศษ ครอบรอบ 25 ปี กรมการประกันภัย. 24 มีนาคม 2547, หน้า 23 - 36.

1. การเปิดเสรีธุรกิจประกันภัยไทย¹¹

ธุรกิจประกันภัยเป็นธุรกิจการให้บริการทางการเงิน (Financial Services) ที่อยู่ภายใต้ข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ (General Agreement on Trade in Services : GATS) ซึ่งเป็นผลจากการเข้าร่วมเจรจาการค้ารอบอุรุกวัยภายใต้เกดต์ (General Agreement on Tariff and Trade : GATT) โดยประเทศไทยได้ร่วมลงนามและให้ข้อผูกพันในส่วนของสาขาประกันภัย 6 รายการ คือ การประกันชีวิต การประกันวินาศภัย นายหน้าและตัวแทนประกันภัย ที่ปรึกษาด้านประกันภัย ผู้ประเมินภัย และนักคณิตศาสตร์ประกันภัย ทั้งนี้ ประเทศไทยไม่ได้ให้ข้อผูกพันในส่วนของระยะเวลาการเปิดเสรีธุรกิจประกันภัย แต่การเปิดเสรีธุรกิจประกันภัยจะกระทำอย่างเป็นลำดับขั้นตอน (Progressive Liberalization) ตามระดับการพัฒนาของเศรษฐกิจและตลาดการเงินของประเทศ และความพร้อมของบริษัทประกันภัยไทย โดยรัฐบาลได้กำหนดนโยบายเปิดเสรีธุรกิจประกันภัยในลักษณะเป็นขั้นตอนอย่างค่อยเป็นค่อยไป เพื่อให้ธุรกิจประกันภัยของไทยได้เตรียมพร้อมและปรับตัวก่อนการเปิดเสรีอย่างเต็มรูปแบบ โดยดำเนินการเป็นขั้นตอนคือ

ขั้นตอนแรก การอนุญาตให้เปิดบริษัทประกันภัยภายในประเทศที่เป็นของคนไทยเพิ่มขึ้น ทั้งธุรกิจประกันชีวิตและธุรกิจประกันวินาศภัย โดยมีเป้าหมายที่จะกระตุ้นตลาดให้เกิดการปรับตัว ให้บริษัทประกันภัยได้ปรับปรุงฐานะความมั่นคงทางการเงินและขยายขนาดของบริษัทให้ใหญ่และเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น ปรับปรุงเทคโนโลยีในการดำเนินงานและการบริหารจัดการ พัฒนาบุคลากรและรูปแบบของสินค้าประกันภัย หรือกรรมธรรม์ความคุ้มครองใหม่ ๆ มากขึ้น มีการแข่งขันกันในการพัฒนาคุณภาพการให้บริการให้ได้มาตรฐานสากล อันจะทำให้ธุรกิจประกันภัยของไทยเป็นที่ยอมรับและมีความพร้อมที่จะแข่งขันกับต่างประเทศเมื่อเปิดเสรีตลาดประกันภัย ซึ่งขั้นตอนนี้ได้ดำเนินการแล้วเสร็จ โดยในปี พ.ศ. 2538 มีบริษัทได้รับอนุญาตใหม่เพิ่มขึ้น 25 บริษัท แยกเป็นบริษัทประกันชีวิต 12 บริษัท และบริษัทประกันวินาศภัย 13 บริษัท

ขั้นตอนที่สอง การเพิ่มสัดส่วนผู้ถือหุ้นต่างชาติให้มากขึ้น เมื่อบริษัทของคนไทยได้ปรับตัวเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขันได้ในระดับหนึ่งแล้ว การดำเนินการในขั้นตอนนี้จำเป็นต้องมีการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. 2535 เพื่อเพิ่มสัดส่วนผู้ถือหุ้นต่างชาติให้สามารถถือหุ้นได้มากกว่าร้อยละ 25 ตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายปัจจุบัน เพื่อเพิ่มความมั่นคงทางการเงินและขีดความสามารถของบริษัทประกันภัยไทย โดยขณะนี้ กรมการประกันภัยได้

¹¹ กองส่งเสริมการประกันภัยและสารสนเทศ . “ความร่วมมือทางด้านประกันภัยระหว่างประเทศในรอบ 25 ปี ของกรมการประกันภัย” วารสารการประกันภัย ฉบับพิเศษ ครอบรอบ 25 ปี กรมการประกันภัย. 24 มีนาคม 2547, หน้า 144 – 155.

เสนอปรับปรุงแก้ไขกฎหมายทั้งสองฉบับ โดยร่างกฎหมายได้กำหนดให้ชาวต่างชาติสามารถถือหุ้นในบริษัท ประกันภัยได้สูงสุดไม่เกินร้อยละ 49 ของจำนวนหุ้นที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมด และสามารถเป็น กรรมการในสัดส่วนสูงสุดไม่เกินร้อยละ 49 ของจำนวนกรรมการทั้งหมด (ซึ่งปัจจุบันกำหนดไว้สูงสุดไม่เกินร้อยละ 25 ของจำนวนกรรมการทั้งหมด) และเมื่อพ้นกำหนด 10 ปี นับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้ บังคับ การเพิ่มสัดส่วนการถือหุ้นและจำนวนกรรมการจะกำหนดโดยกฎกระทรวง

ขั้นตอนที่สาม การอนุญาตให้บริษัทประกันภัยต่างประเทศเข้ามาประกอบกิจการหรือจัดตั้งสาขาใน ประเทศไทย โดยไม่จำกัดสัดส่วนการถือหุ้นของคนต่างชาติ ซึ่งขั้นตอนนี้จะดำเนินการเมื่อบริษัทประกันภัย ของไทยมีศักยภาพในการแข่งขันสูงเพียงพอแล้ว

ทั้งนี้ สถานะปัจจุบันของข้อผูกพันการเปิดเสรีสาขาประกันภัย ในการเจรจาภายใต้กรอบองค์การ การค้าโลกในรอบปัจจุบันก็คือ เปิดให้ต่างชาติเข้ามาร่วมหุ้นกับบริษัทประกันภัยที่มีอยู่แล้วในประเทศ โดยให้ ต่างชาติถือหุ้นได้ไม่เกินร้อยละ 25 ของทุนจดทะเบียน และอนุญาตให้คนต่างชาติเข้ามาปฏิบัติงานได้เฉพาะ ผู้บริหารระดับสูง ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะ และผู้ช่วยทางเทคนิค โดยต้องได้รับอนุญาตจากอธิบดีกรมการ ประกันภัยในฐานะนายทะเบียนเสียก่อน ซึ่งก็คือยังคงยืนยันข้อผูกพันเดิมตามตารางข้อผูกพันการเปิดเสรี การประกันภัยตามที่ได้ยื่นไว้ในการเจรจารอบอุรุกวัยนั่นเอง และเมื่อการดำเนินการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย เพื่อเพิ่มสัดส่วนผู้ถือหุ้นต่างชาติในบริษัทประกันภัยแล้วเสร็จ จึงจะมีการพิจารณาปรับปรุงข้อผูกพันดังกล่าว ต่อไป

3. โครงสร้างของธุรกิจประกันชีวิตในประเทศไทย

ณ 31 ธันวาคม 2545 มีบริษัทประกันชีวิตทั้งสิ้น 25 บริษัท โดยเป็นบริษัทในประเทศ 24 บริษัท และเป็นสาขาบริษัทต่างประเทศ 1 บริษัท โดยมีส่วนแบ่งการตลาดและโครงสร้างการถือหุ้นดังนี้

ลำดับ	บริษัท	ส่วนแบ่ง ตลาด (%)	การถือหุ้น		สัดส่วนการถือหุ้น	
			ไทย	ต่างชาติ	ไทย	ต่างชา ติ
1 *	อเมริกัน อินเตอร์เนชันแนล แอสซัวร์ันส์	50.36	-	American International Assurance (ฮ่องกง)	-	100.00
2	ไทยประกันชีวิต	16.26	ตระกูลไชยวรรณ	-	100.00	-
3	อยุธยา อลิอันซ์ ซี.พี. ประกันชีวิต	7.80	กลุ่มธนาคารกรุงศรีอยุธยา / เครือเจริญโภคภัณฑ์ (ซี.พี.) / ปูนซิเมนต์นครหลวง	Allianz Group (เยอรมัน)	75.00	25.00
4	ไทยสมุทรประกันชีวิต	6.00	ตระกูลอัสสกุล	-	100.00	-
5	กรุงเทพประกันชีวิต	5.80	ธนาคารกรุงเทพฯ	Nippon Life (ญี่ปุ่น)	90.55	9.45
6	เมืองไทยประกันชีวิต	4.56	ตระกูลลำชา/ธนาคารกสิกรฯ	สวีสวี (สวีทเซอร์แลนด์)	75.05	24.95
7	เนชั่นไวด์ประกันชีวิต	2.01	ตระกูลจันทร์ศรีชิวาลา	Nation Wide (สหรัฐฯ)	75.70	24.30
8	อาคเนย์ประกันชีวิต	1.51	ที.ซี.ซี.กรุ๊ป/ตระกูลศรีกาญจนนา	-	100.00	-
9	ไทยพาณิชย์ นีวออร์คไลฟ์	1.24	สง.ทรัพย์สินส่วนพระมหา-	New York Life (สหรัฐฯ)	75.00	25.00

	ประกันชีวิต		กษัตริย์/ธนาคารไทยพาณิชย์			
10	ธนชาติ ซูริก ประกันชีวิต	1.09	บง.ธนชาติ / ซิโนทัย	Zurich Financial Service Group (สวิสเซอร์แลนด์)	75.00	25.00
11	กรุงไทย แอกซ่า ประกันชีวิต	0.69	ธนาคารกรุงไทย	AXA Group (ฝรั่งเศส)	75.00	25.00
12	ไอเอ็นจี เอ็ทน่า โอสดสภา ประกันชีวิต	0.61	กลุ่มโอสดสภา	ING (สหรัฐฯ)	75.00	25.00
13	พรูเด็นเชียล ทีเอส โลฟี่ ประกันชีวิต	0.59	ตระกูลอัครินวิจิตร	Prudential (อังกฤษ)	76.76	23.24
14	อินเตอร์ไลฟ์ จอห์นแฮนคอก ประกันชีวิต	0.48	บริษัท พี&เอ โฮลดิ้ง/ ที.ซี.ซี.กรุ๊ป/กลุ่มเซ็นทรัล	Johnhancock (สหรัฐฯ)	75.00	25.00
15	สหประกันชีวิต	0.21	สหกรณ์ทั่วประเทศ	-	100.00	-
16	สยามประกันชีวิต	0.18	กลุ่มไทยสมุทร	-	100.00	-
17	เจนเนอราลี ประกันชีวิต (ประเทศไทย)	0.13	ตระกูลคันทิพัฒน์พงศ์	Generali Group(สหรัฐฯ)	75.00	25.00
18	สยามซัมซุงประกันชีวิต	0.11	ธนาคารนครหลวงไทย/ สหพัฒนพิบูลย์/บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย	Samsung (เกาหลีใต้)	75.00	25.00
19	ไทยคาร์ดิฟประกันชีวิต	0.07	กลุ่มไทยประกันชีวิต	Cardif (ฝรั่งเศส)	75.00	25.00
20	แอ็ควานซ์ เอ็มแอลซี แอสซัวร์ันส์	0.07	ตระกูลค้ำเนินชาวุฒิชัย/ กลุ่มเกษรรุ่งเรือง	MLC Group (ออสเตรเลีย)	75.00	25.00
21	อลิอันซ์ ซี.พี. ประกันชีวิต	0.06	เครือเจริญโภคภัณฑ์ (ซี.พี.)	Allianz AG. (เยอรมัน)	75.00	25.00
22	เอช ไลฟ์ ประกันชีวิต	0.04	กลุ่มนักรูจิก (นายนิพนธ์ ลิละศิธร)	ACE (สหรัฐฯ)	75.00	25.00
23	มิลเลียไลฟ์ อินชัวร์ันส์ (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน)	0.02	ที.ซี.ซี.กรุ๊ป	Millea Group (ญี่ปุ่น)	75.00	25.00
24	แมกซ์ ประกันชีวิต	0.02	ธนาคารนครหลวงไทย	-	100.00	-
25	ทีพีโอ ประกันชีวิต	0.01	ตระกูลเลียวไพร์ตัน	-	100.00	-

* เป็นบริษัทที่เป็นสาขาของบริษัทประกันภัยในต่างประเทศ

ทั้งนี้ เฉพาะบริษัทประกันชีวิตที่เป็นบริษัทจดทะเบียนในประเทศไทย สามารถขออนุญาตเปิดสาขา ทั้งในกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด เพื่อให้การบริการประชาชนผู้เอาประกันภัยได้อย่างทั่วถึง ซึ่ง ณ 31 ธันวาคม 2545 บริษัทประกันชีวิตมีสาขาทั้งสิ้น 959 สาขา เป็นสาขาในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 43 สาขา ภาคกลาง 272 สาขา ภาคเหนือ 233 สาขา ภาคใต้ 147 สาขา และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 264 สาขา

ส่วนคนกลางประกันภัยสำหรับธุรกิจประกันชีวิต ซึ่งมีทั้งตัวแทนและนายหน้า และ ธนาคารพาณิชย์ประกอบธุรกิจนายหน้าประกันชีวิต (Bancassurance) ซึ่งในปี 2545 มีตัวแทนประกันชีวิตจำนวน 366,022 ราย นายหน้าประกันชีวิตบุคคลธรรมดาจำนวน 2,228 ราย และนายหน้าประกันชีวิตนิติบุคคลจำนวน 117 ราย และ ณ 31 พฤษภาคม 2547¹² มีตัวแทนประกันชีวิตจำนวน 467,686 ราย นายหน้าประกัน

¹² กรมการประกันภัย. "สถิติคนกลางประกันภัย"

ชีวิตบุคคลธรรมดา 5,749 ราย และนายหน้าประกันชีวิตนิติบุคคล จำนวน 183 ราย ซึ่งจะเห็นว่าในระยะเวลาไม่ถึง 2 ปี มีตัวแทนและนายหน้าประกันชีวิตเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก และเพื่อเป็นการเพิ่มช่องทางการทำประกันภัยและอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน นายทะเบียนจึงได้ออกประกาศเรื่อง หลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการออกใบอนุญาตให้นิติบุคคลประเภทธนาคารพาณิชย์เป็นนายหน้าประกันวินาศภัยและนายหน้าประกันชีวิต ลงวันที่ 14 มกราคม 2545 เพื่อให้ธนาคารพาณิชย์สามารถขอใบอนุญาตสำหรับการประกอบธุรกิจนายหน้าประกันภัย¹³

สำหรับกรมธรรม์ประกันชีวิต ปัจจุบันมีกรมธรรม์หลายชนิด ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 3 ประเภทใหญ่ ๆ ได้แก่

1. ประเภทสามัญ (Ordinary Life Insurance)

การประกันชีวิตแบบสามัญมีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองการสูญเสียรายได้ เนื่องจากผู้เอาประกันเสียชีวิต หรือเพื่อเป็นการออมทรัพย์สำหรับผู้เอาประกันตามระยะเวลาที่ต้องการ หรือเพื่อเป็นการคุ้มครองการสูญเสียรายได้เนื่องจากมีชีวิตยืนยาว (ลักษณะบำนาญ) ทั้งหมดนี้มีลักษณะเป็นสัญญารายบุคคล จำนวนเงินเอาประกันแต่ละกรมธรรม์เริ่มตั้งแต่ 50,000 บาทขึ้นไป การชำระเบี้ยประกันชีวิตเป็นรายปี 6 เดือน 3 เดือน หรือรายเดือน รวมทั้งอาจจะมีหรือไม่มีการตรวจสุขภาพก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของบริษัทประกันชีวิต การประกันชีวิตแบบสามัญนี้ สามารถแบ่งตามระยะเวลาได้เป็น 4 แบบ คือ การประกันชีวิตแบบตลอดชีพ (Whole Life Assurance) การประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์ (Endowment Assurance) การประกันชีวิตแบบชั่วระยะเวลา (Term Insurance) และการประกันชีวิตแบบเงินรายปี (Annuity Life Insurance)

2. ประเภทอุตสาหกรรม (Industrial Life Insurance)

การประกันชีวิตประเภทอุตสาหกรรมเป็นการประกันชีวิตเพื่อช่วยเหลือครอบครัวของพนักงานในโรงงานอุตสาหกรรม หรือครอบครัวของชนชั้นกรรมกรซึ่งมีรายได้ต่ำ ไม่สามารถจ่ายเบี้ยประกันชีวิตแบบสามัญได้ วงเงินเอาประกันแต่ละกรมธรรม์จึงต่ำ อยู่ในช่วงระหว่าง 10,000 บาท ถึง 300,000 บาท การชำระเบี้ยประกันชีวิตเป็นรายเดือน และจะไม่ตรวจสุขภาพ แต่บางบริษัทจะมีระยะรอคอย 3 เดือนหรือ 6 เดือน ถ้าผู้เอาประกันเสียชีวิตในช่วงนี้ บริษัทจะไม่จ่ายจำนวนเงินเอาประกันชีวิตให้ แต่จะคืนจำนวนเบี้ยประกันชีวิตที่ผู้เอาประกันชีวิตได้ชำระมาแล้วทั้งหมดให้แก่ผู้รับประโยชน์

3. การประกันชีวิตกลุ่ม (Group Life Insurance)

¹³ กระทรวงพาณิชย์. การประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การกำหนดยุทธศาสตร์การประกันภัยแห่งชาติ. 2546, หน้า 3-6.

การประกันชีวิตกลุ่มเป็นการประกันชีวิตของบุคคลหลายคนภายใต้กรมธรรม์ฉบับเดียวกัน กรมธรรม์หนึ่งจะมีผู้เอาประกันชีวิตร่วมกันตั้งแต่ 5 คนขึ้นไป ส่วนมากจะเป็นพนักงานของบริษัทหรือโรงงาน อุตสาหกรรมเดียวกัน

จากโครงสร้างของธุรกิจประกันชีวิตในประเทศไทยดังกล่าวข้างต้น กรมการประกันภัย กระทรวงพาณิชย์ จึงต้องมีการกำกับดูแลผู้ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจประกันชีวิต ไม่ว่าจะเป็นบริษัทผู้รับประกันชีวิต ตัวแทน นายหน้าประกันชีวิต ผู้สอบบัญชี ตลอดจนนักคณิตศาสตร์ประกันภัย เพื่อให้ธุรกิจประกันชีวิตมีความ มั่นคง เป็นที่เชื่อถือแก่ประชาชน ผู้เอาประกันภัย และบุคคลผู้เกี่ยวข้อง

DPU

บทที่ 3

มาตรการทางกฎหมายในการกำกับดูแลธุรกิจประกันชีวิต

จากการที่ธุรกิจประกันชีวิต เป็นธุรกิจที่มีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ดังนั้น ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกที่มีการประกอบธุรกิจประกันชีวิต จึงต้องมีมาตรการในการกำกับดูแลธุรกิจประกันชีวิต ซึ่งในบทนี้ผู้เขียนจะได้กล่าวถึงมาตรฐานการกำกับดูแลธุรกิจประกันภัยที่เป็นมาตรฐานสากล มาตรการทางกฎหมายที่ใช้ในการกำกับดูแลธุรกิจประกันชีวิตในประเทศไทย โดยเปรียบเทียบกับมาตรการทางกฎหมายที่ใช้ในการกำกับดูแลธุรกิจประกันชีวิตในประเทศอังกฤษ และฮ่องกง ในบางประเด็น ดังนี้

1. มาตรฐานการกำกับดูแลธุรกิจประกันภัย (IAIS Insurance Core Principles)

มาตรฐานการกำกับดูแลธุรกิจประกันภัย (Insurance Core Principles) ได้พัฒนาขึ้นในปี ค.ศ. 2000 โดย International Association of Insurance Supervisors (IAIS) ซึ่ง IAIS นี้มีสมาชิกประกอบไปด้วยหน่วยงานผู้กำกับดูแลธุรกิจประกันภัยจากหลายประเทศ มาตรฐานการกำกับดูแลธุรกิจประกันภัยนี้ได้พัฒนาขึ้นบนพื้นฐานของหลักการการควบคุมธุรกิจประกันภัย หลักการกำกับดูแลธุรกิจประกันภัยนานาชาติ และการดำเนินธุรกิจระหว่างประเทศ (Insurance Concordat) และหลักการจัดการธุรกิจประกันภัย โดยตระหนักถึงการที่จะต้องสร้างความมั่นใจในเรื่องการคุ้มครองผู้ถือกรมธรรม์และความมั่นคงของภาคการเงิน

ทั้งนี้ มาตรฐานการกำกับดูแลธุรกิจประกันภัย (Insurance Core Principles : ICP) ที่จะกล่าวต่อไปนี้เป็นมาตรฐานซึ่งได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุมประจำปี ครั้งที่ 10 ของ IAIS ณ ประเทศสิงคโปร์ เมื่อเดือนตุลาคม ค.ศ. 2003 โดยเป็นการปรับปรุงครั้งที่ 3 จากเดิมเมื่อเดือนตุลาคม ค.ศ. 2000 และเดือนกันยายน ค.ศ. 1997 เพื่อใช้เป็นแนวทางปฏิบัติสำหรับหน่วยงานที่กำกับดูแลธุรกิจประกันภัยทั่วโลก ซึ่งมาตรฐานการกำกับดูแลธุรกิจประกันภัยฉบับปรับปรุงล่าสุดนี้จะมี 7 หมวด ดังนี้¹

หมวด 1 เจอเนอรัลสำหรับความมีประสิทธิภาพของการกำกับดูแลธุรกิจประกันภัย

หมวด 2 ระบบการกำกับดูแล

หมวด 3 องค์กรภายใต้การกำกับดูแล

หมวด 4 การดำเนินการในการกำกับดูแล

หมวด 5 ข้อกำหนดที่มีความรอบคอบ

¹ อรรถพล พิบูลชนพัฒนา. “มาตรฐานการกำกับดูแลธุรกิจประกันภัย” วารสารการประกันภัย ฉบับพิเศษ ครอบรอบ 25 ปี กรมการประกันภัย. 24 มีนาคม 2547, หน้า 76 – 134.

หมวด 6 ตลาดและผู้บริโภค

หมวด 7 การต่อต้านการฟอกเงิน และการต่อต้านการให้เงินอุดหนุนต่อการก่อการร้าย

ทั้งนี้ มาตรฐานการกำกับดูแลธุรกิจประกันภัยทั้ง 7 หมวดนี้ สามารถแยกออกเป็น 28 ข้อ รายละเอียดสรุปได้ดังนี้

หมวด 1 เงื่อนไขสำหรับความมีประสิทธิภาพของการกำกับดูแลธุรกิจประกันภัย

ICP 1 เงื่อนไขสำหรับความมีประสิทธิภาพของการกำกับดูแลธุรกิจประกันภัย (Conditions for effective insurance supervision)

การกำกับดูแลธุรกิจประกันภัยจะต้องมีแนวทางตามกรอบนโยบาย สถาบัน และกฎหมายสำหรับการกำกับดูแลภาคการเงิน มีโครงสร้างพื้นฐานของตลาดการเงินที่พัฒนาแล้วและมีประสิทธิภาพ กล่าวคือ รัฐบาลจะต้องกำหนดและเปิดเผยกรอบนโยบายภาคการเงินที่มีวัตถุประสงค์ในการรักษาความมีเสถียรภาพทางการเงิน ซึ่งการกำกับดูแลภาคการเงินจะประกอบด้วยธุรกิจการเงินด้านอื่น ๆ และธุรกิจประกันภัย อีกทั้งกฎหมาย และกฎระเบียบต่าง ๆ จะต้องมีการกำหนดไว้อย่างชัดเจนและเปิดเผยสู่สาธารณะ

สำหรับโครงสร้างพื้นฐานของตลาดการเงินนั้น ประกอบด้วย การมีระบบกฎหมายและศาลยุติธรรมที่มีความน่าเชื่อถือ มีประสิทธิภาพ มีความเสมอภาค และสามารถบังคับใช้ได้ การมีมาตรฐานการบัญชี คณิตศาสตร์ประกันภัย และการสอบบัญชี ที่มีความครอบคลุม โปร่งใส เป็นไปตามแนวมาตรฐานสากล ช่วยในการเปิดเผยข้อมูลให้แก่ผู้ถือกรรมธรรม์ นักลงทุน คนกลางประกันภัย เจ้าหนี้ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการประเมินฐานะการเงินของบริษัทประกันภัย โดยมีนักบัญชี นักคณิตศาสตร์ประกันภัย และผู้สอบบัญชี ที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์เพียงพอ อีกทั้งมีการปฏิบัติตามมาตรฐาน เพื่อรักษาความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของข้อมูลทางการเงินและข้อคิดเห็นของบุคคลเหล่านี้ จะต้องเป็นอิสระจากบริษัทประกันภัย การมีองค์กรของแต่ละสาขาอาชีพ เพื่อกำหนดและควบคุมมาตรฐานทั้งแนวปฏิบัติและจรรยาบรรณ ซึ่งมีการเผยแพร่สู่สาธารณะแล้ว นอกจากนี้ จะต้องมีการเผยแพร่ข้อมูลสถิติพื้นฐานทางด้านเศรษฐกิจ การเงิน สังกม แก่หน่วยงานที่กำกับดูแล ธุรกิจ และสาธารณชน เพื่อให้ตลาดการเงินมีประสิทธิภาพ เป็นตลาดเงินและตลาดทุนที่มีกลไกที่ดี สร้างโอกาสการลงทุนทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

หมวด 2 ระบบการกำกับดูแล

ICP 2 เป้าหมายของการกำกับดูแล (Supervisory objectives)

เป้าหมายหลักของการกำกับดูแลธุรกิจประกันภัยจะต้องมีการกำหนดอย่างชัดเจน กล่าวคือ กฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องควรกำหนดเป้าหมายของการกำกับดูแลธุรกิจประกันภัยไว้อย่างชัดเจน เน้น การส่งเสริมตลาดประกันภัยให้มีประสิทธิภาพ มีความเท่าเทียม ปลอดภัย และมีเสถียรภาพ โดยคำนึงถึง ประโยชน์และการคุ้มครองสิทธิของผู้ถือกรมธรรม์เป็นสำคัญ และหากกฎหมายกำหนดเป้าหมายไว้หลาย ประการ หน่วยงานที่กำกับดูแลควรเปิดเผยและอธิบายแนวทางในการปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมายในแต่ละ ประการ ซึ่งในกรณีที่หน่วยงานกำกับดูแลมีผลการดำเนินงานไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่ระบุไว้ก็ควรให้เหตุผล และอธิบายได้ นอกจากนี้ กฎหมายประกันภัยควรที่จะระบุถึงหน้าที่และความรับผิดชอบ ตลอดจนกรอบ การปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานที่กำกับดูแลอย่างชัดเจน เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินนโยบายการกำกับดูแล ธุรกิจประกันภัย และการร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ICP 3 หน่วยงานที่กำกับดูแล (Supervisory authority)

หน่วยงานที่กำกับดูแลจะต้องมีอำนาจอย่างเพียงพอ มีความคุ้มครองตามกฎหมาย โดยกฎหมาย ควรกำหนดหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบการกำกับดูแลธุรกิจประกันภัย และมอบอำนาจให้หน่วยงานที่กำกับ ดูแลในการออกและให้มีการบังคับใช้กฎระเบียบ นอกจากนี้หน่วยงานที่กำกับดูแลจะต้องมีเงินที่จะใช้ในการ ปฏิบัติหน้าที่ตามอำนาจที่มี มีอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ มีความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติหน้าที่ตามอำนาจ โดยต้องว่าจ้าง ให้การฝึกอบรม และรักษาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในจำนวนที่พอเพียง อีกทั้งต้อง เก็บรักษาข้อมูลที่เป็นความลับอย่างเหมาะสม

ความเป็นอิสระและความรับผิดชอบตามหน้าที่จะเกิดขึ้นได้เมื่อ โครงสร้างการบริหารของ หน่วยงานที่กำกับดูแลมีการกำหนดอย่างชัดเจน ขั้นตอนการแต่งตั้งและถอดถอนผู้นำและคณะกรรมการบริหาร ของหน่วยงานที่กำกับดูแลมีการกำหนดไว้อย่างชัดเจน ซึ่งเมื่อมีการเปลี่ยนแปลง ควรมีการแจ้งเหตุผลต่อ สาธารณชน โดยหน่วยงานที่กำกับดูแลและเจ้าหน้าที่จะต้องเป็นอิสระจากการแทรกแซงทางการเมือง รัฐบาล และภาคธุรกิจ สามารถตัดสินใจในการจัดสรรทรัพยากร เช่น เงินทุน บุคลากร ได้ตามเป้าหมายและหน้าที่ ความรับผิดชอบ มีขั้นตอนและกระบวนการในการกำกับดูแลที่โปร่งใส กรณีที่จะมีการเปลี่ยนแปลงกฎหมาย และแนวทางปฏิบัติด้านการกำกับดูแลต้องผ่านการปรึกษาหารือร่วมกันกับภาคธุรกิจ และเมื่อมีความจำเป็น หน่วยงานที่กำกับดูแลควรมีอำนาจในการดำเนินการอย่างทันท่วงที นอกจากนี้ กรณีที่มีการโอนหน้าที่การ กำกับดูแลให้บุคคลภายนอก หน่วยงานที่กำกับดูแลต้องสามารถประเมินความรู้ความสามารถ ดูแลการ ดำเนินงาน และรักษาความเป็นอิสระจากบริษัทประกันภัยหรือฝ่ายอื่นที่เกี่ยวข้องของหน่วยงานหรือ บุคคลภายนอกนั้น ๆ ได้

ICP 4 กระบวนการการกำกับดูแล (Supervisory process)

หน่วยงานที่กำกับดูแลจะต้องปฏิบัติหน้าที่อย่างโปร่งใสและมีความรับผิดชอบ โดยหน่วยงานที่กำกับดูแลควรมีขั้นตอนการกำกับดูแลและกฎระเบียบที่ชัดเจน โปร่งใส และเป็นบรรทัดฐาน โดยมีการจัดพิมพ์และปรับปรุงกฎระเบียบและขั้นตอนการปฏิบัติต่าง ๆ อย่างเป็นประจำ มีการเผยแพร่ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง บทบาทหน้าที่ของตนต่อสาธารณะ มีขั้นตอนการตัดสินใจ (decision-making lines) ที่ชัดเจน สามารถดำเนินการได้ทันทีในกรณีฉุกเฉิน และมีการกำหนดกระบวนการอุทธรณ์ต่อข้อตัดสินใจของหน่วยงานที่กำกับดูแล นอกจากนี้ หน่วยงานที่กำกับดูแลควรจัดพิมพ์รายงานซึ่งแสดงถึงการดำเนินการตามนโยบาย การตั้งเป้าหมายการดำเนินการและการปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมายนั้น ๆ อย่างน้อยเป็นประจำทุกปี

ICP 5 การร่วมมือในการกำกับดูแลและการแลกเปลี่ยนข้อมูล (Supervisory cooperation and information sharing)

หน่วยงานที่กำกับดูแลสามารถร่วมมือและแลกเปลี่ยนข้อมูลกัน โดยเป็นไปตามข้อกำหนดในเรื่องการรักษาความลับ เนื่องจากการแลกเปลี่ยนข้อมูลที่มีประสิทธิภาพและเป็นประจำ ระหว่างหน่วยงานที่กำกับดูแลทั้งภายในภาครัฐกิจประกันภัยและภาคการเงิน โดยรวมเป็นสิ่งสำคัญต่อการกำกับดูแล ทั้งนี้ หน่วยงานที่กำกับดูแลอาจแลกเปลี่ยนข้อมูลกับหน่วยงานที่กำกับดูแลอื่นได้เมื่อได้รับการร้องขอและมีมาตรการปกป้องที่เหมาะสมเพียงพอในเรื่องเกี่ยวกับการกำกับดูแลซึ่งรวมถึงข้อมูลที่ได้รับจากหน่วยงานภายใต้การกำกับดูแล ข้อมูลทางการเงินที่เกี่ยวข้องและข้อมูลของบุคคลผู้ดำรงตำแหน่งทางด้านบริหารของหน่วยงานภายใต้การกำกับดูแล โดยที่การแลกเปลี่ยนข้อมูลควรเป็นการให้และรับข้อมูลโดยปราศจากการกำหนดในเรื่องต่างตอบแทน ทั้งในแง่ระดับของข้อมูล รูปแบบและรายละเอียด อีกทั้งต้องมีแนวทางเพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าข้อมูลที่ให้แก่หน่วยงานที่กำกับดูแลอีกแห่งหนึ่งจะถูกเก็บเป็นความลับและใช้เพื่อการกำกับดูแลเท่านั้น

นอกจากนี้ หน่วยงานที่กำกับดูแลในประเทศผู้ลงทุน (home supervisor) ควรให้ข้อมูลแก่หน่วยงานที่กำกับดูแลในประเทศผู้รับการลงทุน (host supervisor) โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อมูลการเปลี่ยนแปลงด้านการกำกับดูแลที่มีผลต่อการดำเนินงานของสาขาต่างประเทศ และหากจะมีการดำเนินมาตรการที่จะมีผลกระทบต่อสำนักงานสาขาหรือกิจการในประเทศผู้รับการลงทุนก็ควรจะทำแจ้งล่วงหน้าแก่หน่วยงานที่กำกับดูแลในประเทศผู้รับการลงทุนด้วย และในทำนองเดียวกัน หากหน่วยงานที่กำกับดูแลในประเทศผู้รับการลงทุนจะดำเนินมาตรการที่จะมีผลกระทบต่อบริษัทแม่หรือสำนักงานใหญ่ในประเทศผู้ลงทุนก็ควรแจ้งล่วงหน้าก่อนดำเนินการแก่หน่วยงานที่กำกับดูแลในประเทศผู้ลงทุน

หมวด 3 องค์กรภายใต้การกำกับดูแล

ICP 6 การให้ใบอนุญาตประกอบธุรกิจ (Licensing)

ธุรกิจประกันภัยจะต้องได้รับใบอนุญาตก่อนประกอบธุรกิจในแต่ละประเทศ โดยข้อกำหนดในการให้ใบอนุญาตจะต้องชัดเจน มีวัตถุประสงค์แน่ชัด และเปิดเผยสู่สาธารณะ กล่าวคือ ในกฎหมายประกันภัยควรระบุถึงความหมายของผู้รับประกันภัย รูปแบบที่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายของผู้รับประกันภัย และการมอบหน้าที่ความรับผิดชอบของการออกใบอนุญาต นอกจากนี้ควรมีการรายงานข้อมูลต่าง ๆ กล่าวคือ ข้อมูลเกี่ยวกับคณะกรรมการบริหารผู้บริหารระดับสูง ผู้สอบบัญชี นักคณิตศาสตร์ประกันภัย ผู้ถือหุ้นรายใหญ่ จำนวนเงินทุนขั้นต่ำ ระบบการจัดการความเสี่ยง แผนในการดำเนินธุรกิจอย่างน้อยใน 3 ปีข้างหน้า ข้อมูลของผลิตภัณฑ์ที่จะเสนอขาย ข้อมูลการทำสัญญาต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับบริษัทในเครือและการว่าจ้างบุคคลภายนอก ข้อมูลเกี่ยวกับรายงานต่าง ๆ ทั้งสำหรับการบริหารงานภายในและต่อหน่วยงานที่กำกับดูแล และข้อมูลจากหน่วยงานที่กำกับดูแลของประเทศผู้ลงทุน หากผู้รับประกันภัยหรือผู้ถือหุ้นเป็นต่างชาติ ทั้งนี้ ธุรกิจรับประกันภัยไม่ว่าจะเป็นของคนในประเทศหรือต่างชาติ จะต้องอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของหน่วยงานที่กำกับดูแล โดยกฎหมายประกันภัยควรกำหนดวิธีการดำเนินธุรกิจของบริษัทประกันภัยต่างชาติที่เข้ามาประกอบธุรกิจในประเทศ โดยอาจเป็นการกำหนดให้สาขาหรือบริษัทลูกที่ตั้งอยู่ในประเทศต้องได้รับใบอนุญาตในการประกอบธุรกิจ หรือเป็นเพียงสำนักงานเพื่อให้บริการเท่านั้น

ดังนั้น หากผู้ยื่นคำขอรับใบอนุญาตดังกล่าวไม่มีเงินทุนเพียงพอในการรักษาฐานะความมั่นคงของบริษัทประกันภัยในระยะยาว หรือโครงสร้างธุรกิจจะมีผลต่อความมีประสิทธิภาพของการกำกับดูแล หรือมีคุณสมบัติไม่เป็นไปตามที่กำหนด หน่วยงานที่กำกับดูแลก็ควรปฏิเสธการให้ใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันภัย

ICP 7 ความเหมาะสมของบุคลากร (Suitability of persons)

บุคลากรที่มีความสำคัญต่อธุรกิจประกันภัย อันได้แก่ เจ้าของกิจการ คณะกรรมการบริษัทผู้บริหารระดับสูง ผู้สอบบัญชี และนักคณิตศาสตร์ประกันภัย จะต้องมีความพร้อมและเหมาะสมต่อการปฏิบัติหน้าที่นั้นๆ โดยบุคลากรเหล่านี้จะต้องมีความน่าเชื่อถือ มีความรู้ความสามารถ ประสบการณ์ และคุณสมบัติที่เหมาะสม ดังนั้น กฎหมายควรระบุว่าผู้บริหารระดับใดจำเป็นต้องได้รับการประเมินความพร้อมและความเหมาะสม และควรกำหนดให้บริษัทประกันภัยรายงานความพร้อมและความเหมาะสมของผู้บริหารของบริษัท โดยการยื่นข้อมูลหรือเอกสารที่แสดงถึงความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ ความชำนาญ และความน่าเชื่อถือ ตามที่ร้องขอหรือเมื่อมีการเปลี่ยนตัวผู้บริหาร โดยระดับความรู้ความสามารถและประสบการณ์จะขึ้นอยู่กับตำแหน่งและหน้าที่ความรับผิดชอบในบริษัทและในกรณีผู้บริหารของบริษัท รวมถึงผู้สอบบัญชี และนักคณิตศาสตร์ประกันภัยมีคุณสมบัติไม่เป็นไปตามข้อกำหนดเรื่องความพร้อมและความเหมาะสม หน่วยงานที่กำกับดูแลต้องสามารถยกเลิกการแต่งตั้งผู้บริหาร ผู้สอบบัญชี หรือนักคณิตศาสตร์ประกันภัยดังกล่าวได้

นอกจากนี้ หน่วยงานที่กำกับดูแลไม่ควรอนุญาตให้นักคณิตศาสตร์ประกันภัย ผู้สอบบัญชี กรรมการบริษัท และผู้บริหารระดับสูง อยู่ในสองตำแหน่งที่อาจก่อให้เกิดการขัดกันของผลประโยชน์ในคราวเดียวกันในบริษัท

ICP 8 การเปลี่ยนแปลงอำนาจการบริหารและการถ่ายโอนธุรกิจ (Changes in control and portfolio transfers)

หน่วยงานที่กำกับดูแลต้องมีอำนาจในการให้อนุมัติหรือปฏิเสธการเข้าเป็นผู้ถือหุ้นใหญ่ (significant ownership) หรือมีผลประโยชน์อื่นใดในธุรกิจประกันภัย อันจะส่งผลให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลทั้งโดยตรงหรือทางอ้อม มีอำนาจในการบริหารธุรกิจประกันภัยนั้น และต้องมีอำนาจในการพิจารณาอนุมัติการถ่ายโอนธุรกิจ หรือการเข้าครอบครอง (merger) ธุรกิจประกันภัย ทั้งนี้ในกฎหมายควรมีการกล่าวถึงอำนาจการบริหาร การถือครองหุ้นสามัญหรือตราสารทางการเงินอื่น สิทธิในการออกเสียงลงมติของหุ้นสามัญหรือตราสารทางการเงินนั้น ๆ และอำนาจในการแต่งตั้งหรือถอดถอนกรรมการในคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการอื่น การขออนุมัติการเข้าครอบครองกิจการ (acquisition) หรือการเปลี่ยนแปลงอำนาจการบริหารในบริษัทประกันภัย โดยหน่วยงานที่กำกับดูแลควรกำหนดให้บุคคลที่ต้องการเข้ามามีอำนาจบริหารในบริษัทประกันภัยต้องมีคุณสมบัติเช่นเดียวกันกับกรณีการขอใบอนุญาตประกอบธุรกิจ อีกทั้งควรมีข้อกำหนดทั้งในด้านเงินทุนและด้านอื่น ในการพิจารณาการขอเข้าครอบครองกิจการ หรือการเปลี่ยนแปลงอำนาจการบริหารในบริษัทประกันภัย

นอกจากนี้ กรมธรรม์ประกันภัยซึ่งเป็นสัญญาตามกฎหมายระหว่างบริษัทประกันภัยและผู้ถือกรมธรรม์นั้น บริษัทประกันภัยไม่ควรมียอำนาจแต่ฝ่ายเดียวในการเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขของสัญญาโดยการรวมกิจการกับบริษัทประกันภัยอื่นหรือโอนภาระผูกพันตามกรมธรรม์ไปยังบริษัทประกันภัยอื่น และในการคุ้มครองสิทธิของผู้ถือกรมธรรม์ กฎหมายควรมีการจำกัดการโอนภาระผูกพันตามกรมธรรม์ของบริษัทประกันภัย ซึ่งหน่วยงานที่กำกับดูแลจะต้องมั่นใจว่าผลประโยชน์ที่ควรจะได้รับของผู้ถือกรมธรรม์และมูลค่าของกรมธรรม์จะไม่ลดน้อยลงจากผลของการโอนภาระผูกพันดังกล่าว ดังนั้น เมื่อมีการถ่ายโอนธุรกิจ หน่วยงานที่กำกับดูแลจะต้องดูแลคุ้มครองสิทธิของผู้ถือกรมธรรม์ทั้งในบริษัทผู้โอนและในบริษัทผู้รับโอน

ICP 9 บรรษัทภิบาล (Corporate governance)

กรอบบรรษัทภิบาลต้องครอบคลุมและปกป้องสิทธิของผู้มีส่วนได้เสียทุกกลุ่ม โดยหน่วยงานที่กำกับดูแลต้องกำหนดและตรวจสอบให้บริษัทประกันภัยปฏิบัติตามมาตรฐานบรรษัทภิบาลที่ดำเนินการ โดยกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับบรรษัทภิบาลควรมีการระบุในกฎหมายธุรกิจทั่วไปและหรือกฎหมายประกันภัย ทั้งนี้บรรษัทภิบาล หมายถึง การดำเนินการใด ๆ ที่คณะกรรมการบริษัทและผู้บริหารระดับสูงควบคุมดูแลกิจการของบริษัทประกันภัย ซึ่งรวมไปถึงวิธีการที่กรรมการในคณะกรรมการบริษัทและผู้บริหารระดับสูงต้องรับผิดชอบ

ต่อการดำเนินการนั้นๆ นอกจากนี้ บริษัทก็บาลยังครอบคลุมถึงวินัยขององค์กร ความโปร่งใส ความเป็นเอกเทศ ความรับผิดชอบหน้าที่ ความรับผิดชอบ ความยุติธรรม และความรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวม การเปิดเผยข้อมูลที่ถูกต้องในเวลาที่เหมาะสมในเรื่องที่มีความสำคัญของบริษัท เช่น สถานะทางการเงิน ผลการดำเนินงาน การถือครองหุ้น และบริษัทก็บาลยังมีขอบเขตไปถึงการปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบปฏิบัติต่างๆ ดังนั้น เพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานบริษัทก็บาล คณะกรรมการบริษัทต้องกำหนดขอบเขตความรับผิดชอบของตนในการยอมรับและปฏิบัติตามหลักการของบริษัทก็บาลในดำเนินการด้านต่างๆ มีการสร้างระบบการตรวจสอบ ระบบคณิตศาสตร์ประกันภัย การควบคุมภายใน และระบบการคานอำนาจ มีการแบ่งแยกหน้าที่ความรับผิดชอบ มีการกำหนดมาตรฐานในการดำเนินธุรกิจและจรรยาบรรณของกรรมการผู้บริหารระดับสูง และพนักงาน ตลอดจนการกำหนดนโยบายเพื่อแก้ไขการขัดแย้งกันของผลประโยชน์ (conflicts of interest) การปฏิบัติต่อลูกค้าด้วยความเท่าเทียม (fair treatment of customers) และการใช้ข้อมูลร่วมกันกับผู้มีส่วนได้เสียกลุ่มต่างๆ (information sharing with stakeholders)

นอกจากนี้ ผู้บริหารระดับสูงของบริษัท ต้องรับผิดชอบในการดูแลการดำเนินงานของบริษัท ประกันภัย กำหนดแนวทางการดำเนินงานสำหรับกิจการประจำวันให้เป็นไปตามกฎหมาย เป้าหมาย และนโยบายที่คณะกรรมการบริษัทกำหนด ตลอดจนให้ข้อเสนอแนะและข้อมูลที่ครบถ้วนและเป็นปัจจุบันแก่คณะกรรมการบริษัท ในการพิจารณาบทบาทของธุรกิจ กลยุทธ์ และนโยบายต่างๆ

ICP 10 การควบคุมภายใน (Internal control)

หน่วยงานที่กำกับดูแลต้องกำหนดให้ธุรกิจประกันภัยมีระบบการควบคุมภายในที่เหมาะสมต่อลักษณะและขนาดของธุรกิจนั้นๆ และครอบคลุมถึง accounting procedures, reconciliation of accounts, control lists และ information for management ทั้งนี้ การควบคุมภายในมีวัตถุประสงค์เพื่อพิสูจน์ว่าการดำเนินธุรกิจของบริษัทประกันภัยเป็นไปอย่างรอบคอบเหมาะสมตามนโยบายและกลยุทธ์ที่กำหนดโดยคณะกรรมการบริษัท สิทธิประโยชน์ของบริษัทได้รับการคุ้มครอง การบันทึกบัญชีและการบันทึกอื่น ๆ สามารถให้ข้อมูลที่ครบถ้วน ถูกต้อง รู้ที่มา และเป็นปัจจุบัน และฝ่ายบริหารสามารถทราบ ประเมิน จัดการ และควบคุมความเสี่ยงประเภทต่างๆ ในการดำเนินธุรกิจและดำรงเงินทุนอย่างพอเพียงสำหรับความเสี่ยงนั้นๆ ซึ่งการตรวจสอบภายใน การตรวจสอบจากผู้ตรวจสอบภายนอก หน้าที่ด้านคณิตศาสตร์ประกันภัย และหน้าที่ด้านการดูแลให้มีการปฏิบัติตามกฎหมาย จึงเป็นส่วนหนึ่งของการควบคุมภายในและเป็นเครื่องตรวจสอบการมีระบบการควบคุมภายในและการปฏิบัติตามกฎหมาย ดังนั้น หน่วยงานที่กำกับดูแลควรกำหนดให้บริษัทประกันภัยต้องมีการตรวจสอบภายในอย่างต่อเนื่อง และเหมาะสมกับลักษณะของการประกอบธุรกิจ มีสายการบังคับบัญชาขึ้นตรงกับคณะกรรมการบริษัท มีสถานะในบริษัทที่ทำให้ผู้บริหารระดับสูงปฏิบัติตามข้อเสนอแนะที่ให้ โดยหน่วยงานที่กำกับดูแลสามารถขอรายงานการตรวจสอบภายในได้

นอกจากนี้หน่วยงานที่กำกับดูแลควรกำหนดให้นักคณิตศาสตร์ประกันภัยต้องรายงานต่อคณะกรรมการบริษัทและฝ่ายบริหาร ในกรณีที่มีการแต่งตั้งนักคณิตศาสตร์ประกันภัยโดยบทบัญญัติของกฎหมายหรือโดยลักษณะของการประกอบธุรกิจ

หมวด 4 การดำเนินการในการกำกับดูแล

ICP 11 การวิเคราะห์สภาพตลาด (Market analysis)

หน่วยงานที่กำกับดูแลต้องตรวจสอบและวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อธุรกิจประกันภัยและตลาดโดยรวม และดำเนินการตามความเหมาะสม โดยหน่วยงานที่กำกับดูแลควรกำกับดูแลฐานะความมั่นคงทางการเงินของบริษัทประกันภัยรายบริษัท ซึ่งจะนำไปสู่เสถียรภาพของตลาดประกันภัยโดยรวม ดังนั้นการกำกับดูแลทั้งสองระดับจำเป็นต้องมีการวิเคราะห์เป็นรายบริษัทและเป็นกลุ่มธุรกิจ พร้อมทั้งการวิเคราะห์ตลาดและสภาพแวดล้อมในการประกอบธุรกิจ ซึ่งการวิเคราะห์สภาพตลาดในทางลึกจะช่วยในการประเมินความเสี่ยง และช่วยในการเตรียมมาตรการแทรกแซงได้อย่างทันท่วงที เป็นการลดโอกาสและความรุนแรงของปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งการวิเคราะห์สภาพตลาดในทางลึกนี้จำเป็นต้องใช้บุคลากรที่มีความรู้และประสบการณ์

ICP 12 การรายงานต่อหน่วยงานที่กำกับดูแลและการตรวจสอบ (Reporting to supervisors and off-site monitoring)

หน่วยงานที่กำกับดูแลต้องได้รับข้อมูลที่จำเป็นต่อการดำเนินการตรวจสอบอย่างมีประสิทธิภาพ และต่อการประเมินฐานะของธุรกิจประกันภัยและตลาดโดยรวม ซึ่งจะช่วยในการวางมาตรการแก้ไขก่อนที่ปัญหาจะมีความรุนแรงยิ่งขึ้น โดยหน่วยงานที่กำกับดูแลควรวางข้อกำหนดสำหรับการนำส่งข้อมูลทางการเงินและสถิติ รายงานทางคณิตศาสตร์ประกันภัย และข้อมูลอื่น ๆ จากบริษัทประกันภัยที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจในประเทศ และควรมีการกำหนดขอบเขตและความถี่ของรายงานและข้อมูลเหล่านั้นรวมทั้งการกำหนดให้รายงานและข้อมูลต้องผ่านการรับรองโดยผู้ตรวจสอบก่อน นอกจากนี้ หน่วยงานที่กำกับดูแลควรกำหนดให้บริษัทประกันภัยนำส่งข้อมูลที่เกี่ยวกับฐานะทางการเงินและผลการดำเนินงานทั้งที่เป็นรายบริษัทและแบบรวมทั้งกลุ่มธุรกิจและอาจขอข้อมูลทางการเงินของบริษัทลูกของบริษัทประกันภัยที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแล มีการกำหนดหลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับวิธีการทางบัญชีที่มีการนำมาใช้ โดยการประเมินมูลค่าสินทรัพย์และหนี้สินควรเป็นบรรทัดฐาน เป็นไปตามจริงและมีความรอบคอบเหมาะสม มีการกำหนดให้บริษัทประกันภัยต้องรายงานเกี่ยวกับรายการนอกงบดุล (off-balance sheet exposures) มีการกำหนดให้มีการแก้ไขข้อมูลที่ไม่ถูกต้องและมีอำนาจในการดำเนินมาตรการในกรณีจิงใจรายงานเท็จ อีกทั้งมีการรักษากรอบในการดูแลฐานะทางการเงินและการดำเนินงานของบริษัทประกันภัยอย่างต่อเนื่อง

ICP 13 การตรวจสอบ ณ ที่ทำการธุรกิจ (On – site inspection)

หน่วยงานที่กำกับดูแลต้องทำการตรวจสอบ ณ ที่ทำการธุรกิจ เพื่อประเมินสภาพธุรกิจ และการปฏิบัติตามกฎระเบียบต่าง ๆ ซึ่งการตรวจสอบ ณ ที่ทำการธุรกิจจะช่วยให้หน่วยงานที่กำกับดูแลสามารถตรวจพิสูจน์และได้รับข้อมูลในการทำการประเมินและวิเคราะห์ฐานะทางการเงินของบริษัทประกันภัยทั้งในปัจจุบันและอนาคต โดยหน่วยงานที่กำกับดูแลสามารถตรวจพบปัญหาที่ไม่อาจพบได้จากการตรวจสอบทั่วไป อีกทั้งช่วยให้พบปัญหาหรือความผิดปกติในด้านต่าง ๆ ซึ่งรวมถึงคุณภาพของสินทรัพย์ การปฏิบัติทางบัญชีและคณิตศาสตร์ประกันภัย การควบคุมภายใน คุณภาพในการรับประกันภัยทั้งด้านความรอบคอบเหมาะสมของนโยบายการรับประกันภัยและความมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติ การประเมินเงินสำรองทางเทคนิคต่าง ๆ ทิศทางการดำเนินกลยุทธ์และการประกอบธุรกิจ การประกันภัยต่อ และการจัดการความเสี่ยง ตลอดจนการประเมินความสามารถของผู้บริหารในบริษัทประกันภัย ทั้งนี้ การตรวจสอบ ณ ที่ทำการธุรกิจ อาจกระทำได้ในแบบสมบูรณ์ (full scale) และแบบจำกัดเฉพาะด้าน (Focused basis) โดยมีการกำหนดแนวทางเกี่ยวกับขอบเขตและกระบวนการในการเข้าตรวจสอบ ณ ที่ทำการธุรกิจไว้ ซึ่งการตรวจสอบจะต้องกระทำโดยบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญสามารถวิเคราะห์และประเมินข้อมูลที่ได้รับจากการเข้าตรวจสอบได้ สำหรับความถี่ของการเข้าตรวจสอบ ณ ที่ทำการธุรกิจจะพิจารณาจากความเสี่ยงของบริษัทประกันภัยตามข้อมูลจากการเข้าตรวจสอบ ณ ที่ทำการธุรกิจในครั้งก่อน ๆ และการตรวจสอบ off – site monitoring

ICP 14 มาตรการสำหรับการป้องกันและแก้ไขสถานการณ์ (Preventive and corrective measures)

หน่วยงานที่กำกับดูแลต้องดำเนินมาตรการสำหรับการป้องกันและแก้ไขสถานการณ์อย่างทันท่วงทีเหมาะสม และจำเป็นต่อเป้าหมายของการกำกับดูแล กล่าวคือ หน่วยงานที่กำกับดูแลจะต้องดำเนินการเข้าแทรกแซง (intervene) เพื่อคุ้มครองผู้ถือกรมธรรม์ หากบริษัทประกันภัยไม่สามารถปฏิบัติตามข้อกำหนดในการกำกับดูแล หรือหากเกิดข้อสงสัยในฐานะความมั่นคงของบริษัทประกันภัย โดยการกระทำดังกล่าว หน่วยงานที่กำกับดูแลจำเป็นต้องมีเครื่องมือทั้งทางด้านกฎหมายและด้านการดำเนินการ เพื่อให้เกิดการแก้ไขอย่างทันท่วงที การแจ้งให้ดำเนินการเป็นสิ่งที่จำเป็นแต่อาจแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับลักษณะของปัญหาที่ตรวจพบ ในกรณีปัญหาเล็กน้อย การกระทำอย่างไม่เป็นทางการ เช่นการบอกกล่าวพูดคุยหรือเป็นหนังสือไปยังฝ่ายบริหารอาจจะเพียงพอแล้ว แต่ในกรณีอื่น อาจจำเป็นต้องมีการดำเนินการที่เป็นทางการมากกว่านี้ และในการดำเนินมาตรการ ควรให้มีการเพิ่มระดับการดำเนินการแก้ไข หากสภาพปัญหาเลวร้ายยิ่งขึ้นหรือฝ่ายบริหารของบริษัทประกันภัยหนึ่งเฉยต่อการร้องขอให้มีการดำเนินการแก้ไขจากหน่วยงานที่กำกับดูแล ทั้งนี้ หากมีความจำเป็น หน่วยงานที่กำกับดูแลควรกำหนดให้บริษัทประกันภัยวางแผนการในการแก้ไขปัญหาซึ่งมีขั้นตอนการแก้ไขปัญหาและกรอบระยะเวลาโดยได้รับความเห็นชอบจากหน่วยงานที่กำกับดูแล

ICP 15 การปฏิบัติตามกฎหมายและการเข้าแทรกแซง (Enforcement or sanctions)

หน่วยงานที่กำกับดูแลต้องดำเนินการให้มีการปฏิบัติเพื่อแก้ไขสถานการณ์และในกรณีจำเป็นจะต้องใช้มาตรการเข้าแทรกแซง โดยมีแนวทางและวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน ซึ่งเปิดเผยสู่สาธารณชน และขั้นตอนในการตัดสินใจของหน่วยงานที่กำกับดูแลควรเป็นระบบ เพื่อให้การดำเนินการใด ๆ สามารถกระทำได้โดยทันทีในกรณีเร่งด่วน ทั้งนี้ หน่วยงานที่กำกับดูแลควรต้องมีการเตรียมมาตรการต่าง ๆ ไว้เพื่อนำมาใช้ในการบังคับใช้หรือการเข้าแทรกแซง เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น โดยอำนาจต่าง ๆ ควรกำหนดไว้ในกฎหมาย ซึ่งอาจรวมถึงการกำหนดข้อจำกัดในการประกอบธุรกิจ การสั่งให้หยุดรับประกันภัยสำหรับกรรมธรรม์ใหม่ ๆ การชะลอการอนุมัติธุรกิจใหม่ ๆ หรือการซื้อทรัพย์สินเพิ่มเติม การสั่งให้บริษัทประกันภัยหยุดการดำเนินการที่เป็นการไม่ปลอดภัยหรือไม่มั่นคง การโอนสินทรัพย์ของบริษัทประกันภัยเข้าไว้ใน การดูแลหรือการจำกัดการย้ายถ่ายเทของสินทรัพย์เหล่านั้น การเพิกถอนใบอนุญาตของบริษัทประกันภัย การปลดกรรมการและผู้บริหารจัดการ การห้ามบุคคลเข้ามาดำเนินการเกี่ยวข้องกับธุรกิจประกันภัย และในบางกรณีอาจมีการนำมาตรการลงโทษมาใช้กับบริษัทประกันภัยหรือบุคคล เช่น มีการกำหนดให้มีการเรียกค่าปรับจากบุคคลหรือบริษัทประกันภัย หากมีการละเมิดกฎหมาย และกฎหมายควรให้ความคุ้มครองแก่หน่วยงานที่กำกับดูแลและเจ้าหน้าที่ต่อข้อฟ้องร้องใด ๆ หากดำเนินการโดยสุจริตในขณะปฏิบัติหน้าที่ ทั้งนี้ เมื่อได้มีการดำเนินมาตรการแก้ไข หน่วยงานที่กำกับดูแลควรมีการตรวจสอบเป็นระยะ ๆ เพื่อดูแลให้บริษัทประกันภัยปฏิบัติตามมาตรการนั้น ๆ และหน่วยงานที่กำกับดูแลควรให้เกิดบรรทัดฐานในการเข้าแทรกแซงบริษัทประกันภัย เพื่อให้มีการดำเนินมาตรการป้องกันและแก้ไขเช่นเดียวกัน ต่อการละเมิดและข้อบกพร่องที่เหมือนกัน

นอกจากนี้ กฎหมายประกันภัยควรกำหนดให้มีการดำเนินมาตรการแก่บุคคลที่ปกปิดข้อมูลต่อหน่วยงานที่กำกับดูแล หรือให้ข้อมูลที่ทำให้เข้าใจเป็นอย่างอื่น หรือประวิงเวลาในการให้ข้อมูลแก่หน่วยงานที่กำกับดูแล

ICP 16 การเลิกกิจการและออกจากตลาด (Winding-up and exit from the market)

กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องจะต้องมีกรอบที่กำหนดถึงแนวทางในการออกจากตลาดอย่างเป็นขั้นตอนสำหรับธุรกิจประกันภัย โดยจะต้องให้คำจำกัดความของการล้มละลาย และกำหนดวิธีการและขั้นตอนสำหรับการล้มละลาย และในกรณีบริษัทประกันภัยล้มละลายหรือเลิกกิจการ กฎหมายจะต้องให้ความคุ้มครองต่อผู้ถือกรรมธรรม์และผู้รับประโยชน์อื่นตามกรรมธรรม์เป็นลำดับแรก กล่าวคือ ในกรณีที่บริษัทประกันภัยล้มละลาย หน่วยงานที่กำกับดูแลอาจเข้ามาแก้ไขในส่วนที่จำเป็นต้องมีการเข้าครอบงำ และหากมาตรการต่าง ๆ ไร้ผล หน่วยงานที่กำกับดูแลควรสามารถดำเนินการปิดกิจการ หรือช่วยปิดกิจการของบริษัทที่มีปัญหาได้ โดยกฎหมายควรกำหนดให้ผู้ถือกรรมธรรม์มีสิทธิเรียกร้องเป็นลำดับแรก หากบริษัทประกันภัยล้มละลาย ซึ่งใน

บางประเทศ ยังมีกองทุนคุ้มครองผู้ถือกรรมสิทธิ์ (policyholder protection fund) ให้ความคุ้มครองเพิ่มเติมหรือเป็นอีกทางเลือกหนึ่งด้วย

ICP 17 การกำกับดูแลแบบรวมกลุ่ม (Group-wide supervision)

หน่วยงานที่กำกับดูแลต้องกำกับดูแลธุรกิจประกันภัยทั้งในลักษณะแยกราชบริษัท และแบบรวมทั้งกลุ่มธุรกิจ กล่าวคือ การกำกับดูแลบริษัทประกันภัยที่เป็นส่วนหนึ่งในกลุ่มธุรกิจ ไม่ว่าจะ เป็นในประเทศหรือในระดับสากล ไม่ควรจำกัดการกำกับดูแลเฉพาะบริษัทนั้นบริษัทเดียว การดำเนินงานของบริษัทอื่นในกลุ่มธุรกิจซึ่งรวมถึง holding company ต่าง ๆ ควรนำมาพิจารณาในการประเมินภาพรวมของความเสี่ยงที่มีต่อบริษัทประกันภัยและกลุ่มธุรกิจ ซึ่งการที่บริษัทประกันภัยเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มธุรกิจจะมีผลต่อความเสี่ยง ฐานะการเงิน บทบาทของฝ่ายบริหาร และกลยุทธ์ทางธุรกิจของบริษัท ทำให้เกิดความจำเป็นที่ต้องมีกฎหมายที่สามารถดูแลลักษณะที่เปลี่ยนแปลงไปของบริษัทประกันภัยได้ เพื่อให้มีการประเมินในระดับกลุ่มธุรกิจ และการดำเนินการกำกับดูแลเป็นไปอย่างเหมาะสม

การกำกับดูแลธุรกิจแบบรวมกลุ่มนั้น กฎหมายควรมีการระบุความหมายของกลุ่มธุรกิจไว้อย่างชัดเจน และสำหรับองค์กรหรือบริษัทที่ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มธุรกิจ ควรมีการวางแผนภูมิโครงสร้างภายในกลุ่มธุรกิจ และระบุหน่วยงานที่กำกับดูแลที่เกี่ยวข้อง โดยหน้าที่ในการกำกับดูแลกลุ่มธุรกิจและส่วนประกอบอื่น ๆ ควรได้รับการเห็นชอบจากหน่วยงานที่กำกับดูแลที่เกี่ยวข้อง หรืออาจมีการกำหนดไว้ในกฎหมาย ซึ่งจะทำให้เกิดการร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานที่กำกับดูแลธุรกิจประเภทต่าง ๆ ในภาคการเงินทั้งในและนอกประเทศ ทั้งนี้ การกำกับดูแลธุรกิจแบบรวมกลุ่มสำหรับบริษัทประกันภัยที่เป็นส่วนหนึ่งในกลุ่มธุรกิจ ควรรวมถึงการกำกับดูแลในเรื่องโครงสร้างของกลุ่มธุรกิจและความสัมพันธ์ภายในโครงสร้างการถือหุ้นและการบริหารจัดการ ความพอเพียงของเงินทุน การประกันภัยต่อและการกระจุกตัวของความเสี่ยง รายการที่เกี่ยวข้องกันภายในกลุ่มและความเสี่ยงที่เกิดขึ้น ซึ่งรวมถึงการค้ำประกันกันเองภายในกลุ่มและการผูกพันตามกฎหมายที่อาจมี ตลอดจนกลไกการควบคุมภายในและกระบวนการจัดการความเสี่ยง ซึ่งรวมถึงสายการบังคับบัญชา การรายงาน และการทดสอบความพร้อมและเหมาะสมของผู้บริหารระดับสูง และหากโครงสร้างของธุรกิจหรือกลุ่มธุรกิจขัดแย้งต่อการกำกับดูแล หน่วยงานที่กำกับดูแลอาจปฏิเสธหรือเพิกถอนใบอนุญาตประกอบธุรกิจ

หมวด 5 ข้อกำหนดที่มีความรอบคอบ (Prudential requirements)

ICP 18 การประเมินและจัดการความเสี่ยง (Risk assessment and management)

หน่วยงานที่กำกับดูแลต้องกำหนดให้ธุรกิจประกันภัยรับรู้ถึงความเสี่ยงในการดำเนินธุรกิจ พร้อมทั้งสามารถประเมินและจัดการความเสี่ยงเหล่านั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งมีทั้งความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจ

ประกันภัย ได้แก่ ความเสี่ยงจากการรับประกันภัย ความเสี่ยงที่เกี่ยวกับการประเมินเงินสำรองทางเทคนิค และความเสี่ยงที่มีลักษณะคล้ายกันกับสถาบันการเงินประเภทอื่น เช่น ความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงระดับราคาในตลาด ความเสี่ยงจากการดำเนินงาน ความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงของกฎหมาย ความเสี่ยงของตัวองค์กร และความเสี่ยงของกลุ่มธุรกิจ ดังนั้น หน่วยงานที่กำกับดูแลควรกำหนดและตรวจสอบให้บริษัทประกันภัยมีนโยบายและระบบการจัดการความเสี่ยง (comprehensive risk management policies and systems) ที่สามารถแยกแยะ กำหนดขนาด ประเมิน รายงาน และควบคุมความเสี่ยงของบริษัทได้อย่างทันทั่วทั้งที่ โดยนโยบายการจัดการความเสี่ยงและระบบการควบคุมความเสี่ยงควรเหมาะสมกับความซับซ้อน ขนาด และลักษณะการประกอบธุรกิจของบริษัทประกันภัย ซึ่งบริษัทประกันภัยควรกำหนดระดับความเสี่ยงที่สามารถยอมรับได้สำหรับความเสี่ยงประเภทที่สำคัญ ๆ และควรมีการทบทวนสภาพตลาดที่ประกอบธุรกิจอยู่เป็นประจำ พร้อมทั้งดำเนินมาตรการที่เหมาะสมในการจัดการกับผลกระทบที่มีต่อธุรกิจของบริษัท

ICP 19 การรับประกันภัย (Insurance activity)

หน่วยงานที่กำกับดูแลต้องกำหนดให้บริษัทประกันภัยประเมินและจัดการความเสี่ยงที่ได้รับประกันไว้ โดยมีกลยุทธ์ที่ชัดเจนในการบรรเทาและกระจายความเสี่ยง มีนโยบายการรับประกันภัยและการกำหนดราคาที่ได้รับการอนุมัติและได้รับการทบทวนเป็นประจำจากคณะกรรมการบริษัท โดยมีเครื่องมือในการกำหนดอัตราเบี้ยประกันภัยในระดับที่เหมาะสม ทั้งนี้ หน่วยงานที่กำกับดูแลควรทำการตรวจสอบให้บริษัทประกันภัยทำการประเมินความเสี่ยงที่บริษัทได้รับประกันและทบทวนวิธีการที่บริษัทประกันภัยใช้ในการกำหนดอัตราเบี้ยประกันภัย เพื่อพิจารณาว่าอัตราเบี้ยประกันภัยได้มีการกำหนดภายใต้สมมติฐานที่สมเหตุสมผลที่บริษัทจะสามารถปฏิบัติตามข้อผูกพันได้

นอกจากนี้ หน่วยงานที่กำกับดูแลควรทบทวนการทำประกันภัยต่อ เพื่อตรวจสอบถึงความพอเพียง และดูแลให้ค่าสินไหมทดแทนของบริษัทประกันภัยที่เรียกร้องต่อบริษัทประกันภัยต่อสามารถเรียกคืนได้ ซึ่งรวมถึงการที่การทำประกันภัยต่อนั้นให้ความครอบคลุมที่เหมาะสมกับระดับเงินทุนของบริษัทประกันภัย และความคุ้มครองของบริษัทประกันภัยต่อนั้นมีความมั่นคง โดยการกำกับดูแลบริษัทประกันภัยต่อโดยตรงหรือการวางหลักทรัพย์ค้ำประกัน

ICP 20 หนี้สิน (Liabilities)

หน่วยงานที่กำกับดูแลต้องกำหนดให้บริษัทประกันภัยปฏิบัติตามมาตรฐานในการตั้งเงินสำรองต่าง ๆ อย่างเพียงพอ และต้องมีอำนาจและความสามารถในการประเมินถึงความพอเพียงของเงินสำรองต่าง ๆ อีกทั้งสามารถออกคำสั่งให้เพิ่มเงินสำรองได้หากจำเป็น ทั้งนี้ บริษัทประกันภัยต้องสามารถระบุ แยกแยะ และกำหนดระดับภาระผูกพันที่ตนมีทั้งในปัจจุบันและอนาคตได้ ซึ่งการดำรงเงินสำรองทางเทคนิคอย่างพอเพียงเป็นหลักสำคัญของการสร้างความมั่นคงทางการเงินและความพอเพียงของเงินทุน โดยเงินสำรองทางเทคนิค

หมายถึง จำนวนเงินที่ปรากฏในงบดุลโดยตั้งขึ้นสำหรับการชดใช้ภาระผูกพันตามกรมธรรม์ประกันภัย ซึ่งรวมถึงค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เงินปันผลที่จ่ายแก่ผู้ถือกรมธรรม์ ตลอดจนภาษี ซึ่งเป็นไปตามหลักการทางบัญชีและคณิตศาสตร์ประกันภัย ทั้งนี้ หน่วยงานที่กำกับดูแลจะเป็นผู้กำหนดหรือให้ความเห็นชอบต่อมาตรฐานในการดำรงเงินสำรองทางเทคนิค และเงินสำรองสำหรับหนี้สินและภาระผูกพันอื่น และในการกำหนดมาตรฐานดังกล่าว หน่วยงานที่กำกับดูแลควรพิจารณาถึงประเภทของหนี้สินและภาระผูกพัน เช่น เงินสำรองสำหรับการชดใช้ค่าสินไหมทดแทน เงินสำรองสำหรับเบี้ยประกันภัยที่ยังไม่ได้ถือเป็นรายได้ของบริษัท เงินสำรองสำหรับการเสี่ยงภัยที่ยังมิได้สิ้นสุด เงินสำรองสำหรับกรมธรรม์ประกันชีวิต และเงินสำรองสำหรับหนี้สินและภาระผูกพันอื่นหรือเงินสำรองทางเทคนิคอื่น ซึ่งมาตรฐานควรให้มีระดับเงินสำรองทางเทคนิคเพียงพอต่อการจ่ายค่าสินไหมทดแทนและค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ทั้งที่คาดการณ์ไว้และที่มิได้คาดการณ์ โดยใช้วิธีการคำนวณที่เชื่อถือได้ พร้อมทั้งสามารถเปรียบเทียบฐานะของบริษัทแต่ละแห่งได้ ทั้งนี้ หน่วยงานที่กำกับดูแลควรมีทั้งอำนาจและความสามารถในการตรวจสอบความพอเพียงของเงินสำรองทางเทคนิค โดยเปรียบเทียบกับมาตรฐานที่กำหนดและสามารถกำหนดให้เพิ่มเงินสำรองหากหน่วยงานที่กำกับดูแลเห็นว่ายังไม่เพียงพอ โดยกระบวนการในการกำกับดูแลส่วนนี้จำเป็นต้องใช้ทักษะทางด้านคณิตศาสตร์ประกันภัย และดำเนินการโดยการตรวจสอบ (off-site monitoring) และ การเข้าตรวจสอบ ณ สถานที่ทำการ (on-site inspection) ของบริษัทประกันภัย

ICP 21 การลงทุน (Investments)

หน่วยงานที่กำกับดูแลต้องกำหนดให้บริษัทประกันภัยปฏิบัติตามมาตรฐานในเรื่องการลงทุน ซึ่งรวมถึงการกำหนดนโยบายการลงทุน สัดส่วนของสินทรัพย์ประเภทต่าง ๆ การประเมินมูลค่า การกระจายความเสี่ยง การจับคู่ระหว่างสินทรัพย์และหนี้สิน และการจัดการความเสี่ยง โดยข้อกำหนดเกี่ยวกับการบริหารการลงทุนควรมีการกำหนดลงในกฎหมายหรือในกฎระเบียบสำหรับการกำกับดูแล ซึ่งอย่างน้อยควรมีการกล่าวถึงในเรื่ององค์ประกอบและการกระจายความเสี่ยงของแต่ละประเภท การจำกัดจำนวนหรือเงื่อนไขในการถือครองตราสารทางการเงิน อสังหาริมทรัพย์ หรือลูกหนี้บางประเภท การดูแลทรัพย์สิน การจับคู่ระหว่างสินทรัพย์และหนี้สิน และระดับสภาพคล่อง ซึ่งการลงทุนควรได้รับการประเมินตามวิธีการที่กำหนด โดย หรือที่ได้รับความเห็นชอบจากหน่วยงานที่กำกับดูแล และหน่วยงานที่กำกับดูแลจำเป็นต้องมีทั้งอำนาจและความสามารถในการประเมินความเสี่ยงและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อระดับเงินสำรองทางเทคนิคและฐานะความมั่นคงของบริษัท

ดังนั้น หน่วยงานที่กำกับดูแลควรกำหนดให้บริษัทประกันภัยมีนโยบายการลงทุนที่ได้รับการอนุมัติและมีการทบทวนทุกปีโดยคณะกรรมการบริษัท อีกทั้งระบบการจัดการความเสี่ยงควรต้องครอบคลุมถึงความเสี่ยงประเภทต่าง ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับการลงทุน ซึ่งอาจมีผลต่อระดับเงินสำรองทางเทคนิคและหรือส่วน

เหลือมทรัพย์สินเหนือหนี้สินของบริษัท โดยความเสี่ยงที่สำคัญได้แก่ ความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงของระดับราคาในตลาด ความเสี่ยงจากการให้กู้ยืม ความเสี่ยงทางด้านสภาพคล่อง และความผิดพลาดในการดูแลทรัพย์สิน นอกจากนี้ หน่วยงานที่กำกับดูแลตรวจสอบให้บริษัทประกันภัยมีระบบการควบคุมภายในที่เพียงพอ เพื่อให้สินทรัพย์ได้รับการบริหารจัดการที่เป็นไปตามนโยบายการลงทุน พร้อมทั้งให้มีการปฏิบัติตามข้อกำหนดของกฎหมาย กฎระเบียบ และวิธีปฏิบัติทางบัญชี และควรกำหนดให้บริษัทประกันภัยมีกระบวนการที่มีประสิทธิภาพในการดูแลและบริหารจัดการฐานะสินทรัพย์และหนี้สินของบริษัท เพื่อให้กิจกรรมการลงทุนและฐานะสินทรัพย์มีความเหมาะสมกับความเสี่ยงและภาระหนี้สิน ให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนต้องมีความรู้ความสามารถ ประสบการณ์และความน่าเชื่อถือ อีกทั้งควรกำหนดให้บริษัทประกันภัยมีกระบวนการตรวจสอบที่เคร่งครัด ที่ครอบคลุมถึงกิจกรรมการลงทุนทุกประเภท เพื่อสามารถระบุข้อบกพร่องจากการควบคุมภายในและความผิดพลาดจากระบบการดำเนินงานได้อย่างทันทั่วถึง โดยหากมีการดำเนินการภายในบริษัท หน้าที่การตรวจสอบควรเป็นเอกเทศจากหน่วยงานที่ได้รับการตรวจสอบ นอกจากนี้ หน่วยงานที่กำกับดูแลควรกำหนดให้บริษัทประกันภัยมีแผนสำรอง เพื่อบรรเทาผลกระทบในด้านลบที่อาจเกิดขึ้น

ICP 22 ตราสารอนุพันธ์และภาระผูกพันที่คล้ายคลึงกัน (Derivatives and similar commitments)

หน่วยงานที่กำกับดูแลต้องกำหนดให้บริษัทประกันภัยปฏิบัติตามมาตรฐานในเรื่องการใช้ตราสารอนุพันธ์และภาระผูกพันที่คล้ายคลึงกัน โดยมีการกำหนดข้อจำกัดในการลงทุน การเปิดเผยข้อมูล การควบคุมภายใน และการตรวจสอบสถานะ ดังนั้น จึงควรมีการกำหนดเกี่ยวกับการใช้ตราสารอนุพันธ์ในกฎหมายหรือในกฎระเบียบสำหรับการกำกับดูแล โดยมีการพิจารณาถึงความเสี่ยงในการใช้ตราสารอนุพันธ์และข้อผูกพันอื่นที่มีผลเช่นเดียวกัน

ทั้งนี้ หน่วยงานที่กำกับดูแลควรมีข้อกำหนดเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลสำหรับตราสารอนุพันธ์และข้อผูกพันอื่นที่มีผลเช่นเดียวกัน มีการกำหนดให้คณะกรรมการบริษัทโดยรวมมีความรู้ความสามารถพอเพียงในการเข้าใจเรื่องสำคัญ ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการใช้ตราสารอนุพันธ์ และบุคคลที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการใช้และดูแลตราสารอนุพันธ์ต้องมีความรู้ความสามารถเหมาะสม และให้บริษัทประกันภัยที่ใช้ตราสารอนุพันธ์มีนโยบายในการใช้ตราสารอนุพันธ์ที่เหมาะสม โดยได้รับการอนุมัติและได้รับการทบทวนเป็นประจำทุกปีจากคณะกรรมการบริษัท อีกทั้งควรกำหนดให้บริษัทประกันภัยมีระบบการจัดการความเสี่ยงที่ครอบคลุมถึงความเสี่ยงจากธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับตราสารอนุพันธ์ เพื่อให้ความเสี่ยงดังกล่าวได้รับการวิเคราะห์และดูแล ทั้งโดยรายประเภทและโดยรวม

นอกจากนี้ หน่วยงานที่กำกับดูแลควรกำหนดให้บริษัทประกันภัยมีการควบคุมภายในอย่างเพียงพอ เพื่อให้ธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับตราสารอนุพันธ์ได้รับการดูแลอย่างเหมาะสมและธุรกรรมที่ได้กระทำลงไปเป็นไปตามกฎหมายและกฎระเบียบในการกำกับดูแลและนโยบายที่ได้รับการอนุมัติแล้วเท่านั้น และควรกำหนดให้บริษัทประกันภัยมีกระบวนการตรวจสอบที่เคร่งครัดที่ครอบคลุมถึงกิจกรรมทุกประเภทที่เกี่ยวข้องกับตราสารอนุพันธ์ เพื่อสามารถระบุข้อบกพร่องจากการควบคุมภายในและความผิดพลาดจากระบบการดำเนินงานได้อย่างทันทั่วทั้งที่ โดยหากมีการดำเนินการภายในบริษัท หน้าที่การตรวจสอบควรเป็นเอกเทศจากหน่วยงานที่ได้รับการตรวจสอบ

ICP 23 ความพอเพียงของเงินทุนและความมั่นคงทางการเงิน (Capital adequacy and solvency)

หน่วยงานที่กำกับดูแลต้องกำหนดให้บริษัทประกันภัยปฏิบัติตามมาตรฐานในเรื่องความมั่นคงทางการเงิน ซึ่งรวมถึงข้อกำหนดเรื่องความพอเพียงของเงินทุน และรูปแบบของเงินลงทุนที่บริษัทประกันภัยสามารถนำมารองรับความเสียหายขนาดใหญ่ที่ไม่ได้คาดการณ์ไว้ ดังนั้น การกำกับดูแลความมั่นคงทางการเงินควรต้องมีการกำหนดให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันในเรื่องการประเมินหนี้สินและภาระผูกพัน ซึ่งรวมถึงเงินสำรองทางเทคนิคประเภทต่าง ๆ คุณภาพ สภาพคล่อง และการประเมินทรัพย์สิน การจับคู่ระหว่างสินทรัพย์และหนี้สิน รูปแบบของเงินทุนที่เหมาะสม และข้อกำหนดในเรื่องความพอเพียงของเงินทุนซึ่งควรกำหนดให้อยู่ในระดับที่รอบคอบ เหมาะสม เพื่อเป็นหลักประกันถึงการคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของผู้ถือกรมธรรม์

นอกจากนี้ ควรมีการกำหนดระดับในการควบคุมดูแลฐานะความมั่นคง (solvency control level) โดยในกรณีที่ฐานะความมั่นคงของบริษัทปรับถึงหรือลดต่ำกว่าหนึ่งหรือหลายระดับ หน่วยงานที่กำกับดูแลควรดำเนินการแทรกแซง และกำหนดให้บริษัทประกันภัยดำเนินการแก้ไข หรือออกมาตรการในการจำกัดขอบเขตการดำเนินธุรกิจของบริษัท ซึ่งระดับในการควบคุมดูแลถูกกำหนดขึ้นเพื่อให้การดำเนินการแก้ไขสามารถทำได้อย่างทันทั่วทั้งที่

หมวด 6 ตลาดและผู้บริโภค

ICP 24 คนกลางประกันภัย (Intermediaries)

หน่วยงานที่กำกับดูแลต้องมีข้อกำหนด สำหรับการปฏิบัติของคนกลางประกันภัย เนื่องจากในหลายประเทศ คนกลางประกันภัยเป็นช่องทางการขายที่สำคัญของธุรกิจประกันภัย โดยทำหน้าที่เชื่อมต่อระหว่างผู้บริโภคและบริษัทประกันภัย ดังนั้น หน่วยงานที่กำกับดูแลจึงควรกำหนดให้คนกลางประกันภัยต้องมีการขึ้นทะเบียนหรือได้รับใบอนุญาตในการประกอบธุรกิจ มีการกำหนดให้คนกลางประกันภัยต้องมีความรู้

ความสามารถอย่างเพียงพอ ทั้งในด้านทั่วไป ด้านธุรกิจ และด้านวิชาชีพ และมีการกำหนดให้คนกลาง ประกันภัยต้องให้ข้อมูลแก่ลูกค้าในส่วนที่เกี่ยวกับฐานะของตน โดยเฉพาะเรื่องการเป็นคนกลางประกันภัย อิศระ หรือสังกัดบริษัทใด และเรื่องอำนาจในการเข้าทำสัญญาประกันภัยแทนบริษัทประกันภัย อีกทั้งควรมี การกำหนดให้คนกลางประกันภัยที่รับเงินจากลูกค้า ต้องมีการป้องกันอย่างเพียงพอในการดูแลรักษาเงินนั้น ๆ และหากกรณีที่มีความจำเป็น หน่วยงานที่กำกับดูแลอาจดำเนินการเข้าแก้ไข ซึ่งรวมถึงการใช้มาตรการ แทรกแซงต่าง ๆ ทั้งโดยตรงหรือผ่านบริษัทประกันภัย ตลอดจนอาจยกเลิกใบอนุญาตประกอบธุรกิจของคน กลางประกันภัยตามความเหมาะสม นอกจากนี้ หน่วยงานที่กำกับดูแลหรือหน่วยงานอื่น ควรต้องมีอำนาจใน การดำเนินการกับบุคคลหรือนิติบุคคลที่ประกอบธุรกิจคนกลางประกันภัยโดยไม่ได้รับอนุญาต

ICP 25 การคุ้มครองผู้บริโภค (Consumer protection)

หน่วยงานที่กำกับดูแลต้องมีข้อกำหนดขั้นต่ำสำหรับบริษัทประกันภัยและคนกลางประกันภัยใน การติดต่อกับผู้บริโภค ซึ่งรวมถึงบริษัทประกันภัยต่างชาติที่ขายกรมธรรม์ข้ามพรมแดน โดยข้อกำหนดนี้ อาจรวมถึงการนำเสนอข้อมูลปัจจุบันที่ครบถ้วนและเกี่ยวข้องแก่ผู้บริโภค ทั้งก่อนสัญญาเริ่มต้นจนกระทั่ง สิ้นสุดสัญญา โดยมีการดำเนินการสำหรับผู้กำลังตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ให้สามารถได้รับข้อมูลที่จำเป็นต่อการ ตัดสินใจเลือกซื้อก่อนเข้าทำสัญญาและรับทราบข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสิทธิหน้าที่และภาระผูกพันของคุณตลอดช่วง อายุสัญญา ดังนั้น หน่วยงานที่กำกับดูแลควรกำหนดให้บริษัทประกันภัยและคนกลางประกันภัยให้การปฏิบัติ ต่อลูกค้าโดยใช้ทักษะและให้การดูแลเอาใจใส่ตามสมควร มีการกำหนดให้บริษัทประกันภัยและคนกลาง ประกันภัยมีนโยบายในการปฏิบัติต่อลูกค้าด้วยความเสมอภาคและยุติธรรม มีการสอบถามข้อมูลจากลูกค้า ของตนตามความเหมาะสม เพื่อใช้สำหรับการประเมินความต้องการด้านประกันภัยของลูกค้าก่อนที่จะให้ คำปรึกษาหรือทำสัญญาใด ๆ มีการกำหนดให้บริษัทประกันภัยและคนกลางประกันภัยปฏิบัติในส่วนที่ เกี่ยวข้องกับเนื้อหาและเวลาของการให้ข้อมูลทั้งในส่วนที่เกี่ยวกับตัวกรมธรรม์ ซึ่งรวมถึงความเสี่ยงต่าง ๆ ที่ เกี่ยวข้อง ผลประโยชน์ที่ได้รับ ข้อผูกพันต่าง ๆ และการคิดค่าธรรมเนียมต่าง ๆ และในเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการ ขาย ซึ่งรวมถึงความเป็นไปได้ในการมีการชดเชยของผลประโยชน์ต่อผู้ถือกรมธรรม์ในปัจจุบันหรือในอนาคต ตลอดจนกำหนดให้บริษัทประกันภัยและคนกลางประกันภัยปฏิบัติในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับค่าสินไหมทดแทนและ ข้อร้องเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ และด้วยความเสมอภาค โดยใช้กระบวนการที่ไม่ยุ่งยาก ง่ายต่อการเข้าถึง และมีความเสมอภาค

ICP 26 ข้อมูล การเปิดเผยข้อมูล และความโปร่งใส (Information, disclosure & transparency towards the market)

หน่วยงานที่กำกับดูแลต้องกำหนดให้บริษัทประกันภัยเปิดเผยข้อมูลที่สำคัญอย่างทันท่วงที เพื่อให้ ผู้มีส่วนได้เสียต่าง ๆ ทราบถึงการดำเนินการทางธุรกิจและฐานะทางการเงินของบริษัท และสภาพความเสี่ยง

ของบริษัท ดังนั้น บริษัทประกันภัยจำเป็นต้องเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับฐานะทางการเงินของตนและความเสี่ยงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งข้อมูลที่เปิดเผยควรเกี่ยวข้องต่อการตัดสินใจของตลาด เป็นข้อมูลที่เป็นปัจจุบันสามารถหาได้ในเวลาที่ทำกาการตัดสินใจ ตลาดสามารถเข้าถึงข้อมูลได้โดยปราศจากค่าใช้จ่ายหรือความล่าช้าอันเกินควร เป็นข้อมูลที่ครบถ้วนสามารถช่วยให้ตลาดเข้าใจสภาพและการดำเนินการของบริษัทประกันภัยได้ เป็นข้อมูลที่สามารถเชื่อถือได้ต่อการตัดสินใจ เป็นข้อมูลที่สามารถนำมาทำการเปรียบเทียบระหว่างบริษัทได้ และเป็นข้อมูลที่มีบรรทัดฐานสามารถคาดการณ์แนวโน้มได้ ทั้งนี้ ข้อมูลหมายรวมถึงข้อมูลในเรื่องฐานะทางการเงิน ผลการดำเนินงาน และมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับพื้นฐาน วิธีการ และสมมติฐานในการจัดเตรียมข้อมูล ความเสี่ยงต่าง ๆ และวิธีการบริหารจัดการ ตลอดจนบรรษัทภิบาล นอกจากนี้ บริษัทประกันภัยจำเป็นต้องจัดทำรายงานทางการเงินที่ได้รับการตรวจสอบจากผู้สอบบัญชีอย่างน้อยปีละครั้ง และเผยแพร่สู่ผู้มีส่วนได้เสียต่าง ๆ และหน่วยงานที่กำกับดูแลควรให้การดูแลกับข้อมูลที่บริษัทประกันภัยเป็นผู้เปิดเผย และดำเนินมาตรการที่จำเป็นเพื่อให้มีการปฏิบัติตามข้อกำหนดในเรื่องการเปิดเผยข้อมูล

ICP 27 การฉ้อฉล (Fraud)

หน่วยงานที่กำกับดูแลต้องกำหนดให้บริษัทประกันภัยและคนกลางประกันภัยมีมาตรการที่จำเป็นในการป้องกัน ตรวจสอบ และแก้ไขการฉ้อฉลที่เกี่ยวข้องกับการทำประกันภัย ซึ่งการฉ้อฉลนี้สามารถกระทำโดยบุคคลใด ๆ เช่น บริษัทประกันภัย พนักงานและผู้บริหารของบริษัทประกันภัย คนกลางประกันภัย นักบัญชี ผู้สอบบัญชี ที่ปรึกษา ผู้ประเมินภัย รวมทั้งผู้ถือกรรมสิทธิ์ประกันภัย ดังนั้น หน่วยงานที่กำกับดูแลควรต้องมีอำนาจและทรัพยากรในการกำหนดและบังคับใช้กฎระเบียบต่าง ๆ และยังสามารถติดต่อกับหน่วยงานที่เป็นผู้บังคับใช้กฎหมาย และหน่วยงานกำกับดูแลอื่นได้ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ เพื่อเป็นการยับยั้ง ตรวจสอบ บันทึกรายงาน และแก้ไข การฉ้อฉลในธุรกิจประกันภัย นอกจากนี้ หน่วยงานที่กำกับดูแลควรกำหนดให้บริษัทประกันภัยและคนกลางประกันภัยมีมาตรฐานความน่าเชื่อถือในการดำเนินธุรกิจและมีการจัดสรรทรัพยากรและดำเนินกระบวนการและการควบคุม เพื่อยับยั้ง ตรวจสอบ บันทึกรายงานการฉ้อฉลต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยทันที และควรกำหนดให้บริษัทประกันภัยดำเนินมาตรการเพื่อป้องกันการฉ้อฉล ซึ่งรวมถึงการให้การฝึกอบรมเพื่อต่อต้านการฉ้อฉลให้แก่พนักงานและผู้บริหาร มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างบริษัทประกันภัยในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการฉ้อฉล และหน่วยงานที่กำกับดูแลควรให้ความร่วมมือกับหน่วยงานที่กำกับดูแลอื่น รวมทั้งหน่วยงานที่กำกับดูแลในต่างประเทศ ในการต่อต้านการฉ้อฉล

หมวด 7 การต่อต้านการฟอกเงิน และการต่อต้านการให้เงินอุดหนุนต่อการก่อการร้าย

ICP 28 การต่อต้านการฟอกเงิน และการต่อต้านการให้เงินอุดหนุนต่อการก่อการร้าย (Anti-money laundering, combating the financing of financing of terrorism (AML/CFT))

หน่วยงานที่กำกับดูแลต้องกำหนดให้บริษัทประกันภัยและคนกลางประกันภัยมีมาตรการในการยับยั้ง ตรวจสอบ และรายงานพฤติกรรมที่เข้าข่ายเป็นการฟอกเงินหรือเป็นการให้เงินอุดหนุนต่อการก่อการร้าย ตามที่ระบุใน The Recommendations of the Financial Action Task Force on Money Laundering (FATF) ซึ่งประเทศสมาชิกของ IAIS ส่วนใหญ่ การฟอกเงินและการให้เงินอุดหนุนต่อการก่อการร้าย ถือเป็นอาชญากรรมตามกฎหมาย โดยการฟอกเงินเป็นกระบวนการปิดบังแหล่งที่มาของเงินที่ได้จากการกระทำที่ ผิดกฎหมาย ส่วนการให้เงินอุดหนุนต่อการก่อการร้ายจะเกี่ยวข้องกับการจัดหาเงินทุนที่ได้รับมาทั้งที่ถูก กฎหมายหรือผิดกฎหมาย เพื่อสนับสนุนการก่อการร้ายหรือองค์กรผู้ก่อการร้ายทั้งโดยทางตรงหรือทางอ้อม ทั้งนี้ บริษัทประกันภัยและคนกลางประกันภัย โดยเฉพาะบริษัทและคนกลางประกันชีวิตหรือการลงทุน ประเภทอื่นที่เกี่ยวข้องกับการประกันภัย อาจต้องเกี่ยวข้องกับการฟอกเงินและการให้เงินอุดหนุนต่อการก่อการ ร้ายทั้งโดยที่รู้หรือไม่รู้ตัว ซึ่งก่อให้เกิดความเสี่ยงในด้านต่าง ๆ เช่น กฎหมาย กฎระเบียบ การดำเนินงาน และชื่อเสียงของธุรกิจ โดยหน่วยงานที่กำกับดูแลและหน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมาย โดยได้รับความร่วมมือ จากหน่วยงานที่กำกับดูแลอื่น จะต้องกำกับดูแลบริษัทประกันภัยและคนกลางประกันภัย เพื่อป้องกันและ ต่อต้านการฟอกเงินและการให้เงินอุดหนุนต่อการก่อการร้าย (AML/CFT)

ดังนั้น หน่วยงานที่กำกับดูแลควรมีอำนาจในการกำกับดูแล บังคับใช้กฎหมายและเข้าแทรกแซง เพื่อดูแลและให้เกิดการปฏิบัติตามข้อกำหนดในเรื่องการต่อต้านการฟอกเงินและการให้เงินอุดหนุนต่อการก่อ การร้าย นอกจากนี้ หน่วยงานที่กำกับดูแลยังควรมีอำนาจในการดำเนินมาตรการที่จำเป็นเพื่อป้องกันมิให้ อาชญากรหรือผู้ที่เกี่ยวข้องเข้ามาถือหุ้นหรือมีเสียงข้างมาก หรือดำรงตำแหน่งบริหารในบริษัทประกันภัยหรือ คนกลางประกันภัย และมีอำนาจในการประสานงานกับ Financial Intelligence Unit (FIU) ในประเทศ หน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายในประเทศ และหน่วยงานที่กำกับดูแลอื่น ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการต่อต้านการฟอกเงินและการให้เงินอุดหนุนต่อการก่อการร้าย

2. การกำกับดูแลธุรกิจประกันชีวิตในประเทศไทยเปรียบเทียบกับต่างประเทศ

การกำกับดูแลธุรกิจประกันชีวิตมีวัตถุประสงค์ของการกำกับดูแลตามที่ได้อธิบายไว้แล้วในบทที่ 2 โดยเป็นการกำกับดูแลตามวัฏจักรของบริษัทประกันชีวิต คือ ตั้งแต่การจัดตั้ง การดำเนินการ และการเลิก

กิจการ² ทั้งนี้ ในประเทศไทย องค์กรที่กำกับดูแลธุรกิจประกันชีวิตคือ กรมการประกันภัย กระทรวงพาณิชย์ ซึ่งมีอำนาจหน้าที่และการแบ่งส่วนราชการตามรายละเอียดที่กล่าวในบทที่ 2 โดยมีกฎหมายที่มีผลบังคับใช้ต่อการประกันชีวิตที่เป็นหลักสำคัญ ๆ คือ³

ก. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 ลักษณะ 20 ได้บัญญัติว่าด้วยเรื่องประกันภัยไว้รวม 37 มาตรา ตั้งแต่มาตรา 861 ถึงมาตรา 897 โดยแยกเป็น

หมวด 1 บทเบ็ดเสร็จทั่วไป กล่าวถึง ความหมายของสัญญาประกันภัย บุคคลที่เกี่ยวข้องกับสัญญาประกันภัย ส่วนได้เสียในสัญญาประกันภัย ความสมบูรณ์ของสัญญา และการเลิกสัญญา อายุความต่าง ๆ สิทธิและหน้าที่ของผู้รับประกันภัยและผู้เอาประกันภัย ฯลฯ

หมวด 2 ประกันวินาศภัย กล่าวถึง สัญญาประกันวินาศภัย โดยแยกเป็น 3 ส่วนคือ

- ส่วนที่ 1 บทเบ็ดเสร็จทั่วไป
- ส่วนที่ 2 วิธีเฉพาะการประกันภัยในการรับชน
- ส่วนที่ 3 ประกันภัยค้ำจุน

หมวด 3 ประกันชีวิต กล่าวถึง สัญญาประกันชีวิต สิทธิ และหน้าที่ของผู้เอาประกันภัย ผู้รับประกันภัย และผู้รับประโยชน์ การบอกเลิกสัญญา เงื่อนไข ข้อกำหนดในสัญญาประกันภัยและช้อยกเว้นต่าง ๆ เป็นต้น

ข. พระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 เป็นกฎหมายที่กำกับดูแลธุรกิจประกันชีวิต โดยเฉพาะซึ่งเป็นการปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการประกันชีวิต โดยยกเลิกพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2510 และใช้พระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 แทน กฎหมายฉบับนี้ได้กล่าวถึงการดำเนินการของบริษัทประกันชีวิตไว้ทั้งหมด โดยแยกเป็นหมวด ๆ ได้ดังนี้

หมวด 1 บริษัท กล่าวถึง การจัดตั้งบริษัท และการขอรับใบอนุญาต รวมทั้งการดำเนินการต่าง ๆ หุ่น การวางหลักทรัพย์ วางเงินสำรอง การดำรงไว้ซึ่งเงินกองทุน เป็นต้น

หมวด 2 การควบคุมบริษัท กล่าวถึง การควบคุมกรรมธรรม์ประกันภัย อัตราเบี้ยประกันภัย การห้ามบริษัทกระทำการต่าง ๆ การให้บริษัทดำเนินการตามที่กำหนด เป็นต้น

หมวด 3 การเพิกถอนใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันชีวิต กล่าวถึง อำนาจของรัฐมนตรีในการเพิกถอนใบอนุญาตประกอบธุรกิจ และการกระทำที่เป็นเหตุให้เพิกถอน เป็นต้น

หมวด 4 ตัวแทนประกันชีวิตและนายหน้าประกันชีวิต กล่าวถึง การขอรับใบอนุญาตเป็นตัวแทนและนายหน้าประกันชีวิต หน้าที่ และการเพิกถอนใบอนุญาต

² McGill Dan M. **Life Insurance**. Homewood Illinois : Richard D. Irwin , Inc. , 1967 , p. 769.

³ สุมิตรา วรกุลเฉลิม และ อาทิตย์ สาดราราหา . การประกันชีวิต 1 (หน่วยที่ 2). พิมพ์ครั้งที่ 1. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2537 , หน้า 29 – 92.

หมวด 5 กองทุนเพื่อการพัฒนาธุรกิจประกันชีวิต กล่าวถึง การจัดตั้งกองทุนขึ้นเพื่อพัฒนาธุรกิจประกันชีวิต เงินและการบริหารกองทุน

หมวด 6 บทกำหนดโทษ กล่าวถึง โทษในกรณีที่ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ ซึ่งมีทั้งโทษจำคุก โทษปรับ และทั้งจำทั้งปรับ

บทเฉพาะกาล กำหนดไว้สำหรับเป็นบทเฉพาะของพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2510

ค. กฎกระทรวง ประกาศกระทรวง ประกาศนายทะเบียน และคำสั่งที่ออกตามความในพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 อาทิเช่น

- กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมการประกันภัย กระทรวงพาณิชย์
- กฎกระทรวงกำหนดค่าธรรมเนียมต่าง ๆ
 - ประกาศกระทรวง เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขออนุญาตเปิดสาขา ย้ายที่ตั้งสำนักงานใหญ่ หรือสำนักงานสาขาของบริษัทประกันชีวิต
 - ประกาศกระทรวง เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการ เปรียบเทียบคดีความผิดตามพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535
 - ประกาศกระทรวง เรื่อง แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535
 - ประกาศกระทรวง เรื่อง การลงทุนประกอบธุรกิจอื่นของบริษัทประกันชีวิต
 - ประกาศกระทรวง เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และระยะเวลาที่ถือว่าการประวิงการใช้จ่ายเงิน หรือประวิงการคืนเบี้ยประกันภัยของบริษัทประกันชีวิต
 - ประกาศกระทรวง เรื่อง หลักเกณฑ์ และวิธีการจัดสรรเบี้ยประกันภัยไว้เป็นเงินสำรองประกันภัยสำหรับกรมธรรม์ประกันภัยที่ยังมีความผูกพันอยู่
 - ประกาศกระทรวง เรื่อง หลักทรัพย์ของบริษัทประกันชีวิตที่ต้องวางไว้กับนายทะเบียนเป็นหลักทรัพย์ประกัน
 - ประกาศกระทรวง เรื่อง การดำรงทรัพย์สินไว้ในประเทศไทยของสาขาบริษัทประกันชีวิตต่างประเทศ
 - ประกาศกระทรวง เรื่อง คุณสมบัติ และความรู้ของผู้รับรองรายงานการคำนวณความรับผิดชอบตามกรมธรรม์ประกันภัย
 - ประกาศนายทะเบียน เรื่อง กำหนดแบบรายการรายงานประจำปี แสดงฐานะการเงินและกิจการของบริษัทประกันชีวิต
 - ประกาศนายทะเบียน เรื่อง การประเมินราคาทรัพย์สินและหนี้สินของบริษัทประกัน

สำหรับประเทศอังกฤษ การกำกับดูแลธุรกิจประกันภัยมีทั้งในด้านของความมั่นคงของ บริษัทประกันภัย และมาตรการในการคุ้มครองผู้ถือกรมธรรม์ โดยการกำกับดูแลธุรกิจประกันภัยในประเทศ อังกฤษนั้นจะถูกควบคุมและกำกับดูแลโดยกระทรวงการค้าและอุตสาหกรรม (Department of Trade and Industry) ซึ่งรัฐมนตรี (Secretary of State) เป็นผู้ที่มีอำนาจในการกำกับดูแลธุรกิจประกันภัยตามที่กำหนดใน Insurance Companies Act 1982 ตั้งแต่ Section 37 – Section 48 โดยกำกับดูแลตั้งแต่การออกใบอนุญาต จนกระทั่งการเพิกถอนใบอนุญาต ทั้งยังมีอำนาจในการตรวจสอบการดำเนินธุรกิจ การถอดถอนผู้บริหาร การแทรกแซงในการประกอบธุรกิจ การให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้งกรรมการผู้มีอำนาจกระทำแทนบริษัท หรือผู้มีหน้าที่บริหารงานบริษัทประกันภัย นอกจากนี้ยังมีอำนาจในการกำหนดเงื่อนไขในการลงทุน การดำรงสินทรัพย์ การควบคุมสินทรัพย์ การตรวจสอบการทำงานของนักคณิตศาสตร์ประกันภัย และมีอำนาจในการเรียกเอกสารใด ๆ จากบริษัทประกันภัย ทั้งนี้มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลธุรกิจประกันภัยหลาย ฉบับ โดยจะมีกฎหมายแต่ละฉบับเพื่อใช้ในการกำกับดูแลในแต่ละเรื่อง อาทิเช่น

- Insurance Companies Act 1982 ซึ่งเป็นพระราชบัญญัติที่ควบคุมบริษัทประกันภัย
- Insurance Brokers' (Registration) Act 1977 ซึ่งเป็นพระราชบัญญัติที่ใช้ควบคุมนายหน้า
- Policyholders' Protection Act 1975 อันเป็นพระราชบัญญัติที่ให้ความคุ้มครองผู้ถือกรมธรรม์

ส่วนฮ่องกงมีกฎหมายที่เป็นกรอบในการกำกับดูแลธุรกิจประกันภัย คือ กฎข้อบังคับของบริษัทประกันภัย (Insurance Companies Ordinance ; Cap.41) หรือ “ICO” ซึ่งมีผลบังคับใช้เมื่อ 30 มิถุนายน 1983 โดยมีบทบัญญัติครอบคลุมทั้งการกำกับดูแลบริษัทประกันภัยและคนกลางประกันภัย โดยนายทะเบียนประกันภัย (Insurance Authority) เป็นผู้ที่มีอำนาจหน้าที่ในการกำกับดูแลธุรกิจการประกันภัยให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของ “ICO”⁴ และ “ICO” จะได้รับการพิจารณาปรับปรุงแก้ไขโดยสม่ำเสมอเพื่อให้มีความทันสมัยสอดคล้องกับสถานะของตลาดประกันภัยและกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ตามมาตรฐานสากลระหว่างประเทศ ทั้งนี้การปฏิบัติงานของหน่วยงาน Insurance Authority ที่สำคัญได้แก่

1.การตรวจสอบสถานภาพความสามารถในการชำระหนี้สินของบริษัทประกันภัย (Review of Solvency Position of Insurance)

ทาง Insurance Authority ได้มีการจับตามองวิกฤติทางการเงินในแถบภูมิภาคเอเชีย และผลกระทบที่เกิดขึ้น และอาจจะเกิดขึ้นกับธุรกิจประกันภัยอย่างใกล้ชิด ซึ่งบริษัทประกันภัยได้ถูกทาง Insurance Authority ทำการตรวจสอบสถานภาพความสามารถในการชำระหนี้สินอย่างละเอียดอีกครั้งเมื่อต้นปี 1998

⁴วัลเกอร์ ชาดิวิวัฒน์พรชัย. “การกำกับดูแลบริษัทประกันภัยในประเทศฮ่องกง” วารสารการประกันภัย. ฉบับที่ 94. เมษายน – มิถุนายน 2542 , หน้า 61 – 69.

เมื่อปรากฏว่ามีบริษัทประกันภัยใดที่มีสถานภาพความสามารถในการชำระหนี้สินที่ไม่คล่องตัว ทาง Insurance Authority จะทำการหารือบริษัทเหล่านี้แล้วทำการแก้ไขอย่างเร่งด่วน ซึ่งธุรกิจประกันภัยโดยรวมแล้วยังถือว่าอยู่ในเกณฑ์ดี แต่อย่างไรก็ตาม ทาง Insurance Authority ยังคงต้องทำการตรวจสอบ และควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิดต่อไป

2. การป้องกันกิจกรรมการฟอกเงิน (Prevention of Money Laundering Activities)

จากการที่ฮ่องกงเป็นสมาชิกขององค์การ “Financial Action Task Force on Money Laundering” หรือ “FATF” ซึ่งเป็นองค์การระหว่างประเทศที่ต่อต้านกิจกรรมฟอกเงิน ดังนั้น ทาง Insurance Authority จึงได้มีการจัดการสัมมนาเพื่อที่จะเพิ่มความรู้ให้กับผู้บริหารของบริษัทประกันภัยต่าง ๆ ได้รับรู้ถึงวิธีการป้องกันกิจกรรมการฟอกเงิน

3. การติดต่อกับองค์การกำกับดูแลอื่นๆ (Liaison with other Regulatory Bodies)

ทาง Insurance Authority ได้มีการติดต่อประสานงานกับองค์การกำกับดูแลทางการเงินอื่น ๆ ทั้งในฮ่องกง และต่างประเทศอย่างสม่ำเสมอ อีกทั้งฮ่องกงเป็นสมาชิกของ The International Association of Insurance Supervisors ประเทศหนึ่งด้วย

นอกจากนี้ ยังมีคณะกรรมการที่ปรึกษาบริษัทประกันภัย (Insurance Advisory Committee) ซึ่งได้ก่อตั้งขึ้นภายใต้มาตรา 54 ของ ICO หน้าที่ของคณะกรรมการคือการให้คำปรึกษา “Chief Executive” เกี่ยวกับการดำเนินการตาม ICO และการดำเนินธุรกิจประกันภัยในฮ่องกง คณะกรรมการประกอบด้วย “Secretary for Financial Services” ซึ่งเป็นตัวแทนของ “Financial Secretary” เป็นประธานคณะกรรมการ ทางด้าน “Insurance Authority” จะเป็น “ex officio member” ส่วนสมาชิกอีก 12 ท่านนั้นจะได้รับการแต่งตั้งจาก “Chief Executive”

อย่างไรก็ตาม บริษัทประกันภัย Lloyd’s จะอยู่ภายใต้กฎข้อบังคับที่แตกต่างจากบริษัทประกันภัยอื่น ๆ ในฮ่องกง เนื่องจากความแตกต่างทั้งในด้านประวัติความเป็นมาและการดำเนินธุรกิจ จากการพิจารณาถึงประเด็นสำคัญ ๆ ที่ Lloyd’s ได้มีการปรับปรุงโครงสร้างใหม่เมื่อเร็ว ๆ นี้ และการขยายกิจการของ Lloyd’s ในฮ่องกง จึงได้มีการเสนอให้มีการทบทวนแก้ไขกฎข้อบังคับที่ใช้กับ Lloyd’s ใหม่ โดยข้อเสนอแนะได้กำหนดให้ Lloyd’s ต้องอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ต่าง ๆ เช่น ข้อกำหนดว่าด้วยส่วนเหลืออัตรภัยสินหนี้สิน คุณสมบัติความเหมาะสมของผู้ที่จะเป็นผู้แทนของ Lloyd’s ในฮ่องกง รวมทั้ง Lloyd’s ต้องอยู่ภายใต้อำนาจการเข้าแทรกแซงของ Insurance Authority เมื่อมีความจำเป็นเกิดขึ้นด้วย เป็นต้น

ทั้งนี้ การกำกับดูแลธุรกิจประกันชีวิตจะเป็นการกำกับดูแลตั้งแต่การจัดตั้งและการขอรับใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันชีวิต การกำกับดูแลหลักประกันฐานะการเงินและความมั่นคงของบริษัทประกันชีวิต การกำกับดูแลการดำเนินการ การกำกับดูแลกรณีเลิกกิจการ ตลอดจนการกำกับดูแลตัวแทนและ

นายหน้าประกันชีวิต ซึ่งจะได้อธิบายถึงการกำกับดูแลธุรกิจประกันชีวิตของประเทศไทย และทำการเปรียบเทียบกับต่างประเทศ ดังนี้

2.1 การจัดตั้งและการขอรับใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันชีวิต

ในประเทศไทย กฎหมายกำหนดให้บริษัทที่จะประกอบธุรกิจประกันชีวิตต้องขอรับใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันชีวิตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ โดยมีหลักเกณฑ์สำหรับบริษัทที่จัดตั้งขึ้นในประเทศไทย และบริษัทที่จัดตั้งในต่างประเทศ ดังนี้

บริษัทที่จัดตั้งขึ้นในประเทศไทย หมายถึง บริษัทประกันชีวิตที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายไทย จะต้องจัดตั้งเป็นบริษัทจำกัดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หรือจัดตั้งเป็นบริษัทมหาชนจำกัด ตามกฎหมายว่าด้วยบริษัทมหาชนจำกัด ซึ่งในปัจจุบันกฎหมายที่ใช้บังคับคือ พระราชบัญญัติ บริษัทมหาชน จำกัด พ.ศ. 2535 โดยจะต้องดำเนินการดังนี้

1) จะต้องวางหลักทรัพย์ประกันที่มีมูลค่าตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง กับทั้งบริษัทจะต้องดำรงไว้ซึ่งเงินกองทุนเป็นจำนวนไม่น้อยกว่าร้อยละ 2 ของเงินสำรองประกันภัย แต่ทั้งนี้ต้องไม่น้อยกว่า 50 ล้านบาท โดยให้ยื่นคำขอรับใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันชีวิตต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ ภายในระยะเวลาที่รัฐมนตรีกำหนด แต่ทั้งนี้ ต้องไม่เกิน 6 เดือน นับแต่วันที่ได้จดทะเบียนเป็นบริษัทจำกัด หรือบริษัทมหาชนจำกัด แล้ว

2) การออกใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันชีวิต จะต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ โดยอนุมัติคณะรัฐมนตรี ทั้งนี้ อาจกำหนดเงื่อนไขให้ปฏิบัติก่อนให้ความเห็นชอบก็ได้ และในการอนุญาตรัฐมนตรีจะกำหนดเงื่อนไขไว้ด้วยก็ได้

บริษัทที่จัดตั้งในต่างประเทศ หมายถึง บริษัทประกันชีวิตที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายของประเทศอื่น ๆ และจะขอรับใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันชีวิตในประเทศไทย จะต้องปฏิบัติดังนี้

1) บริษัทประกันชีวิตต่างประเทศ จะต้องวางหลักทรัพย์ประกันที่มีมูลค่าตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง กับทั้งจะต้องดำรงทรัพย์สินไว้ในประเทศไทยตามจำนวน ชนิด วิธีการ และเงื่อนไขตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด ซึ่งทรัพย์สินดังกล่าวจะต้องไม่น้อยกว่าร้อยละ 2 ของเงินสำรองประกันภัย แต่ทั้งนี้ต้องไม่น้อยกว่า 50 ล้านบาท ทั้งนี้ ให้ยื่นคำขอรับใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันชีวิตต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ โดยจะตั้งสาขาของบริษัทเพื่อประกอบธุรกิจประกันชีวิต

2) การออกใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันชีวิต จะต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์โดยอนุมัติคณะรัฐมนตรี ซึ่งรัฐมนตรีจะอนุญาตโดยมีเงื่อนไขด้วยก็ได้

นอกจากนี้ บริษัทที่เป็นสาขาของบริษัทประกันชีวิตต่างประเทศ จะเปิดสาขา ณ ที่ใด ๆ ก็ได้ ดังนั้น การเปิดสาขาของบริษัทจะกระทำได้เฉพาะบริษัทประกันชีวิตที่จัดตั้งขึ้นในประเทศไทยเท่านั้น โดยสาขาให้

หมายความว่ารวมถึง สำนักงานที่แยกออกจากสำนักงานใหญ่ของบริษัทไม่ว่าจะเรียกชื่ออย่างไร และได้รับเงินค่าใช้จ่าจากบริษัทไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมก็ตาม แต่ทั้งนี้ไม่รวมถึงสถานที่ที่ได้รับความเห็นชอบจากนายทะเบียนให้ใช้เป็นที่ตั้งหน่วยปฏิบัติการข้อมูล สถานที่เก็บเอกสาร และสถานที่ฝึกอบรมที่เกี่ยวข้องกิจการของบริษัท ซึ่งการเปิดสาขาของบริษัทประกันชีวิตจัดตั้งขึ้นในประเทศดังกล่าว จะต้องได้รับอนุญาตจากนายทะเบียน โดยการขออนุญาตและการอนุญาตต้องเป็นไปตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด อีกทั้งการย้ายที่ตั้งของสำนักงานใหญ่ หรือสำนักงานสาขา ต้องได้รับอนุญาตจากนายทะเบียนด้วย

ปัจจุบันประเทศไทยมีสาขาของบริษัทประกันภัยต่างชาติที่ได้รับใบอนุญาตให้เข้ามาดำเนินการประกอบธุรกิจประกันชีวิตในประเทศไทย จำนวน 1 บริษัท คือ บริษัท อเมริกันอินเตอร์เนชันแนล แอสซัวร์ันส์ จำกัด ซึ่งจะเห็นว่าเป็นสัดส่วนที่น้อยมากเมื่อเทียบกับจำนวนบริษัทประกันชีวิตซึ่งจัดตั้งขึ้นตามกฎหมายไทยซึ่งมีถึง 24 บริษัท แต่บริษัทดังกล่าวมีส่วนแบ่งตลาดถึง 50% จึงเห็นได้ว่าประเทศไทยมีการควบคุมการเปิดสาขาของบริษัทประกันภัยต่างชาติค่อนข้างเข้มงวด เนื่องจากการอนุญาตให้เปิดสาขาของบริษัทต่างชาติจะมีผลกระทบต่อการแข่งขันของบริษัทประกันภัยที่จัดตั้งขึ้นในประเทศไทย

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากธุรกิจประกันชีวิตเป็นธุรกิจที่มีความสำคัญเกี่ยวกับการเงินและมีบุคคลที่เข้ามาเกี่ยวข้องเป็นจำนวนมากคล้ายกับธนาคารพาณิชย์หรือบริษัทเงินทุน แต่ธนาคารพาณิชย์หรือบริษัทเงินทุนจะถูกกำหนดว่าต้องเป็นบริษัทมหาชนจำกัดเท่านั้น ซึ่งบริษัทมหาชนจำกัดนี้สามารถที่จะระดมเงินทุนจากประชาชนได้โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อจดทะเบียนกับตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ทำให้มีการควบคุมการดำเนินการทั้งในเรื่องเกี่ยวกับตัวผู้บริหาร การตรวจสอบผลประกอบการ การเปิดเผยข้อมูลต่าง ๆ เพิ่มเติมขึ้นอีกจากการควบคุมของกรมการประกันภัย ดังนั้น ผู้ประกอบธุรกิจประกันชีวิตที่เป็นบริษัทมหาชนจำกัดและจดทะเบียนกับตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยจึงต้องประกอบธุรกิจและดำเนินการอย่างระมัดระวังรอบคอบ มีความโปร่งใส และเป็นไปตามหลักบรรษัทภิบาล อีกทั้งเมื่อมีความจำเป็นที่จะต้องเพิ่มเงินทุนก็สามารถที่จะระดมเงินทุนจากประชาชนทั่วไปได้

ทั้งนี้ ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2545 บริษัทประกันชีวิตแต่ละบริษัทมีเบี้ยประกันภัยรับสุทธิ และผลประกอบการ⁵ เป็นดังนี้

หน่วย : พันบาท

ลำดับ	บริษัท	ทุนจดทะเบียนและเรียกชำระแล้ว	วันที่เริ่มธุรกิจ	เบี้ยประกันภัยรับสุทธิ	กำไร(ขาดทุน)สุทธิ
1 *	อเมริกัน อินเตอร์เนชันแนล แอสซัวร์ันส์	U.S. \$ 30 ล้าน	10 ก.ค. 2507	56,791,558	6,092,612
2	ไทยประกันชีวิต	500,000	23 มี.ค. 2485	18,354,305	921,307

⁵ กรมการประกันภัย กระทรวงพาณิชย์. “รายงานธุรกิจประกันภัยในประเทศไทย 2545 (Annual Insurance Report of Thailand 2002)” กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด โรงพิมพ์อักษรไทย , 2547, หน้า 215 – 239.

3	อูยูธยา อลิอันซ์ ซี.พี. ประกันชีวิต จำกัด (มหาชน)	เงินทุนจดทะเบียน 1,911,011 เงินทุนชำระแล้ว 1,903,735	20 เม.ย. 2494	8,269,378	(154,605)
4	ไทยสมุทรประกันชีวิต	10,000	21 มี.ค. 2494	6,617,706	27,453
5	กรุงเทพประกันชีวิต	1,000,000	24 เม.ย. 2494	6,708,395	254,737
6	เมืองไทยประกันชีวิต	เงินทุนจดทะเบียน 30,000 เงินทุนชำระแล้ว 15,000	2 พ.ค. 2494	5,122,305	133,776
7	เนชั่นไวด์ประกันชีวิต	1,407,709.1	27 มี.ค.2543**	2,335,516	(458,644)
8	อากเนย์ประกันชีวิต	500,000	18 ม.ค. 2493	1,554,935	(257,075)
9	ไทยพาณิชย์ นีวอร์คโลที่ ประกันชีวิต จำกัด (มหาชน)	500,000	14 ก.พ. 2522	1,307,675	22,038
10	ธนชาติ ซูริก ประกันชีวิต	500,000	22 ต.ค. 2540	1,413,087	(10,573)
11	กรุงไทย แอกร้า ประกันชีวิต	1,060,000	11 ธ.ค. 2540	789,570	(295,053)
12	ไอเอ็นจี เอ็มทาว โอสดสภา ประกันชีวิต	1,275,000	12 ธ.ค. 2540	673,758	(371,861)
13	พุดเด้นเชียล ทีเอสไอพี ประกันชีวิต จำกัด (มหาชน)	1,620,545.92	4 ก.พ. 2485	578,712	(161,570)
14	อินเดอรโลที่ จอห์นแชนคอก ประกันชีวิต จำกัด (มหาชน)	เงินทุนจดทะเบียน 400,000 เงินทุนชำระแล้ว 350,000	2 มี.ค. 2494	522,362	(26,993)
15	สหประกันชีวิต	เงินทุนจดทะเบียน 208,500 เงินทุนชำระแล้ว 208,209.73	24 ต.ค. 2537	249,418	(60,069)
16	สยามประกันชีวิต	140,000	1 ก.ค. 2527	198,226	(10,091)
17	เจนเนอราลี ประกันชีวิต (ไทยแลนด์)	เงินทุนจดทะเบียน 1,000,000 เงินทุนชำระแล้ว 500,000	1 ก.ย. 2540	115,776	(68,917)
18	สยามซัมซุง ประกันชีวิต	500,000	4 พ.ย. 2540	126,895	(20,503)
19	ไทยคาริฟประกันชีวิต	ทุนจดทะเบียน 1,000,000 ทุนชำระแล้ว 700,000	18 ก.ย. 2540	83,358	(97,529)
20	แอ็ควานซ์ เอ็มแอลซี แอสซัวร์นส์	500,000	15 ธ.ค. 2540	85,097	(207,022)
21	อลิอันซ์ ซี.พี. ประกันชีวิต	500,000	27 ต.ค. 2540	87,532	(17,175)
22	เอสไอพี แอสซัวร์นส์	500,000	24 ธ.ค. 2540	47,595	(55,435)
23	มิลเลียโลที่ อินซัวร์นส์ (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน)	500,000	4 ก.ย. 2540	24,143	(119,049)
24	แมกซ์ ประกันชีวิต	500,000	12 ก.ย. 2540	30,519	(5,301)
25	ทีพีไอ ประกันชีวิต	500,000	10 ต.ค. 2540	13,225	4,663

* เป็นบริษัทที่เป็นสาขาของบริษัทประกันภัยในต่างประเทศ

** บริษัท ไทยประสิทธิ์ประกันภัย จำกัด ได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 16 พฤศจิกายน 2542 ให้แยกธุรกิจประกันชีวิตและธุรกิจประกันวินาศภัยออกจากกัน ตามเงื่อนไขภายใต้พระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. 2535 และได้รับใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันชีวิตภายใต้ชื่อใหม่คือ บริษัท ไทยประสิทธิ์เนชั่นไวด์ จำกัด ลงวันที่ 27 มีนาคม 2543 ปัจจุบันเปลี่ยนชื่อเป็น บริษัท เนชั่นไวด์ประกันชีวิต จำกัด

ดังนั้น จะเห็นว่า ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2545 บริษัทประกันชีวิตที่ผลประกอบการเป็นกำไรมีเพียง 7 บริษัทเท่านั้น และจากบริษัทประกันชีวิตในประเทศทั้งหมด 24 บริษัท มีบริษัทที่เป็นบริษัทมหาชนจำกัดเพียง 5 บริษัท ดังนั้น หากกรณีของบริษัทประกันชีวิตที่เป็นบริษัทจำกัดต้องการเงินทุนเพิ่มขึ้น การระดมทุนก็อาจเป็นไปได้ยาก

สำหรับประเทศอังกฤษ ผู้ประกอบธุรกิจประกันภัยในประเทศอังกฤษจะต้องได้รับใบอนุญาตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการค้าและอุตสาหกรรม (Department of Trade and Industry) ซึ่งจะเปิดกว้างให้กับผู้รับประกันภัยทั้งในส่วนของประเทศอังกฤษและต่างประเทศ และสามารถจัดตั้งได้หลายรูปแบบ เช่น บริษัทจำกัด หรือ Stock Company เป็นต้น ทั้งนี้จะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ใน Insurance Companies Act 1982 กล่าวคือ จะต้องเป็นสมาชิกของสถาบันประกันภัยลอยด์ หรือเป็นสมาคมที่จัดตั้งขึ้นเพื่อช่วยเหลือสมาชิก โดยสมาคมนั้นจะต้องได้รับอนุญาตตามกฎหมาย หรือเป็นสมาชิกของสภาการค้าหรือสมาชิกของสมาคมนายจ้างที่มีข้อจำกัดเกี่ยวกับข้อตกลงสำหรับสมาชิกในเรื่องผลประโยชน์ที่จะได้รับ⁶

เมื่อมีคุณสมบัติเบื้องต้นแล้ว ผู้ที่จะประกอบธุรกิจประกันภัยจะต้องยื่นเรื่องต่อรัฐมนตรี พร้อมทั้งรายละเอียดในการขอรับใบอนุญาต เช่น วัตถุประสงค์ในการจัดตั้ง ฐานะการเงิน รายละเอียดเกี่ยวกับผู้บริหาร ผู้จัดการ แบบสัญญาประกันภัย อัตราเบี้ยประกันภัย เงินกองทุน เงินสำรอง แผนการลงทุน การเสียหายและหนี้สินของบริษัทในการประกอบธุรกิจในปีที่ผ่านมา รวมทั้งหนี้สินที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต ทั้งนี้รัฐมนตรีจะตัดสินใจว่าจะออกใบอนุญาตภายใน 6 เดือนนับแต่วันที่ได้รับเรื่อง ถ้าหากมีการไม่อนุญาตก็จะให้เหตุผลของการปฏิเสธ⁷ หลังจากได้รับใบอนุญาตแล้ว บริษัทประกันภัยจะต้องตั้งนักคณิตศาสตร์ประกันภัย โดยจะต้องแจ้งชื่อ คุณสมบัติ คุณวุฒิของนักคณิตศาสตร์ประกันภัย ให้รัฐมนตรีทราบภายใน 14 วัน นับแต่วันแต่งตั้ง นอกจากนี้ หากปรากฏแก่รัฐมนตรีว่าผู้มีอำนาจของบริษัท กรรมการ ผู้จัดการ หรือผู้มีอำนาจกระทำการแทน เป็นบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับธุรกิจและมีอำนาจในการจัดการบริษัท รวมทั้งถือหุ้นในบริษัท 1 ใน 3 หรือมากกว่า หรือมีอำนาจในการออกเสียงในที่ประชุมสามัญ และรวมถึงในกรณีของบุตรหรือภรรยาหรือสามีมีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารของบริษัทอื่นเกินกว่าที่กำหนดไว้ใน Insurance Companies Act 1982 รัฐมนตรีก็จะไม่ออกใบอนุญาตให้⁸

ส่วนข้อก่ง⁹ การประกอบธุรกิจการประกันภัยในหรือกับข้อก่ง จะต้องได้รับอนุญาตจากนายทะเบียนหรือ Insurance Authority โดย “ICO” จะกำหนดเงื่อนไขขั้นต่ำในการอนุญาตประกอบธุรกิจประกันภัย ในเรื่องต่าง ๆ อาทิ

- เงินทุนชำระแล้ว (paid-up capital)
- ส่วนเหลือมทรัพย์สินเหนือหนี้สิน (solvency margin)
- คุณสมบัติความเหมาะสมของกรรมการ และผู้บริหาร (fitness and properness of directors and controllers)

⁶ Insurance Companies Act 1982. Section 2(2).

⁷ Ibid. Section 5(2).

⁸ Insurance Companies Act 1982. Section 7 (3) (4)

⁹ วัลเกอร์ ชาดิวิวัฒน์พรชัย. “การกำกับดูแลบริษัทประกันภัยในประเทศอังกฤษ” วารสารการประกันภัย. ฉบับที่ 94. เมษายน – มิถุนายน 2542, หน้า 61 – 69.

- การจัดสรรการประกันภัยต่อที่เหมาะสม (adequacy of reinsurance arrangements)นอกจากข้อกำหนดขั้นต่ำข้างต้นแล้ว บริษัทประกันภัยที่ขออนุญาตประกอบธุรกิจประ

กันภัยจะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่แน่นอนบางประการที่ Insurance Authority กำหนดไว้ในแนวทางการขออนุญาตประกอบธุรกิจ (Authorization Guidelines) เพื่อให้เป็นหลักประกันว่าบริษัทประกันภัยที่ขออนุญาตฯ มีฐานะการเงินที่มั่นคง มีระดับความสามารถและคุณภาพที่ดีในการให้บริการแก่ประชาชนผู้เอาประกันภัย โดยบริษัทจะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขเหล่านี้ตลอดเวลาที่ได้รับอนุญาตฯ ซึ่งข้อกำหนดในเรื่องของเงินกองทุนนั้น บริษัทที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจประกันวินาศภัยหรือการประกันชีวิต (long term business) เพียงประเภทใดประเภทหนึ่ง ต้องมีเงินทุนชำระแล้ว (paid-up capital) ไม่น้อยกว่า 10 ล้านเหรียญฮ่องกง สำหรับบริษัทประกันภัยที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจบริษัทประกันภัยในอาณัติ (captive insurer) จะต้องมีเงินทุนชำระแล้วไม่น้อยกว่า 2 ล้านเหรียญฮ่องกง นอกจากนี้ บริษัทประกันภัยจะต้องมีระดับทรัพย์สินมากกว่าหนี้สิน โดยจะต้องมีส่วนเหลือมทรัพย์สินเหนือหนี้สิน (Solvency Margin) ไม่น้อยกว่าระดับที่กำหนด เพื่อให้เป็นหลักประกันที่มั่นใจได้ว่า บริษัทจะมีทรัพย์สินเพียงพอต่อภาระหนี้สิน และบริษัทต้องมีการจัดสรรและมีสัญญาการประกันภัยต่อที่มีผลบังคับ ที่เหมาะสมกับการรับเสี่ยงภัยของบริษัท

ดังนั้นจะเห็นว่า ในประเทศอังกฤษ บริษัทจำกัดที่ต้องการประกอบธุรกิจประกันภัยจะต้องเป็นสมาชิกขององค์กรตามที่กฎหมายกำหนด เช่น เป็นสมาชิกของสภาการค้า หรือเป็นสมาชิกของสถาบันประกันภัยลอยด์ เป็นต้น อีกทั้งเมื่อได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจประกันภัยแล้วจะต้องตั้งนักคณิตศาสตร์ประกันภัยโดยแจ้งชื่อ คุณสมบัติ คุณวุฒิของนักคณิตศาสตร์ประกันภัยให้รัฐมนตรีทราบภายใน 14 วัน นับแต่วันที่แต่งตั้ง ซึ่งจะทำให้ความสำคัญกับการกำกับดูแลตนเองขององค์กรที่บริษัทประกันภัยเป็นสมาชิก อีกทั้งให้ความสำคัญกับบทบาทของนักคณิตศาสตร์ประกันภัยตั้งแต่เริ่มการประกอบธุรกิจ ส่วนฮ่องกงมีข้อกำหนดเกี่ยวกับเงินทุนชำระแล้ว (paid-up capital) โดยบริษัทที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจประกันวินาศภัยหรือการประกันชีวิต (long term business) เพียงประเภทใดประเภทหนึ่ง ต้องมีเงินทุนชำระแล้ว (paid-up capital) ไม่น้อยกว่า 10 ล้านเหรียญฮ่องกง สำหรับบริษัทประกันภัยที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจบริษัทประกันภัยในอาณัติ (captive insurer) จะต้องมีเงินทุนชำระแล้วไม่น้อยกว่า 2 ล้านเหรียญฮ่องกง สำหรับประเทศไทย ผู้ที่จะประกอบธุรกิจประกันภัยจะต้องเป็นบริษัทจำกัด หรือบริษัทมหาชนจำกัด ซึ่งในพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 ไม่มีการกำหนดจำนวนทุนจดทะเบียนและทุนที่ชำระแล้วขั้นต่ำเอาไว้ แต่จะมีการกำหนดให้ดำรงเงินกองทุน และจัดสรรเบี้ยประกันภัยไว้เป็นเงินสำรองประกันภัยตลอดเวลาของการประกอบธุรกิจ ในอัตราที่กำหนด อีกทั้งไม่มีการบังคับให้บริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัดที่ประกอบธุรกิจประกันชีวิตจะต้องเป็นสมาชิกขององค์กรใด ๆ เช่น สมาคมประกันชีวิต ดังนั้น การกำกับดูแลตนเองของบริษัทประกันชีวิตในประเทศไทยจึงน้อยมากเมื่อเทียบกับประเทศอังกฤษ นอกจากนี้ยังไม่มี

ข้อกำหนดที่จะให้ผู้ได้รับอนุญาตประกอบธุรกิจประกันภัยที่จะต้องแจ้งชื่อ คุณสมบัติ คุณวุฒิของนักคณิตศาสตร์ประกันภัยให้รัฐมนตรีหรือกรรมการประกันภัยทราบ นอกจากนี้ข้อกำหนดในประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่อง คุณสมบัติและความรู้ของผู้รับรองรายงานการคำนวณความรับผิดชอบตามกรมธรรม์ประกันภัย ซึ่งเป็นผู้รับรองการคำนวณความรับผิดชอบตามกรมธรรม์ประกันภัยซึ่งยื่นต่อนายทะเบียนพร้อมกับรายงานการตรวจสอบฐานะการเงินซึ่งจัดส่งปีละ 1 ครั้ง อย่างไรก็ตาม ไม่มีการกำหนดว่านักคณิตศาสตร์ประกันภัยดังกล่าวจะต้องเป็นพนักงานประจำของบริษัทนั้น ๆ หรือไม่

2.2 หลักประกันฐานะการเงินและความมั่นคงของบริษัทประกันชีวิต

หลักประกันฐานะการเงินและความมั่นคงของบริษัทประกันชีวิต ประกอบด้วย การวางหลักทรัพย์ประกันไว้กับนายทะเบียน การดำรงไว้ซึ่งเงินกองทุนและทรัพย์สิน การจัดสรรเบี้ยประกันภัยไว้เป็นเงินสำรองประกันภัย และการวางเงินสำรองไว้กับนายทะเบียน ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้บริษัทประกันชีวิตมีหลักประกันความมั่นคงและเป็นที่เชื่อมั่นต่อประชาชนผู้เอาประกันภัย ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

2.2.1 การวางหลักทรัพย์ประกันไว้กับนายทะเบียน

เมื่อบริษัทดำเนินการขอรับใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันชีวิตแล้ว พระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 มาตรา 20 ได้กำหนดให้บริษัทต้องมีหลักทรัพย์ประกันวางไว้กับนายทะเบียน มีมูลค่าตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง ซึ่งได้กำหนดให้บริษัทประกันชีวิตวางหลักทรัพย์ของบริษัทไว้กับนายทะเบียนเป็นหลักประกันมีมูลค่าไม่น้อยกว่า 20 ล้านบาท หลักทรัพย์ของบริษัทที่ต้องวางไว้กับนายทะเบียนนั้น อาจเป็นเงินสด พันธบัตรรัฐบาลไทย หรือทรัพย์สินอย่างอื่นตามที่รัฐมนตรีประกาศ อาทิเช่น หุ้นกู้ของบรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ตั๋วเงินคลังของกระทรวงการคลัง พันธบัตรองค์การหรือรัฐวิสาหกิจ ตั๋วแลกเงินหรือตั๋วสัญญาใช้เงินที่มีระยะเวลาใช้เงินตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไปที่มีองค์การหรือรัฐวิสาหกิจ ธนาคารในประเทศหรือบรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย เป็นผู้สั่งจ่าย ทั้งนี้ บริษัทอาจเปลี่ยนแปลงหลักทรัพย์ประกันที่วางไว้ก็ได้ แต่ยังคงต้องอยู่ภายใต้หลักการข้างต้น

ในกรณีที่หลักทรัพย์ประกันของบริษัทใดมีมูลค่าต่ำกว่าที่กำหนด ให้นายทะเบียนสั่งให้บริษัทนำหลักทรัพย์ประกันมาเพิ่มจนครบจำนวนที่กำหนดภายใน 2 เดือน นับแต่วันที่ได้รับคำสั่ง และหากกรณีหลักทรัพย์ประกันมีมูลค่าเพิ่มขึ้นกว่าที่กำหนด ให้นายทะเบียนมีอำนาจสั่งถอนหลักทรัพย์ประกันส่วนที่มีมูลค่าเพิ่มขึ้นนั้นได้ตามคำขอของบริษัท ซึ่งสามารถพิสูจน์ได้ถึงมูลค่าที่เพิ่มขึ้น

หลักทรัพย์ประกันที่วางไว้กับนายทะเบียนดังกล่าว ไม่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดีตราว่าที่บริษัทยังมีได้เลิกกัน ในกรณีที่บริษัทเลิกกันแล้ว ให้เจ้าหนี้ซึ่งมีสิทธิได้รับชำระหนี้ที่เกิดจากการเอาประกันชีวิตมีสิทธิได้รับชำระหนี้จากทรัพย์สินที่เป็นหลักประกันก่อนเจ้าหนี้อื่น อีกทั้งยังกำหนดให้เจ้าหนี้ที่

เกิดจากการเอาประกันชีวิตมีบุริมสิทธิพิเศษ โดยมีสิทธิได้รับจำนวนหนี้จากทรัพย์สินที่เป็นหลักประกันก่อน เจ้าหนี้บุริมสิทธิพิเศษอื่นด้วย และในกรณีที่บริษัทล้มละลาย ให้เจ้าหนี้ซึ่งมีสิทธิได้รับชำระหนี้ที่เกิดจากการเอาประกันชีวิตมีสิทธิได้รับชำระหนี้เช่นเดียวกับเจ้าหนี้อื่นที่มีประกันตามกฎหมายล้มละลาย และหากยังคงมีทรัพย์สินอื่นนอกจากหลักทรัพย์ประกันและเงินสำรองคงเหลืออีก ให้เจ้าหนี้อื่นเกิดจากการเอาประกันชีวิตมีสิทธิได้รับชำระหนี้ในอันดับเดียวกับเจ้าหนี้ผู้มิบุริมสิทธิในมูลค่าภาษีอากร ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 253

จะเห็นได้ว่า หลักทรัพย์ดังกล่าวมีความสำคัญต่อธุรกิจประกันชีวิต ทำให้บริษัทประกันชีวิตมีเงินจ่ายให้แก่ผู้เอาประกันภัยได้เมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้น เป็นหลักประกันความรับผิดชอบของบริษัทในความผูกพันที่จะต้องจ่ายคืนให้แก่ผู้เอาประกันภัยในอนาคต อีกทั้งเป็นการบรรเทาความเดือดร้อนแก่ผู้เอาประกันภัย ในกรณีที่บริษัทเลิกประกอบธุรกิจประกันชีวิต ถูกเพิกถอนใบอนุญาต เลิกกิจการ หรือล้มละลาย ให้บริษัทมีเงินอย่างเพียงพอที่จะจ่ายค่าสินไหมทดแทนความเสียหายแก่ผู้เอาประกันภัย

ดังนั้น จำนวนเงินหลักทรัพย์ประกันวางไว้กับนายทะเบียนสำหรับธุรกิจประกันชีวิตซึ่งกำหนดไว้ 20 ล้านบาทจึงเป็นจำนวนที่น้อยมากเมื่อเทียบกับสถานะเศรษฐกิจในปัจจุบัน ทำให้ประชาชนไม่มีความเชื่อมั่นต่อบริษัทประกันชีวิตว่าหากมีความเสียหายเกิดขึ้นจริง บริษัทจะสามารถชดใช้ให้แก่ผู้เอาประกันภัยได้อย่างเพียงพอ

2.2.2 การดำรงไว้ซึ่งเงินกองทุนและทรัพย์สิน

บริษัทประกันชีวิตที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายไทยจะต้องดำรงไว้ซึ่งเงินกองทุน คำว่า เงินกองทุน ตามพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 หมายความว่า ทรัพย์สินส่วนที่เกินกว่าหนี้สินของบริษัทตามราคาประเมินทรัพย์สินและหนี้สินของบริษัทที่ประเมินตามพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ ในมาตรา 27 ของพระราชบัญญัติดังกล่าวได้กำหนดให้บริษัทจะต้องดำรงไว้ซึ่งเงินกองทุนตลอดเวลาที่ประกอบธุรกิจประกันชีวิตเป็นจำนวนไม่น้อยกว่าร้อยละ 2 ของเงินสำรองประกันภัย แต่ต้องไม่ต่ำกว่า 50 ล้านบาท และในมาตรา 8 วรรค 3 กำหนดให้สาขาของบริษัทประกันชีวิตต่างประเทศ จะต้องดำรงทรัพย์สินไว้ในประเทศไทยตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด ทั้งนี้ จำนวนทรัพย์สินที่กำหนดต้องไม่ต่ำกว่าร้อยละ 2 ของเงินสำรองประกันภัย และต้องไม่ต่ำกว่า 50 ล้านบาท การที่บริษัทประกันชีวิตต้องดำรงไว้ซึ่งเงินกองทุนดังกล่าว ทำให้บริษัทประกันชีวิตพร้อมเสมอที่จะจ่ายค่าสินไหมทดแทนตลอดเวลาที่ประกอบธุรกิจและเมื่อเลิกกิจการก็สามารถจ่ายเงินคืนให้แก่ผู้เอาประกันภัยได้เต็มจำนวนตามภาระผูกพันในกรมธรรม์ประกันภัย

ปัจจุบันสถานะทางเศรษฐกิจของประเทศไทยมีการขยายตัวมากขึ้นและมีจำนวนผู้เอาประกันภัยมากขึ้น ทำให้เบี้ยประกันภัยเพิ่มมากขึ้น ซึ่งเบี้ยประกันภัยของแต่ละบริษัทประกันชีวิตรับไว้มีจำนวนมากกว่า

หลายเท่าตัวเมื่อเทียบกับจำนวนเงินกองทุนขั้นต่ำตามที่กฎหมายกำหนด ทั้งนี้ ขนาดของเงินกองทุนที่มีขนาดใหญ่จะช่วยให้การกำกับดูแลธุรกิจประกันภัยให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นด้วย เนื่องจาก บริษัทขนาดใหญ่มีแนวโน้มที่จะบริหารงานแบบมืออาชีพมากกว่าธุรกิจแบบครอบครัว และหากว่าบริษัทมีขนาดใกล้เคียงกันมากขึ้น ยังสามารถทำให้กำหนดเงื่อนไขการลงทุนหรือกำหนดอัตราเบี้ยประกันภัยได้ง่ายขึ้นด้วย

อย่างไรก็ตามเมื่อเปรียบเทียบกับธุรกิจธนาคารพาณิชย์ พบว่า กลุ่มธนาคารพาณิชย์มีหลักเกณฑ์ในการดำรงเงินกองทุนขั้นต่ำเป็นไปตามมาตรฐานของ BIS (Bank for International Settlement) ซึ่งได้กำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ดำรงเงินกองทุนเมื่อสิ้นวันหนึ่ง ๆ เป็นอัตราส่วนกับสินทรัพย์และภาระผูกพัน ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 8.5 โดยมีเงื่อนไขว่าเงินกองทุนชั้นที่ 1 ต้องเป็นอัตราส่วนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 4.25 ของสินทรัพย์และภาระผูกพันดังกล่าว ทั้งนี้ เงินกองทุนของธนาคารพาณิชย์จะประกอบด้วยเงินกองทุนชั้นที่ 1 และเงินกองทุนชั้นที่ 2

ณ 31 ธันวาคม 2545 ทุนจดทะเบียนและมูลค่าสินทรัพย์ลงทุน สินทรัพย์รวม หนี้สินต่อผู้เอาประกันภัย หนี้สินอื่น ๆ และเงินกองทุนของแต่ละบริษัทประกันชีวิต¹⁰ เป็นดังนี้

หน่วย : พันบาท

ลำดับ	บริษัท	สินทรัพย์ลงทุน **	สินทรัพย์รวม	หนี้สินต่อผู้เอาประกันภัย	หนี้สินอื่น ๆ	เงินกองทุน
1 *	อเมริกัน อินเตอร์เนชันแนล แอสซิวรันส์	166,245,604	174,331,806	141,638,339	6,052,149	26,641,318
2	ไทยประกันชีวิต	62,990,953	68,153,493	60,051,708	3,061,577	5,040,208
3	อยุธยา อลิอันซ์ ซี.พี. ประกันชีวิต จำกัด (มหาชน)	16,604,946	19,230,392	16,359,500	1,704,568	1,166,324
4	ไทยสมุทรประกันชีวิต	25,457,577	32,434,476	30,432,447	564,306	1,437,723
5	กรุงเทพประกันชีวิต	13,581,193	14,984,836	10,657,365	2,996,423	1,331,048
6	เมืองไทยประกันชีวิต	16,547,007	19,129,672	16,489,761	370,517	2,269,394
7	เนชั่นไวส์ประกันชีวิต	2,978,809	3,633,703	3,314,557	373,124	(53,978)
8	อากเนย์ประกันชีวิต	2,986,861	3,996,710	4,657,035	664,643	(1,324,968)
9	ไทยพาณิชย์ นีวยอร์กไลฟ์ ประกันชีวิต จำกัด (มหาชน)	2,824,050	3,202,316	2,702,614	231,885	267,817
10	ธนาชาติ ซูริก ประกันชีวิต	1,338,273	1,753,376	1,096,061	109,342	547,973
11	กรุงไทย แอควา ประกันชีวิต	903,225	1,055,099	631,538	317,101	106,460
12	ไอเอ็นจี เอ็ทน่า โอศตสกา ประกันชีวิต	630,768	837,211	532,870	192,373	111,968
13	พรเด้นเชิล ทีเอสไลฟ์ ประกันชีวิต จำกัด (มหาชน)	1,610,711	1,970,448	1,529,738	171,119	269,591
14	อินเตอร์ไลฟ์ จอห์นแฮนคอค ประกันชีวิต จำกัด (มหาชน)	1,979,136	2,289,005	1,944,241	79,051	265,713
15	สหประกันชีวิต	189,084	320,362	197,972	22,991	99,399
16	สยามประกันชีวิต	519,940	549,468	475,539	6,949	66,980
17	เจนเนอราลี ประกันชีวิต (ไทยแลนด์)	365,760	440,578	127,391	26,752	286,435

¹⁰ กรมการประกันภัย กระทรวงพาณิชย์. รายงานธุรกิจประกันภัยในประเทศไทย 2545 (Annual Insurance Report of Thailand 2002). กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด โรงพิมพ์อักษรไทย, 2547, หน้า 215 – 239.

18	สยามซัมซุง ประกันชีวิต	630,845	675,649	212,125	12,186	451,338
19	ไทยคาร์ดิฟประกันชีวิต	60,816	280,840	80,785	15,435	184,620
20	แอ็ดวานซ์ เอ็มแอลซี แอสซัวร์ันส์	96,711	139,200	49,981	26,877	62,342
21	อลิอันซ์ ซี.พี. ประกันชีวิต	160,183	370,892	65,355	11,572	293,965
22	เอชไลฟ์ แอสซัวร์ันส์	288,964	341,746	19,213	18,883	303,650
23	มิลเลียไลฟ์ อินซัวร์ันส์ (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน)	261,108	357,787	14,024	10,596	333,167
24	แมกซ์ ประกันชีวิต	443,307	556,308	34,273	2,971	519,064
25	ทีพีโอ ประกันชีวิต	407,745	448,323	15,997	4,798	427,528

* เป็นบริษัทที่เป็นสาขาของบริษัทประกันภัยในต่างประเทศ

** สินทรัพย์ลงทุนรวมหลักทรัพย์วางไว้กับนายทะเบียน

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2545 บริษัทประกันชีวิต 2 แห่งมีเงินกองทุนติดลบ คือ บริษัท เนชั่น ไลฟ์ประกันชีวิต จำกัด มีเงินกองทุน - 53.978 ล้านบาท และบริษัท อากเนย์ประกันชีวิต จำกัด มีเงินกองทุน - 1,324.968 ล้านบาท

สำหรับประเทศอังกฤษนั้น ได้มีการกำหนดให้บริษัทประกันภัยจะต้องมีเงินทุน เงินสำรอง และมีสินทรัพย์ที่เพียงพอ โดยผู้รับประกันภัยจะต้องมีเงินทุนที่เพียงพอตามประเภทและชนิดของการประกันภัย เพื่อเป็นการสร้างความเชื่อมั่นต่อผู้เอาประกันภัย

ส่วนฮ่องกง¹¹ ซึ่งมีข้อกำหนดให้บริษัทประกันภัยจะต้องมีระดับทรัพย์สินมากกว่าหนี้สิน โดยจะต้องมีส่วนเหลือมทรัพย์สินเหนือหนี้สิน (Solvency Margin) ไม่น้อยกว่าระดับที่กำหนด เพื่อให้เป็นหลักประกันที่มั่นใจได้ว่า บริษัทจะมีทรัพย์สินเพียงพอต่อภาระหนี้สินนั้น ข้อกำหนดส่วนเหลือมทรัพย์สินเหนือหนี้สินในกรณีของบริษัทประกันชีวิตจะกำหนดไว้ใน Insurance Companies (Margin of Solvency) Regulation ซึ่งโดยปกติส่วนเหลือมที่กำหนดก็คือผลรวมของร้อยละของเงินสำรองประกันภัย (the mathematical reserves) และร้อยละของ the capital at risk แต่ทั้งนี้จะต้องไม่น้อยกว่า \$2 ล้าน

2.2.3 การจัดสรรเบี้ยประกันภัยไว้เป็นเงินสำรองประกันภัย

พระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 มาตรา 23 ได้กำหนดให้บริษัทต้องจัดสรรเบี้ยประกันภัยไว้เป็นเงินสำรองประกันภัยสำหรับกรมธรรม์ประกันชีวิตที่ยังมีความผูกพันอยู่ โดยให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด เพื่อให้บริษัทมีความพร้อมอยู่เสมอหากมีการเรียกร้องจากผู้เอาประกันชีวิต หรือผู้รับประโยชน์ตามกรมธรรม์ประกันชีวิต เนื่องจากเบี้ยประกันภัยที่บริษัทได้รับจากผู้

¹¹ วัลเกอร์ ชาดิวิวัฒน์พรชัย. “การกำกับดูแลบริษัทประกันภัยในประเทศฮ่องกง” วารสารการประกันภัย. ฉบับที่ 94. เมษายน - มิถุนายน 2542, หน้า 61 -

ประกันภัยคือหนี้สินที่บริษัทมีต่อผู้เอาประกันภัยตราบเท่าที่ยังไม่มีการจ่ายเงินตามความผูกพันสำหรับ
กรมธรรม์ประกันชีวิตที่ยังมีผลบังคับอยู่

ดังนั้น เงินสำรองประกันภัย จึงเป็นหนี้สินหรือภาระผูกพันที่บริษัทประกันชีวิตมีต่อผู้เอา
ประกันภัย ซึ่งการที่กฎหมายกำหนดให้บริษัทประกันชีวิตต้องจัดสรรเบี้ยประกันภัยไว้เป็นเงินสำรอง
ประกันภัยก็เพื่อให้บริษัทประกันชีวิตมีทรัพย์สินอย่างเพียงพอต่อความรับผิดชอบตามกรมธรรม์ ซึ่งเงินสำรอง
ประกันภัยนี้จะมีสัดส่วนที่ค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับทรัพย์สินรวมของบริษัท เช่น ณ เดือนมีนาคม 2540 มูลค่า
เงินสำรองประกันชีวิตคิดเป็นร้อยละ 83.57 ของมูลค่าสินทรัพย์รวมของบริษัทประกันชีวิต และการกำกับดูแล
การดำรงเงินสำรองของบริษัทประกันชีวิตจะยึดถือตามข้อกำหนดในประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่อง
หลักเกณฑ์และวิธีการจัดสรรเบี้ยประกันภัยไว้เป็นเงินสำรองประกันภัย สำหรับกรมธรรม์ประกันภัยที่ยังมี
ความผูกพันอยู่

ในช่องก¹² สำหรับบริษัทประกันชีวิตกฎหมายได้กำหนดหลักเกณฑ์การกำหนดภาระผูกพันซึ่ง
เป็นหนี้สินระยะยาวไว้ โดยบริษัทจะต้องใช้หลักเกณฑ์และสมมติฐานที่กำหนดไว้ในการคำนวณ โดยเฉพาะ
อย่างยิ่งในเรื่องอัตราดอกเบี้ย นอกจากนี้ ยังมีการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการประเมินผลตอบแทนจาก
ทรัพย์สินและจำนวนเบี้ยประกันภัยที่จะได้รับในอนาคตจากสัญญาประกันภัยที่มีอยู่ด้วย

2.2.4 การวางเงินสำรองไว้กับนายทะเบียน

นอกจากบริษัทจะต้องจัดสรรเบี้ยประกันภัยไว้เป็นเงินสำรองประกันภัยสำหรับกรมธรรม์ประกันชีวิตที่
ยังมีผลบังคับอยู่แล้ว พระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 มาตรา 24 ยังกำหนดให้บริษัทต้องวางเงินสำรอง
ประกันภัยเป็นมูลค่าไม่เกินร้อยละ 25 ของเงินสำรองประกันภัยที่บริษัทได้จัดสรรแล้วตามข้างต้นไว้กับนาย
ทะเบียน ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด โดยเงินสำรองประกันภัยที่วางไว้กับนายทะเบียนจะ
เป็นเงินสด พันธบัตรรัฐบาลไทย หรือทรัพย์สินอย่างอื่นตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด ทั้งนี้ หากเงินสำรอง
ประกันภัยของบริษัทใดมีมูลค่าต่ำกว่าที่กำหนด ก็ให้นายทะเบียนสั่งให้บริษัทนั้นนำเงินสำรองประกันภัย
มาเพิ่มจนครบกำหนดภายใน 2 เดือน นับแต่วันที่รับคำสั่ง ในขณะที่เดียวกัน หากเงินสำรองประกันภัยของ
บริษัทใดมีมูลค่าเพิ่มขึ้นกว่าที่กำหนด ให้นายทะเบียนมีอำนาจสั่งถอนเงินสำรองประกันภัยในส่วนที่เพิ่มขึ้นนั้น
ได้ ตามคำขอของบริษัทซึ่งสามารถพิสูจน์ได้ถึงมูลค่าที่เพิ่มขึ้น

การที่กฎหมายกำหนดให้บริษัทต้องวางเงินสำรองประกันภัยไว้กับนายทะเบียน ก็เพื่อความมั่นใจ
ของผู้เอาประกันภัยเป็นสำคัญ เพราะการตรวจสอบเงินสำรองประกันภัยโดยพนักงานเจ้าหน้าที่ไม่สามารถ

¹² วัลเกอร์ ชาลิวีวัฒน์พรชัย. “การกำกับดูแลบริษัทประกันภัยในประเทศไทย” วารสารการประกันภัย. ฉบับที่ 94. เมษายน – มิถุนายน 2542, หน้า 61 –

กระทำได้ทุกขณะ ในบางครั้งมีการเล็งนำทรัพย์สินเหล่านี้ไปเป็นของผู้บริหารของบริษัท ดังนั้น หากบริษัทต้องล้มเลิกกิจการไป เงินสำรองประกันภัยที่วางไว้กับนายทะเบียน ก็สามารถนำไปชดใช้ให้กับผู้เอาประกันภัยได้ และเพื่อให้เป็นหลักประกันแก่ผู้เอาประกันภัยยิ่งขึ้น พระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 ได้กำหนดให้เงินสำรองประกันภัยไม่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดีตราบเท่าที่บริษัทยังไม่ได้เลิกกัน และให้เจ้าหน้าที่เกิดจากการเอาประกันชีวิตมีบุริมสิทธิพิเศษเหนือเงินสำรองประกันภัยดังกล่าว เช่นเดียวกับหลักทรัพย์ที่วางไว้กับนายทะเบียน

2.3 การกำกับดูแลการดำเนินการของบริษัทประกันชีวิต

เมื่อบริษัทประกันชีวิตได้จัดตั้งและดำเนินการแล้ว กรรมการประกันภัยจะมีการกำกับดูแลการดำเนินการของบริษัทประกันชีวิต ตั้งแต่การลงทุนประกอบธุรกิจอื่นของบริษัทประกันชีวิต สัญญาประกันชีวิต อัตราเบี้ยประกันชีวิต การปฏิบัติตามสัญญาประกันชีวิต คุณสมบัติของผู้บริหารบริษัทประกันชีวิต การจัดทำสมุดทะเบียน สมุดบัญชี และรายงานต่าง ๆ ตลอดจนมีการตรวจสอบบริษัทประกันชีวิต และการควบคุมบริษัทประกันชีวิต โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.3.1 การลงทุนประกอบธุรกิจอื่นของบริษัทประกันชีวิต

เบี้ยประกันภัยที่บริษัทได้รับมาจากผู้เอาประกันภัยส่วนที่เหลือจากค่าใช้จ่ายและส่วนซึ่งบริษัทต้องจัดสรรไว้เป็นเงินสำรองประกันภัยนั้น โดยปกติบริษัทจะนำเงินสำรองดังกล่าวไปลงทุนหาดอกผล เพื่อเตรียมไว้จ่ายให้ผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประโยชน์ตามกรมธรรม์ประกันภัยตามความผูกพันของสัญญา รวมทั้งเงินกองทุนซึ่งเป็นส่วนของผู้ถือหุ้นด้วย บริษัทก็จะนำไปลงทุนหาดอกผลเช่นเดียวกัน ซึ่งบริษัทจะลงทุนประกอบธุรกิจอื่นใดได้เฉพาะที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดเท่านั้น และเนื่องจากมีเงินของผู้เอาประกันภัยรวมทั้งส่วนที่เป็นของผู้ถือหุ้นสะสมไว้กับบริษัทเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะบริษัทประกันชีวิตซึ่งผู้เอาประกันภัยได้ส่งเบี้ยประกันภัยเก็บสะสมไว้ในระยะยาว ดังนั้น กฎหมายจึงอนุญาตให้บริษัทนำเงินเหล่านี้ไปลงทุนประกอบธุรกิจอื่นได้ แต่ต้องอยู่ภายใต้ขอบเขตและเงื่อนไขที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด โดยประกาศกระทรวงว่าด้วยการลงทุนจะยึดหลักความปลอดภัยเป็นประการสำคัญ ส่วนผลตอบแทนจากการลงทุนถือเป็นอันดับรอง นอกจากนี้ยังยึดหลักการกระจายการลงทุนอีกด้วย

การลงทุนของบริษัทประกันภัยเป็นสิ่งที่รัฐบาลจะต้องมีการกำกับดูแล โดยมีเงื่อนไขและข้อจำกัดการลงทุน โดยคำนึงถึงคุณภาพการลงทุนเป็นสิ่งสำคัญ เนื่องจากการเลิกกิจการของบริษัทประกันภัยในประเทศต่าง ๆ มักมีสาเหตุมาจากการลงทุนที่ผิดพลาดมากกว่าปัญหาการขาดทุนจากการรับประกันภัย สำหรับการ

กำกับดูแลการลงทุนของธุรกิจประกันชีวิต จะเป็นไปตาม พ.ร.บ. ประกันชีวิต พ.ศ. 2535 และประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่อง การลงทุนประกอบธุรกิจอื่นของบริษัทประกันชีวิต ซึ่งมีมาตรการสำคัญ ๆ คือ¹³

1. การกำหนดอัตราส่วนขั้นสูงในการลงทุนในหุ้น หรือ หุ้นกู้ของบริษัทประกันภัยอื่น เพื่อป้องกันมิให้มีการถือหุ้น ไขว้กันระหว่างบริษัทประกันภัยต่าง ๆ

2. การกำหนดอัตราส่วนขั้นสูงในการลงทุนในสินทรัพย์ที่มีความเสี่ยงสูงหรือสินทรัพย์ที่มีสภาพคล่องต่ำ โดยมีการกำหนดเงื่อนไขและจำแนกอัตราส่วนขั้นสูงของการลงทุนในสินทรัพย์แต่ละประเภทอย่างละเอียด เช่น หุ้น หุ้นกู้ หน่วยลงทุนของบริษัทอื่นที่มีใช้บริษัทประกันภัย ตัวเงิน การให้กู้ยืม เป็นต้น เพื่อให้บริษัทประกันภัยมีความมั่นคง

อย่างไรก็ตามจะเห็นว่า การกำหนดอัตราส่วนขั้นสูงในการลงทุนในสินทรัพย์ที่มีความเสี่ยงสูงหรือสินทรัพย์ที่มีสภาพคล่องต่ำ จะอ้างอิงกับสินทรัพย์รวมของบริษัทโดยไม่ได้แบ่งออกเป็นกลุ่มของสินทรัพย์ตามภาระหนี้สิน ยกเว้นการลงทุนด้วยเงินกองทุนส่วนเกิน ซึ่งทำให้สามารถกำกับดูแลได้โดยง่าย แต่ไม่มีความยืดหยุ่นที่เพียงพอในการกำกับดูแล

ส่วนประเทศอังกฤษ การดำเนินการลงทุนนั้น บริษัทประกันภัยจะต้องดำเนินการภายใต้ Insurance Companies Act 1982 โดยมีเงื่อนไขดังนี้

1. บริษัทจะต้องดำเนินการกำหนดแผนการลงทุนในระยะยาว
2. ต้องกำหนดสินทรัพย์ที่นำมาลงทุนหรือทุนของบริษัทในธุรกิจระยะยาว
3. บริษัทจะต้องรายงานผลการดำเนินการลงทุนในระยะยาวทุก ๆ 5 ปี
4. การลงทุนทุกประเภทมีการกำหนดมูลค่าของสินทรัพย์และความรับผิดชอบในการชำระหนี้ทุกระยะ
5. บริษัทประกันภัยจะต้องกำหนดแผนการลงทุนล่วงหน้าไว้ 1 เดือน และจะต้องแจ้งให้รัฐมนตรีทราบก่อนล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 13 วัน ถึงรายละเอียดเกี่ยวกับชื่อและคุณสมบัติของบุคคลที่จะเป็นผู้ดำเนินการ ถ้าคุณสมบัติที่ได้เสนอได้รับความเห็นชอบแล้ว รัฐมนตรีจะต้องแจ้งให้บริษัททราบภายใน 14 วัน นับแต่วันที่ให้ความเห็นชอบ¹⁴

6. ห้ามบริษัทประกันภัยลงทุนหรือเกี่ยวข้องกับบริษัทที่กรรมการผู้จัดการ หรือผู้มีอำนาจจัดการ หรือภรรยา หรือสามี หรือบุตรของผู้เป็นกรรมการ ผู้จัดการ หรือผู้บริหารเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือมีความสัมพันธ์สำหรับช่องกง เพื่อให้มีการกระจายการลงทุนอย่างเหมาะสม กฎหมายมีการกำหนดเงื่อนไขขีดจำกัดการยอมรับ (admissibility limits) ทรัพย์สินแต่ละประเภทไว้ด้วย

¹³เดือนเด่น นิคมบริรักษ์ สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ และ นิพนธ์ พัวพงศกร. การกำกับดูแลธุรกิจประกันภัยในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย , 2542 , หน้า 46 - 47.

¹⁴ Insurance Companies Act 1982. Section 19.

ดังนั้นจะเห็นว่า ในประเทศไทยนั้น กฎหมายอนุญาตให้บริษัทประกันชีวิตไปลงทุนประกอบธุรกิจอื่นได้ แต่ต้องอยู่ภายใต้ขอบเขตและเงื่อนไขที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด แต่ไม่มีข้อกำหนดให้บริษัทประกันชีวิตต้องกำหนดแผนการลงทุนล่วงหน้าแล้วแจ้งให้รัฐมนตรีทราบ

2.3.2 สัญญาประกันชีวิต

สัญญาประกันชีวิต เป็นสัญญาประกันภัยซึ่งบุคคลคนหนึ่งตกลงจะใช้ค่าสินไหมทดแทน หรือใช้เงินจำนวนหนึ่งให้ในกรณีวินาศภัยหากมีขึ้น หรือในเหตุอย่างอื่นในอนาคตดังได้ระบุไว้ในสัญญา และในการนี้บุคคลคนหนึ่งตกลงจะส่งเงินซึ่งเรียกว่า เบี้ยประกันภัย ซึ่งสัญญาประกันภัยนั้น ถ้ามิได้มีหลักฐานเป็นหนังสืออย่างใดอย่างหนึ่ง ลงลายมือชื่อฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบ หรือลายมือชื่อตัวแทนของฝ่ายนั้นเป็นสำคัญ ท่านว่า จะฟ้องร้องให้บังคับคดีหาได้ไม่ ดังนั้นจะเห็นได้ว่า กฎหมายกำหนดให้มีสัญญาประกันภัยขึ้นโดยมีคู่สัญญา คือ ผู้เอาประกันภัยและผู้รับประกันภัย แต่ทั้งนี้ กฎหมายมิได้บัญญัติให้สัญญาประกันภัยต้องมีแบบแต่อย่างใด แต่ถ้าไม่มีหลักฐานลงลายมือชื่อฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบ หรือลายมือชื่อตัวแทนของฝ่ายนั้น จะฟ้องร้องบังคับคดีไม่ได้ กรมธรรม์ประกันภัยจึงมิใช่สัญญาประกันภัย แต่กรมธรรม์ประกันภัยเป็นเพียงหลักฐานอย่างหนึ่งที่แสดงให้เห็นว่ามีการทำสัญญาประกันภัยขึ้นและมีฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบลงลายมือชื่อไว้แล้ว ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการฟ้องร้องบังคับคดี ดังนั้น กรมธรรม์ประกันภัย (Policy) จึงหมายถึง ตราสารที่มีลายมือชื่อของผู้รับประกันภัย และมีรายการแสดงวัตถุประสงค์ที่เอาประกันภัย จำนวนเงินเอาประกันภัย ชื่อผู้เอาประกันภัย ชื่อผู้รับประกันภัย วันที่สัญญาเริ่มต้นและสิ้นสุด และอื่น ๆ ตามที่กฎหมายบังคับ ตลอดจนเงื่อนไขเกี่ยวกับประโยชน์ สิทธิ และหน้าที่ของผู้เอาประกันภัยและผู้รับประกันภัย ทั้งนี้ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์กำหนดให้ส่งมอบกรมธรรม์ประกันภัยอันมีเนื้อความต้องตามสัญญานั้นแก่ผู้เอาประกันภัยฉบับหนึ่ง โดยที่กรมธรรม์ประกันภัยต้องลงลายมือชื่อของผู้รับประกันภัยและมีรายการดังต่อไปนี้

1. วัตถุประสงค์ที่เอาประกันภัย
2. ภัยใดซึ่งผู้รับประกันภัยรับเสี่ยง
3. ราคาแห่งมูลประกันภัย ถ้าหากได้กำหนดกันไว้
4. จำนวนเงินซึ่งเอาประกันภัย
5. จำนวนเบี้ยประกันภัย และวิธีส่งเบี้ยประกันภัย
6. ถ้าหากสัญญาประกันภัยมีกำหนดเวลาต้องลงเวลาเริ่มต้นและเวลาสิ้นสุดไว้ด้วย
7. ชื่อหรือยี่ห้อของผู้รับประกันภัย
8. ชื่อหรือยี่ห้อของผู้เอาประกันภัย
9. ชื่อของผู้รับประโยชน์ ถ้าจะพึงมี
10. วันทำสัญญาประกันภัย

11. สถานที่และวันที่ได้ทำกรรมธรรม์ประกันภัย

การที่กำหนดให้กรรมธรรม์ประกันภัยต้องมีรายการดังกล่าว ก็เพื่อให้กรรมธรรม์ประกันภัยนั้นสามารถแสดงถึงเจตนาและความคุ้มครอง รวมทั้งรายละเอียดต่าง ๆ ที่จะผูกพันคู่สัญญา และใช้เป็นพยานหลักฐานหากเกิดข้อพิพาทขึ้น นอกจากนี้ เพื่อให้บริษัทกำหนดข้อความ หรือเงื่อนไขในการให้ความคุ้มครองให้เป็นไปด้วยความเป็นธรรม ไม่เอาัดเอาเปรียบผู้เอาประกันภัย และผู้รับประกันภัย พระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 จึงได้กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับการควบคุมกรรมธรรม์ประกันภัยไว้ ดังต่อไปนี้

1) กรรมธรรม์ประกันภัยที่บริษัทออกให้แก่ผู้เอาประกันภัยต้องเป็นไปตามแบบและข้อความที่นายทะเบียนให้ความเห็นชอบ ทั้งนี้รวมทั้งเอกสารประกอบหรือแนบทำกรรมธรรม์ประกันภัยนั้นด้วย อย่างไรก็ตาม แบบและข้อความที่นายทะเบียนได้ให้ความเห็นชอบไว้แล้ว เมื่อนายทะเบียนเห็นสมควร หรือเมื่อบริษัทร้องขอ นายทะเบียนจะสั่งให้เปลี่ยนแปลงแบบและข้อความเสียใหม่หรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงได้

2) ในกรณีที่บริษัทได้รับความเห็นชอบในแบบหรือข้อความแห่งกรรมธรรม์ประกันภัยจากนายทะเบียนแล้ว แต่ในการออกกรรมธรรม์ประกันภัยให้กับผู้เอาประกันภัยบริษัทได้ออกกรรมธรรม์ประกันภัยแตกต่างไปจากแบบหรือข้อความที่นายทะเบียนได้ให้ความเห็นชอบไว้แล้ว ผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประกันภัยตามกรรมธรรม์ประกันภัยมีสิทธิเลือกให้บริษัทต้องรับผิดชอบในการชำระหนี้ ตามแบบหรือข้อความของกรรมธรรม์ประกันภัยที่บริษัทออกให้ นั้น หรือตามแบบหรือข้อความที่นายทะเบียนให้ความเห็นชอบไว้แล้วก็ได้ และไม่ว่าผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประกันภัยตามกรรมธรรม์ประกันภัยจะใช้สิทธิดังกล่าวนี้ประการใดหรือไม่ ย่อมไม่เป็นเหตุให้บริษัทพ้นความผิดที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้

3) ในกรณีที่บริษัทออกกรรมธรรม์ประกันภัยโดยใช้แบบหรือข้อความที่นายทะเบียนมิได้ให้ความเห็นชอบ ผู้เอาประกันภัยจะเลือกให้บริษัทต้องรับผิดชอบตามกรรมธรรม์ประกันภัยนั้น หรือจะบอกเลิกสัญญาประกันชีวิตนั้นเสีย และให้บริษัทคืนเบี้ยประกันภัยทั้งสิ้นที่ได้ชำระแล้วแก่บริษัทก็ได้ และไม่ว่าผู้เอาประกันภัยจะใช้สิทธิดังกล่าวนี้ประการใดหรือไม่ ย่อมไม่เป็นเหตุให้บริษัทพ้นความผิดที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้

4) ห้ามมิให้บริษัทออกกรรมธรรม์ประกันภัยโดยระบุจำนวนเงินอันจะพึงใช้ให้เป็นเงินตราต่างประเทศแก่ผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประกันภัย ทั้งนี้เพราะอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศกับเงินบาทไทยมักจะมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอไม่แน่นอน ถ้าให้กำหนดจำนวนเงินอันจะพึงใช้ให้เป็นเงินตราต่างประเทศแล้วในขณะที่วันครบกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนมีการเปลี่ยนแปลงไป อาจจะไม่เป็นธรรมแก่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง จึงบัญญัติห้ามมิให้บริษัทออกกรรมธรรม์ประกันภัยโดยระบุจำนวนเงินอันจะพึงใช้ให้เป็นเงินตราต่างประเทศ

5) ห้ามมิให้บริษัทออกกรรมธรรม์ประกันภัยโดยไม่มีลายมือชื่อของกรรมการผู้มีอำนาจผูกพันบริษัท และไม่ได้ประทับตราของบริษัทตามที่ได้จดทะเบียนไว้ หรือไม่มีลายมือชื่อของผู้จัดการสาขาของบริษัท

ประกันชีวิตต่างประเทศ ตามที่ระบุไว้ในใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันชีวิตและไม่ได้ประทับตราของบริษัท
นั้นด้วย

การกำกับดูแลสัญญาประกันภัยโดยควบคุมแบบและข้อความกรมธรรม์ประกันภัยก็เพื่อให้ความ
คุ้มครองแก่ผู้เอาประกันภัยและผู้มีสิทธิหรือมีส่วนได้เสียตามกรมธรรม์ประกันภัยไม่ให้อยู่ในฐานะเสียเปรียบ
ต่อผู้รับประกันภัย ซึ่งอาจใช้ข้อความคลุมเครือ ไม่ชัดเจน และเป็นประโยชน์ต่อผู้รับประกันภัยเอง หรืออาจ
ตีความได้ในหลายทาง จึงให้อำนาจนายทะเบียนให้ความเห็นชอบในแบบและข้อความกรมธรรม์ประกันภัย
เอกสารประกอบหรือแนบท้ายกรมธรรม์ประกันภัย แต่กฎหมายไม่ได้กำหนดแนวทางหรือขอบเขตให้แก่
นายทะเบียนในการให้ความเห็นชอบไว้ เพียงแต่ให้เป็นดุลยพินิจในการให้ความเห็นชอบ ดังนั้น กรมธรรม์
ประกันภัยประเภทต่าง ๆ นายทะเบียนจึงให้ความเห็นชอบเป็นกรณี ๆ ไป เว้นแต่กรมธรรม์ประกันภัยที่บริษัท
ส่วนใหญ่ขอรับความเห็นชอบ ซึ่งนายทะเบียนจะกำหนดให้เป็นข้อกำหนดมาตรฐาน (Standard Provisions)
กล่าวคือ มีเงื่อนไขและหลักการของข้อกำหนดมาตรฐานเพื่อให้บริษัทประกันชีวิตใช้เป็นหลักเกณฑ์ในการ
ขอรับความเห็นชอบกรมธรรม์ประกันภัย

สำหรับประเทศอังกฤษ การกำกับดูแลเกี่ยวกับสัญญาและข้อความในกรมธรรม์ประกันภัย จะมี
กฎหมายที่เกี่ยวข้องหลายฉบับ ได้แก่ Misrepresentation Act 1967 ซึ่งข้อกำหนดตามพระราชบัญญัตินี้จะ
นำมาใช้ในกรณีที่ผู้ถือกรมธรรม์ถูกชักชวนให้ทำสัญญาโดยการหลอกลวงโดยลูกจ้างหรือตัวแทนของบริษัท
ประกันภัย ผู้ถือกรมธรรม์ก็สามารถใช้สิทธิบอกเลิกสัญญาและเรียกค่าเสียหายได้ด้วย , Trade descriptions
Act 1968 โดยเป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับรายละเอียดของสินค้าการให้บริการ ซึ่งธุรกิจประกันชีวิตเป็นธุรกิจที่
เกี่ยวกับการให้บริการประเภทหนึ่ง , Fair Trading Act 1973 ซึ่งพระราชบัญญัตินี้มีจุดประสงค์ให้มีการ
แข่งขันในด้านการคุ้มครองผู้บริโภค มีกรรมการของสำนักงานคุ้มครองผู้บริโภคทำหน้าที่ในการดูแล ให้คำ
ตัดสิน อีกทั้งมีอำนาจในการตรวจสอบคุณสมบัติของสินค้า บริการ หรือเอกสาร ซึ่งรวมถึงการประกันภัยด้วย
, Unfair Contract Terms Act 1977 โดยพระราชบัญญัติฉบับนี้มีข้อกำหนดที่เกี่ยวกับสัญญาประกันภัย ได้แก่
การไม่สามารถยกเว้นความรับผิดชอบในความประมาทเลินเล่อซึ่งเป็นเหตุให้ตายหรือบาดเจ็บ แม้ว่าจะกำหนดไว้ใน
สัญญาประกันภัยก็ตาม และเมื่อมีข้อตกลงกับผู้เอาประกันภัยแล้ว ห้ามมิให้มีเงื่อนไขยกเว้นในเรื่องของการ
จำกัดความรับผิดชอบในการจ่ายค่าสินไหมทดแทน เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีข้อกำหนดของ Competition Act
1980 ซึ่งได้กำหนดและให้อำนาจนายทะเบียนประกันภัยในการกำหนดเงื่อนไขในเรื่องของการกำหนดแบบคำ
ขอเอาประกันภัย การกำหนดอัตราค่าเบี้ยประกันภัย และการกำหนดหน้าที่ของผู้ถือกรมธรรม์

2.3.3 อัตราเบี้ยประกันชีวิต

อัตราเบี้ยประกันภัยเปรียบได้กับราคาสินค้าที่ผู้เอาประกันภัยจ่ายไปเพื่อความคุ้มครองการเสี่ยงภัยตามสัญญาประกันภัย ดังนั้น เพื่อควบคุมมิให้บริษัทประกันชีวิต กำหนดอัตราเบี้ยประกันภัยสูงเกินไปจนเป็นการเอาเปรียบผู้เอาประกันภัย และมีให้บริษัทประกันชีวิตกำหนดอัตราเบี้ยประกันภัยต่ำเกินไปเพื่อแย่งครองส่วนแบ่งตลาดการประกันชีวิต หรือลดอัตราเบี้ยประกันภัยต่ำเกินไป จนอาจทำให้บริษัทประสบปัญหาการขาดทุน มีเงินสำรองไม่เพียงพอที่จะจ่ายให้กับผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประโยชน์ ก็ย่อมเกิดความเสียหายขึ้นได้ กฎหมายจึงกำหนดการควบคุมอัตราเบี้ยประกันภัยไว้ว่า อัตราเบี้ยประกันภัยที่บริษัทกำหนด จะต้องได้รับความเห็นชอบจากนายทะเบียน ทั้งนี้อัตราเบี้ยประกันภัยที่นายทะเบียนเห็นชอบไว้ก่อนแล้ว เมื่อนายทะเบียนเห็นสมควรหรือเมื่อบริษัทร้องขอ นายทะเบียนจะสั่งให้เปลี่ยนอัตรานั้นเสียใหม่ก็ได้ การเปลี่ยนอัตราใหม่ไม่มีผลกระทบต่อกรมธรรม์ประกันภัยที่ได้กำหนดเป็นเบี้ยประกันภัยที่นายทะเบียนได้ให้ความเห็นชอบไว้ก่อนแล้ว

หากบริษัทได้ใช้อัตราเบี้ยประกันภัยโดยการฝ่าฝืนตามที่ได้กำหนดไว้ข้างต้น เช่น บริษัทประกันภัยได้ขายกรมธรรม์ประกันภัยและอัตราเบี้ยประกันภัยโดยมิได้รับความเห็นชอบจากนายทะเบียน หรือขอรับความเห็นชอบแล้ว แต่ยังไม่ได้รับความเห็นชอบ หรือได้รับความเห็นชอบแล้ว แต่ได้แก้ไขเปลี่ยนอัตราเบี้ยประกันภัยเสียใหม่ โดยไม่ได้รับความเห็นชอบจากนายทะเบียน เป็นต้น ถือว่าบริษัทกระทำการฝ่าฝืนบทบัญญัติของกฎหมาย ซึ่งตามพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 มีโทษปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท

การกำหนดให้นายทะเบียนเป็นผู้ให้ความเห็นชอบอัตราเบี้ยประกันภัยที่บริษัทกำหนด ก็เพื่อความคุ้มครองแก่ผู้รับประกันภัยและผู้เอาประกันภัยในการได้อัตราเบี้ยประกันภัยที่ยุติธรรม และนายทะเบียนอาจเปลี่ยนแปลงแก้ไขอัตราที่ได้ให้ความเห็นชอบในภายหลังก็ได้เมื่อเห็นสมควรหรือเมื่อบริษัทร้องขอ ซึ่งเป็นดุลยพินิจของนายทะเบียนที่จะกำหนดแนวทางและหลักการในการให้ความเห็นชอบอัตราเบี้ยประกันภัยตามที่เห็นสมควร เนื่องจากกฎหมายไม่ได้กล่าวถึงหลักการและแนวทางให้แก่นายทะเบียนเพื่อการให้ความเห็นชอบนี้เลย เช่นเดียวกับเรื่องการให้ความเห็นชอบกรมธรรม์ประกันภัย ทั้งนี้ แนวทางและหลักการในการกำหนดอัตราเบี้ยประกันภัย มีหลักการใหญ่ 3 ประการคือ

1. อัตราเบี้ยประกันภัยต้องมีความยุติธรรมต่อผู้เอาประกันภัย กล่าวคือ ไม่สูงเกินไปจนบริษัทมีกำไรมากเกินไปจนเกินไป
2. อัตราเบี้ยประกันภัยต้องอยู่ในระดับที่พอเพียง คือไม่ต่ำเกินไปจนไม่คุ้มกับสภาพของการเสี่ยงภัย ซึ่งอาจทำให้บริษัทอยู่ในภาวะไร้ความสามารถในการชำระหนี้และก่อความเสียหายให้แก่ผู้เอาประกันภัยเป็นส่วนรวม
3. อัตราเบี้ยประกันภัยต้องเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพของการเสี่ยงภัย นั่นคือ ถ้าภาวะเสี่ยงภัยสูง อัตราเบี้ยประกันภัยก็ต้องสูง ถ้าภาวะเสี่ยงภัยน้อยอัตราเบี้ยประกันภัยก็ควรจะต่ำ

หลักการดังกล่าวจะยุติธรรมและสอดคล้องเพียงใด เป็นหน้าที่ของนักคณิตศาสตร์ประกันภัย ซึ่งจะต้องอาศัยตัวเลขข้อมูลในอดีตประกอบกับประสบการณ์ ความรู้ความสามารถด้านวิชาการ และความสามารถที่จะคาดการณ์เหตุการณ์ในอนาคต สำหรับการคำนวณเบี้ยประกันภัยซึ่งเป็นสัญญาผูกพันระยะยาว

ส่วนประเทศอังกฤษ นายทะเบียนประกันภัยสามารถกำหนดอัตราเบี้ยประกันภัยได้ตามข้อกำหนดที่กำหนดไว้ใน Competition Act 1980 อย่างไรก็ตาม เนื่องจากบริษัทประกันภัยส่วนใหญ่ของประเทศอังกฤษจะเป็นสมาชิกของสถาบันประกันภัยลอยด์ ซึ่งจัดตั้งโดยพระราชบัญญัติสถาบันลอยด์ (Lloyd's Acts) ทำหน้าที่ดูแลบริษัทประกันภัยที่เป็นสมาชิก ดังนั้น อัตราเบี้ยประกันภัยของบริษัทประกันภัยจึงเป็นอัตราที่เสนอโดยสถาบันประกันภัยลอยด์

2.3.4 การปฏิบัติตามสัญญาประกันชีวิต

การจ่ายเงินผลประโยชน์ตามสัญญาประกันภัย หรือการชดเชยค่าสินไหมทดแทนเป็นส่วนหนึ่งของธุรกิจประกันชีวิตที่มีความสำคัญยิ่ง เมื่อสัญญาประกันชีวิตครบกำหนดระยะเวลา ผู้เอาประกันภัยย่อมหวังว่าจะได้รับการจ่ายเงินตามกรมธรรม์ประกันภัยอย่างครบถ้วน สมบูรณ์และรวดเร็ว หรือกรณีผู้เอาประกันชีวิตได้เสียชีวิตลง ผู้รับประโยชน์ย่อมต้องได้รับการชดเชยตามสัญญาประกันชีวิตที่กำหนดในกรมธรรม์ประกันภัย ดังนั้น ธุรกิจประกันชีวิตจะได้รับความเชื่อถือจากประชาชนมากน้อยเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับการปฏิบัติของบริษัทเกี่ยวกับการจ่ายเงิน และการชดเชยเงินตามสัญญาประกันภัยเป็นหลัก ดังนั้น เพื่อให้ธุรกิจประกันชีวิตเป็นที่เชื่อถือและศรัทธาของประชาชนและเพื่อมิให้บริษัทเอาเปรียบผู้เอาประกันภัย และผู้รับประโยชน์ กฎหมายจึงให้ความคุ้มครองแก่ผู้เอาประกันภัย หรือผู้รับประโยชน์ตามกรมธรรม์ประกันภัย ซึ่งมีการกำหนดดังนี้

1. การจ่ายเงินปันผลแก่ผู้เอาประกันภัย

กฎหมายกำหนดให้นายทะเบียนมีอำนาจประกาศกำหนดให้บริษัทปฏิบัติการในเรื่องการจ่ายเงินปันผลแก่ผู้เอาประกันภัย โดยในการคำนวณผลกำไรของบริษัทว่า มีหรือไม่และเท่าใด เพื่อประโยชน์ในการจ่ายเงินปันผลแก่ผู้ถือหุ้น บริษัทต้องได้รับความเห็นชอบจากนายทะเบียน

การจ่ายเงินปันผลแก่ผู้ถือหุ้น ย่อมมีผลกระทบต่อจ่ายเงินปันผลแก่ผู้เอาประกันภัยที่ซื้อกรมธรรม์ประกันภัยชนิดมีเงินปันผล เนื่องจากเงินปันผลจะจ่ายได้เมื่อบริษัทมีกำไร และถ้าบริษัทจ่ายเงินปันผลแก่ผู้ถือหุ้นมากเกินไปจะทำให้ผู้เอาประกันภัยชนิดมีเงินปันผล ได้รับเงินน้อยกว่าที่ควรจะได้รับ ดังนั้น เพื่อความเป็นธรรมแก่ผู้เอาประกันภัย กฎหมายจึงกำหนดให้ต้องได้รับความเห็นชอบจากนายทะเบียน

2. การจ่ายเงินค่าเวนคืนกรมธรรม์ประกันภัย

กฎหมายกำหนดให้นายทะเบียนมีอำนาจประกาศกำหนดให้บริษัทปฏิบัติการในเรื่องอัตราเงินค่าเวนคืนกรมธรรม์ประกันภัยและเงื่อนไขในการจ่ายเงินนั้น ทั้งนี้ก็เพื่อมิให้บริษัทกำหนดอัตราค่าเวนคืนกรมธรรม์ประกันภัยที่จะจ่ายคืนแก่ผู้เอาประกันภัยที่ขอเลิกสัญญาก่อนสัญญาครบกำหนดค่าเกินไป จนเป็นการเอาเปรียบผู้เอาประกันภัย

3. กรณีที่บริษัทไม่ปฏิบัติตามสัญญาประกันภัย

ในกรณีที่บริษัทมีหน้าที่ต้องจ่ายเงิน ไม่ว่าจะเป็นการจ่ายเงินเมื่อสัญญาประกันภัยครบกำหนด หรือกรณีผู้เอาประกันภัยเสียชีวิต ซึ่งบริษัทต้องจ่ายเงินเอาประกันภัยให้แก่ผู้รับประโยชน์ หรือกรณีที่มีข้อพิพาทเกิดขึ้นระหว่างผู้รับประกันภัยและผู้เอาประกันภัย หรือผู้รับประโยชน์ หรือผู้มีส่วนได้เสีย กฎหมายมิได้กำหนดหลักเกณฑ์ไว้โดยเฉพาะ ทั้งนี้เนื่องจากการพิจารณาข้อพิพาทระหว่างเอกชนกับเอกชน ต้องฟ้องร้องบังคับคดีในชั้นศาล อย่างไรก็ตาม เมื่อมีการร้องเรียนหรือมีข้อพิพาทเกิดขึ้น กฎหมายได้กำหนดห้ามมิให้บริษัทประวิงการจ่ายเงินแก่ผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประโยชน์ตามกรมธรรม์ประกันภัย หรือประวิงการคืนเบี้ยประกันภัยที่ต้องจ่ายหรือคืนโดยไม่มีเหตุผลอันสมควรหรือจ่ายหรือคืนไปโดยไม่สุจริต ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ได้ออกประกาศกำหนด หลักเกณฑ์ วิธีการ และระยะเวลาที่ถือว่าการประวิงการจ่ายเงินหรือประวิงการคืนเบี้ยประกันภัยของบริษัทประกันชีวิต ดังต่อไปนี้

1) บริษัทบอกล้างสัญญาประกันชีวิต ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 865 โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร หรือไม่มีพยานเอกสารหรือหลักฐานแสดงให้เห็นว่าผู้เอาประกันภัยไม่เปิดเผยข้อความจริงหรือรู้อยู่แล้วแถลงข้อความอันเป็นเท็จ

2) บริษัทมีพฤติกรรมแสดงให้เห็นเด่นชัดว่าไม่ประสงค์จะใช้เงินตามกรมธรรม์ประกันภัย หรือคืนเบี้ยประกันภัย

3) บริษัทได้เสนอใช้เงินต่ำกว่าจำนวนเงินเอาประกันภัย หรือใช้ค่ารักษาพยาบาลต่ำกว่าที่เป็นจริงหรือต่ำกว่าที่กำหนดไว้ในกรมธรรม์ประกันภัย โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร

4) ในกรณีที่มีการตกลงหรือประนีประนอมยอมความเรื่องจำนวนเงินที่จะชดใช้ตามกรมธรรม์ประกันภัย หรือจำนวนเบี้ยประกันภัยที่จะคืนกันแล้ว บริษัทไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงหรือตามข้อประนีประนอมยอมความ

5) ในกรณีมีการร้องเรียนต่อกรมการประกันภัย และกรมการประกันภัยได้มีคำวินิจฉัยให้บริษัทต้องจ่ายเงินตามกรมธรรม์ประกันภัย บริษัทไม่ปฏิบัติตามคำวินิจฉัย และไม่ได้แย้งคำวินิจฉัยภายในกำหนดสิบห้าวัน นับแต่วันที่บริษัทได้รับคำวินิจฉัย

6) ในกรณีที่มีการร้องเรียนต่อกรรมการประกันภัย และกรรมการประกันภัยได้มีคำวินิจฉัยให้บริษัทใช้เงินตามกรมธรรม์ประกันภัย แต่บริษัทไม่เห็นด้วยและโต้แย้งคำวินิจฉัย ภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ใน ข้อ 5) จนมีการนำคดีขึ้นสู่การพิจารณาของศาลและศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดในพื้นที่โต้แย้งกันให้บริษัทต้องใช้เงินนั้น

7) ในกรณีที่ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้บริษัทใช้เงินตามกรมธรรม์ประกันภัย แต่บริษัทไม่ปฏิบัติตามคำพิพากษาของศาลจนพ้นระยะเวลาที่กำหนดไว้ในคำบังคับ

8) ในกรณีที่อนุญาโตตุลาการมีคำชี้ขาดให้บริษัทใช้เงินตามกรมธรรม์ประกันภัย แต่บริษัทไม่ปฏิบัติตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ จนพ้นระยะเวลาที่กำหนดไว้ในคำชี้ขาด

การที่บริษัทประวิงการจ่ายเงินที่ต้องใช้ตามกรมธรรม์ประกันชีวิต หรือประวิงการคืนเบี้ยประกันภัยที่ต้องจ่ายหรือคืน โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร หรือจ่ายหรือคืนไปโดยไม่สุจริตนี้ รัฐมนตรีอาจใช้อำนาจสั่งเพิกถอนใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันชีวิตของบริษัทนั้นได้ รวมทั้งมีบทกำหนดโทษการปรับอีกด้วย

อย่างไรก็ตาม แม้พระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 จะมีข้อกำหนดห้ามมิให้บริษัทประวิงการจ่ายเงินเอาประกันชีวิตหรือเงินอื่นตามสัญญาประกันชีวิต และประกาศกระทรวงพาณิชย์จะมีการกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการ และระยะเวลาที่ถือว่าเป็นการประวิงการจ่ายเงินหรือการประวิงการคืนเบี้ยประกันภัยของบริษัทประกันชีวิต และกรณีที่บริษัทประกันชีวิตใดฝ่าฝืน ก็มีบทกำหนดโทษ โดยต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าแสนบาท และถ้าเป็นกรณีการกระทำความผิดต่อเนื่อง ให้ปรับอีกไม่เกินวันละสองหมื่นบาทตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืนอยู่

นอกจากนี้ เพื่อให้ผู้เอาประกันภัย ผู้รับประโยชน์ตามกรมธรรม์ประกันภัย หรือทายาทโดยธรรมของผู้เอาประกันภัย ได้รับเงินตามกรมธรรม์ประกันภัยด้วยความรวดเร็ว ได้มีคำสั่งนายทะเบียนที่ 13/2541 ซึ่งมีข้อกำหนดให้บริษัทประกันชีวิตออกเอกสารบันทึกสลักหลังแนบท้ายกรมธรรม์ประกันภัย ให้แก่ผู้เอาประกันภัย โดยมีข้อความดังนี้

ข้อ 1. โดยบันทึกสลักหลังแนบท้ายกรมธรรม์ประกันภัยนี้ บริษัทสัญญาว่าเมื่อผู้เอาประกันภัย ผู้รับประโยชน์หรือทายาทโดยธรรมของผู้เอาประกันภัย ยื่นคำเรียกร้องต่อบริษัทเพื่อ

- (1) ขอเวนคืนกรมธรรม์ประกันภัยเพื่อรับมูลค่าเงินสด
- (2) กู้ยืมเงินโดยมีกรมธรรม์ประกันภัยเป็นประกัน
- (3) ให้บริษัทจ่ายเงินหรือค่าสินไหมทดแทนการประกันภัยอุบัติเหตุ (ในกรณีไม่เสียชีวิต) การประกันสุขภาพ หรือการรักษาพยาบาล
- (4) ให้บริษัทจ่ายเงินตามกรมธรรม์ประกันภัยนอกจาก (1) (2) และ (3) แต่ไม่รวมถึงการจ่ายเงินตามข้อ 2

การยื่นคำเรียกร้องดังกล่าว สามารถยื่นได้ ณ สำนักงานใหญ่ของบริษัท หรือสำนักงานสาขาของบริษัททุกแห่ง

การจ่ายตาม (1) บริษัทจะจ่ายไม่เกิน 20 วัน นับแต่วันที่บริษัทได้รับคำเรียกร้อง

การจ่ายตาม (2) บริษัทจะจ่ายไม่เกิน 15 วัน นับแต่วันที่บริษัทได้รับคำเรียกร้อง

การจ่ายตาม (3) และ (4) บริษัทจะจ่ายไม่เกิน 15 วัน นับแต่วันที่บริษัทได้รับคำเรียกร้อง

การนับระยะเวลา 20 วัน หรือ 15 วัน ดังกล่าว ให้นับตั้งแต่วันที่บริษัทได้รับเอกสารประกอบการพิจารณาการจ่ายครบถ้วนแล้ว

ข้อ 2. ในกรณีการจ่ายเงินเนื่องจากกรรมธรรม์ประกันภัยครบกำหนดและการจ่ายเงินปันผล บริษัทจะจ่ายให้แก่ผู้เอาประกันภัยไม่เกิน 15 วัน นับแต่วันที่บริษัทจะต้องจ่าย

ข้อ 3. ในกรณีที่บริษัทจ่ายล่าช้ากว่าระยะเวลาที่กำหนดไว้ในข้อ 1 หรือระยะเวลาที่ขยายออกไปตามข้อ 4 บริษัทจะจ่ายดอกเบี้ยให้อีกร้อยละ 12 ต่อปี ของจำนวนเงินที่ต้องจ่าย

ข้อ 4. ในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่า การเรียกร้องเพื่อให้บริษัทชดใช้ตามกรรมธรรม์ประกันภัย ตามข้อ 1 (3) และ (4) ไม่เป็นไปตามข้อตกลงคุ้มครองในกรรมธรรม์ประกันภัย ระยะเวลาที่กำหนดไว้อาจขยายออกไปได้ตามความจำเป็น แต่ทั้งนี้จะไม่เกิน 90 วัน นับแต่วันที่บริษัทได้รับเอกสารครบถ้วนแล้ว

ภาระในการพิสูจน์ว่า การเรียกร้องเพื่อให้บริษัทชดใช้ ไม่เป็นไปตามข้อตกลงในกรรมธรรม์ประกันภัย เป็นหน้าที่ของบริษัทที่จะหาหลักฐานเพิ่มเติม ในการนี้ผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประโยชน์ต้องให้ข้อเท็จจริงและให้ความสะดวกแก่บริษัทตามสมควร

ข้อ 5. เอกสารประกอบการพิจารณาการจ่ายที่ต้องยื่นต่อบริษัทมีดังต่อไปนี้

(ก) การเวนคืนกรรมธรรม์ประกันภัยเพื่อรับมูลค่าเงินสด และการกู้ยืมเงินโดยมีกรรมธรรม์ประกันภัยเป็นประกัน

(1) กรรมธรรม์ประกันภัย

(2) แบบฟอร์มใบขอกู้ยืมเงินหรือใบขอเวนคืนกรรมธรรม์ประกันภัย แล้วแต่กรณี

(ข) การเรียกร้องเงินตามกรรมธรรม์ประกันภัยกรณีการเสียชีวิตธรรมดา

(1) กรรมธรรม์ประกันภัยของผู้เอาประกันภัย และใบเรียกร้องสิทธิของผู้รับประโยชน์ทุกคน (แบบฟอร์มบริษัท)

- (2) สำเนาบัตรประจำตัว และสำเนาทะเบียนบ้านของผู้รับประโยชน์ โดย
ต้องนำต้นฉบับมาแสดงด้วย
- (3) สำเนาใบมรณบัตร โดยต้องนำต้นฉบับมาแสดงด้วย
 - (4) สำเนาทะเบียนบ้าน ที่มีการจำหน่ายการตายของผู้เอาประกันภัย โดยต้องนำ
ต้นฉบับมาแสดงด้วย
- (5) ใบยินยอมของผู้รับประโยชน์หรือทายาทในการเปิดเผยประวัติ
ถ้าเป็นการเรียกร้องเงินตามกรมธรรม์ประกันภัยกรณีเสียชีวิตจากอุบัติเหตุ หรือเหตุอื่น ต้องมี

เอกสารเพิ่มขึ้นอีก คือ

- (1) สำเนาบันทึกรประจำวันเกี่ยวกับคดีที่ได้รับรองสำเนาถูกต้องจากตำรวจ
- (2) สำเนารายงานชันสูตรพลิกศพ
- (ค) การเรียกร้องเงินตามกรมธรรม์ประกันภัยจากอุบัติเหตุ (ในกรณีไม่เสียชีวิต)
 - (1) หนังสือแบบฟอร์มการเรียกร้องค่าทดแทน
 - (2) ใบรายงานของแพทย์หรือของสถานพยาบาล
- (ง) การเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนกรณีค่ารักษาพยาบาล
 - (1) แบบฟอร์มการเรียกร้องสิทธิค่ารักษาพยาบาล
 - (2) ใบรายงานของแพทย์หรือของสถานพยาบาล
 - (3) ใบเสร็จรับเงินต้นฉบับและใบสรุปหน้าบ
- (จ) การเรียกร้องเงินกรณีกรมธรรม์ประกันภัยครบกำหนดสัญญา
 - (1) กรมธรรม์ประกันภัย
 - (2) สำเนาบัตรประจำตัวของผู้เอาประกันภัย โดยต้องนำต้นฉบับมาแสดงด้วย

ทั้งนี้ จะเห็นว่า การมีข้อกำหนดดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้เอาประกันภัย ผู้รับประโยชน์ตาม
กรมธรรม์ประกันภัย หรือทายาทโดยธรรมของผู้เอาประกันภัย ได้รับความเสียหายถึงรายละเอียดของเอกสาร
ประกอบการพิจารณาการจ่ายเงินตามกรมธรรม์ประกันภัย ซึ่งทำให้การยื่นเรื่องเพื่อเรียกร้องเงินต่อบริษัท
ประกันชีวิตเป็นไปด้วยความรวดเร็ว อีกทั้ง ทำให้บริษัทประกันชีวิตจะต้องดำเนินการใช้เงินตามกรมธรรม์
ประกันชีวิตแก่ผู้เอาประกันภัย ผู้รับประโยชน์ตามกรมธรรม์ประกันภัย หรือทายาทโดยธรรมของผู้เอา
ประกันภัยด้วยความรวดเร็ว เนื่องจากหากทำการจ่ายเงินล่าช้าเกินกว่าระยะเวลาที่กำหนดในคำสั่งนายทะเบียน
ดังกล่าว จะต้องจ่ายดอกเบี้ยให้อีกร้อยละ 12 ต่อปี ของจำนวนเงินที่ต้องจ่าย

แต่ปัจจุบันจะเห็นได้ว่า มีกรณีที่มีการประกันภัยได้รับเรื่องร้องเรียนปัญหาข้อพิพาทเกี่ยวกับการ
ประกันภัยเป็นจำนวนมาก กล่าวคือในปี 2544 (มกราคม – ธันวาคม 2544) กรมการประกันภัยได้รับเรื่อง

ร้องเรียนปัญหาข้อพิพาทเกี่ยวกับการประกันชีวิต 214 ราย ซึ่งกรรมการประกันภัยจะต้องดำเนินการไกล่เกลี่ย ประนีประนอมข้อพิพาทเหล่านี้ ทั้งนี้ ในปี 2544 กรมการประกันได้ดำเนินการเสร็จสิ้น 188 ราย รวมจำนวนเงินที่บริษัทฯจ่ายจำนวนเงินผลประโยชน์ 32,383,404.59 บาท อีกทั้งในปี 2545 และปี 2546 มีเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับการประกันชีวิต 1,422 ราย และ 1,085 รายตามลำดับ ดังนั้นอาจเป็นไปได้ว่า มาตรการต่างๆ ตลอดจนบทลงโทษที่กฎหมายกำหนดไว้อาจไม่เพียงพอ โดยเหตุผลที่บริษัทประกันชีวิตใช้กล่าวอ้างในกรณีปฏิเสธการจ่ายเงินเอาประกันชีวิตหรือเงินอื่นตามสัญญาประกันชีวิต¹⁵ ได้แก่ มีการปกปิดข้อเท็จจริงตาม ป.พ.พ. มาตรา 865 เช่น การปกปิดเรื่องสุขภาพ อาชีพ การเอาประกันภัยไว้กับบริษัทอื่น เป็นต้น เรื่องส่วนได้เสียตาม ป.พ.พ. มาตรา 863 โดยมีผู้อื่นชำระเบี้ยประกันชีวิตให้ผู้เอาประกันภัย การที่ผู้เอาประกันชีวิตฆ่าตัวตายตาม ป.พ.พ. มาตรา 895(1) ซึ่งบริษัทมักจะเอาข้อสันนิษฐานของพนักงานสอบสวนมาเป็นเหตุปฏิเสธ การที่ผู้รับประโยชน์ฆ่าผู้เอาประกันภัยตาม ป.พ.พ. มาตรา 895 (2) โดยบริษัทขอจะเอาข้อสงสัยข้อสันนิษฐานของพนักงานสอบสวนมาเป็นข้ออ้างทั้งที่ไม่มีพยานหลักฐาน และเรื่องเงื่อนใจสัญญาเพิ่มเติม กล่าวคือ กรณีการพิจารณาว่าเป็นอุบัติเหตุหรือไม่ บริษัทไม่ยอมเชื่อหลักฐานของแพทย์และพนักงานสอบสวน กรณีการพิจารณาว่าเป็นฆาตกรรมหรือไม่ บริษัทก็ไม่ยอมเชื่อหลักฐานของพนักงานสอบสวน บริษัทบอกล้างอนุสัญญาการรักษาพยาบาลหากเบิกจ่ายมากหรือเป็นโรคเรื้อรัง เหล่านี้เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม กองนิติการ กรมการประกันภัย ได้มีการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับเหตุผลที่บริษัทประกันชีวิต ใช้ในการกล่าวอ้างเพื่อปฏิเสธการจ่ายเงินเอาประกันชีวิต หรือเงินอื่นตามสัญญาประกันชีวิต ประเด็นปัญหา และแนวทางในการแก้ไขแต่ละประเด็นปัญหา ซึ่งมีประโยชน์ในการที่มีแนวทางในการแก้ไขปัญหา และวินิจฉัยเรื่องที่บริษัทประกันชีวิตปฏิเสธการจ่ายเงินให้เป็นไปอย่างรวดเร็วยิ่งขึ้น

2.3.5 ผู้บริหารของบริษัทประกันชีวิต

ในพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 มาตรา 35 มีข้อกำหนดห้ามมิให้บริษัทตั้งหรือยอมให้บุคคลซึ่งมีลักษณะดังต่อไปนี้ เป็นหรือทำหน้าที่กรรมการ ผู้จัดการ พนักงาน บุคคลผู้มีอำนาจจัดการหรือที่ปรึกษาของบริษัท

- 1) เป็นหรือเคยเป็นบุคคลล้มละลาย
- 2) เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกในความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ที่

กระทำโดยทุจริต

3) เคยเป็นกรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลผู้มีอำนาจในการจัดการของบริษัทในช่วงเวลาที่บริษัทนั้นถูกเพิกถอนใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันชีวิต หรือใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันวินาศภัย

¹⁵ กองนิติการ กรมการประกันภัย. “การปฏิเสธการจ่ายเงินเอาประกันชีวิตหรือเงินอื่นตามสัญญาของบริษัทประกันชีวิต”

4) เป็นกรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลผู้มีอำนาจในการจัดการบริษัทอื่นที่ได้รับใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันชีวิต เว้นแต่จะได้รับยกเว้นตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

5) ถูกถอดถอนจากการเป็นกรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลผู้มีอำนาจในการจัดการของบริษัท ตามมาตรา 54

6) เป็นข้าราชการการเมือง

7) เป็นข้าราชการซึ่งมีหน้าที่เกี่ยวกับการควบคุมบริษัท เว้นแต่เป็นกรณีของบริษัทที่เป็นรัฐวิสาหกิจ หรือได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรี เพื่อช่วยเหลือการดำเนินงานของบริษัท หรือเป็นผู้ได้รับแต่งตั้งตามมาตรา 54

จะเห็นว่า การกำหนดคุณสมบัติของกรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลผู้มีอำนาจในการจัดการของบริษัทประกันชีวิตจะไม่มีข้อกำหนดถึงประสบการณ์ในการทำงานหรือคุณวุฒิทางการศึกษาขั้นต่ำเอาไว้ อีกทั้งการแต่งตั้งผู้บริหารดังกล่าวก็ไม่ต้องได้รับความเห็นชอบจากกรรมการประกันภัย จึงอาจทำให้บริษัทประกันชีวิตสามารถแต่งตั้งบุคคลที่มีคุณวุฒิหรือประสบการณ์ในการทำงานที่ไม่เหมาะสมได้โดยที่กรรมการประกันภัยไม่มีโอกาสในการตรวจสอบคุณสมบัติของผู้ที่จะถูกแต่งตั้งเป็นผู้บริหารของบริษัทประกันชีวิต

ทั้งนี้ สถาบันการเงินอื่น เช่น ธุรกิจเงินทุน จะมีข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้ที่จะถูกแต่งตั้งเป็นกรรมการ ผู้จัดการ หรือพนักงานหรือบุคคลผู้มีอำนาจในการจัดการ หรือที่ปรึกษาของบริษัทเงินทุน ซึ่งนอกจากคุณสมบัติพื้นฐานที่คล้ายคลึงกับธุรกิจประกันชีวิตแล้ว ยังมีข้อกำหนดอื่นอีก กล่าวคือ ในพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเออร์ พ.ศ. 2522 มาตรา 22 ได้มีบทบัญญัติห้ามมิให้บริษัทเงินทุนตั้งหรือยอมให้บุคคลซึ่งไม่ได้มีคุณวุฒิทางการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน หรือคุณสมบัติอื่น ทั้งนี้ ตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดด้วยความเห็นชอบของรัฐมนตรี หรือมีลักษณะต้องห้ามอย่างอื่นตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดด้วยความเห็นชอบของรัฐมนตรี เป็นหรือทำหน้าที่กรรมการ ผู้จัดการ หรือพนักงานหรือบุคคลผู้มีอำนาจในการจัดการ หรือที่ปรึกษาของบริษัทเงินทุน นอกจากนี้ บริษัทเงินทุนจะแต่งตั้งกรรมการ ผู้จัดการ หรือพนักงานหรือบุคคลผู้มีอำนาจในการจัดการ หรือที่ปรึกษาของบริษัทเงินทุน หรือทำสัญญาให้บุคคลอื่นมีอำนาจเด็ดขาดในการบริหารงานของบริษัทเงินทุนได้ต่อเมื่อได้รับความเห็นชอบจากธนาคารแห่งประเทศไทย

นอกจากนี้ ในส่วนของการกำหนดโทษการกระทำความผิดของกรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลผู้มีอำนาจในการจัดการของบริษัทประกันชีวิต พระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 กำหนดไว้ในมาตรา 114 โดยมีข้อกำหนดว่า ในกรณีที่บริษัทใดจงใจกระทำความผิดเพราะฝ่าฝืนมาตรา 23 มาตรา 28 หรือมาตรา 36 หรือจงใจแสดงข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดความจริงที่ต้องบอกให้แจ้งหรือให้ทำซ้ำแจ้งตามมาตรา 45 กรรมการหรือบุคคลใด ซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินการของบริษัทนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือ

ปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้มีส่วนในการกระทำความผิดของ บริษัทนั้นด้วย แต่ไม่มีบทลงโทษผู้บริหารบริษัทที่มีเจตนาทุจริตหรือทำให้บริษัทเสียหายไว้เป็นการเฉพาะ ดังนั้นหากจะดำเนินคดีกับผู้บริหารที่กระทำความผิดดังกล่าวต้องนำบทบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญามาใช้ บังคับ ซึ่งมีอัตราโทษไม่สูง เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับธุรกิจเงินทุน จะมีบทบัญญัติในพระราชบัญญัติการ ประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเออร์ พ.ศ. 2522 กำหนดโทษกรณีที่กรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของบริษัทกระทำโดยทุจริตหรือกระทำความผิดเกี่ยวกับ ทรัพย์ไว้เป็นการเฉพาะ และมีอัตราโทษค่อนข้างสูง ซึ่งจะเป็นหนทางหนึ่งที่จะทำให้ผู้บริหารของธุรกิจเงินทุน เกิดความเกรงกลัวที่จะกระทำการทุจริตหรือกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ซึ่งมีบทบัญญัติกำหนดโทษใน หลายมาตรา อาทิเช่น มาตรา 75 ทวิ “กรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของ บริษัทโดยทุจริต หลอกลวงด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จแก่ประชาชน หรือด้วยการปกปิดความจริงซึ่ง ควรบอกให้แจ้งแก่ประชาชนและโดยการหลอกลวงดังกล่าวนี้ไปซึ่งทรัพย์สินจากประชาชนผู้ถูกหลอกลวง หรือบุคคลที่สาม หรือทำให้ประชาชนผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สาม ทำ ถอน หรือทำลายเอกสารสิทธิ ต้อง ระวังโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่ห้าแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาท” หรือ มาตรา 75 ตรี “กรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของบริษัท ซึ่งได้รับมอบหมายให้จัดการ ทรัพย์สินของบริษัทหรือทรัพย์สินที่บริษัทเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วย กระทำผิดหน้าที่ของตนด้วยประการใด ๆ โดยทุจริตจนเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ประโยชน์ในลักษณะที่เป็นทรัพย์สินของบริษัท ต้องระวังโทษ จำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่ห้าแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาท” เหล่านี้เป็นต้น

ทั้งนี้ ในประเทศอังกฤษ ผู้บริหารบริษัทประกันภัยนอกจากจะมีคุณสมบัติทั่วไปตามกฎหมายหุ้นส่วน และบริษัทแล้ว ยังต้องมีคุณสมบัติเฉพาะตามที่บัญญัติไว้ใน Insurance Companies Act 1982 โดยกรรมการ ผู้จัดการ หรือผู้มีอำนาจในการจัดการจะต้องไม่มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารงานของบริษัทอื่น และรวมถึง บุตรภรรยาหรือสามีมีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารงานของบริษัทนั้นเกินกว่าที่กฎหมายกำหนด นอกจากนี้ บริษัทประกันภัยจะต้องแจ้งกำหนดระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งของผู้บริหาร กรรมการ ผู้จัดการ หรือผู้มี อำนาจในการจัดการ โดยจะต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรีก่อน และในกรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงหรือ วาระการดำรงตำแหน่งดังกล่าวสิ้นสุดลง บริษัทประกันภัยจะต้องแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษรต่อรัฐมนตรีทราบ ภายใน 7 วัน และจะต้องเสนอบุคคลที่จะดำรงตำแหน่งแทนภายใน 14 วัน นับแต่การสิ้นสุดการดำรงตำแหน่ง

ในกรณีที่รัฐมนตรีเห็นว่า กรรมการ ผู้จัดการ หรือผู้มีอำนาจในการจัดการแทนบริษัทประกันภัย ก่อให้เกิดความเสียหายหรือกระทำการโดยมีผลกระทบต่อบริษัทประกันภัย รัฐมนตรีมีอำนาจที่จะเปลี่ยนแปลง หรือถอดถอนบุคคลเช่นว่านี้ได้ และยังมีกำหนดบทลงโทษกรรมการผู้จัดการ กรรมการ หรือผู้มีอำนาจใน

การจัดการแทน ในกรณีที่ไม่วางหรือกระทำโดยฝ่าฝืนหรือเพิกถอน ตามที่บัญญัติไว้ใน Section 91 ของ Insurance Companies Act 1982

ส่วนฮ่องกง¹⁶ ผู้ที่จะดำรงตำแหน่งกรรมการหรือผู้บริหารของบริษัทประกันภัยต้องเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถเหมาะสมกับตำแหน่ง ดังนั้นการแต่งตั้งผู้มีอำนาจในการบริหารจัดการในบางตำแหน่งที่กำหนด รวมถึงตำแหน่งหัวหน้าผู้บริหารจะต้องได้รับการเห็นชอบจาก Insurance Authority ก่อน

ดังนั้นจะเห็นว่า ในประเทศอังกฤษ ผู้บริหารบริษัทประกันภัยนอกจากจะต้องมีคุณสมบัติตามที่กำหนดในกฎหมายห้างหุ้นส่วนและบริษัท ตลอดจน Insurance Companies Act 1982 อีกทั้งจะต้องแจ้งกำหนดระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งของผู้บริหาร กรรมการ ผู้จัดการ หรือผู้มีอำนาจในการจัดการบริษัทต่อรัฐมนตรีแล้ว บุคคลที่ดำรงตำแหน่งดังกล่าวจะต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรีด้วย และกรณีที่บุคคลเหล่านี้ก่อให้เกิดความเสียหายหรือกระทำผิด ก็มีบทกำหนดโทษไว้โดยเฉพาะใน Insurance Companies Act 1982 อีกด้วย ซึ่งในฮ่องกงก็เช่นเดียวกัน การแต่งตั้งผู้มีอำนาจบริหารจัดการในตำแหน่งที่กฎหมายกำหนดจะต้องได้รับความเห็นชอบจาก Insurance Authority เสียก่อน ในขณะที่ประเทศไทย บริษัทประกันชีวิตสามารถแต่งตั้งบุคคลใดก็ได้ที่ไม่มีลักษณะต้องห้ามตามที่กำหนดในพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 มาตรา 35 โดยไม่ต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรีหรือนายทะเบียน

2.3.6 การจัดทำสมุดทะเบียน สมุดบัญชี และรายงานต่างๆ

พระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 มาตรา 40 – มาตรา 47 ได้มีข้อกำหนดให้บริษัทประกันชีวิตจะต้องมีการจัดทำรายงานต่าง ๆ และกำหนดให้มีผู้รับรองรายงานต่าง ๆ ดังนี้

1) บริษัทต้องจัดทำสมุดทะเบียนและสมุดบัญชีตามที่นายทะเบียนกำหนด โดยเมื่อมีเหตุจะต้องลงในสมุดทะเบียนและสมุดบัญชีของบริษัทเกี่ยวกับธุรกิจของบริษัท ให้บริษัทลงรายการที่เกี่ยวกับเหตุนั้นในสมุดทะเบียนและสมุดบัญชีเกี่ยวกับธุรกิจของบริษัท ไม่ช้ากว่าเจ็ดวันนับแต่วันที่เหตุอันจะต้องลงรายการนั้น และต้องเก็บสมุดดังกล่าวที่สำนักงานของบริษัทเป็นเวลาไม่น้อยกว่าสิบปีนับจากวันที่ลงรายการไว้ หรือนับแต่วันที่บริษัทพ้นความรับผิดชอบตามรายการที่มีความรับผิดชอบที่สุด ทั้งนี้ แล้วแต่ว่าระยะเวลาใดจะยาวกว่ากัน เหตุผลที่ให้มีการทำสมุดทะเบียนและสมุดบัญชีก็เพื่อให้เจ้าหน้าที่หรือผู้มีส่วนได้เสียสามารถตรวจสอบได้ และเป็นหลักฐานไว้สำหรับกรณีเกิดข้อพิพาทขึ้น

2) บริษัทต้องจัดส่งรายงานประจำปีแสดงถึงฐานะการเงินและกิจการของบริษัทสำหรับรอบปีที่ผ่านมาให้แก่นายทะเบียนตามที่กำหนด เพื่อให้นายทะเบียนตรวจสอบและเป็นการยืนยันสถานภาพของความ

¹⁶ วัณกร ชาดิวิวัฒน์พรชัย, “การกำกับดูแลบริษัทประกันภัยในประเทศฮ่องกง” วารสารการประกันภัย, ฉบับที่ 94, เมษายน – มิถุนายน 2542, หน้า 61 –

มั่นคงทางการเงินและกิจการของบริษัทอีกด้วย อีกทั้งนายทะเบียนมีอำนาจสั่งให้บริษัทยื่นรายงานหรือเอกสารใด ๆ ก็ได้ รวมทั้งจะให้ทำคำชี้แจงด้วยก็ได้ ทั้งนี้ รายงานประจำปีดังกล่าวนี้จะต้องมีการรับรองโดยผู้สอบบัญชีด้วย

อย่างไรก็ตามจะเห็นว่า ในพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 ไม่มีการกำหนดคุณสมบัติและบทลงโทษผู้สอบบัญชีของธุรกิจประกันชีวิตไว้เป็นการเฉพาะ ในขณะที่รูปแบบบัญชีของธุรกิจประกันชีวิตจะมีลักษณะเฉพาะและต้องอาศัยประสบการณ์ในการตรวจสอบบัญชีมากกว่าธุรกิจทั่วไป ซึ่งเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับธุรกิจเงินทุนจะพบว่า ในพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเออร์ พ.ศ. 2522 จะมีข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้สอบบัญชีซึ่งรับรองบุคคลของบริษัทเงินทุนไว้ในมาตรา 23 วรรคสามว่าผู้สอบบัญชานั้นจะต้องเป็นผู้ซึ่งธนาคารแห่งประเทศไทยได้ให้ความเห็นชอบในรอบปีบัญชี และต้องมีใช้กรรมการ พนักงาน หรือลูกจ้างของบริษัทเงินทุนนั้น และมีข้อกำหนดในมาตรา 23 วรรคสี่ ให้ผู้สอบบัญชีต้องรักษามารยาทและปฏิบัติงานการตรวจสอบและรับรองบัญชีให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ตามกฎหมายว่าด้วยผู้สอบบัญชี รวมทั้งมาตรฐานที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดเพิ่มขึ้นด้วย ในกรณีที่บริษัทเงินทุนได้ทำเอกสารประกอบการลงบัญชีและหรือลงบัญชีไม่ตรงกับความเป็นจริง ให้ผู้สอบบัญชีเปิดเผยข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญของบัญชีและแจ้งพฤติการณ์ไว้ในรายงานการสอบบัญชีที่ตนจะต้องลงลายมือชื่อรับรองพร้อมทั้งรายงานพฤติการณ์นั้นให้ธนาคารแห่งประเทศไทยทราบด้วย ซึ่งผู้สอบบัญชีผู้ใดไม่ปฏิบัติตามที่กำหนดมาแล้ว ธนาคารแห่งประเทศไทยอาจเพิกถอนการให้ความเห็นชอบผู้สอบบัญชีผู้นั้นได้นอกจากนี้ยังมีบทกำหนดโทษผู้สอบบัญชีไว้เป็นการเฉพาะ กล่าวคือ ผู้สอบบัญชีใดของบริษัทรับรองบุคคลหรือบัญชีอื่นใดอันไม่ถูกต้องหรือทำรายงานเท็จ หรือฝ่าฝืนมาตรา 23 วรรคสี่ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามเดือนถึงสามปีและปรับตั้งแต่สามหมื่นบาทถึงสามแสนบาท ซึ่งเป็นอัตราโทษที่ค่อนข้างสูง ทำให้ผู้สอบบัญชีของบริษัทเงินทุนต้องปฏิบัติงานด้วยความระมัดระวังและเป็นไปตามมาตรฐานต่าง ๆ ที่กำหนดไว้

ส่วนฮ่องกง¹⁷ ตามมาตรา 17 ของ ICO กำหนดให้บริษัทประกันภัยต้องส่งรายงานประจำปีแสดงฐานะการเงินของบริษัท ซึ่งได้จัดทำตามข้อบังคับใน Third Schedule ของ ICO ให้ Insurance Authority ทุกปี นอกจากนี้บริษัทประกันชีวิต กำหนดให้ต้องยื่นรายงานการตรวจสอบของนักคณิตศาสตร์ประกันภัย (Actuarial Investigation Report) ให้ทาง Insurance Authority ทุกปีด้วย

3) ให้บริษัทประกาศรายการย่อแสดงสินทรัพย์และหนี้สินที่มีอยู่ในวันสิ้นปีภายใน 15 วัน นับตั้งแต่ส่งรายงานประจำปี ตามแบบที่นายทะเบียนกำหนด โดยให้ประกาศในหนังสือพิมพ์รายวันอย่างน้อย 1 ฉบับ เป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 3 วัน และให้ติดประกาศไว้ที่สำนักงานใหญ่ด้วย การควบคุมให้มีการประกาศ

¹⁷ วัลเกอร์ ชาดิวิวัฒน์พรชัย. “การกำกับดูแลบริษัทประกันภัยในประเทศฮ่องกง” วารสารการประกันภัย. ฉบับที่ 94. เมษายน – มิถุนายน 2542, หน้า 61 –

ดังกล่าวก็เพื่อให้ประชาชนหรือผู้เอาประกันภัยได้ทราบถึงฐานะการเงินของบริษัทและเป็นการควบคุมบริษัท โดยทางอ้อมให้ดำเนินธุรกิจอย่างรอบคอบยิ่งขึ้น

4) ให้บริษัทรายงานการตรวจสอบฐานะการเงินรวมทั้งการคำนวณความรับผิดชอบตาม กรมธรรม์ประกันภัยซึ่งรับรองโดยบุคคลที่มีความรู้ความสามารถตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด โดยให้ยื่นต่อ นายทะเบียนในรอบปี ในกรณีที่เห็นสมควร นายทะเบียนจะสั่งให้บริษัทปฏิบัติการตรวจสอบกิจการและส่ง รายงานก็ได้

ทั้งนี้ ประกาศกระทรวงพาณิชย์ ได้กำหนดคุณสมบัติและความรู้ของผู้รับรองรายงานการ คำนวณความรับผิดชอบตามกรมธรรม์ประกันภัย ไว้ดังนี้

- (1) เป็นผู้บรรลุนิติภาวะ
- (2) ไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกในความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินที่ได้กระทำโดย ทุจริต
- (3) ไม่เป็นบุคคลวิกลจริตหรือมีจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ บุคคลไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ ความสามารถ
- (4) ไม่เคยเป็นบุคคลล้มละลาย
- (5) ไม่เป็นผู้ที่บกพร่องหรือขาดความรับผิดชอบต่อรายงานการคำนวณความรับผิดชอบตามกรมธรรม์ ประกันภัยของบริษัทที่ได้ลงนามรับรองไว้จนนายทะเบียนยกเลิกหนังสือให้มีสิทธิเป็นผู้รับรองรายงานการ คำนวณความรับผิดชอบตามกรมธรรม์ประกันภัย
- (6) มีความรู้ดังต่อไปนี้
 - (ก) สำเร็จปริญญาโทหรือสูงกว่าทางคณิตศาสตร์ประกันภัยจากมหาวิทยาลัยใน ประเทศหรือต่างประเทศ ซึ่งนายทะเบียนรับรอง หรือ
 - (ข) เป็นผู้ทรงคุณวุฒิระดับเฟลโลของสมาคมนักคณิตศาสตร์ประกันภัยแห่งประเทศไทย หรือ สมาคมนักคณิตศาสตร์ประกันภัยต่างประเทศ ซึ่งนายทะเบียนรับรอง
- (7) ต้องปฏิบัติงานด้านคณิตศาสตร์ประกันภัยที่นายทะเบียนเห็นชอบมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี หลังจาก สำเร็จการศึกษาตามข้อ (6)(ก) หรือ ไม่น้อยกว่าสามปี หลังจากเป็นผู้ทรงคุณวุฒิระดับเฟลโลตามข้อ (6)(ข)
- (8) เป็นผู้ที่นายทะเบียนให้ความเห็นชอบเป็นหนังสือให้เป็นผู้รับรองรายงานการคำนวณความ รับผิดชอบตามกรมธรรม์ประกันภัย

การให้ความเห็นชอบเป็นหนังสือให้เป็นผู้รับรองรายงานการคำนวณความรับผิดชอบตามกรมธรรม์ ประกันภัยมีกำหนดระยะเวลาครั้งละไม่เกินสองปี นับแต่วันที่นายทะเบียนให้ความเห็นชอบ และถ้าผู้รับรอง รายงานการคำนวณความรับผิดชอบตามกรมธรรม์ประกันภัยรายใดกระทำการรับรองรายงานการคำนวณความ

รับผิดชอบตามกรรมธรรม์ประกันภัยโดยขาดความระมัดระวังหรือมีเจตนากระทำผิดอย่างร้ายแรง นายทะเบียนมีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อสอบสวนพิจารณาและให้ความเห็นต่อนายทะเบียนสำหรับการกระทำของผู้รับรองรายงานการคำนวณความรับผิดชอบตามกรรมธรรม์ประกันภัยได้

ทั้งนี้ นายทะเบียนสามารถดักเตือน ห้าม หรือยกเลิก ผู้รับรองรายงานการคำนวณความรับผิดชอบตามกรรมธรรม์ประกันภัย ตามผลการพิจารณาของคณะกรรมการได้ดังนี้

(1) ดักเตือนเป็นลายลักษณ์อักษร

(2) สั่งห้ามมิให้เป็นผู้รับรองรายงานการคำนวณความรับผิดชอบตามกรรมธรรม์ประกันภัย โดยมีกำหนดระยะเวลาครั้งละไม่เกินสามปี

(3) ยกเลิกการเป็นผู้รับรองรายงานการคำนวณความรับผิดชอบตามกรรมธรรม์ประกันภัย

อย่างไรก็ตามจะเห็นว่า การกำหนดบทลงโทษสำหรับผู้รับรองรายงานการคำนวณความรับผิดชอบตามกรรมธรรม์ประกันภัยสูงสุดก็เพียงการยกเลิกการเป็นผู้รับรองรายงานการคำนวณความรับผิดชอบตามกรรมธรรม์ประกันภัยเท่านั้น ยังมีได้มีการกำหนดบทลงโทษอื่นในความผิดอันก่อให้เกิดความเสียหายกับบุคคลภายนอกผู้ใช้รายงานดังกล่าว

2.3.7 การตรวจสอบบริษัทประกันชีวิต

พระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 มาตรา 48 ได้ให้อำนาจนายทะเบียนและพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจตรวจสอบกิจการและฐานะการเงินของบริษัท โดย

1. เข้าไปในสำนักงานของบริษัทในระหว่างเวลาทำการเพื่อทราบข้อเท็จจริง ในการนี้ให้มีอำนาจเรียกเอกสารหรือหลักฐานอื่น ๆ จากกรรมการ ผู้จัดการ ที่ปรึกษา พนักงาน หรือลูกจ้างของบริษัท และสอบถามบุคคลดังกล่าวได้

2. เข้าไปในสถานที่ประกอบธุรกิจของบริษัทหรือสถานที่ใด ๆ ที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามีสมุดบัญชี เอกสาร หรือดวงตรา หรือหลักฐานอันเกี่ยวกับกิจการสินทรัพย์และหนี้สินของบริษัท เพื่อตรวจสอบหรือประเมินราคาทรัพย์สินของบริษัท ในระหว่างเวลาทำการหรือในระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นและพระอาทิตย์ตก (คำว่า ในระหว่างพระอาทิตย์ขึ้น และพระอาทิตย์ตก นั้นเป็นคำในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 96 “ต้องกระทำระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นและตก” หมายถึง ช่วงเวลาตั้งแต่พระอาทิตย์ขึ้นจนพระอาทิตย์ตก ซึ่งเป็นข้อเท็จจริงในวันนั้น ๆ การที่กฎหมายกำหนดเช่นนี้ เพราะเป็นช่วงเวลากลางวันซึ่งไม่สามารถกำหนดตายตัวได้ว่าเป็นเวลาใด แต่คงให้เป็นข้อเท็จจริงสำหรับวันนั้น ๆ)

3. สั่งให้บริษัทหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจของบริษัทส่งเอกสารหรือหลักฐานอื่น ๆ

4. เรียกบุคคลตามข้อ 1 หรือ 3 มาให้ถ้อยคำหรือจะสั่งให้บุคคลดังกล่าวยื่นคำชี้แจงแสดงข้อเท็จจริงตามที่ต้องการก็ได้

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากข้อจำกัดทางด้านอัตราค่าจ้างของหน่วยงานตรวจสอบและกำกับบริษัทประกันชีวิต ทำให้ความถี่ในการเข้าตรวจสอบ ณ สถานที่ประกอบการของบริษัทประกันชีวิตมีค่อนข้างน้อย ทำให้การตรวจสอบมีความล่าช้าและไม่ทันต่อเหตุการณ์

ส่วนในประเทศอังกฤษ รัฐมนตรีมีหน้าที่ดำเนินการตรวจสอบ โดยบริษัทประกันภัยมีหน้าที่ที่จะต้องรายงานงบการเงิน รายงานสถานะทางการเงิน งบดุล และค่าใช้จ่ายทุกปี ซึ่งเอกสารต่าง ๆ ที่แสดงเกี่ยวกับฐานะการเงินมีการกำหนดรูปแบบตามข้อกำหนดของรัฐมนตรี และบัญชีตลอดจนงบดุลต่าง ๆ จะต้องตรวจสอบโดยผู้ตรวจสอบบัญชีที่รัฐมนตรีกำหนด นอกจากนี้บัญชีเงินฝากของบริษัทประกันภัยก็จะต้องแจ้งให้รัฐมนตรีทราบ

ทั้งนี้ รัฐมนตรีจะดำเนินการตรวจสอบตามที่กำหนดไว้ใน Insurance Companies Act 1982 เกี่ยวกับฐานะทางการเงิน การลงทุนว่าลงทุนผิดเงื่อนไขหรือไม่ สินทรัพย์เพียงพอตามที่กฎหมายกำหนดหรือไม่ การบริหารงานของผู้บริหารเป็นไปโดยถูกต้องหรือไม่

2.3.8 การควบคุมบริษัทประกันชีวิต

ในกรณีที่บริษัทประกันชีวิตดำเนินนโยบายบริหารซึ่งทำให้บริษัทมีฐานะหรือการดำเนินการอยู่ในลักษณะอันอาจจะเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เอาประกันภัยหรือประชาชน กฎหมายให้อำนาจแก่นายทะเบียน โดยกำหนดไว้ในมาตรา 53 – มาตรา 63 ของพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 ให้ดำเนินการต่าง ๆ ดังนี้

1) นายทะเบียนด้วยความเห็นชอบของรัฐมนตรี มีอำนาจสั่งให้บริษัทนั้นแก้ไขฐานะหรือการดำเนินการดังกล่าวภายในระยะเวลาที่กำหนด

2) นายทะเบียนอาจสั่งให้บริษัทเพิ่มทุนหรือลดทุนด้วยก็ได้ ในกรณีที่บริษัทใดไม่เพิ่มทุนหรือลดทุนภายในเวลาที่กำหนด ให้ถ้อยคำสั่งของนายทะเบียนเป็นมติที่ประชุมผู้ถือหุ้น ทั้งนี้หากเป็นกรณีที่มีความจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องให้บริษัทใดเพิ่มทุนหรือลดทุน เพื่อให้บริษัทนั้นสามารถพียงฐานะการดำเนินการต่อไปได้ นายทะเบียนอาจสั่งให้เพิ่มทุนหรือลดทุนทันทีก็ได้ โดยให้ถือว่าคำสั่งนายทะเบียนดังกล่าวเป็นมติที่ประชุมผู้ถือหุ้น

3) เมื่อปรากฏหลักฐานต่อนายทะเบียนว่าบริษัทใดมีฐานะหรือการดำเนินการที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เอาประกันภัยหรือประชาชน หรือกรรมการ หรือบุคคลซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของบริษัท ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของนายทะเบียน นายทะเบียนมีอำนาจสั่งให้บริษัทนั้นถอดถอนกรรมการหรือบุคคลซึ่ง

รับผิดชอบในการดำเนินงานของบริษัทผู้เป็นต้นเหตุออกจากตำแหน่งได้ และเมื่อนายทะเบียนสั่งถอดบุคคลดังกล่าวแล้ว ให้บริษัทแต่งตั้งบุคคลอื่น โดยความเห็นชอบจากนายทะเบียนเข้าดำรงตำแหน่งแทนภายใน 1 เดือน ซึ่งถ้าบริษัทไม่ถอดถอนบุคคลดังกล่าวหรือถอดถอนแล้วไม่ตั้งบุคคลอื่นเข้าดำรงตำแหน่งแทน นายทะเบียนด้วยความเห็นชอบของรัฐมนตรีมีอำนาจสั่งถอดถอนบุคคลดังกล่าวหรือแต่งตั้งบุคคลไปดำรงตำแหน่งเป็นเวลาไม่เกิน 3 ปี และให้ได้รับค่าตอบแทนตามที่รัฐมนตรีกำหนด

4) ในกรณีที่กระทำการดังกล่าวแล้ว แต่ฐานะการเงินและการดำเนินงานของบริษัทก็ยังไม่ดีขึ้น รัฐมนตรีจะสั่งให้มีการควบคุมบริษัทนั้น หรือจะมีคำสั่งเพิกถอนใบอนุญาตประกอบธุรกิจของบริษัทนั้นก็

5) ถ้ารัฐมนตรีสั่งให้มีการควบคุมบริษัทใด ให้นายทะเบียนแจ้งคำสั่งนั้นไปยังบริษัทและให้ปิดคำสั่งนั้นไว้ในที่เปิดเผย ณ สำนักงานของบริษัท กับทั้งประกาศในราชกิจจานุเบกษาและหนังสือพิมพ์รายวันอย่างน้อย 2 ฉบับ และให้รัฐมนตรีตั้งคณะกรรมการควบคุมบริษัท ประกอบด้วยประธานกรรมการหนึ่งคนและกรรมการอื่นอีกไม่น้อยกว่า 2 คน โดยให้มีอำนาจและหน้าที่ดำเนินการของบริษัทนั้นได้ทุกประการ ทั้งนี้ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

6) คณะกรรมการควบคุมบริษัท มีอำนาจสั่งให้บุคคลใด ๆ มาให้ถ้อยคำหรือแสดงหลักฐานอันเกี่ยวกับกิจการและทรัพย์สินของบริษัทที่ถูกควบคุม

7) เมื่อคณะกรรมการควบคุมบริษัทเห็นว่าบริษัทที่ถูกควบคุมจะดำเนินกิจการของตนเองต่อไปได้ ให้รายงานต่อรัฐมนตรี ถ้ารัฐมนตรีเห็นควร จะมีคำสั่งให้เลิกการควบคุมก็ได้ โดยให้นายทะเบียนแจ้งคำสั่งและปฏิบัติเช่นเดียวกับคำสั่งเข้าควบคุมบริษัท

8) เมื่อคณะกรรมการควบคุมบริษัทเห็นว่าบริษัทที่ถูกควบคุมไม่อาจดำเนินการต่อไปได้ และมีเหตุสมควรเพิกถอนใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันชีวิต ให้รายงานต่อรัฐมนตรี ถ้ารัฐมนตรีเห็นว่ามีความสมควรจะมีคำสั่งเพิกถอนใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันชีวิตของบริษัทนั้นเสียก็ได้

อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติ คณะกรรมการควบคุมจะให้บริษัทประกันชีวิตเสนอแผนฟื้นฟูกิจการของบริษัทแก่คณะกรรมการเพื่อให้คณะกรรมการให้ความเห็นชอบแผนดังกล่าว ซึ่งการควบคุมบริษัทฯ มีผลให้การดำเนินกิจการใด ๆ ของกรรมการและพนักงานของบริษัทฯ จะต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการควบคุม

ส่วนกรณีของการเพิกถอนใบอนุญาตประกอบธุรกิจของบริษัทฯ จะมีผลให้บริษัทฯ ที่ถูกเพิกถอนใบอนุญาตต้องเลิกกิจการ (Compulsory winding-up) ซึ่งนำไปสู่การชำระบัญชีโดยผู้ชำระบัญชีซึ่งได้รับการแต่งตั้งโดยรัฐมนตรีฯ และอำนาจหน้าที่ของที่ประชุมใหญ่จะถูกโอนมาเป็นอำนาจหน้าที่ของนายทะเบียน

ทั้งนี้ในเรื่องของการโอนกรรมสิทธิ์ของบริษัทฯ ที่เลิกกิจการ มิได้มีการบัญญัติไว้ในกฎหมาย โดยในทางปฏิบัติ เช่น กรณีของบริษัท รัตนโกสินทร์ประกันภัย จำกัด การโอนกรรมสิทธิ์กระทำโดยความร่วมมือของสมาคมประกันวินาศภัย ซึ่งเป็นไปตามความสมัครใจของบริษัทฯผู้รับโอน

สำหรับฮ่องกง¹⁸ ในมาตรา 27 ถึงมาตรา 35 ของ ICO จะให้อำนาจ Insurance Authority ที่จะเข้าแทรกแซงการดำเนินงานของบริษัทประกันภัยได้เมื่อเห็นควร เพื่อปกป้องสิทธิประโยชน์ของผู้เอาประกันภัยและผู้ที่กำลังจะเอาประกันภัย วิธีการแทรกแซงมี อาทิ

- การควบคุมรายได้จากเบี้ยประกันภัย
- การจำกัดขอบเขตการลงทุน
- การเข้าพิทักษ์ทรัพย์สินหรือเข้าควบคุมทรัพย์สินโดยผู้ที่ได้รับมอบหมาย
- การกำหนดการตรวจสอบพิเศษด้านคณิตศาสตร์ประกันภัย
- การเข้าควบคุมบริษัทประกันภัย

2.4 การกำกับดูแลกรณีเลิกกิจการ

การเลิกกิจการของบริษัทประกันชีวิตอาจเป็นการเลิกกิจการเนื่องจากการถูกเพิกถอนใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันชีวิต หรือ เป็นความประสงค์ของบริษัทประกันชีวิตซึ่งจะเลิกกิจการเอง ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.4.1 การเพิกถอนใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันชีวิต

พระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 มาตรา 64 ได้มีข้อกำหนดในการให้อำนาจรัฐมนตรีในการสั่งเพิกถอนใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันชีวิตได้ เมื่อบริษัทกระทำการใด ๆ ดังต่อไปนี้

1) มีหนี้สินเกินกว่าทรัพย์สิน และมีฐานะการเงินไม่มั่นคง อาจเกิดความเสียหายแก่ผู้เอาประกันภัยหรือประชาชน

2) ผ่าฝืนบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ หรือกฎกระทรวง หรือเงื่อนไขที่รัฐมนตรีกำหนด หรือประกาศที่ออกหรือกำหนดตามความในพระราชบัญญัตินี้ หรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งรัฐมนตรี นายทะเบียนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งสั่งการตามพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ ในเมื่ออาจทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เอาประกันภัยหรือประชาชน

3) หยุดประกอบธุรกิจประกันชีวิตโดยไม่มีเหตุอันสมควร

¹⁸ วัลลภ ชาตวิวัฒน์พรชัย. “การกำกับดูแลบริษัทประกันภัยในประเทศฮ่องกง” วารสารการประกันภัย. ฉบับที่ 94. เมษายน – มิถุนายน 2542 , หน้า 61 –

4) ประวิงการจ่ายเงินที่ต้องใช้ตามกรรมธรรม์ประกันภัย หรือประวิงการคืนเบี้ยประกันภัยที่ต้องจ่าย หรือคืนโดยไม่มีเหตุอันสมควร หรือจ่ายหรือคืนไปโดยไม่สุจริต

5) ถ้าประกอบธุรกิจประกันชีวิตต่อไปจะทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เอาประกันภัย หรือประชาชน การเพิกถอนใบอนุญาตการประกอบธุรกิจประกันชีวิต ย่อมมีผลทำให้บริษัทดังกล่าวไม่สามารถดำเนินธุรกิจต่อไปได้ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อผู้เอาประกันภัยและประชาชนไม่มากนักน้อย ดังนั้นในทางปฏิบัติจะไม่เลือกใช้ชีวิตดังกล่าว ยกเว้นแต่มีความจำเป็นเท่านั้น โดยการเพิกถอนใบอนุญาตการประกอบธุรกิจประกันชีวิต จะเป็นหนทางสุดท้าย เมื่อไม่สามารถแก้ไขปัญหาฐานะการเงินและความมั่นคงของบริษัทได้

2.4.2 การเลิกกิจการประกันชีวิต

เมื่อบริษัทใดประสงค์จะเลิกกิจการ ให้บริษัทนั้นแจ้งความประสงค์จะเลิกกิจการต่อนายทะเบียนให้ทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 3 เดือนก่อนเลิกกิจการ และในกรณีที่บริษัทซึ่งเป็นสาขาของบริษัทประกันชีวิตต่างประเทศเลิกกิจการ ให้มีการชำระบัญชีเช่นเดียวกัน กล่าวคือ เมื่อมีการเลิกบริษัทหรือเมื่อบริษัทถูกสั่งเพิกถอนใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันชีวิต จะต้องมีมีการชำระบัญชี โดยเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ คือต้องจดทะเบียนเลิกบริษัท และเมื่อชำระบัญชีเสร็จแล้ว จะต้องมีมีการจดทะเบียนการชำระบัญชีด้วย แต่ในกรณีที่บริษัทเลิกกันเนื่องจากการถูกเพิกถอนใบอนุญาต กฎหมายกำหนดให้การใดที่เป็นอำนาจของที่ประชุมใหญ่ ให้เป็นอำนาจของนายทะเบียน ในส่วนของสาขาของบริษัทประกันชีวิตต่างประเทศ กฎหมายให้ถือเป็นบริษัทจำกัด เพื่อประโยชน์ในการชำระบัญชี ให้นายทะเบียนและกรรมการประกันภัยเป็นนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทหรือสำนักงานนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ การเสนอรายงานต่อที่ประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นให้เสนอต่อนายทะเบียน แต่ทั้งนี้ไม่กระทบถึงสิทธิเรียกร้องใด ๆ ที่มีต่อบริษัทประกันชีวิตต่างประเทศนั้น ซึ่งการที่ให้เป็นอำนาจของนายทะเบียนก็เพื่อที่จะป้องกันการกระทำของผู้ถือหุ้นของบริษัทที่จะแสวงหาประโยชน์ต่อตนเอง อันอาจก่อผลเสียหายต่อผู้เอาประกันภัยได้

เมื่อมีการชำระบัญชี ผู้ชำระบัญชีจะต้องแจ้งแก่ประชาชนรวมทั้งเจ้าหน้าที่ของบริษัทฯ ทราบถึงการชำระบัญชีของบริษัทฯ ดังกล่าว และทำการชำระหนี้แก่เจ้าหน้าที่ของบริษัทฯ ตามลำดับแห่งบุริมสิทธิ ซึ่งระบุไว้ตามบทบัญญัติของกฎหมายดังต่อไปนี้

ก) ในกรณีบริษัทฯ เลิกกัน เจ้าหน้าที่ซึ่งมีสิทธิได้รับชำระหนี้ที่เกิดจากการเอาประกันภัย (ผู้เอาประกันภัย ผู้รับประโยชน์ และผู้ประสพภัยที่ได้รับความคุ้มครองตามกรรมธรรม์) จะได้รับชำระหนี้ก่อนเจ้าหน้าที่บุริมสิทธิพิเศษอื่น ในส่วนของทรัพย์สินที่บริษัทฯ วางเป็นหลักทรัพย์ประกัน และเงินสำรอง

ข) ในกรณีบริษัทฯ ล้มละลาย เจ้าหนี้ซึ่งมีสิทธิได้รับชำระหนี้ที่เกิดจากการเอาประกันภัย จะมีสิทธิได้รับชำระหนี้เช่นเดียวกับเจ้าหนี้มีประกันตามพระราชบัญญัติล้มละลาย ในส่วนของทรัพย์สินที่บริษัทฯ วางเป็นหลักประกัน และเงินสำรอง

ค) ทรัพย์สินอื่นนอกจากทรัพย์สินที่บริษัทฯ วางเป็นหลักประกันและเงินสำรอง เจ้าหนี้ซึ่งมีสิทธิได้รับชำระหนี้ที่เกิดจากการเอาประกันภัย มีสิทธิได้รับชำระหนี้เป็นอันดับที่ 3 แห่งบุริมสิทธิในมูลค่าภาษีอากร ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (อยู่ในลำดับที่ 3 แห่งบุริมสิทธิ)

ง) ในส่วนของพนักงานของบริษัทฯ จะได้รับการชำระหนี้ในลำดับที่ 4 แห่งบุริมสิทธิ

ทั้งนี้ การควบคุมและชำระบัญชีของบริษัทประกันภัยในประเทศไทย มิได้มีบทบัญญัติห้ามการฟ้องคดีล้มละลายและคดีแพ่งต่อบริษัทฯ ที่ถูกควบคุมหรือถูกชำระบัญชี

2.5 การกำกับดูแลตัวแทนและนายหน้าประกันชีวิต

ธุรกิจการประกันชีวิตนั้น ผู้รับประกันภัยจะเป็นผู้ที่เข้าไปหาผู้เอาประกันภัยเพื่อชี้ให้เห็นความสำคัญและประโยชน์ของการประกันชีวิต ทำให้ผู้เอาประกันภัยเกิดความรู้ความเข้าใจและเห็นความสำคัญในการประกันชีวิต บุคคลสำคัญที่เข้ามามีส่วนช่วยให้บริษัทผู้รับประกันภัยและผู้เอาประกันภัยสามารถติดต่อและทำสัญญาประกันชีวิต ก็คือ ตัวแทนประกันชีวิตและนายหน้าประกันชีวิต โดยตัวแทนประกันชีวิต (Agent) หมายถึง ผู้ซึ่งบริษัทมอบหมายให้ทำการชักชวนให้บุคคลทำสัญญาประกันชีวิตกับบริษัท ซึ่งพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 กำหนดห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการเป็นตัวแทนประกันชีวิต ยกเว้นจะได้รับใบอนุญาตจากนายทะเบียนประกันชีวิต โดยนายทะเบียนจะเป็นผู้ออกใบอนุญาตเป็นตัวแทนประกันชีวิต แล้วบุคคลนั้นจึงจะกระทำการเป็นตัวแทนประกันชีวิตได้ และกฎหมายได้กำหนดให้ใบอนุญาตต้องระบุด้วยว่าบุคคลนั้นเป็นตัวแทนประกันชีวิตของบริษัทใด และให้เป็นไปตามแบบที่นายทะเบียนกำหนด และหากผู้ใดฝ่าฝืน กล่าวคือกระทำการเป็นตัวแทนประกันชีวิต โดยมิได้รับใบอนุญาตจากนายทะเบียน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกิน 50,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และในกรณีที่บุคคลใดกระทำการชักชวน แนะนำ หรือกระทำการด้วยประการใด ๆ เพื่อให้บุคคลทำสัญญาประกันภัยกับผู้ประกอบธุรกิจประกันชีวิตในต่างประเทศ หรือกับบุคคลใด ๆ นอกจากผู้ที่ได้รับอนุญาตประกอบธุรกิจประกันชีวิตตามพระราชบัญญัตินี้ กฎหมายถือว่าการกระทำดังกล่าวมีความผิด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกิน 10,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

นอกจากนี้ในพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 ยังกำหนดให้บุคคลธรรมดาเท่านั้น เป็นผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นตัวแทนประกันชีวิต โดยกฎหมายได้กำหนดคุณสมบัติของผู้ที่ขอรับใบอนุญาตเป็นตัวแทนประกันชีวิตไว้ดังนี้

1. ต้องเป็นผู้ที่บรรลุนิติภาวะ กล่าวคือ บุคคลนั้นต้องมีอายุครบ 20 ปีบริบูรณ์ หรือมีอายุครบ 17 ปีบริบูรณ์ ในกรณีที่ได้มีการสมรสแล้ว

2. มีภูมิลำเนาในประเทศไทย คำว่าภูมิลำเนา หมายถึง ถิ่นอันบุคคลนั้นมีสถานที่อยู่เป็นแหล่งสำคัญ

3. จะต้องเป็นไม่วัยกลางคนหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ

4. ไม่เคยต้องโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกในความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินที่กระทำให้โดยทุจริต เว้นแต่ได้พ้นโทษมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี ก่อนวันขอรับใบอนุญาต

5. ไม่เคยเป็นบุคคลล้มละลาย เพราะการที่เป็นบุคคลล้มละลายย่อมหมายถึงบุคคลนั้นมีฐานะไม่มั่นคง และมีหนี้สินล้นพ้นตัว บุคคลล้มละลายนั้นหมายถึง ผู้ที่เคยถูกศาลพิพากษาว่าเป็นบุคคลล้มละลายทุกกรณี จึงเป็นผู้ที่ขาดคุณสมบัติที่จะขอรับใบอนุญาตเป็นตัวแทนประกันชีวิต

6. ต้องไม่เป็นนายหน้าประกันชีวิต ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ที่ขอรับใบอนุญาตเป็นตัวแทนประกันชีวิตปฏิบัติหน้าที่เฉพาะเป็นตัวแทนประกันชีวิตเท่านั้น

7. ถ้าเคยเป็นตัวแทนประกันชีวิตหรือนายหน้าประกันชีวิตมาก่อนแล้ว ต้องไม่เคยถูกเพิกถอนใบอนุญาตเป็นตัวแทนประกันชีวิตหรือใบอนุญาตเป็นนายหน้าประกันชีวิตในระยะเวลา 3 ปี ก่อนวันขอรับใบอนุญาต

8. ต้องเป็นผู้ที่ได้รับการศึกษาวิชาประกันชีวิตจากสถาบันการศึกษาที่นายทะเบียนกำหนด หรือสอบความรู้เกี่ยวกับการประกันชีวิตได้ตามหลักสูตรและวิธีการที่นายทะเบียนกำหนด

ผู้ที่มิคุณสมบัติตามที่กำหนดข้างต้น ประสงค์จะเป็นตัวแทนประกันชีวิตของบริษัทใด ก็ให้ยื่นคำขอรับใบอนุญาตเป็นตัวแทนประกันชีวิตของบริษัทนั้นต่อนายทะเบียน พร้อมด้วยหนังสือแสดงความต้องการของบริษัทให้ผู้นั้นเป็นตัวแทนประกันชีวิตเพื่อให้บริษัทรับรองว่าต้องการบุคคลผู้มิคุณสมบัติดังกล่าวให้ปฏิบัติเป็นตัวแทนของบริษัทตน และเมื่อนายทะเบียนได้พิจารณาคำขอเป็นที่พอใจแล้ว ให้นายทะเบียนออกใบอนุญาตให้ผู้นั้นเป็นตัวแทนประกันชีวิตของบริษัทที่แสดงความต้องการ และเมื่อได้ออกใบอนุญาตแล้วให้แจ้งให้บริษัททราบด้วย สำหรับผู้ที่เป็นตัวแทนประกันชีวิตของบริษัทใดอยู่แล้ว อาจขอรับใบอนุญาตเป็นตัวแทนประกันชีวิตของบริษัทอื่นอีกได้ คำขอรับใบอนุญาตนี้ ผู้ขอต้องยื่นหนังสือแสดงความยินยอมของบริษัทที่ผู้นั้นเป็นตัวแทนประกันชีวิตอยู่แล้ว และหนังสือแสดงความต้องการของบริษัทใหม่ที่ต้องมีข้อความแสดงไว้ด้วยว่าบริษัทใหม่นั้นได้ทราบแล้วว่าผู้ขอเป็นตัวแทนประกันชีวิตของบริษัทใดอยู่แล้ว ทั้งนี้ให้เป็นไปตามแบบที่นายทะเบียนกำหนด เมื่อนายทะเบียนได้ออกใบอนุญาตแล้วให้แจ้งบริษัทที่เกี่ยวข้องทราบด้วย

ตัวแทนประกันชีวิตมีหน้าที่หลักตามกฎหมาย 3 ประการ คือ

1. การชักชวนให้บุคคลทำสัญญาประกันชีวิต เป็นหน้าที่หลักของตัวแทนประกันชีวิต โดยจะต้องชักชวนให้ผู้เอาประกันชีวิตได้ทำสัญญาประกันชีวิตกับบริษัทประกันชีวิตซึ่งตนได้สังกัดอยู่เท่านั้น ซึ่งการ

ชักชวนของตัวแทนประกันชีวิตโดยหลักการแล้วตัวแทนจะต้องทำความเข้าใจกับผู้เอาประกันชีวิตให้ทราบถึง ข้อดี ข้อเสีย และประโยชน์ที่พึงได้ รวมทั้งจะต้องไม่ช่วยผู้เอาประกันชีวิตในทางที่ผิด เช่น ช่วยปกปิดข้อความจริง แจ้งข้อความอันเป็นเท็จ รวมทั้งกรอกคำขอเอาประกันชีวิตแทนผู้เอาประกันชีวิตในเรื่องอื่น ๆ โดยมีได้รับความยินยอม อีกทั้งตัวแทนประกันชีวิตจะต้องมีจรรยาบรรณในการประกอบอาชีพของตน

2. การทำสัญญาประกันชีวิตแทนบริษัท กฎหมายกำหนดให้เพียงตัวแทนประกันชีวิตที่จะทำแทนบริษัทได้ เมื่อได้รับมอบอำนาจเป็นหนังสือจากบริษัทและหนังสือมอบอำนาจดังกล่าวต้องเป็นไปตามแบบที่นายทะเบียนกำหนด ในกรณีที่หนังสือมอบอำนาจจากบริษัทไม่ได้ทำตามแบบที่นายทะเบียนกำหนด ก็ไม่เป็นเหตุให้นำมาปฏิเสธต่อบุคคลภายนอกได้ บุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้องโดยสุจริตยังมีสิทธิเรียกร้องใด ๆ อยู่

3. การรับเบี้ยประกันภัย ตัวแทนประกันชีวิตอาจรับเบี้ยประกันภัยในนามของบริษัทได้เมื่อได้รับมอบอำนาจเป็นหนังสือจากบริษัท โดยหนังสือมอบอำนาจดังกล่าวต้องเป็นไปตามแบบที่นายทะเบียนกำหนด อย่างไรก็ตาม แม้ไม่ได้ทำตามแบบที่นายทะเบียนกำหนดก็ไม่เป็นเหตุนำมาปฏิเสธต่อบุคคลภายนอกที่กระทำโดยสุจริต

ตัวแทนประกันชีวิตผู้ใดทำสัญญาประกันชีวิตโดยไม่ได้รับมอบอำนาจเป็นหนังสือจากบริษัท หรือตัวแทนประกันชีวิต รับเบี้ยประกันภัยโดยไม่ได้รับมอบอำนาจเป็นหนังสือจากบริษัท ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือปรับไม่เกิน 200,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ส่วนนายหน้าประกันชีวิต (Broker) หมายถึง ผู้ซึ่งซื้อหรือจัดการให้บุคคลทำสัญญาประกันชีวิตกับบริษัท โดยกระทำเพื่อบำเหน็จเนื่องจากการนั้น โดยนายหน้าประกันชีวิตจะเป็นผู้กระทำการแทนผู้เอาประกันภัย และไม่ต้องสังกัดกับบริษัทประกันชีวิตใด ๆ ซึ่งต่างกับตัวแทนประกันชีวิตต้องสังกัดบริษัทประกันชีวิต นายหน้าประกันชีวิตจะหาลูกค้าเพื่อให้ทำประกันชีวิตกับบริษัทประกันชีวิตใด ๆ ก็ได้ ทั้งนี้ ก็เพื่อหวังค่าตอบแทนเป็นบำเหน็จจากการที่ได้ซื้อหรือจัดการให้มีการทำสัญญาประกันชีวิตขึ้น การกระทำของนายหน้าประกันชีวิตจึงกระทบต่อผู้เอาประกันชีวิต และบริษัทประกันชีวิต หากนายหน้าประกันชีวิตไม่ยึดถือจรรยาบรรณ และมีความรู้ความสามารถไม่เพียงพอ กฎหมายจึงเข้ามาควบคุมนายหน้าประกันชีวิต โดยพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 กำหนดห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการเป็นนายหน้าประกันชีวิต เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจากนายทะเบียน หากผู้ใดฝ่าฝืน กระทำการเป็นนายหน้าประกันชีวิตโดยไม่ได้รับอนุญาตจากนายทะเบียน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกิน 50,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

นายหน้าประกันชีวิตซึ่งได้รับใบอนุญาตจากนายทะเบียนตามพระราชบัญญัตินี้ สามารถกระทำการซื้อหรือจัดการให้มีการทำสัญญาประกันต่อกับผู้ประกอบธุรกิจประกันชีวิตในต่างประเทศ ซึ่งต่างจากตัวแทนประกันชีวิตที่กฎหมายให้เฉพาะชักชวน แนะนำ หรือกระทำการใด ๆ เพื่อให้บุคคลทำสัญญาประกันภัยกับบริษัทที่รับใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันชีวิตตามพระราชบัญญัตินี้เท่านั้น

ผู้ที่ขอรับใบอนุญาตเป็นนายหน้าประกันชีวิต แบ่งออกได้ 2 ประเภทคือ

- บุคคลธรรมดา บุคคลธรรมดาจะเป็นนายหน้าประกันชีวิตได้ต้องมีคุณสมบัติดัง

ต่อไปนี้

- 1) ต้องเป็นผู้บรรลุนิติภาวะ
 - 2) มีภูมิลำเนาในประเทศไทย
 - 3) ต้องไม่เป็นคนวิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ
 - 4) ไม่เคยต้องโทษจำคุก โดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกในความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินที่กระทำโดยทุจริต เว้นแต่ได้พ้นโทษมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปีก่อนวันขอรับใบอนุญาต
 - 5) ไม่เคยเป็นบุคคลล้มละลาย
 - 6) ไม่เคยถูกเพิกถอนใบอนุญาตเป็นตัวแทนประกันชีวิต หรือใบอนุญาตเป็นนายหน้าประกันชีวิต ในระยะเวลา 3 ปี ก่อนวันขอรับใบอนุญาต
 - 7) ได้รับการศึกษาวิชาประกันชีวิตจากสถาบันการศึกษาที่นายทะเบียนประกาศกำหนดหรือสอบความรู้เกี่ยวกับการประกันชีวิตได้ ตามหลักสูตรและวิธีการที่นายทะเบียนประกาศกำหนด
 - 8) ต้องไม่เป็นตัวแทนประกันชีวิต
 - 9) ต้องไม่เป็นกรรมการ ผู้จัดการ พนักงาน หรือลูกจ้างของบริษัทประกันชีวิตใด
- สำหรับนิติบุคคลจะเป็นนายหน้าประกันชีวิตได้ต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้
- 1) นิติบุคคลนั้นมีสำนักงานใหญ่ในประเทศไทย
 - 2) นิติบุคคลนั้นมีวัตถุประสงค์ในการประกอบกิจการเป็นนายหน้าประกันชีวิต
 - 3) มีพนักงานหรือลูกจ้างที่ได้รับใบอนุญาตเป็นนายหน้าประกันชีวิตตามพระราชบัญญัตินี้เป็นผู้ทำการแทนนิติบุคคลดังกล่าว
 - 4) นิติบุคคลนั้นต้องไม่เคยถูกเพิกถอนใบอนุญาตเป็นนายหน้าประกันชีวิตในระยะเวลา 3 ปีก่อนวันขอรับใบอนุญาต

บุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลซึ่งมีคุณสมบัติครบถ้วนตามที่กล่าวข้างต้น ประสงค์จะเป็นนายหน้าประกันชีวิต ให้ยื่นคำขอรับใบอนุญาตต่อนายทะเบียน โดยให้เป็นไปตามแบบที่นายทะเบียนกำหนด และการออกใบอนุญาตให้นิติบุคคลเป็นนายหน้าประกันชีวิต ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่นายทะเบียนกำหนด อนึ่ง นายหน้าประกันชีวิตผู้ใด ได้รับแต่งตั้งให้เป็นกรรมการ ผู้จัดการ พนักงานหรือลูกจ้างในบริษัทประกันชีวิตใด ให้ใบอนุญาตเป็นนายหน้าประกันชีวิตของผู้นั้นสิ้นสุดลง และเนื่องจากนายหน้าประกันชีวิตเป็นผู้ชี้ช่อง หรือจัดการให้บุคคลทำสัญญาประกันชีวิตกับบริษัทประกันชีวิต และอาจเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคล ดังนั้น กฎหมายจึงเข้ามาควบคุมเข้มงวดมากกว่าตัวแทนประกันชีวิต โดยให้ปฏิบัติดังนี้

1) นายหน้าประกันชีวิตต้องมีสำนักงานตามที่ระบุไว้ในคำขอรับใบอนุญาตเป็นนายหน้าประกันชีวิต ในกรณีย้ายสำนักงานต้องแจ้งต่อนายทะเบียนเป็นหนังสือภายใน 5 วันนับแต่วันที่ย้าย

2) ให้นายหน้าประกันชีวิตจัดทำสมุดทะเบียน สมุดบัญชี และเอกสารเกี่ยวกับธุรกิจของตนตามแบบและรายการที่นายทะเบียนกำหนด

เมื่อมีเหตุจะต้องลงในสมุดทะเบียน สมุดบัญชี และเอกสารเกี่ยวกับธุรกิจ ให้นายหน้าประกันชีวิตลงรายการเกี่ยวกับเหตุนั้นในสมุดทะเบียน สมุดบัญชี และเอกสาร เช่นว่านั้นภายใน 7 วัน นับแต่วันที่มิเหตุจะต้องลงรายการนั้น

3) ให้นายหน้าประกันชีวิตเก็บรักษาสมุดทะเบียน สมุดบัญชี และเอกสารเกี่ยวกับธุรกิจของตน รวมทั้งเอกสารประกอบการลงสมุดทะเบียนและสมุดบัญชี ไว้ที่สำนักงานของตนไม่น้อยกว่า 5 ปีนับแต่วันลงรายการครั้งสุดท้ายในสมุดทะเบียนหรือสมุดบัญชานั้น

4) เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบการปฏิบัติของนายหน้าประกันชีวิต นายทะเบียน และพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเรียกให้นายหน้าประกันชีวิตมาให้อธิบาย หรือสั่งให้ส่งสมุดทะเบียน สมุดบัญชี หรือเอกสารใด ๆ หรือให้ส่งรายงานตามแบบและรายการที่นายทะเบียนกำหนดเพื่อตรวจสอบ หรือจะเข้าไปในสำนักงานของบุคคลดังกล่าวในเวลาระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นและพระอาทิตย์ตกเพื่อตรวจสอบดังกล่าวก็ได้ ทั้งนี้ ให้นายหน้าประกันชีวิตต้องอำนวยความสะดวกให้ตามสมควร

ข้อกำหนดดังกล่าวข้างต้น กำหนดให้เป็นหน้าที่ของนายหน้าประกันชีวิตในการที่จะต้องดำเนินการต่าง ๆ ตามที่กฎหมายกำหนด แต่หน้าที่หลักของนายหน้าประกันชีวิตคือ การชี้ช่องหรือจัดการให้บุคคลทำสัญญาประกันชีวิตกับบริษัท โดยอาจจะเป็นการแนะนำหาช่องทางให้ผู้เอาประกันภัยเข้าทำสัญญาประกันชีวิตกับบริษัทผู้รับประกันชีวิตจนสำเร็จ และกระทำการใด ๆ อันเหมาะสมและจำเป็นเพื่อให้การทำสัญญาประกันชีวิตสำเร็จลงด้วยดี รวมไปถึงการเข้าเจรจาต่อรองในเงื่อนไข ความคุ้มครอง และการตกลงเบี้ยประกันภัยด้วย ทั้งนี้ นายหน้าประกันชีวิต อาจรับเบี้ยประกันภัยในนามของบริษัทได้เมื่อได้รับมอบอำนาจเป็นหนังสือจากบริษัท โดยหนังสือมอบอำนาจจากบริษัทต้องเป็นไปตามแบบที่นายทะเบียนกำหนด แต่ถ้าไม่ได้ทำตามแบบที่กำหนดก็ไม่เป็นเหตุนำมาปฏิเสธต่อบุคคลภายนอกที่กระทำโดยสุจริต

กฎหมายกำหนดให้ใบอนุญาตเป็นตัวแทนประกันชีวิตและใบอนุญาตเป็นนายหน้าประกันชีวิต มีอายุ 1 ปีนับแต่วันที่ออกใบอนุญาต ถ้าผู้ได้รับใบอนุญาตดังกล่าวประสงค์จะขอต่ออายุใบอนุญาต ก็ให้ยื่นคำขอต่ออายุใบอนุญาตต่อนายทะเบียนตามแบบที่นายทะเบียนกำหนด ภายใน 2 เดือนก่อนใบอนุญาตสิ้นอายุ

นอกจากนี้ นายทะเบียนมีอำนาจเพิกถอนใบอนุญาตเป็นตัวแทนและนายหน้าประกันชีวิตก็ต่อเมื่อตัวแทนประกันชีวิตหรือนายหน้าประกันชีวิต กระทำการต่อไปนี้

(1) กระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535

(2) ขาดคุณสมบัติการเป็นตัวแทนประกันชีวิตหรือนายหน้าประกันชีวิต

(3) ดำเนินงานทำให้เกิดหรืออาจทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เอาประกันภัย ผู้รับประโยชน์ ตามกรมธรรม์ประกันภัย หรือประชาชน

ทั้งนี้ตัวแทนและนายหน้าประกันชีวิตจะต้องมีจรรยาบรรณ หากทุจริต หลอกลวง ผู้เอาประกันภัย หรือบุคคลภายนอก นอกจากจะถูกเพิกถอนใบอนุญาตแล้ว อาจต้องรับผิดชอบในโทษทางอาญา และต้องชดเชยค่าสินไหมทดแทนในทางแพ่งด้วย

เมื่อนายทะเบียนได้สั่งเพิกถอนใบอนุญาตเป็นตัวแทนประกันชีวิตหรือนายหน้าประกันชีวิตแล้ว ให้แจ้งคำสั่งนั้น ไปยังผู้ถูกสั่งเพิกถอนใบอนุญาตด้วย ซึ่งตัวแทนประกันชีวิตและนายหน้าประกันชีวิตที่นายทะเบียนได้สั่งเพิกถอนใบอนุญาต หากเห็นว่านายทะเบียนสั่งเพิกถอนโดยไม่ชอบ หรือตนมีเหตุผลอย่างอื่นที่เห็นว่าไม่ควรเพิกถอนใบอนุญาต อาจอุทธรณ์คำสั่งเพิกถอนนั้นได้ โดยอุทธรณ์ต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ภายใน 15 วันนับแต่วันที่ได้ทราบคำสั่ง คำวินิจฉัยของรัฐมนตรีให้ถือเป็นที่สุด กล่าวคือ หากรัฐมนตรีวินิจฉัยเป็นอย่างใดแล้วให้ผู้ที่เกี่ยวข้องดำเนินการไปตามนั้นจะร้องขอเป็นอย่างอื่นไม่ได้

ในปัจจุบัน การร้องเรียนเกี่ยวกับการไม่ได้รับความเป็นธรรมในการให้บริการของตัวแทนนายหน้าประกันภัย จะอยู่ในความรับผิดชอบของกลุ่มคดีปกครอง กองนิติการ กรมการประกันภัย ซึ่งมีหน้าที่งานที่สำคัญคือ การรับเรื่องการไม่ได้รับความเป็นธรรมในการให้บริการของตัวแทนนายหน้าประกันภัย ทำการพิจารณาความผิดของตัวแทนนายหน้าประกันภัย หากพบว่าตัวแทนนายหน้าประกันภัยดำเนินงานให้เกิดความเสียหาย ขาดคุณสมบัติหรือกระทำการฝ่าฝืนกฎหมายก็จะเสนอนายทะเบียนสั่งเพิกถอนหรือระงับใบอนุญาตเป็นตัวแทน ดำเนินการเรื่องการขออุทธรณ์คำสั่งเพิกถอนหรือระงับใบอนุญาตเป็นตัวแทนนายหน้าประกันภัยต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ ตลอดจนเป็นผู้แทนกรมการประกันภัยในคดีที่ถูกฟ้องร้องที่ศาลปกครอง ทั้งนี้ ในปี 2545 กลุ่มคดีปกครอง กองนิติการ กรมการประกันภัย ได้รับการร้องเรียนเรื่องตัวแทนนายหน้ากระทำความผิดจำนวน 704 ราย มีการเสนอเพิกถอนระงับใบอนุญาตจำนวน 61 ราย ขณะที่ปี 2546 รับเรื่องร้องเรียนดังกล่าวจำนวน 364 ราย เสนอเพิกถอนระงับใบอนุญาตจำนวน 82 ราย ดังนั้น จะเห็นว่าในแต่ละปีมีผู้ร้องเรียนในเรื่องตัวแทนนายหน้ากระทำความผิดเป็นจำนวนไม่น้อย ขณะที่บุคลากรของหน่วยงานกลุ่มคดีปกครองมีจำกัด

นอกจากนี้ การปฏิเสธการจ่ายเงินเอาประกันชีวิตหรือเงินอื่นตามสัญญาของบริษัทประกันชีวิต ส่วนหนึ่งก็มีสาเหตุมาจากการปฏิบัติงานของตัวแทนประกันชีวิต กล่าวคือ มีกรณีที่ตัวแทนรับเบี้ยประกันภัยแล้วไม่ออกหลักฐานให้ผู้เอาประกันภัย และไม่นำเงินส่งบริษัททำให้กรมธรรม์สิ้นผลบังคับ ตัวแทนเสนอขายเกินรายได้ของผู้เอาประกันภัย ตัวแทนพิมพ์เอกสารเชิญชวนขึ้นเองให้ประโยชน์มากกว่าที่กรมธรรม์กำหนด

ตัวแทนเรียกร้อยผลประโยชน์จากผู้รับประโยชน์หรือบังคับให้ทำกรรมกรรมใหม่ มิฉะนั้นจะไม่ดำเนินการเรื่องการจ่ายเงินให้ เป็นต้น

ส่วนการกำกับดูแลตัวแทนนายหน้าของประเทศอังกฤษนั้น ตัวแทนจะต้องมีคุณสมบัติและปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติตัวแทน ค.ศ. 1979 (Estate Agents Act 1979) เช่น จะต้องสอบผ่านวิชาประกันภัย ต้องมีหลักประกันที่เพียงพอในการประกอบอาชีพโดยตัวแทนจะต้องมีเงินฝากในธนาคารตามจำนวนที่กฎหมายกำหนด และจะต้องดำเนินการสอบเพื่อขอรับใบอนุญาตต่อไป สำหรับการประกอบอาชีพนายหน้าประกันภัยนั้น มีกฎหมายที่ควบคุมคือ Insurance Brokers Registration Act 1977 ซึ่งมีการกำหนดให้มีคณะกรรมการ (Insurance Brokers Council) อันประกอบไปด้วยคณะกรรมการ 17 ท่าน โดยเป็นกรรมการซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากสมาคมนายหน้าประกันภัยแห่งประเทศอังกฤษรวมทั้งประธานกรรมการจำนวน 12 ท่าน อีก 5 ท่านจะเป็นกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้งจากกระทรวงการค้าและอุตสาหกรรม (Department of Trade and Industry)¹⁹ ทำหน้าที่ในการควบคุมดูแลนายหน้าประกันภัยตรง และนายหน้าประกันภัยต่อ และมีการกำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะเป็นนายหน้า ซึ่งนอกจากจะไม่เป็นบุคคลล้มละลายและต้องบรรลุนิติภาวะแล้ว ยังต้องเคยดำเนินการด้านประกันภัยอย่างน้อย 5 ปี หรือ เป็นลูกจ้างผู้รับประกันภัยไม่น้อยกว่า 5 ปี หรือ มีความรู้และประสบการณ์ในธุรกิจประกันภัยไม่น้อยกว่า 5 ปี และจะต้องมีเงินทุนขั้นต่ำ 250,000 ปอนด์สเตอร์ลิง เป็นต้น และเมื่อมีคุณสมบัติครบถ้วนแล้ว จะต้องสอบเพื่อขอรับใบอนุญาตนายหน้าตามที่นายทะเบียนกำหนดต่อไป ส่วนนายหน้าของสถาบันลอยด์ สามารถจดทะเบียนได้โดยไม่ต้องสอบ

ทั้งนี้ คณะกรรมการดังกล่าวยังมีอำนาจในการกำหนดหน้าที่ของนายหน้า เช่น ห้ามนายหน้าโฆษณาหลอกลวงลูกค้า จะต้องทำการโดยสุจริตและซื่อสัตย์ นอกจากนี้ยังมีการกำกับดูแลความมีทรัพย์สินที่เพียงพอกับหนี้สิน กำกับดูแลการเงินในบัญชี และกำหนดให้นายหน้าจะต้องทำประกันภัยความรับผิดชอบของผู้ประกอบวิชาชีพ มีอำนาจในการออกข้อบังคับในการเรียกร้อยค่าเสียหาย รวมทั้งมีอำนาจในการสอบสวน เมื่อมีการร้องเรียนจากประชาชน โดยการตั้งคณะกรรมการสอบสวน และหากพบว่านายหน้ากระทำผิดก็จะถูกลบชื่อออกจากทะเบียน

สำหรับฮ่องกงนั้น²⁰ คนกลางการประกันภัย เช่น ตัวแทนประกันภัย และนายหน้าประกันภัย ต้องอยู่ภายใต้การควบคุมตามกฎของแต่ละบริษัทซึ่งเป็นไปตามกฎข้อบังคับของ ICO กฎข้อบังคับของคนกลางได้มีการบังคับใช้ตั้งแต่ 30 มิถุนายน 1995 ซึ่งกฎข้อบังคับเหล่านี้แยกการปฏิบัติระหว่างตัวแทนประกันภัย และนายหน้าประกันภัย รวมถึงการได้รับการอนุญาตจาก ICO ตามมาตราที่ 65 ของ ICO ห้ามบุคคลใดก็ตามที่

¹⁹Kluwer Insurance. **The Idea of Regulation.** London , 1999, D.1.4 - 10.

²⁰ วัลเกอร์ ชาดิวิวัฒน์พรชัย. “การกำกับดูแลบริษัทประกันภัยในประเทศฮ่องกง” วารสารการประกันภัย. ฉบับที่ 94 . เมษายน - มิถุนายน 2542 , หน้า 61 -

ไม่ได้รับการอนุญาตจาก ICO กระทำการเป็นตัวแทนประกันภัยหรือนายหน้าประกันภัย และห้ามไม่ให้บุคคลใดก็ตามรับการแต่งตั้งเป็นทั้งตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัยในเวลาเดียวกัน บริษัทประกันภัยใดก็ตามที่รับสัญญาประกันภัยจากคนกลางที่ไม่ได้รับอนุญาต ถือว่ามีความผิดตามกฎหมายของ ICO และมีข้อกำหนดว่าบุคคลใดที่จะทำการเป็นตัวแทนประกันภัยได้ต้องได้รับการอนุญาตและจดทะเบียนกับทาง Insurance Agents Registration Board (“Registration Board”) ซึ่งก่อตั้งขึ้นภายใต้ Hong Kong Federation of Insurers (“Federation”) ตัวแทนประกันภัยที่ได้รับการแต่งตั้งจะเป็นตัวแทนบริษัทประกันภัยได้ไม่เกิน 4 บริษัทซึ่งใน 4 บริษัทนี้ห้ามมีบริษัทประกันชีวิตเกินกว่า 2 บริษัท ตามมาตรา 66 ของ ICO บริษัทประกันภัยต้องมีการบันทึกข้อมูลของตัวแทนที่ได้รับการแต่งตั้ง และข้อมูลเหล่านี้ต้องมีพร้อมสำหรับการเรียกตรวจสอบ ณ สถานที่ทำการของบริษัทหรือสถานที่อื่นที่ทาง ICO ได้กำหนดไว้ ทางบริษัทประกันภัยต้องแจ้งรายชื่อตัวแทนที่ได้รับการแต่งตั้ง และตัวแทนที่ได้ถูกเพิกถอนใบอนุญาตให้ทาง Insurance Authority ทราบภายใน 7 วัน หรือบริษัทประกันภัยอาจแจ้งรายละเอียดเหล่านี้ให้ทาง Registration Board ได้ทราบก็ได้ ซึ่งจะถือว่าทางบริษัทประกันภัยได้ทำตามกฎข้อบังคับของ ICO แล้ว หลังจากที่ทาง Registration Board ได้รับแจ้งรายละเอียดแล้ว ทาง Registration Board ต้องเปลี่ยนแปลงข้อมูลให้ถูกต้อง รวมถึงแจ้งให้ทาง Insurance Authority ทราบด้วย นอกจากนี้ตามมาตรา 67 ของ ICO บริษัทประกันภัยต้องปฏิบัติตาม Code of Practice for the Administration of Insurance Agents (“Code of Practice”) กฎ Code of Practice นี้จะเป็นการกำกับดูแลบริษัทประกันภัยซึ่งเป็นผู้บริหารตัวแทนประกันภัยซึ่งได้มีการแก้ไขเมื่อเดือนมกราคม 1998 ตามมาตรา 68 ของ ICO ระบุว่าบริษัทประกันภัยต้องรับผิดชอบการทำงานของตัวแทนในด้านการทำสัญญาประกันภัยกับผู้เอาประกันภัย รวมถึงกิจกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประกันภัย

ส่วนผู้ใดก็ตามที่มีความประสงค์จะเป็นนายหน้าประกันภัยจะต้องได้รับความเห็นชอบจาก Insurance Authority หรือขอใบอนุญาตจากหน่วยงานนายหน้าประกันภัยที่ได้รับการแต่งตั้งจาก Insurance Authority ผู้ใดก็ตามที่มีความประสงค์จะเป็นนายหน้าประกันภัย หรือต้องการที่จะเป็นสมาชิกของหน่วยงานนายหน้าประกันภัยจะต้องมีคุณสมบัติ ความเหมาะสม และต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขขั้นต่ำตามข้อบังคับ ดังนี้

- ประวัติการศึกษา และประสบการณ์
- มีเงินทุน และทรัพย์สินสุทธิ
- การประกันภัยความรับผิดจากวิชาชีพ
- จัดทำ และจัดเก็บสมุดบัญชีโดยแยกแต่ละราย

- สามารถจัดทำและจัดเก็บเอกสาร และสมุดบัญชีได้เป็นอย่างดี เงินทุนและทรัพย์สินสุทธิขั้นต่ำที่จะต้องดำรงไว้คือ \$ 100,000 จำนวนเงินความคุ้มครองความรับผิดจากวิชาชีพจะขึ้นอยู่กับจำนวนรายได้จากเบี้ยประกันภัย ซึ่งจะต้องไม่ต่ำกว่า \$ 3 ล้าน

ทั้งนี้ ทาง Insurance Authority จะต้องทำ และจัดเก็บสมุดทะเบียนที่มีรายชื่อและข้อมูลเกี่ยวกับ นายหน้าประกันภัยทั้งหมดที่ได้รับความเห็นชอบจาก Insurance Authority หรือได้รับอนุญาตจากหน่วยงาน นายหน้าประกันภัย หน่วยงานนายหน้าประกันภัยจะต้องทำ และจัดเก็บสมุดทะเบียนที่มีรายชื่อและข้อมูลของ สมาชิกนายหน้าประกันภัยทั้งหมดเพื่อการตรวจสอบโดย Insurance Authority นอกจากนี้ นายหน้า ประกันภัยที่ได้รับความเห็นชอบจาก Insurance Authority และนายหน้าประกันภัยที่ได้รับอนุญาตจากหน่วยงาน นายหน้าประกันภัยจะต้องจัดทำและจัดส่งรายงานการเงินพร้อมด้วยหนังสือรับรองจากผู้ตรวจสอบบัญชีซึ่งต้อง ระบุว่าได้ปฏิบัติตามกฎข้อบังคับขั้นต่ำที่ได้อ้างถึงข้างต้น

ดังนั้น จะเห็นว่าในประเทศอังกฤษ ตัวแทนนอกจากจะต้องสอบผ่านวิชาประกันภัยและ ดำเนินการสอบเพื่อรับใบอนุญาตเป็นตัวแทนแล้ว จะต้องมียุทธศาสตร์เพียงพอในการประกอบอาชีพตัวแทน กล่าวคือ มีเงินฝากธนาคารตามจำนวนที่กฎหมายกำหนด ส่วนฮ่องกง จะมีข้อกำหนดให้ตัวแทนแต่ละคนได้รับ การแต่งตั้งเป็นตัวแทนของบริษัทประกันภัยได้ไม่เกิน 4 บริษัท โดยห้ามเป็นบริษัทประกันชีวิตเกินกว่า 2 บริษัท โดยมีการระบุให้บริษัทประกันภัยต้องรับผิดชอบการทำงานของตัวแทนในด้านการทำสัญญาประกันภัย กับผู้เอาประกันภัย รวมถึงกิจกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประกันภัย ส่วนประเทศไทยนั้นจะไม่มี ข้อกำหนดเกี่ยวกับจำนวนบริษัทที่ตัวแทนแต่ละคนสามารถได้รับการแต่งตั้งเป็นตัวแทน เพียงแต่กรณีที่ ตัวแทนใดเป็นตัวแทนของบริษัทใดอยู่แล้ว จะขอรับใบอนุญาตเป็นตัวแทนประกันชีวิตของบริษัทอื่นอีกได้ ผู้ ขอต้องยื่นหนังสือแสดงความยินยอมของบริษัทที่ผู้ยื่นนั้นเป็นตัวแทนประกันชีวิตอยู่แล้วพร้อมด้วยหนังสือแสดง ความต้องการของบริษัทใหม่ที่มีข้อความแสดงไว้ด้วยว่าบริษัทใหม่นั้นได้ทราบแล้วว่าผู้ขอเป็นตัวแทนประกัน ชีวิตของบริษัทใดอยู่ก่อนแล้ว นอกจากนี้ ยังไม่มีข้อกำหนดให้ตัวแทนจะต้องมียุทธศาสตร์ในการประกอบ อาชีพตัวแทนแต่อย่างไร

ส่วนผู้ต้องการเป็นนายหน้าประกันภัยในประเทศอังกฤษ นอกจากจะต้องไม่เป็นบุคคลล้มละลาย และบรรลุนิติภาวะแล้ว จะต้องมียุทธศาสตร์ในการทำงาน กล่าวคือต้องเคยดำเนินการด้านประกันภัยอย่าง น้อย 5 ปี หรือเป็นลูกจ้างผู้รับประกันภัยไม่น้อยกว่า 5 ปี หรือมีความรู้และประสบการณ์ในธุรกิจประกันภัยไม่ น้อยกว่า 5 ปี และมีเงินทุนขั้นต่ำ 250,000 ปอนด์สเตอร์ลิง จึงจะเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติในการสอบเพื่อขอรับ ใบอนุญาตนายหน้าตามที่นายทะเบียนกำหนด อีกทั้งยังมีข้อกำหนดให้นายหน้าจะต้องทำประกันความรับ ผิดของผู้ประกอบวิชาชีพอีกด้วย ส่วนฮ่องกงก็เช่นเดียวกัน ผู้ที่ประสงค์จะเป็นนายหน้าประกันภัยนอกจาก จะต้องมียุทธศาสตร์ศึกษาและประสบการณ์ตามที่กฎหมายกำหนดแล้ว ยังจะต้องมีเงินทุนและมีทรัพย์สิน สุทธิขั้นต่ำที่ต้องดำรงไว้จำนวน \$ 100,000 และมีการประกันภัยความรับผิดจากวิชาชีพโดยจำนวนเงินความ ค้ำประกันจะขึ้นอยู่กับจำนวนรายได้จากเบี้ยประกันภัย แต่ต้องไม่ต่ำกว่า \$ 3 ล้าน ในขณะที่ประเทศไทย ผู้ที่ ต้องการเป็นนายหน้าประกันชีวิตจะมีการกำหนดคุณสมบัติคล้ายคลึงกับผู้ที่ต้องการเป็นตัวแทนประกันชีวิต

เพียงแต่ให้นิติบุคคลสามารถเป็นนายหน้าประกันชีวิตได้ถ้ามีคุณสมบัติตามที่กฎหมายกำหนด อย่างไรก็ตาม จะไม่มีข้อกำหนดในเรื่องของความรู้หรือประสบการณ์ในการทำงานด้านประกันชีวิต ไม่มีการกำหนดจำนวนเงินทุนขั้นต่ำหรือสินทรัพย์ขั้นต่ำสุทธิที่ต้องดำรงไว้ อีกทั้งไม่มีการกำหนดให้นายหน้าประกันชีวิตจะต้องทำประกันภัยความรับผิดจากอาชีพ

จากที่ได้กล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า การกำกับดูแลตัวแทนนายหน้าประกันชีวิต ซึ่งถือเป็นผู้ที่มีความสำคัญต่อธุรกิจประกันชีวิต ยังไม่เพียงพอเนื่องจากไม่มีการกำหนดคุณสมบัติทางการศึกษา จึงอาจทำให้ได้ตัวแทน/นายหน้าประกันชีวิตที่มีระดับการศึกษาต่ำเกินไป เปิดโอกาสให้ตัวแทน/นายหน้าประกันชีวิตที่เคยกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินโดยทุจริต หรือถูกเพิกถอนใบอนุญาตเป็นตัวแทน/นายหน้าประกันชีวิตไปแล้วสามารถกลับเข้ามาประกอบอาชีพเป็นตัวแทน/นายหน้าประกันชีวิตได้อีก ไม่มีการกำหนดมาตรการในด้านความมั่นคงของตัวแทน/นายหน้าประกันชีวิต เช่น การวางเงินเป็นประกันต่อนายทะเบียน หรือการที่จะต้องทำประกันภัยความรับผิดต่ออาชีพ อีกทั้งไม่มีการกำหนดให้ตัวแทน/นายหน้าประกันชีวิต จะต้องเป็นสมาชิกของสมาคมตัวแทนนายหน้าประกันชีวิต ทำให้การกำกับดูแลตนเองลดน้อยลง

2.6 เงินกองทุนคุ้มครองผู้เอาประกันชีวิต

ในประเทศไทย ยังไม่มีกองทุนคุ้มครองผู้เอาประกันชีวิต ในขณะที่ประเทศอังกฤษมีการจัดตั้งกองทุนคุ้มครองผู้เอาประกันภัย (Policyholders Protection Fund) โดยในปี ค.ศ. 1975 มีการออกพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้เอาประกันภัย (Policyholders' Protection Act 1975) เพื่อให้ความคุ้มครองผู้ถือกรมธรรม์ที่อาจได้รับผลกระทบจากบริษัทประกันภัยที่ไม่สามารถชดเชยค่าเสียหายได้ และมีการจัดตั้งคณะกรรมการ The Policyholders Protection Board ทำหน้าที่ตามข้อกำหนดของพระราชบัญญัติดังกล่าวข้างต้น โดยกองทุนนี้จะชดเชยค่าสินไหมทดแทนให้แก่เฉพาะบุคคลธรรมดาที่ถือกรมธรรม์ของบริษัทประกันภัยที่จดทะเบียนถูกต้องตามกฎหมาย โดยจะได้รับค่าสินไหมทดแทนสำหรับการประกันวินาศภัยภาคบังคับเป็นจำนวน 100 เปอร์เซ็นต์ของค่าเสียหาย ภาคสมัครใจและการประกันภัยอื่น ๆ ภายในอัตรา 90 เปอร์เซ็นต์ ส่วนการประกันภัยต่อจะไม่ได้รับความคุ้มครอง และสำหรับการประกันภัยระยะยาวนั้น คณะกรรมการสามารถโอนย้ายกรมธรรม์ไปยังบริษัทประกันภัยอื่นที่ได้รับอนุญาตได้ นอกจากนี้ ในกรณีที่บริษัทประกันภัยใดประสบปัญหาทางการเงิน คณะกรรมการจะต้องดำเนินการให้ผู้เอาประกันภัยได้รับความคุ้มครองตามกรมธรรม์ต่อไปโดยการเพิ่มทุนของบริษัทประกันภัย หรือขายกิจการ หรือโอนกรมธรรม์ที่มีผลบังคับอยู่ไปยังบริษัทประกันภัยอื่น ซึ่งค่าใช้จ่ายของคณะกรรมการจะมาจากการจัดเก็บภาษีของธุรกิจประกันภัย

สำหรับเงินกองทุนคุ้มครองผู้เอาประกันภัยจะมาจากเงินสมทบจากการจัดเก็บโดยข้อบังคับของกฎหมายจากบริษัทประกันภัยที่ได้รับอนุญาต ซึ่งการจัดเก็บเงินเข้ากองทุนจะปฏิบัติหลังจากที่บริษัทประกันภัยล้มละลาย จำนวนเงินเข้ากองทุนจะสามารถคำนวณได้จากรายงานประจำปีของรายได้จากเบี้ยประกันภัย โดยได้รับความช่วยเหลือจาก The Insurance Directorate of HM. Treasury ทั้งนี้ คณะกรรมการมีอำนาจในการบริหารเงินกองทุนดังกล่าวว่าจะนำไปใช้ในการลงทุนอย่างไร และสามารถกำหนดเงื่อนไขระยะเวลาในการจ่ายค่าสินไหมทดแทน เป็นต้น

D
P
U

บทที่ 4

วิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายในการกำกับดูแลธุรกิจประกันชีวิต

จากการที่ธุรกิจประกันชีวิตมีการพัฒนาขยายตัวอย่างรวดเร็ว มีผู้เอาประกันภัยและประชาชนเข้ามาเกี่ยวข้องหรือผูกพันกับธุรกิจประกันชีวิตจำนวนมากและเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วตามความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ปัจจุบันกฎหมายที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับธุรกิจประกันชีวิต โดยเป็นเครื่องมือของกรมการประกันภัยในการกำกับดูแลให้เป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมาย คือ พระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 ซึ่งปัจจุบันการกำกับดูแลธุรกิจประกันชีวิตก็ยังมีปัญหาอยู่ ดังจะเห็นได้จากการที่กระทรวงยุติธรรมได้ออก พระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 กำหนดให้สัญญาประกันภัยเป็นสัญญาที่อยู่ภายใต้ข้อบังคับของ พระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว ซึ่งอาจเป็นไปได้ที่กระทรวงยุติธรรม และศาลได้สังเกตเห็นว่าผู้เอาประกันภัยเป็นฝ่ายที่เสียเปรียบบริษัทประกันภัยเป็นอย่างมาก จึงเปิดโอกาสให้ศาลได้มีโอกาสใช้ดุลยพินิจผ่านพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว สั่งให้บริษัทประกันภัยปฏิบัติตามแนวทางที่ศาลเชื่อว่าเป็นการยุติธรรมต่อผู้เอาประกันภัย

ดังนั้น ในบทนี้จะได้ศึกษาถึงปัญหาในการกำกับดูแลธุรกิจประกันชีวิตในด้านต่าง ๆ ตั้งแต่ปัญหาการดำเนินงาน ปัญหาเกี่ยวกับความไม่เพียงพอของหลักประกันฐานะทางการเงินและความมั่นคงของบริษัทประกันชีวิต ตลอดจนปัญหาเกี่ยวกับมาตรการคุ้มครองผู้เอาประกันชีวิตตามลำดับ

1. รูปแบบการจัดตั้งบริษัทประกันชีวิต

จากการที่การจัดตั้งบริษัทประกันชีวิตมี 2 รูปแบบ คือ บริษัทจำกัด และบริษัทมหาชน จำกัด ซึ่งบริษัทประกันชีวิตที่เป็นบริษัทจำกัดจะต้องปฏิบัติและอยู่ภายใต้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 ในขณะที่บริษัทประกันชีวิตที่เป็นบริษัทมหาชนจำกัด นอกจากจะต้องอยู่ภายใต้กฎหมายดังกล่าวข้างต้นแล้ว ยังจะต้องปฏิบัติและอยู่ภายใต้พระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. 2535 อีกด้วย ซึ่งการกำกับดูแลบริษัทประกันชีวิตที่เป็นบริษัทมหาชนจำกัด จะได้ผลดีกว่าบริษัทประกันชีวิตที่เป็นบริษัทจำกัด กล่าวคือ กรณีที่บริษัทประกันชีวิตที่อยู่ในรูปของบริษัทจำกัดนั้น จะอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของนายทะเบียนตามพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 ซึ่งมีอำนาจตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 48 คือนายทะเบียนมีอำนาจตรวจสอบกิจการและฐานะการเงินเฉพาะของบริษัทประกันชีวิตเท่านั้น ไม่มีอำนาจตรวจสอบบริษัทอื่นที่เกี่ยวข้อง ในขณะที่พระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. 2535 มาตรา 130 ได้ให้อำนาจผู้ตรวจสอบ โดยได้รับความเห็นชอบของนายทะเบียนภายใต้พระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวให้สามารถเข้าตรวจสอบบริษัทอื่น ในกรณีที่มีความจำเป็น เพราะมีกรณีเกี่ยวเนื่องกัน

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. 2535 ยังได้กำหนดขอบเขตการปฏิบัติของ กรรมการว่า การดำเนินกิจการของบริษัท กรรมการต้องปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามกฎหมาย วัตถุประสงค์ และ ข้อบังคับของบริษัท ตลอดจนมติที่ประชุมผู้ถือหุ้นด้วยความซื่อสัตย์สุจริตและระมัดระวังรักษาผลประโยชน์ของ บริษัท ซึ่งหากกรรมการคนใดกระทำการหรือละเว้นการกระทำใดดังกล่าวข้างต้น อาจถูกบริษัทหรือผู้ถือหุ้นซึ่ง รวมกันไม่น้อยกว่าร้อยละห้าของหุ้นที่จำหน่ายได้ทั้งหมดของบริษัทเรียกค่าสินไหมทดแทนจากกรรมการคน นั้นได้ หรือผู้ถือหุ้นซึ่งรวมกันไม่น้อยกว่าร้อยละห้าของหุ้นที่จำหน่ายได้ทั้งหมดสามารถขอให้ศาลสั่งระงับ การกระทำหรือการละเว้นการกระทำที่อาจทำให้บริษัทเกิดความเสียหาย และยังให้สิทธิแก่ผู้ถือหุ้นนับรวมกัน ไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนหุ้นที่จำหน่ายได้ทั้งหมดเข้าชื่อกันทำคำขอเป็นหนังสือให้นายทะเบียนแต่งตั้ง ผู้ตรวจสอบเพื่อดำเนินการตรวจสอบกิจการและฐานะการเงินของบริษัทตลอดจนตรวจสอบการดำเนินงานของ คณะกรรมการด้วยก็ได้

อีกทั้ง การที่บริษัทประกันชีวิตถือเป็นสถาบันการเงินประเภทหนึ่ง ซึ่งระดมเงินออมจากประชาชน ซึ่งเป็นเงินออมระยะยาว และสามารถนำมาจัดสรรลงทุนในธุรกิจอื่น ดังนั้นจึงมีลักษณะที่คล้ายคลึงกับสถาบัน การเงินอื่น เช่น ธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุน ซึ่งทั้งธนาคารพาณิชย์ และ บริษัทเงินทุน กฎหมายกำหนดให้ จัดตั้งในรูปของบริษัทมหาชนจำกัดเท่านั้น เพื่อการกำกับดูแลกิจการที่มีประสิทธิภาพและให้สถาบันการเงิน เหล่านี้มีความมั่นคง เป็นที่เชื่อถือของประชาชน

2. การกำกับดูแลผู้บริหารของบริษัทประกันชีวิต

ตามพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 มีการกำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะมาเป็นผู้บริหารหรือ ผู้จัดการไว้ไม่น้อยเกินไป กล่าวคือ มิได้มีการกำหนดคุณสมบัติด้านการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงานของ ผู้บริหารไว้ อีกทั้งบริษัทประกันชีวิตสามารถที่จะแต่งตั้งใครมาเป็นกรรมการ ผู้จัดการ พนักงาน บุคคลผู้มี อำนาจในการจัดการ หรือที่ปรึกษาของบริษัทก็ได้ ถ้าไม่มีคุณสมบัติต้องห้ามตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 35 ของ พระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว โดยไม่จำเป็นต้องได้รับความเห็นชอบจากนายทะเบียน ดังนั้น นายทะเบียนจึงไม่มี โอกาสตรวจสอบคุณสมบัติของบุคคลที่จะถูกแต่งตั้งเป็นผู้บริหารของบริษัทประกันชีวิต ซึ่งจากการศึกษา การกำกับดูแลธุรกิจประกันภัยทั้งในประเทศอังกฤษและฮ่องกง จะพบว่าการแต่งตั้งผู้มีอำนาจในการบริหาร จัดการของบริษัทประกันภัย จะต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรีหรือ Insurance Authority ของประเทศ นั้น ๆ เสียก่อน แม้กระทั่งธุรกิจเงินทุนของประเทศไทย การแต่งตั้งผู้บริหารก็จะต้องได้รับความเห็นชอบจาก ธนาคารแห่งประเทศไทย

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 มีเพียงข้อกำหนดเกี่ยวกับความรับผิดชอบของ ผู้บริหารในมาตรา 114 ว่า ในกรณีที่บริษัทใดจงใจกระทำความผิดเพราะฝ่าฝืน มาตรา 23 มาตรา 28 หรือ

มาตรา 36 หรือจงใจแสดงข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดความจริงที่ต้องบอกให้แจ้งหรือให้ทำคำชี้แจงตาม มาตรา 45 กรรมการหรือบุคคลใด ซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินการของบริษัทนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน หนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้มีส่วนในการกระทำ ความผิดของบริษัทนั้นด้วย แต่ยังไม่มียกเว้นโทษผู้บริหารบริษัทที่มีเจตนาทุจริตหรือทำให้บริษัท เสียหายไว้เป็นการเฉพาะ ซึ่งหากจะดำเนินคดีกับผู้บริหารที่กระทำความผิดดังกล่าวจะต้องนำบทบัญญัติใน ประมวลกฎหมายอาญามาใช้บังคับ ซึ่งมีอัตราโทษที่ไม่สูง เช่น ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 352 จะกำหนด อัตราโทษความผิดฐานยกยอกทรัพย์ว่าจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ เป็น ต้น ซึ่งเป็นอัตราโทษที่ไม่สูงพอที่จะทำให้ผู้บริหารที่จะกระทำการทุจริตเกิดความเกรงกลัว และการ ดำเนินการกับผู้ทุจริตนี้หากใช้กฎหมายแพ่ง-อาญาปกติธรรมดา ก็ไม่อาจป้องกันปัญหาดังกล่าวอย่างได้ผล เพราะเป็นขบวนการที่กินเวลานาน และเป็นการยากที่จะพิสูจน์ความผิด ขณะที่พระราชบัญญัติประกันชีวิต เป็นกฎหมายพิเศษ และการทุจริตในการบริหารเป็นข้อไม่พึงประสงค์ ประกอบกับการเป็นสถาบันการเงินหาก เกิดความเสียหายขึ้น จะส่งผลกระทบต่อสังคมอย่างใหญ่หลวง ซึ่งหากมีการกำหนดบทลงโทษและมาตรการ พิเศษขึ้น เพื่อป้องกันการทุจริตของผู้บริหาร จะเป็นประโยชน์ต่อสังคมสูงกว่าปล่อยให้มีการคดโกง แล้วจึง ดำเนินการไล่เบี้ยฟ้องร้อง

3. ความไม่เพียงพอของหลักประกันฐานะการเงินและความมั่นคงของบริษัทประกันชีวิต

ความมั่นคงทางการเงินของบริษัทประกันชีวิต เป็นสิ่งที่มีความสำคัญยิ่ง เพราะหากผู้ประกอบ ธุรกิจประกันชีวิตขาดความมั่นคงทางการเงิน จนถึงขั้นต้องปิดตัวลงไม่อาจดำเนินธุรกิจต่อไปได้ ประชาชนผู้ เอาประกันภัย ตลอดจนเจ้าหน้าที่ของบริษัทก็จะต้องได้รับความเดือดร้อน ดังนั้น เพื่อให้บริษัทประกันชีวิตมี ความมั่นคง พระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 จึงกำหนดให้บริษัทประกันชีวิตจะต้องมีหลักทรัพย์ที่ เพียงพอ มีเงินสำรองและเงินกองทุนที่เพียงพอ ดังรายละเอียดที่กล่าวมาแล้วในบทที่ 3

อย่างไรก็ตาม จะเห็นว่าจำนวนหลักประกันความมั่นคงต่าง ๆ ตามที่พระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 กำหนดก็ยังมีจำนวนที่น้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับสถานะเศรษฐกิจในปัจจุบัน กล่าวคือ หลักทรัพย์ ที่วางไว้กับนายทะเบียนจำนวน 20 ล้านบาทซึ่งใช้เป็นหลักประกันในการชดเชยค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เอา ประกันภัย เมื่อมูลค่าหลักทรัพย์มีจำนวนน้อยหากเกิดความเสียหายขึ้นจริง บริษัทประกันชีวิตก็จะไม่สามารถ ชดเชยให้แก่ผู้เอาประกันภัยได้ ดังนั้น จึงควรมีการเพิ่มมูลค่าหลักทรัพย์ประกันดังกล่าวให้มากขึ้น โดยให้ สอดคล้องกับสถานะเศรษฐกิจและเป็นหลักประกันที่เพียงพอต่อประชาชนผู้เอาประกันภัย

สำหรับเงินกองทุนขั้นต่ำตามที่กฎหมายกำหนดไว้ว่า บริษัทประกันชีวิตต้องมีเงินกองทุนขั้นต่ำ 50 ล้านบาท แต่ถ้าต้องเกินกว่า 50 ล้านบาท เงินกองทุนต้องผันแปรไปตามเบี้ยประกันภัยที่บริษัทต้องจัดสรร

สำรองไว้สำหรับกรรมธรรม์ที่ยังมีความผูกพันไม่ต่ำกว่าร้อยละ 2 นั้น เมื่อเปรียบเทียบกับสถานะทางเศรษฐกิจของธุรกิจประกันชีวิตไทยที่มีการขยายตัวมากขึ้นและมีจำนวนผู้เอาประกันภัยมากขึ้น ทำให้เบี้ยประกันภัยเพิ่มมากขึ้น ดังนั้น จำนวนเงินกองทุนตามที่กฎหมายกำหนดจึงไม่เหมาะสมกับจำนวนเบี้ยประกันภัย และอาจเป็นปัญหาต่อความมั่นคงของบริษัทประกันชีวิตได้

นอกจากนี้ประเทศไทยยังไม่มีมาตรการทางกฎหมายที่เพียงพอเพื่อการปกป้องและคุ้มครองผู้ถือกรรมธรรม์ เช่น ไม่มีการจัดตั้งกองทุนเพื่อการคุ้มครองผู้เอาประกันชีวิต โดยการรวบรวมเงินจัดตั้งขึ้นเป็นกองทุนไว้สำหรับชดใช้ให้แก่ผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประโยชน์ตามภาวะผูกพันและความรับผิดชอบที่บริษัทประกันชีวิตมีต่อผู้เอาประกันภัยตามสัญญาประกันภัย ในกรณีที่บริษัทประกันชีวิตตกอยู่ในสภาพที่ไม่สามารถชำระหนี้ได้ หรืออยู่ในสภาพที่มีหนี้สินล้นพ้นตัวหรือล้มละลาย โดยเจ้าหนี้อื่นของบริษัทที่ไม่ใช่ผู้เอาประกันภัยหรือผู้ถือกรรมธรรม์ประกันภัย เช่น เจ้าหนี้เงินกู้ตามสัญญากู้ ย่อมไม่อาจได้รับชำระหนี้จากเงินกองทุนเพื่อการคุ้มครองผู้เอาประกันชีวิต ในขณะที่สถาบันการเงินอื่นมีการกำหนดให้มีเงินกองทุนในลักษณะคล้ายคลึงกันนี้ กล่าวคือ ตามพระราชบัญญัติธนาคารแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2485 มาตรา 29 ตรี บัญญัติให้จัดตั้งกองทุนขึ้นกองทุนหนึ่งในธนาคารแห่งประเทศไทยเรียกว่า “กองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนา ระบบสถาบันการเงิน” ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อฟื้นฟูและพัฒนา ระบบสถาบันการเงินให้มีความมั่นคงและมีเสถียรภาพโดยให้แยกกองทุนนี้ไว้ต่างหากจากธุรกิจอื่น ๆ และมาตรา 29 เบญจ บังคับให้สถาบันการเงิน ซึ่งรวมถึงธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ บริษัทเครดิตฟองซิเอร์และสถาบันอื่นที่ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับการเงิน นำส่งเงินเข้ากองทุนตามอัตราที่คณะกรรมการจัดการกองทุนกำหนด อีกทั้งหลายประเทศในโลก เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา อังกฤษ ญี่ปุ่น เป็นต้น ก็มีการจัดตั้งกองทุนประกันภัย เพื่อเป็นการปกป้องผู้ถือกรรมธรรม์ประกันภัย

4. การตรวจสอบธุรกิจประกันชีวิต

แม้พระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 จะให้อำนาจนายทะเบียนในการเข้าตรวจสอบกิจการและฐานะการเงินของบริษัท แต่เนื่องจากข้อจำกัดทางด้านอัตรากำลังของหน่วยงานตรวจสอบและกำกับบริษัทประกันชีวิต ทำให้ความถี่ในการเข้าตรวจสอบ ณ สถานที่ประกอบการของบริษัทประกันชีวิตมีค่อนข้างน้อย ทำให้เกิดความล่าช้าและไม่ทันต่อเหตุการณ์ ดังจะเห็นได้ว่าการล้มละลายของบริษัทประกันภัยต่าง ๆ ในอดีต กรมการประกันภัยจะทราบว่าบริษัทประกันภัยรายใดมีฐานะการเงินไม่มั่นคง ก็ต่อเมื่อบริษัทนั้นตกอยู่

ในสภาพที่ขาดสภาพคล่องไม่สามารถชำระหนี้ได้แล้ว ทำให้การแก้ไขปัญหของบริษัทประกันภัยไม่สามารถทำได้อย่างทันท่วงที

5. การประวิงการใช้จ่ายเงินเอาประกันชีวิตหรือเงินอื่นตามสัญญาประกันชีวิต

แม้พระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 จะมีข้อกำหนดห้ามมิให้บริษัทประวิงการใช้จ่ายเงินแก่ผู้เอาประกันภัย และประกาศกระทรวงพาณิชย์จะมีการกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการและระยะเวลาที่ถือว่าเป็นการประวิงการใช้จ่ายเงินหรือการคืนเบี้ยประกันภัย และกรณีของบริษัทประกันชีวิตใดฝ่าฝืน ก็มีบทกำหนดโทษ โดยต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าแสนบาท และถ้าเป็นกรณีการกระทำความผิดต่อเนื่อง ให้ปรับอีกไม่เกินวันละสองหมื่นบาท ตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืนอยู่ แต่ปัจจุบันจะเห็นได้ว่า มีกรณีที่กรมการประกันภัยได้รับเรื่องร้องเรียนปัญหาข้อพิพาทเกี่ยวกับการประกันภัยเป็นจำนวนมาก กล่าวคือในปี 2544 (มกราคม – ธันวาคม 2544) กรมการประกันภัยได้รับเรื่องร้องเรียนปัญหาข้อพิพาทเกี่ยวกับการประกันชีวิต 214 ราย ซึ่งกรมการประกันภัยจะต้องดำเนินการไกล่เกลี่ยประนีประนอมข้อพิพาทเหล่านี้ ทั้งนี้ ในปี 2544 กรมการประกันได้ดำเนินการเสร็จสิ้น 188 ราย รวมจำนวนเงินที่บริษัทฯจ่ายจำนวนเงินผลประโยชน์ 32,383,404.59 บาท นอกจากนี้ ในปี 2545 และปี 2546 มีเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับการประกันชีวิต 1,422 ราย และ 1,085 รายตามลำดับ ดังนั้นอาจเป็นไปได้ว่า มาตรการต่างๆ ตลอดจนบทลงโทษที่กฎหมายกำหนดไว้อาจไม่เพียงพอ

6. การกำกับดูแลตัวแทนและนายหน้าประกันชีวิต

จากการที่การเสนอขายความคุ้มครองตามกรมธรรม์ประกันชีวิตนั้น จะต้องขายโดยผ่านคนกลางคือ ตัวแทนหรือนายหน้าประกันชีวิต ซึ่งคนกลางนี้มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการสร้างความทัศนคติของประชาชนที่มีต่อธุรกิจ ในการนี้พระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 ได้มีการกำหนดคุณสมบัติของตัวแทนประกันชีวิตว่า จะต้องบรรลุนิติภาวะ มีภูมิลำเนาในประเทศไทย ไม่เป็นคนวิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ ไม่เคยต้องโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกในความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ที่กระทำโดยทุจริต เว้นแต่ได้พ้นโทษมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปีก่อนวันขอรับใบอนุญาต ไม่เคยเป็นบุคคลล้มละลาย ไม่เป็นนายหน้าประกันชีวิต ไม่เคยถูกเพิกถอนใบอนุญาตเป็นตัวแทนประกันชีวิตหรือใบอนุญาตเป็นนายหน้าประกันชีวิตในระยะเวลาสามปีก่อนวันขอรับใบอนุญาต และได้รับการศึกษาวิชาการประกันชีวิตจากสถาบันการศึกษาที่นายทะเบียนประกาศกำหนดหรือสอบความรู้เกี่ยวกับการประกันชีวิตได้ตามหลักสูตรและวิธีการที่นายทะเบียนประกาศกำหนด ส่วนบุคคลธรรมดาที่จะรับใบอนุญาตเป็นนายหน้าประกันชีวิตนั้น นอกจากจะมีคุณสมบัติเหมือนตัวแทนประกันชีวิตแล้ว ยังต้องไม่เป็นตัวแทนประกันชีวิต หรือเป็นกรรมการ ผู้จัดการ พนักงาน หรือลูกจ้างของบริษัทประกันชีวิตใด

ดังนั้นจะพบว่า การกำกับดูแลตัวแทน/นายหน้าประกันชีวิตของประเทศไทยนั้นค่อนข้างหละหลวม เป็นช่องทางให้ตัวแทนคดโกงผู้เอาประกันภัยในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่ของตัวแทน โดยบริษัทมิได้มีส่วนรับผิดชอบ คือ ปรากฏการร้องเรียนของผู้เอาประกันภัยบ่อย ๆ ว่า ตัวแทนประกันชีวิตซึ่งมีหนังสือมอบอำนาจจากบริษัทให้ทำการชักชวนบุคคลให้ทำประกันชีวิตกับบริษัท พร้อมทั้งเป็นผู้เก็บเบี้ยประกันภัยแทนบริษัทได้ด้วยที่รับเงินค่าเบี้ยประกันภัยจากผู้เอาประกันภัยแล้วใช้อุบายหรือหลอกลวงด้วยวิธีต่าง ๆ ไม่ออกไปเสรีรับเงินของบริษัทให้แก่ผู้เอาประกันภัย แล้วไม่นำเบี้ยประกันภัยส่งบริษัท ทำให้ผู้เอาประกันภัยได้รับความเสียหาย เพราะกรรมกรรรม์ขาดอายุ เมื่อเรียกร้องจากบริษัทที่ถูกปฏิเสธ โดยบริษัทชี้ว่ากรณีเช่นนี้เป็นการยกข้อทฤษฎีโดยตัวแทนประกันชีวิต ไม่เกี่ยวข้องกับบริษัท ซึ่งพระราชบัญญัตินี้ก็ไม่มีข้อกำหนดที่ชัดเจนว่า กรณีที่ตัวแทนไปทำงานในหน้าที่ที่บริษัทมอบหมายให้ทำ ถ้าไปทำความเสียหายแก่ผู้เอาประกันภัย บริษัทจะต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายนั้น นอกจากนี้พระราชบัญญัติได้กำหนดคุณสมบัติของตัวแทน/นายหน้าประกันชีวิตไว้น้อยเกินไป กล่าวคือ

1. ไม่มีการกำหนดคุณสมบัติทางการศึกษา จึงอาจทำให้ได้ตัวแทน/นายหน้าประกันชีวิตที่มีระดับการศึกษาต่ำเกินไป ซึ่งอาจเป็นเหตุให้ตัวแทนนายหน้าประกันชีวิตเหล่านั้นเข้าใจเงื่อนไขต่าง ๆ ในกรรมกรรรม์ไม่ชัดเจน และชี้แจงแก่ลูกค้าผิดพลาดได้

2. เปิดโอกาสให้ตัวแทน/นายหน้าประกันชีวิตที่เคยกระทำความผิดเกี่ยวกับทฤษฎีโดยทุจริต หรือถูกเพิกถอนใบอนุญาตเป็นตัวแทน/นายหน้าประกันชีวิตไปแล้ว สามารถกลับเข้ามาประกอบอาชีพเป็นตัวแทน/นายหน้าประกันชีวิตได้อีก จึงทำให้มีโอกาสสูงที่จะได้ตัวแทนนายหน้าประกันชีวิตที่ไม่ซื่อสัตย์หรือไม่จริงจังต่อลูกค้า

3. ไม่มีการกำหนดมาตรการในด้านความมั่นคงของตัวแทน/นายหน้าประกันชีวิต เช่น การวางเงินเป็นประกันต่อนายทะเบียน หรือการที่จะต้องทำประกันภัยความรับผิดชอบต่ออาชีพ

4. ไม่มีการกำหนดให้ตัวแทน/นายหน้าประกันชีวิต จะต้องเป็นสมาชิกของสมาคมตัวแทน/นายหน้าประกันชีวิต ทำให้การกำกับดูแลตนเองลดน้อยลง

7. การกำกับดูแลนักคณิตศาสตร์ประกันภัยและผู้สอบบัญชีของธุรกิจประกันชีวิต

ผู้ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจประกันชีวิต นอกจากบริษัทประกันชีวิต ผู้เอาประกันชีวิต ตัวแทนนายหน้าประกันชีวิตแล้ว นักคณิตศาสตร์ประกันภัยและผู้สอบบัญชีของธุรกิจประกันชีวิตก็เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในธุรกิจประกันชีวิต กล่าวคือ นักคณิตศาสตร์ประกันภัยเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการคำนวณเบี้ยประกันภัยให้สอดคล้องกับเงื่อนงำของความคุ้มครองตามกรรมกรรรม์ประกันภัย แต่ยังไม่มิกฎหมายประกันภัย

ฉบับใดที่กำหนดให้นักคณิตศาสตร์ประกันภัยจะต้องอยู่ภายใต้การกำกับดูแลในเรื่องคุณสมบัติ ความรู้ ความสามารถ และจริยธรรม

สำหรับผู้สอบบัญชีของธุรกิจประกันชีวิต ซึ่งเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการรับรองงบการเงินของบริษัทประกันชีวิต ซึ่งจะแสดงให้เห็นผู้ที่เกี่ยวข้องทราบถึงสถานะและความมั่นคงทางการเงินของบริษัทประกันชีวิตนั้น ๆ แต่ในพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 ก็ได้มีการกำหนดถึงคุณสมบัติ การขึ้นทะเบียน มาตรฐานการปฏิบัติงาน และบทลงโทษผู้สอบบัญชีของธุรกิจประกันชีวิตไว้เป็นการเฉพาะ ดังนั้น คุณสมบัติของผู้สอบบัญชีของธุรกิจประกันชีวิตจึงเป็นไปตามที่กำหนดในพระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี พ.ศ. 2547 เท่านั้น ซึ่งไม่เพียงพอสำหรับการเป็นผู้สอบบัญชีของธุรกิจประกันชีวิต เนื่องจากธุรกิจประกันชีวิตจะมีรูปแบบบัญชีอันมีลักษณะเฉพาะและต้องอาศัยประสบการณ์ในการตรวจสอบบัญชีมากกว่าผู้สอบบัญชีทั่วไป นอกจากนี้ บทลงโทษผู้สอบบัญชีของธุรกิจประกันชีวิตนั้นก็ต้องอาศัยบทกำหนดโทษตามกฎหมายอื่น เช่น ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 269 ซึ่งบัญญัติว่า “ผู้ใดประกอบการทำงานในวิชาชีพ กุหลาบ บัญชี หรือวิชาชีพอื่นใด ทำการรับรองเป็นเอกสารเท็จ โดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือประชาชน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปีหรือปรับไม่เกินสี่พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ” และพระราชบัญญัติกำหนดความผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด หรือบริษัทจำกัด มาตรา 31 ซึ่งบัญญัติว่า “ผู้สอบบัญชีใดของห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด หรือบริษัทจำกัด รับรองงบดุลหรือบัญชีอื่นใดอันไม่ถูกต้อง หรือทำรายงานเท็จ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ” ดังนั้น จะเห็นได้ว่าเป็นโทษที่เบาเกินไป เมื่อเปรียบเทียบกับความเสียหายอันจะเกิดขึ้นแก่ผู้ที่มีส่วนได้เสียหรือผู้ซึ่งใช้วงเงิน ในกรณีที่ผู้สอบบัญชีของธุรกิจประกันชีวิตให้ความเห็นรับรองงบการเงินของบริษัทประกันชีวิตไม่ตรงต่อความเป็นจริง

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

จากที่ได้ศึกษาแล้วว่าธุรกิจประกันชีวิต เป็นธุรกิจที่มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ เนื่องจากเป็นธุรกิจที่เกี่ยวกับการสร้างหลักประกันความมั่นคงให้กับบุคคล ครอบครัว สังคม ธุรกิจ การค้าการลงทุนต่าง ๆ ตลอดจนเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการแบ่งเบาภาระของรัฐด้านสวัสดิการและการ สงเคราะห์ประชาชนผู้ประสบภัย ความมั่นคงหรือความล้มเหลวของธุรกิจประกันชีวิตย่อมส่งผลกระทบต่อ ระบบเศรษฐกิจสังคม ตลอดจนผู้เอาประกันภัยและประชาชนที่เกี่ยวข้องเป็นจำนวนมาก และแม้ว่าบริษัท ประกันชีวิตจะมีหน้าที่ในการรับเสี่ยงภัยจากผู้เอาประกันภัยและนำความเสี่ยงนั้นไปบริหารจัดการเพื่อสร้าง ความมั่นคงพื้นฐานแก่สังคมและเศรษฐกิจของประเทศ แต่การดำเนินธุรกิจของบริษัทประกันชีวิตก็มีความเสี่ยง เช่นเดียวกับบริษัททั่วไป ซึ่งความเสี่ยงที่มีผลกระทบต่อสถานะทางการเงินและการดำเนินงานของบริษัท ประกันชีวิตแบ่งเป็นประเภทใหญ่ ๆ ได้ 4 ประเภท ดังนี้

1. ความเสี่ยงที่มีผลกระทบต่อมูลค่าสินทรัพย์ของบริษัท ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นความเสี่ยงที่ สินทรัพย์มีมูลค่าต่ำกว่าที่รายงานไว้ในปัจจุบัน ได้แก่ ความเสี่ยงเกี่ยวกับคุณภาพของสินเชื่อ ความเสี่ยงที่เกิดจาก การผิดนัดชำระหนี้ ความเสี่ยงที่เกิดจากภาวะตลาดถดถอย และความเสี่ยงที่เกิดจากการกระจุกตัวของ สินทรัพย์

2. ความเสี่ยงที่มีผลกระทบต่อมูลค่าหนี้สินของบริษัท ซึ่งเป็นความเสี่ยงที่ทำให้มูลค่าหนี้สินที่บริษัท แสดงไว้ไม่เพียงพอที่จะชำระหนี้สินที่มีต่อผู้เอาประกันภัยและผู้รับผลประโยชน์ตามกรมธรรม์ประกันภัยของ บริษัทในอนาคต ได้แก่ ความเสี่ยงที่เกิดจากความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการรับประกันภัย ความเสี่ยงที่เกิดจาก การกำหนดอัตราเบี้ยประกันภัยซึ่งบริษัทคำนวณไว้ไม่เพียงพอ ความเสี่ยงจากการรับประกันภัยโดยกำหนด จำนวนเบี้ยประกันภัยไม่เหมาะสมกับความคุ้มครอง หรืออาจเกิดจากการที่บริษัทมีบุคลากรที่ไม่มี ประสบการณ์หรือความชำนาญเพียงพอ ความเสี่ยงที่บริษัทจัดสรรเงินสำรองไว้ไม่เพียงพอต่อภาระหนี้สินที่ เกิดขึ้นภายใต้สัญญาประกันภัย ความเสี่ยงที่บริษัททำประกันภัยต่อไว้ไม่เพียงพอ ทำให้บริษัทต้องรับความ เสียหายไว้เองเป็นจำนวนมาก เป็นต้น

3. ความเสี่ยงที่มีผลกระทบต่อเงินกองทุนของบริษัท เช่น ความเสี่ยงจากการที่บริษัทมีต้นทุนใน การจัดหาแหล่งเงินทุนใหม่สูงขึ้นหรือได้มาโดยมีเงื่อนไขมากขึ้นในอนาคต ความเสี่ยงที่เกิดจากบริษัทมี แหล่งเงินทุนให้เลือกน้อยลง ความเสี่ยงที่เกิดจากบริษัทที่เกี่ยวข้องกัน ความเสี่ยงที่เกิดจากการค้าประกัน บุคคลที่สาม ความเสี่ยงที่เกิดจากผลกำไรที่ลดลง และความเสี่ยงที่เกิดจากรายงานทางการเงินที่บริษัทจัดทำ ขึ้นมิได้แสดงให้เห็นถึงฐานะการเงินที่แท้จริงของบริษัท

4. ความเสี่ยงที่มีผลกระทบต่อมูลค่าสินทรัพย์และหนี้สินของบริษัทในเวลาเดียวกัน ซึ่งมีผลกระทบต่อเงินกองทุนของบริษัท ได้แก่ ความเสี่ยงที่กระแสเงินสดที่เกิดจากสินทรัพย์ลงทุนของบริษัทมีไม่เพียงพอที่จะชำระหนี้สินของบริษัท ความเสี่ยงในเรื่องสภาพคล่องที่บริษัทมีภาระผูกพันต้องจ่ายเงินสดออกไปในจำนวนมากกว่าเงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสดที่บริษัทมีอยู่ ความเสี่ยงที่อัตราดอกเบี้ยในอนาคตเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ทำให้มูลค่าหนี้สินของบริษัทเพิ่มมากขึ้นหรือสินทรัพย์ของบริษัทมีมูลค่าลดลง ความเสี่ยงที่ผู้บริหารของบริษัทขาดความชำนาญ ขาดประสบการณ์ หรือความรู้เกี่ยวกับธุรกิจที่จำเป็นอย่างยิ่งในการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพและเพื่อปกป้องสิทธิประโยชน์ของผู้เอาประกันภัย ความเสี่ยงในการที่บริษัทใช้หรือพึ่งพาเทคโนโลยีเป็นอย่างมาก จึงอาจเกิดกรณีที่บริษัทไม่สามารถจัดการระบบเทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพ หรือไม่สามารถบริหารจัดการได้ถ้าระบบเทคโนโลยีของบริษัทไม่สามารถใช้งานได้ และความเสียหายในการดำเนินงานซึ่งเป็นความเสี่ยงที่มีเหตุการณ์ที่บริษัทมิได้คาดการณ์ไว้เกิดขึ้น ทำให้เกิดความเสียหายต่อบริษัท อันอาจเกิดจากการบริหารงานที่ไม่มีประสิทธิภาพ หรือการตัดสินใจที่ผิดพลาด หรือเกิดจากปัญหาในการจัดการ

ความเสี่ยงต่าง ๆ ข้างต้น เป็นความเสี่ยงที่บริษัทประกันชีวิตควรมีวิธีการจัดการอย่างเหมาะสม เพื่อลดผลกระทบที่เกิดขึ้นจากความเสี่ยงนั้นหรือทำให้ผลกระทบของความเสี่ยงที่เกิดขึ้นอยู่ในระดับที่ยอมรับได้ ดังนั้น บริษัทที่สามารถจัดการความเสี่ยงได้อย่างเหมาะสมจะเป็นบริษัทที่มีความมั่นคงทางการเงิน มีความสามารถในการชำระหนี้สินที่มีต่อผู้เอาประกันภัย และเป็นที่ยอมรับต่อสังคม ซึ่งการกำกับดูแลบริษัทประกันชีวิตก็เป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้บริษัทประกันชีวิตต่าง ๆ ดำเนินกิจการได้อย่างมั่นคง เนื่องจากมาตรการต่าง ๆ ที่หน่วยงานกำกับดูแลบริษัทประกันชีวิตกำหนดขึ้นเป็นแนวทางในบริษัทประกันชีวิตต่าง ๆ ปฏิบัติ มักจะเน้นถึงการป้องกันความเสียหายอันเกิดจากความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากกรณีต่าง ๆ ข้างต้น เป็นต้นว่า ความเสี่ยงจากการกระจุกตัวของสินทรัพย์ ความเสี่ยงที่เกิดจากการกำหนดอัตราเบี้ยประกันภัย ความเสี่ยงในเรื่องการจัดสรรเงินสำรอง เป็นต้น

อย่างไรก็ตามจากการที่ธุรกิจประกันชีวิตมีการพัฒนาขยายตัวอย่างรวดเร็ว มีผู้เอาประกันภัยและประชาชนเข้ามาเกี่ยวข้องหรือผูกพันกับธุรกิจประกันชีวิตจำนวนมากและเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วตามความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ปัจจุบันกฎหมายที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับธุรกิจประกันชีวิต โดยเป็นเครื่องมือของกรมการประกันภัยในการกำกับดูแลให้เป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมาย คือ พระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 แต่ปัจจุบันการกำกับดูแลธุรกิจประกันชีวิตก็ยังมีปัญหาอยู่ ทั้งนี้ จากการศึกษามาตั้งแต่บทที่ 1 ถึง บทที่ 4 ข้างต้น สามารถสรุปปัญหาในการกำกับดูแลธุรกิจประกันชีวิตในด้านต่าง ๆ ตลอดจนข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาในแต่ละด้าน ดังต่อไปนี้

1. รูปแบบการจัดตั้งบริษัทประกันชีวิต

จากการที่ธุรกิจประกันชีวิตเป็นธุรกิจที่มีความสำคัญเกี่ยวกับการเงิน และมีบุคคลที่เข้ามาเกี่ยวข้องเป็นจำนวนมากคล้ายกับธนาคารพาณิชย์หรือบริษัทเงินทุน มีบทบาทสำคัญทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะการบรรเทาความเดือดร้อนเมื่อเกิดภัยแก่ผู้เอาประกันภัย เพราะทุกคนที่มีกรรมธรรม์จะมั่นใจในหลักประกันที่มั่นคงจากการชดเชยรายได้ที่สูญเสียไปอันเกิดจากการเสียชีวิต ชราภาพ หรือทุพพลภาพ จึงเป็นธุรกิจที่รัฐบาลต้องเข้าไปกำกับดูแล แต่ปัจจุบันการจัดตั้งบริษัทประกันชีวิตสามารถกระทำได้ใน 2 รูปแบบ คือ บริษัทจำกัด และบริษัทมหาชนจำกัด ซึ่งบริษัทประกันชีวิตในรูปแบบของบริษัทมหาชนจำกัดจะอยู่ภายใต้การกำกับดูแลที่ดีกว่ารูปแบบของบริษัทจำกัด เนื่องจากบริษัทประกันชีวิตในรูปแบบของบริษัทมหาชนจำกัดนั้น นอกจากจะอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของนายทะเบียนตามพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 แล้ว ยังอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. 2535 อีกด้วย ซึ่งผู้ตรวจสอบที่ได้รับความเห็นชอบของนายทะเบียนภายใต้พระราชบัญญัติดังกล่าว สามารถตรวจสอบบริษัทอื่นในกรณีที่มีความจำเป็น เพราะมีกรณีเกี่ยวเนื่องกันด้วย อีกทั้งยังมีการกำหนดขอบเขตการปฏิบัติของกรรมการ และให้สิทธิแก่ผู้ถือหุ้นนับรวมกันไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนหุ้นที่จำหน่ายได้ทั้งหมดเข้าชื่อกัน ทำคำขอเป็นหนังสือให้นายทะเบียนแต่งตั้งผู้ตรวจสอบเพื่อดำเนินการตรวจสอบกิจการและฐานะการเงินของบริษัทตลอดจนตรวจสอบการดำเนินงานของคณะกรรมการด้วยก็ได้

นอกจากนี้ การเป็นบริษัทมหาชนจำกัดเมื่อได้จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยจะสามารถระดมเงินทุนจากประชาชนได้ อันจะสอดคล้องกับข้อเสนอที่เห็นควรให้บริษัทผู้รับประกันชีวิตมีเงินกองทุนเพิ่มมากขึ้น และการที่เป็นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ก็จะอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 และฉบับที่ 2 พ.ศ. 2542 ตลอดจนการกำกับดูแลของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ซึ่งทำให้มีการควบคุมการดำเนินการไม่ว่าจะเป็นในเรื่องที่เกี่ยวกับตัวผู้บริหาร การควบคุมตรวจสอบผลการประกอบการ การควบคุมหลักการทางบัญชีเพิ่มเติมขึ้นอีกจากการควบคุมของกรรมการประกันภัย

ข้อเสนอแนะ

1. ผู้เขียนเห็นว่าควรที่จะกำหนดให้ผู้รับประกันชีวิตต้องเป็นบริษัทมหาชนจำกัดเท่านั้น โดยมีข้อกำหนดให้การประกอบธุรกิจประกันชีวิต จะกระทำได้อีกเมื่อได้จัดตั้งในรูปแบบบริษัทมหาชนจำกัด ตามกฎหมายว่าด้วยบริษัทมหาชนจำกัด และโดยได้รับใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันชีวิตจากรัฐมนตรีโดยอนุมัติคณะรัฐมนตรี

ส่วนผู้รับประกันชีวิตที่เป็นบริษัทจำกัดรายใดที่ได้รับอนุญาตอยู่ก่อน ก็ให้มีบทเฉพาะกาลโดยกำหนดให้ผู้รับประกันชีวิตเหล่านั้นต้องแปรสภาพเป็นบริษัทมหาชนจำกัดภายในกำหนดระยะเวลา 3 ปี

2. เห็นควรที่จะกำหนดให้บริษัทผู้รับประกันชีวิต ซึ่งอยู่ในรูปบริษัทมหาชนจำกัดแล้วหรือได้แปรสภาพเป็นบริษัทมหาชนจำกัดแล้วตามข้อ 1. ข้างต้น ต้องจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย อันจะทำให้การควบคุมการดำเนินการด้านต่าง ๆ และการปฏิบัติตามหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี (Good Corporate Government) มีมากยิ่งขึ้น โดยผู้รับประกันชีวิตที่เป็นบริษัทมหาชนจำกัดรายใดที่ได้รับอนุญาตอยู่ก่อนหรือที่จะได้ดำเนินการแปรสภาพเป็นบริษัทมหาชนจำกัดแล้วตามข้อ 1. และยังไม่ได้จดทะเบียนกับตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ก็ให้มีบทเฉพาะกาลโดยกำหนดให้ผู้รับประกันชีวิตที่เป็นบริษัทมหาชนจำกัดดังกล่าว ดำเนินการจดทะเบียนกับตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยภายในกำหนดระยะเวลา 5 ปี เว้นแต่จะมีเหตุขัดข้อง กรมการประกันภัยก็อาจจะผ่อนผันเป็นแต่ละกรณีไป

3. เห็นควรให้มีการกำหนดโทษ หากบริษัทผู้รับประกันชีวิตไม่ดำเนินการแปรสภาพเป็นบริษัทมหาชนจำกัด หรือไม่ดำเนินการนำบริษัทจดทะเบียนกับตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยภายในระยะเวลาที่กำหนดหรือที่กรมการประกันภัยผ่อนผัน ซึ่งอาจนำบทกำหนดโทษตามที่กำหนดในพระราชบัญญัติธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2522 มาพิจารณาเป็นแนวทาง กล่าวคือ

- บริษัทประกันชีวิตใดไม่ดำเนินการแปรสภาพเป็นบริษัทมหาชนจำกัด ภายในระยะเวลาที่บทเฉพาะกาลได้กำหนดไว้ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท ถ้าเป็นการกระทำผิดต่อเนื่องให้ปรับอีกไม่เกินวันละห้าพันบาท ตลอดเวลาที่ยังกระทำการฝ่าฝืนอยู่

- บริษัทประกันชีวิตใดซึ่งเป็นบริษัทมหาชนจำกัดแล้วหรือได้แปรสภาพเป็นบริษัทมหาชนจำกัดแล้ว ไม่ดำเนินการจดทะเบียนกับตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ภายในระยะเวลาที่บทเฉพาะกาลได้กำหนดไว้ หรือที่กรมการประกันภัยได้ผ่อนผัน ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท ถ้าเป็นการกระทำผิดต่อเนื่องให้ปรับอีกไม่เกินวันละห้าพันบาท ตลอดเวลาที่ยังกระทำการฝ่าฝืนอยู่

2. มาตรการในการกำกับดูแลผู้บริหารของบริษัทประกันชีวิต

บริษัทประกันชีวิต เป็นสถาบันการเงินที่มีความสำคัญและเกี่ยวข้องกับผู้อุประกันภัยเป็นจำนวนมาก ในการบริหารงานของบริษัทประกันชีวิตจึงจำเป็นต้องมีบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ ประสิทธิภาพ และมีความระมัดระวังในการบริหารงาน เพราะหากการบริหารงานเกิดความผิดพลาดขึ้นก็ย่อมส่งผลกระทบต่อถึงบุคคลจำนวนมาก รวมถึงเศรษฐกิจของประเทศอีกด้วย อย่างไรก็ตามในพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 มีการกำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะมาเป็นผู้บริหารหรือผู้จัดการไว้ไม่น้อยเกินไป โดยมีได้มีการกำหนดคุณสมบัติด้านการศึกษาและประสิทธิภาพในการทำงานของผู้บริหารไว้ อีกทั้งยังสามารถที่จะ

แต่งตั้งใครมาเป็นกรรมการ ผู้จัดการ พนักงาน บุคคลผู้มีอำนาจในการจัดการ หรือที่ปรึกษาของบริษัทก็ได้ ถ้าไม่มีคุณสมบัติต้องห้ามตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 35 ของพระราชบัญญัติดังกล่าว โดยไม่จำเป็นต้องได้รับความเห็นชอบจากนายทะเบียน ทำให้นายทะเบียนไม่มีโอกาสตรวจสอบคุณสมบัติของบุคคลที่จะถูกแต่งตั้งเป็นผู้บริหารของบริษัทประกันชีวิต

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 ยังไม่มีข้อกำหนดบทลงโทษผู้บริหารบริษัทที่มีเจตนาทุจริตหรือทำให้บริษัทเสียหายไว้เป็นการเฉพาะ ซึ่งหากจะดำเนินคดีกับผู้บริหารที่กระทำความผิดดังกล่าวจะต้องนำบทบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญามาใช้บังคับ ซึ่งมีอัตราโทษที่ไม่สูง เช่น ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 352 จะกำหนดอัตราโทษความผิดฐานยักยอกทรัพย์ว่าจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ เป็นต้น ซึ่งเป็นอัตราโทษที่ไม่สูงพอที่จะทำให้ผู้บริหารที่จะกระทำการทุจริตเกิดความเกรงกลัว และผู้บริหารที่ทำการทุจริตก็มักจะเตรียมพร้อมในการหาทางหนีทีไล่ไว้ก่อนแล้ว เพราะความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำทุจริตนั้นจะใช้เวลาานกว่าจะส่งผลออกมา อีกทั้งการกระทำบางอย่างก็ไม่อาจนำบทบัญญัติทางอาญามาปรับใช้ เช่น การให้กู้ยืมเงินแก่บริษัทหรือธุรกิจในเครือผู้บริหารเอง เป็นต้น ซึ่งเป็นช่องว่างที่ทำให้ผู้บริหารกระทำได้โดยไม่ต้องรับโทษ

ข้อเสนอแนะ

1. ผู้เขียนเห็นว่าควรมีการกำหนดคุณสมบัติทางการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงานของผู้บริหารของธุรกิจประกันชีวิต และควรกำหนดให้การแต่งตั้งผู้บริหารดังกล่าวต้องได้รับความเห็นชอบจากนายทะเบียนด้วย เนื่องจากโดยทั่วไปเป็นที่เข้าใจได้ว่า บุคคลที่มีคุณสมบัติทางการศึกษาที่สูงขึ้น ย่อมเป็นบุคคลที่น่าจะมีวุฒิภาวะและความรับผิดชอบที่สูงขึ้นด้วย ซึ่งอาจนำบทบัญญัติในการกำหนดคุณสมบัติของกรรมการ ผู้บริหารตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเออร์ พ.ศ. 2522 และประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย ลงวันที่ 16 มกราคม 2527 มาพิจารณาเป็นแนวทาง โดยเพิ่มเติมเนื้อหาสาระในมาตรา 35 ของพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 ดังนี้

มาตรา 35 “ห้ามมิให้บริษัทตั้งหรือยอมให้บุคคลซึ่งมีลักษณะดังต่อไปนี้ เป็นหรือทำหน้าที่กรรมการ ผู้จัดการ พนักงาน บุคคลผู้มีอำนาจในการจัดการ หรือที่ปรึกษาของบริษัท

๑๗๑

๑๗๑

(8) เป็นบุคคลซึ่งมิได้มีคุณสมบัติทางการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน หรือคุณสมบัติอื่น ทั้งนี้ตามที่นายทะเบียนกำหนดด้วยความเห็นชอบของรัฐมนตรี

(9) มีลักษณะต้องห้ามอย่างอื่นตามที่นายทะเบียนกำหนด ด้วยความเห็นชอบของรัฐมนตรี

บริษัทประกันชีวิตจะแต่งตั้งกรรมการ ผู้จัดการ พนักงาน บุคคลผู้มีอำนาจในการจัดการ หรือที่ปรึกษาของบริษัท หรือทำสัญญาให้บุคคลอื่นมีอำนาจเด็ดขาดในการบริหารงานของบริษัทประกันชีวิตได้

ต่อเมื่อได้รับความเห็นชอบจากนายทะเบียน ในกรณีที่นายทะเบียนเห็นว่าบุคคลที่ได้รับแต่งตั้งดังกล่าวมีลักษณะต้องห้ามตามวรรคหนึ่ง นายทะเบียนจะให้ความเห็นชอบมิได้ และในกรณีที่ปรากฏในภายหลังว่าบุคคลดังกล่าวมีลักษณะต้องห้ามตามวรรคหนึ่งให้นายทะเบียนเพิกถอนความเห็นชอบที่ได้ให้ไว้แล้วและให้บริษัทประกันชีวิตเสนอชื่อบุคคลอื่นแทนเพื่อขอความเห็นชอบจากนายทะเบียนภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ถูกเพิกถอนความเห็นชอบ

ให้นำความในวรรคหนึ่งมาใช้บังคับแก่บุคคลซึ่งบริษัทประกันชีวิตทำสัญญาให้มีอำนาจเด็ดขาดในการบริหารงานของบริษัทประกันชีวิตนั้น ตลอดจนผู้ซึ่งปฏิบัติงานให้แก่บุคคลนั้นด้วยโดยอนุโลม”

ทั้งนี้ นายทะเบียนควรมีประกาศกำหนดคุณสมบัติของผู้บริหารบริษัทประกันชีวิต อาทิเช่น ผู้บริหารระดับสูงของบริษัทประกันชีวิต อันได้แก่ กรรมการผู้มีอำนาจลงชื่อผูกพันบริษัท ผู้จัดการ รองผู้จัดการ หรือผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งเทียบเท่าที่เรียกชื่ออย่างนั้น จะต้องเป็นบุคคลที่มีวุฒิทางการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไปหรือเทียบเท่าที่ ก.พ. รับรอง หรือ มีประสบการณ์การทำงานในด้านประกันภัย การเงิน การธนาคาร กฎหมาย บัญชี เศรษฐศาสตร์ หรือ บริหารธุรกิจ มาแล้วไม่น้อยกว่าสามปี หรือเป็นบุคคลที่ได้รับการผ่อนผันจากนายทะเบียน

2. ควรมีการกำหนดความรับผิดชอบของผู้บริหารไม่ว่าทางแพ่งและทางอาญาเพิ่มขึ้นและมีความชัดเจนและให้ถือว่ากรรมการประกันภัยเป็นผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ทั้งนี้ สามารถนำหลักการในพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเออร์ พ.ศ. 2522 มาพิจารณาเป็นแนวทาง ซึ่งมีเนื้อหาสาระดังนี้

- กรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของบริษัท โดยทุจริต หลอกลวงด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จแก่ประชาชน หรือด้วยการปกปิดความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้งแก่ประชาชน และโดยการหลอกลวงดังกล่าวนี้ได้ไปซึ่งทรัพย์สินจากประชาชนผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สาม หรือทำให้ประชาชนผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สามทำ ถอน หรือทำลายเอกสารสิทธิ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่ห้าแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาท

- กรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของบริษัท ซึ่งได้รับมอบหมายให้จัดการทรัพย์สินของบริษัท หรือทรัพย์สินที่บริษัทเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วย กระทำผิดหน้าที่ของตนด้วยประการใด ๆ โดยทุจริต จนเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ประโยชน์ในลักษณะที่เป็นทรัพย์สินของบริษัท ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่ห้าแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาท

- กรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของบริษัท ครอบครองทรัพย์สินซึ่งเป็นของบริษัทหรือซึ่งบริษัทเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วย เบียดบังเอาทรัพย์สินนั้นเป็นของตนหรือบุคคลที่สามโดยทุจริต ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่ห้าแสนถึงหนึ่งล้านบาท

- กรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของบริษัท เอาไปเสีย ทำให้เสียหาย ทำลาย หรือทำให้เสื่อมค่าหรือทำให้ไร้ประโยชน์ซึ่งทรัพย์สินอันบริษัทมีหน้าที่ดูแลหรืออยู่ในความครอบครองของบริษัท ถ้าได้กระทำเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่น หรือประชาชน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี และปรับไม่เกินห้าแสนบาท

- กรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของบริษัทรู้ว่าเจ้าหน้าที่ของบริษัทหรือเจ้าหน้าที่ของบุคคลอื่นซึ่งจะใช้สิทธิของเจ้าหน้าที่บริษัทบังคับการชำระหนี้จากบริษัท ใช้หรือน่าจะใช้สิทธิเรียกร้องทางศาลให้ชำระหนี้

(1) ย้ายไปเสีย ซ่อนเร้น หรือโอนไปให้แก่ผู้อื่นซึ่งทรัพย์สินของบริษัท หรือ

(2) แกล้งให้บริษัทเป็นหนี้ซึ่งไม่เป็นความจริง

ถ้าได้กระทำเพื่อมิให้เจ้าหน้าที่ได้รับชำระหนี้ทั้งหมดหรือแต่บางส่วน ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่ห้าแสนถึงหนึ่งล้านบาท

- กรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของบริษัท กระทำการหรือไม่กระทำการเพื่อแสวงหาประโยชน์ซึ่งมิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมาย เพื่อตนเองหรือผู้อื่น อันเป็นการเสียหายแก่บริษัทนั้น ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่ห้าแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาท

- กรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของบริษัท กระทำหรือยินยอมให้กระทำการดังต่อไปนี้

(1) ทำให้เสียหาย ทำลาย เปลี่ยนแปลง ตัดทอน หรือปลอมบัญชี เอกสาร หรือหลักประกันของบริษัทหรือที่เกี่ยวกับบริษัท

(2) ลงข้อความเท็จหรือไม่ลงข้อความสำคัญในบัญชีหรือเอกสารของบริษัทหรือที่เกี่ยวกับบริษัท หรือ

(3) ทำบัญชีไม่ครบถ้วน ไม่ถูกต้อง ไม่เป็นปัจจุบัน หรือไม่ตรงต่อความเป็นจริง

ถ้ากระทำหรือยินยอมให้กระทำ เพื่อลงให้บริษัทหรือผู้ถือหุ้นขาดประโยชน์อันควรได้หรือลงบุคคลใด ๆ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่ห้าแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาท

3. ความไม่เพียงพอของหลักประกันฐานะการเงินและความมั่นคงของบริษัทประกันชีวิต

ตามที่พระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 ได้กำหนดให้บริษัทประกันชีวิตจะต้องมีหลักทรัพย์เงินสำรองและเงินกองทุน เพื่อเป็นหลักประกันความมั่นคงต่าง ๆ แต่จะเห็นว่าจำนวนหลักประกันความมั่นคงต่าง ๆ ที่กำหนดนั้นก็ยังมีจำนวนที่น้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับสถานะเศรษฐกิจในปัจจุบัน กล่าวคือหลักทรัพย์ที่วางไว้กับนายทะเบียนมีจำนวนเพียง 20 ล้านบาทเพื่อใช้เป็นหลักประกันในการชดเชยค่าสินไหม

ทดแทนให้แก่ผู้เอาประกันภัย สำหรับเงินกองทุนขั้นต่ำกฎหมายกำหนดไว้ว่า บริษัทประกันชีวิตต้องดำรงเงินกองทุนตลอดเวลาที่ประกอบธุรกิจประกันชีวิตเป็นจำนวนไม่น้อยกว่าร้อยละ 2 ของเงินสำรองตามมาตรา 23 แต่ทั้งนี้ต้องไม่ต่ำกว่า 50 ล้านบาท นอกจากนี้ ยังไม่มีการจัดตั้งกองทุนเพื่อการคุ้มครองผู้เอาประกันชีวิต

ข้อเสนอแนะ

1. ผู้เขียนเห็นควรให้มีการเพิ่มจำนวนหลักทรัพย์ที่วางไว้กับนายทะเบียน ซึ่งปัจจุบันกำหนดไว้เพียง 20 ล้านบาท เพิ่มเป็น 50 ล้านบาท หรือเป็น 10% ของจำนวนเงินทุนจดทะเบียนตามที่กำหนดในประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่อง การกำหนดเงื่อนไขการจัดตั้งบริษัทจำกัด หรือบริษัทมหาชนจำกัด เพื่อประกอบธุรกิจประกันชีวิต หรือธุรกิจประกันวินาศภัย สำหรับปี 2538 ซึ่งกำหนดให้การจัดตั้งบริษัทประกันชีวิต ต้องมีเงินทุนจดทะเบียนและเรียกชำระแล้วไม่ต่ำกว่า 500 ล้านบาท ซึ่งหลักทรัพย์ที่เพิ่มขึ้นนี้ จะทำให้ประชาชนมีความมั่นใจในธุรกิจประกันชีวิตมากยิ่งขึ้น

2. จำนวนเงินกองทุนขั้นต่ำตามที่กฎหมายกำหนด เห็นควรให้เพิ่มจำนวนจากเดิมกำหนดไว้ว่า บริษัทประกันชีวิตต้องดำรงเงินกองทุนตลอดเวลาที่ประกอบธุรกิจประกันชีวิตเป็นจำนวนไม่น้อยกว่าร้อยละ 2 ของเงินสำรองตามมาตรา 23 แต่ทั้งนี้ต้องไม่ต่ำกว่า 50 ล้านบาท โดยควรที่จะเพิ่มทั้งอัตราส่วนและจำนวนเงินกองทุนขั้นต่ำ ทั้งนี้ ผู้เขียนเห็นว่าควรที่จะกำหนดให้บริษัทประกันชีวิตดำรงเงินกองทุนตลอดเวลาที่ประกอบธุรกิจประกันชีวิตเป็นจำนวนไม่น้อยกว่าร้อยละ 10 ของเงินสำรองตามมาตรา 23 แต่ทั้งนี้ต้องไม่ต่ำกว่า 500 ล้านบาท ซึ่งจะสอดคล้องกับจำนวนเงินทุนจดทะเบียนและเรียกชำระแล้วตามที่กำหนดในประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่อง การกำหนดเงื่อนไขการจัดตั้งบริษัทจำกัด หรือบริษัทมหาชนจำกัด เพื่อประกอบธุรกิจประกันชีวิต หรือธุรกิจประกันวินาศภัย สำหรับปี 2538 ส่วนอัตราส่วนที่เห็นควรกำหนดไว้ไม่น้อยกว่าร้อยละ 10 ของเงินสำรองตามมาตรา 23 นั้น เนื่องจากเมื่อเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานของธนาคารพาณิชย์ ซึ่งได้มีหลักเกณฑ์ในการดำรงเงินกองทุนขั้นต่ำตามมาตรฐานของ BIS (Bank for International Settlement) ซึ่งได้กำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ดำรงเงินกองทุนเมื่อสิ้นวันหนึ่ง ๆ เป็นอัตราส่วนกับสินทรัพย์และภาระผูกพันไม่ต่ำกว่าร้อยละ 8.5 โดยมีเงื่อนไขว่าเงินกองทุนชั้นที่ 1 ต้องเป็นอัตราส่วนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 4.25 ของสินทรัพย์และภาระผูกพันดังกล่าว ทั้งนี้ เงินกองทุนของธนาคารพาณิชย์จะประกอบด้วยเงินกองทุนชั้นที่ 1 และเงินกองทุนชั้นที่ 2 และพิจารณาจากอัตราส่วนหนี้สินต่อเงินกองทุนของปี 2545 ซึ่งมีอัตราส่วน 7.55 เท่าของเงินกองทุน¹ แล้วจะเห็นว่าในธุรกิจประกันชีวิตมีเงินกองทุนโดยเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 13.24 ของหนี้สิน โดยหนี้สินส่วนใหญ่ได้แก่เงินสำรองประกันภัย คิดเป็นร้อยละ 90.32 ของหนี้สินรวมทั้งสิ้น ดังนั้นจึงเห็นว่าอัตราร้อยละ 10 ของเงินสำรองตามมาตรา 23 ตามที่กล่าวข้างต้นน่าจะเป็นอัตราที่เหมาะสม

¹ กรมการประกันภัย กระทรวงพาณิชย์. รายงานธุรกิจประกันภัยในประเทศไทย 2545 (Annual Insurance Report of Thailand 2002). กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด โรงพิมพ์อักษรไทย, 2547, หน้า 5-14.

ทั้งนี้ ในร่างพระราชบัญญัติประกันชีวิต (ฉบับที่...) พ.ศ..... จะได้มีการแก้ไขมาตรา 27 โดยให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “มาตรา 27 บริษัทต้องดำรงไว้ซึ่งเงินกองทุนตลอดระยะเวลาที่ประกอบธุรกิจประกันชีวิตเป็นจำนวนไม่น้อยกว่าที่กำหนดในกฎกระทรวง และต้องไม่น้อยกว่าร้อยละสองของเงินสำรองตามมาตรา 23 แต่ทั้งนี้ ต้องไม่ต่ำกว่าห้าสิบล้านบาท” ซึ่งเป็นการกำหนดจำนวนเงินกองทุนที่บริษัทต้องดำรงไว้ให้มีความยืดหยุ่น เพื่อรองรับการเปิดธุรกิจประกันภัยเสรีต่อไป แต่จำนวนเงินกองทุนขั้นต่ำที่กำหนดไว้ที่ห้าสิบล้านบาทเท่าเดิม อันไม่เหมาะสมกับภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบัน

3. เห็นควรให้มีการจัดตั้งกองทุนคุ้มครองผู้เอาประกันชีวิต เนื่องจากธุรกิจประกันชีวิตเป็นธุรกิจที่มีความเสี่ยง ซึ่งไม่แน่นอนว่าอาจต้องรับผิดชอบตามสัญญาที่ตนทำไว้กับผู้เอาประกันชีวิตเมื่อใด อีกทั้งธุรกิจประกันชีวิตก็มีลักษณะที่เกี่ยวข้องกับประชาชนจำนวนมาก ซึ่งอาจเป็นผู้เอาประกันภัยเอง ผู้รับประโยชน์ หรือทายาทของบุคคลเหล่านี้ นอกจากนี้ หลักทรัพย์ที่วางไว้กับนายทะเบียนตามกฎหมายปัจจุบันก็กำหนดไว้เป็นจำนวนคงที่แน่นอน มิได้มีความสัมพันธ์กับความเสียหายและจำนวนเบี้ยประกันภัยที่ได้รับไว้ ซึ่งต่างจากหลักประกันในรูปของกองทุนคุ้มครองผู้เอาประกันชีวิต ที่จะเรียกเงินสมทบจากเบี้ยประกันภัย หากมีการออกกรมธรรม์มาก มีความเสี่ยงมากขึ้น เบี้ยประกันภัยมากขึ้น เงินสมทบที่จ่ายเข้ากองทุนคุ้มครองผู้เอาประกันชีวิตก็จะมากขึ้นตามสัดส่วน ดังนั้น จึงเป็นหลักประกันที่สอดคล้องกับความเสียหาย นอกจากนี้ การมีกองทุนคุ้มครองผู้เอาประกันชีวิตจะทำให้ประชาชนมีความมั่นใจในความมั่นคงของบริษัทประกันชีวิต เพราะหากบริษัทมีปัญหาไม่สามารถรับผิดชอบตามสัญญาได้ ผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประโยชน์ก็ยังสามารถได้รับค่าใช้จ่ายจากกองทุนคุ้มครองผู้เอาประกันชีวิต

สำหรับการจัดตั้งกองทุนคุ้มครองผู้เอาประกันชีวิตดังกล่าว สามารถนำหลักการในการจัดตั้งกองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงิน มาพิจารณาเป็นแนวทาง กล่าวคือ

- สถานะของกองทุนคุ้มครองผู้เอาประกันชีวิตควรมีฐานะเป็นนิติบุคคล เพราะจะทำให้ตัวกองทุนมีสิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบตามกฎหมายภายในขอบเขตการจัดตั้งและอำนาจที่กฎหมายให้ไว้ โดยใช้สิทธิหน้าที่และอำนาจผ่านบุคคลธรรมดาที่อาจจัดตั้งขึ้นในลักษณะของคณะกรรมการจัดการกองทุน มีผู้จัดการกองทุนเป็นผู้ดูแลในทางปฏิบัติ ทั้งนี้ ให้กองทุนมีฐานะเป็นส่วนหนึ่งของกรมการประกันภัย โดยการบริหารงานกองทุนเป็นฝ่ายหนึ่งของกรมการประกันภัย ทำหน้าที่ในการบริหารภายใต้กรอบของคณะกรรมการจัดการกองทุน มีการจัดทำบัญชีและงบประมาณเป็นของกองทุน และมีสำนักงานการตรวจสอบเงินแผ่นดินเป็นผู้ตรวจบัญชี โดยรายงานผลการสอบบัญชีนั้นต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ และแจ้งนายทะเบียนกรมการประกันภัย เพื่อทราบ

- คณะกรรมการจัดการกองทุน ควรประกอบด้วยปลัดกระทรวงพาณิชย์ เป็นประธาน-กรรมการอธิบดีกรมการประกันภัย ผู้แทนกระทรวงการคลัง ผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุด ผู้แทน-สำนักงาน

คณะกรรมการกฤษฎีกา ผู้ทรงคุณวุฒิที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์แต่งตั้งอีก 2 คน เป็นกรรมการ และ รองอธิบดีกรมการประกันภัย ซึ่งรับผิดชอบด้านจัดการกองทุน เป็นกรรมการและเลขานุการ

ทั้งนี้ รองอธิบดีกรมการประกันภัย ซึ่งรับผิดชอบด้านจัดการกองทุน ควรเป็นผู้ดำรงตำแหน่งผู้จัดการกองทุน อีกตำแหน่งหนึ่ง

- อัตราการส่งเงินเข้ากองทุน ผู้เขียนเห็นว่าอัตราการส่งเงินเข้ากองทุนควรเก็บจากเบี้ยประกันภัยรับของบริษัทประกันชีวิต โดยอาจเรียกเก็บไม่เกินร้อยละ 1 ของเบี้ยประกันภัยรับ และควรมีการกำหนดหลักเกณฑ์ในการควบคุมขนาดของกองทุน รวมทั้งการกำหนดการงดการเรียกเก็บเงินสมทบเข้ากองทุนในกรณีที่กองทุนมีความมั่นคงหรือมีจำนวนที่พอสมควรแล้ว

- ที่มาของเงินกองทุนคุ้มครองผู้เอาประกันชีวิต นอกจากเงินที่ได้รับจากการนำส่งเงินเข้ากองทุนตามอัตราที่กำหนดจากบริษัทประกันชีวิตแล้ว ควรจะมีเงินสนับสนุนจากรัฐบาล ทั้งเงินทุนประเดิม และเงินสนับสนุนในกรณีที่กองทุนคุ้มครองผู้เอาประกันชีวิตอยู่ในฐานะที่ไม่สามารถให้ความคุ้มครองผู้เอาประกันชีวิตได้ อาทิเช่น มีขนาดของเงินกองทุนไม่เพียงพอกับจำนวนเงินที่จะต้องชดใช้ให้กับผู้เอาประกันชีวิตหรือบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องซึ่งมีสิทธิได้รับชำระหนี้ที่เกิดจากการเอาประกันชีวิต

- การใช้เงินจากกองทุน ผู้เขียนเห็นว่าควรจำกัดเฉพาะเจ้าหน้าที่ผู้ถือกรรมธรรม์ประกันชีวิตและผู้เอาประกันชีวิต รวมถึงบุคคลอื่นที่มีสิทธิได้รับชดใช้ตามความผูกพันของบริษัทประกันชีวิตตามสัญญาประกันภัยเป็นผู้มีสิทธิได้รับชำระหนี้จากกองทุนนี้ เพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ที่จัดตั้งกองทุนเพื่อคุ้มครองผู้เอาประกันชีวิต

สำหรับรายละเอียดต่าง ๆ ในเรื่องกองทุนคุ้มครองผู้เอาประกันชีวิต ควรกำหนดในประกาศนายทะเบียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องเกี่ยวกับอัตราร้อยละของเบี้ยประกันภัยที่จะต้องจ่ายสมทบเข้ากองทุน การเพิ่มหรือลดอัตรา และการงดส่งเงินสมทบเข้ากองทุน เพื่อให้การกำหนดรายละเอียดมีความยืดหยุ่น และสามารถปรับเปลี่ยนได้ง่ายหากสภาวะทางเศรษฐกิจมีการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

อย่างไรก็ตาม ในร่างพระราชบัญญัติประกันชีวิต (ฉบับที่...) พ.ศ. ได้มีการเพิ่มเติมบทบัญญัติเกี่ยวกับกองทุนคุ้มครองผู้เอาประกันชีวิต เพื่อคุ้มครองประชาชนผู้เอาประกันภัย ในกรณีบริษัทล้มละลายหรือมีหนี้สินล้นพ้นตัว ไม่อาจชำระหนี้ตามสัญญาประกันชีวิตได้ ซึ่งจะทำให้ผู้เอาประกันภัยมีความมั่นใจในบริษัทประกันชีวิตมากยิ่งขึ้น

4. การตรวจสอบธุรกิจประกันชีวิต

จากการที่พระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 ให้อำนาจนายทะเบียนในการเข้าตรวจสอบกิจการและฐานะการเงินของบริษัท แต่เนื่องจากข้อจำกัดทางด้านอัตรากำลังของหน่วยงานตรวจสอบและกำกับบริษัท

ประกันชีวิต ทำให้ความถี่ในการเข้าตรวจสอบ ณ สถานที่ประกอบการของบริษัทประกันชีวิตมีค่อนข้างน้อย ทำให้การตรวจสอบมีความล่าช้าและไม่ทันต่อเหตุการณ์ ซึ่งส่งผลให้การแก้ไขปัญหาของบริษัทประกันชีวิตไม่สามารถทำได้อย่างทันทั่วถึง

อย่างไรก็ตาม จากการสอบถาม ทราบว่า ปัจจุบันสำนักตรวจสอบและกำกับ กรรมการประกันภัย ได้มีการนำข้อมูลทางการเงินของบริษัทประกันชีวิต มาทำการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน โดยมีการวิเคราะห์ด้านสินทรัพย์และสภาพคล่อง การวิเคราะห์ความสามารถในการทำกำไร การวิเคราะห์การรับเสี่ยงภัย และการวิเคราะห์เงินกองทุนและเงินสำรอง ซึ่งจะมีการกำหนดค่ามาตรฐานไว้ และหากพบว่าบริษัทใดมีอัตราส่วนทางการเงินที่ต่ำกว่ามาตรฐานที่ตั้งไว้ ก็จะมีมาตรการในการติดตามและตรวจสอบตามลำดับขั้นต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ผู้เขียนเห็นว่า การตรวจสอบธุรกิจประกันชีวิต ควรนำระบบเตือนภัยสำหรับธุรกิจประกันภัยมาเป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์บริษัทประกันชีวิต เนื่องจากระบบเตือนภัยเป็นระบบที่ปฏิบัติการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับกิจการและฐานะการเงินของบริษัทประกันภัยก่อนเข้าทำการตรวจสอบ เป็นเสมือนสัญญาณเตือนภัยบ่งบอกให้ทราบว่าน่าจะมีสิ่งหนึ่งสิ่งใดเกิดขึ้นกับธุรกิจประกันภัย สมควรเข้าทำการตรวจสอบ ทั้งนี้ ระบบการเตือนภัยเป็นระบบที่ต้องปฏิบัติควบคู่ไปกับระบบการตรวจสอบ อาศัยกันและกันกระทำครบวงจร ซึ่งปัจจุบันสำนักตรวจสอบและกำกับ กรรมการประกันภัย ได้มีการนำอัตราส่วนทางการเงินของธุรกิจประกันชีวิตในด้านที่มีความสำคัญมาเป็นเครื่องมือในการดำเนินการตรวจสอบและติดตามบริษัทประกันชีวิตบ้างแล้ว

ระบบการเตือนภัยเป็นระบบที่สามารถทำให้การกำกับธุรกิจประกันชีวิตมีประสิทธิภาพสมบูรณ์ใกล้ชิดทันเหตุการณ์ เป็นระบบการเตือนภัยล่วงหน้าเพื่อให้ทราบสถานภาพของบริษัท การเคลื่อนไหว การเปลี่ยนแปลง ก่อนที่เหตุการณ์จะสายเกินไป โดยระบบการเตือนภัยจะแบ่งออกเป็น 2 ภาคคือ ภาคสถิติข้อมูลและภาควิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งภาคสถิติข้อมูลประกอบด้วยงบการเงินซึ่งแสดงฐานะการเงิน ผลการดำเนินงาน และข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับธุรกิจประกันภัย ส่วนภาควิเคราะห์ข้อมูล ก็เป็นการนำข้อมูลภาคสถิติมาดำเนินการวิเคราะห์ พิจารณา ทบทวน สรุปผล ให้ความเห็น ให้ข้อเสนอแนะ เพื่อผลในการกำกับธุรกิจประกันภัย โดยเฉพาะการเปรียบเทียบข้อมูลอัตราส่วนทางการเงิน ทั้งนี้ ประสิทธิภาพของผู้วิเคราะห์ที่มีความชำนาญ และมีประสบการณ์ในการตรวจสอบ จะช่วยให้การวิเคราะห์ตรงเป้าหมายมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ปัจจัยที่สำคัญในการวิเคราะห์อีกประการหนึ่งคือ ความถูกต้อง ครบถ้วน สมบูรณ์ และมาตรฐานของข้อมูลในรายงานประจำปี รายงานประจำเดือน ประกอบกับจำนวนข้อมูลอัตราส่วนทางการเงินจะต้องมีจำนวนมากเพียงพอในการวิเคราะห์ ซึ่งระบบการวิเคราะห์ที่มีประสิทธิภาพจะทำให้สามารถเข้าถึงปัญหา ดำเนินการได้ครบทุกบริษัท ตลอดเวลาต่อเนื่อง ประหยัดอัตราค่าจ้างที่ใช้ในการตรวจสอบ ทันเหตุการณ์ และครบวงจร นอกจากนี้ การวิเคราะห์ซึ่งสัญญาณเตือนภัยบ่งชี้ให้เห็นแนวทางในการตรวจสอบ แนวทางในการกำกับ ทำให้การตรวจสอบ

และการกำกับมีประสิทธิภาพ ตรงเป้าหมาย ประหยัดอัตรากำลังในการตรวจสอบ พร้อมเสมอที่จะแก้ไข สถานภาพของบริษัทก่อนที่เหตุการณ์จะทรุดลงหนักเกินกว่าที่จะแก้ไขได้ ทั้งนี้ หลักใหญ่ของการวิเคราะห์ ได้แก่ การวิเคราะห์ความมั่นคงทางฐานะการเงิน การวิเคราะห์ความสามารถในการขยายงานการรับประกันภัย ของบริษัท การวิเคราะห์ความสามารถในการชำระหนี้ของบริษัท การวิเคราะห์สภาพคล่องทางการเงิน การ วิเคราะห์ความสามารถในการบริหารสินทรัพย์ การวิเคราะห์ความสามารถในการชำระหนี้สินที่มีต่อผู้เอา ประกันภัย การวิเคราะห์ความสามารถในการหากำไรของบริษัท ตลอดจนการวิเคราะห์เงินกองทุน

นอกจากนี้ ควรมีการกำหนดระดับของความเล็งและแนวทางการแก้ไขปัญหาในระดับความเสี่ยง ต่างๆ ไว้ล่วงหน้า ซึ่งอาจเป็นความเสี่ยงที่พบจากการตรวจสอบทั้งในการวิเคราะห์ทางการเงินและการ ตรวจสอบ ณ สำนักงานของบริษัทประกันชีวิต เพื่อจะได้แก้ไขปัญหาดตามแนวทางที่กำหนดไว้สำหรับความ เสี่ยงแต่ละระดับ

5. การประวิงการจ่ายเงินเอาประกันชีวิตหรือเงินอื่นตามสัญญาประกันชีวิต

จากการที่พระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 มีข้อกำหนดห้ามมิให้บริษัทประวิงการจ่ายเงินเอา ประกันชีวิตหรือเงินอื่นตามสัญญาประกันชีวิตแก่ผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประโยชน์ตามกฎหมายประกันภัย และประกาศกระทรวงพาณิชย์จะมีการกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และระยะเวลาที่ถือว่าการประวิงการใ้ เงินหรือการประวิงการคืนเบี้ยประกันภัยของบริษัทประกันชีวิต และกรณีของบริษัทประกันชีวิตใดฝ่าฝืน ก็มีบท กำหนดโทษ โดยต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าแสนบาท และถ้าเป็นกรณีการทำความผิดต่อเนื่อง ให้ปรับ อีกไม่เกินวันละสองหมื่นบาทตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืนอยู่ อีกทั้งมีคำสั่งนายทะเบียน ซึ่งมีข้อกำหนดให้เพิ่มเติม เอกสารแนบท้ายกรมธรรม์ประกันชีวิต กำหนดระยะเวลาที่บริษัทประกันชีวิตจะต้องทำการจ่ายภายใน ระยะเวลาที่กำหนด ซึ่งหากล่าช้ากว่าระยะเวลาที่กำหนดไว้ จะต้องจ่ายดอกเบี้ยให้อีกร้อยละ 12 ต่อปีของ จำนวนเงินที่ต้องจ่ายแล้วก็ตาม แต่จะเห็นว่าในปัจจุบันมีกรณีที่มีการประกันภัยได้รับเรื่องร้องเรียนปัญหาข้อ พิพาทเกี่ยวกับการประกันชีวิตเป็นจำนวนมาก ซึ่งกรรมการประกันภัยจะต้องดำเนินการไต่สวนคดี ประณีประนอมข้อพิพาทเหล่านี้ ดังนั้นอาจเป็นไปได้ว่า มาตรการต่าง ๆ ตลอดจนบทลงโทษที่กฎหมาย กำหนดไว้อาจไม่เพียงพอ

อย่างไรก็ตาม กรรมการประกันภัยก็มีเป้าหมายในการลดเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับค่าสินไหมทดแทน โดยมีการเสนอให้มีการปรับปรุงมาตรฐานคุณภาพการให้บริการจ่ายเงินผลประโยชน์ตามกฎหมายประกันภัย เพื่อความสะดวก รวดเร็ว และเป็นธรรมต่อผู้เอาประกัน ซึ่งทางกระทรวงพาณิชย์มีการทำข้อตกลง (KPI) กับ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ที่จะต้องลดจำนวนเรื่องร้องเรียนในปี 2547 ให้ต่ำกว่า 70% ของจำนวน

เรื่องร้องเรียนที่เกิดขึ้นในปีที่ผ่านมา² โดยกรมการประกันภัยมีแนวคิดที่จะเปิดอบรมให้กับบุคลากรบริษัทประกันชีวิต ในเรื่องของการจ่ายสินไหมที่เป็นธรรม และมีการขอความร่วมมือไปยังบริษัทประกันชีวิตให้มีความเข้มงวดต่อพฤติกรรมของตัวแทนที่เคยกระทำผิดจรรยาบรรณ หรือตัวแทนที่เคยถูกลงโทษให้ออกจากธุรกิจไป

ข้อเสนอแนะ

ผู้เขียนเห็นว่า ควรให้มีการเปิดเผยชื่อของบริษัทประกันชีวิตที่มีความคิดเกี่ยวกับการประวิงการจ่ายเงินเอาประกันชีวิตหรือเงินอื่นตามสัญญาประกันชีวิตในสื่อต่าง ๆ เช่น ในเว็บไซต์ของกรมการประกันภัย เพื่อให้ผู้บริโภคได้รับทราบข้อมูล ซึ่งจะมีผลทำให้บริษัทประกันชีวิตเกิดความเกรงกลัว ไม่กล้าที่จะประวิงการจ่ายเงินเอาประกันชีวิตหรือเงินอื่นตามสัญญาประกันชีวิต โดยไม่มีเหตุผลหรือเข้าข่ายการประวิงการจ่ายเงินดังกล่าว เนื่องจากต้องการรักษาชื่อเสียงและฐานลูกค้าของตน

ทั้งนี้ ควรมีบทบัญญัติของกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองกรมการประกันภัยและเจ้าหน้าที่ของกรมการประกันภัยที่ปฏิบัติหน้าที่โดยสุจริต ในการเปิดเผยชื่อของบริษัทประกันชีวิตที่มีความคิดเกี่ยวกับการประวิงการจ่ายเงินเอาประกันชีวิตหรือเงินอื่นตามสัญญาประกันชีวิตดังกล่าว ไม่ต้องรับผิดชอบทั้งทางแพ่งและทางอาญา เว้นแต่จะกระทำไปโดยความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง

6. ตัวแทนและนายหน้าประกันชีวิต

พระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการกำกับดูแลตัวแทน/นายหน้าประกันชีวิตค่อนข้างหละหลวม เป็นช่องทางให้ตัวแทนคดโกงผู้เอาประกันภัยในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่ของตัวแทน โดยบริษัทมิได้มีส่วนรับผิดชอบ ซึ่งพระราชบัญญัตินี้ก็ไม่มีข้อกำหนดที่ชัดเจนว่ากรณีที่ตัวแทนไปทำงานในหน้าที่ที่บริษัทมอบหมายให้ทำ ถ้าไปทำความเสียหายแก่ผู้เอาประกันภัย บริษัทจะต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายนั้นนอกจากนี้พระราชบัญญัติได้กำหนดคุณสมบัติของตัวแทน/นายหน้าประกันชีวิตไว้น้อยเกินไป กล่าวคือไม่มีการกำหนดคุณสมบัติทางการศึกษา เปิดโอกาสให้ตัวแทน/นายหน้าประกันชีวิตที่เคยกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินโดยทุจริต หรือถูกเพิกถอนใบอนุญาตเป็นตัวแทน/นายหน้าประกันชีวิตไปแล้ว สามารถกลับเข้ามาประกอบอาชีพเป็นตัวแทน/นายหน้าประกันชีวิตได้ ไม่มีการกำหนดมาตรการในด้านความมั่นคงของตัวแทน/นายหน้าประกันชีวิต อีกทั้งไม่มีการกำหนดให้ตัวแทน/นายหน้าประกันชีวิต จะต้องเป็นสมาชิกของสมาคมตัวแทนนายหน้าประกันชีวิต ทำให้การกำกับดูแลตนเองลดน้อยลง

² “กรมฯ ตั้งเป้าลดเรื่องร้องเรียน ยกระดับธุรกิจประกันชีวิต” **Thailand Insurance**. ฉบับที่ 56. มีนาคม 2547, หน้า 94 – 96.

ข้อเสนอแนะ ผู้เขียนเห็นว่า ในพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 ควรมีข้อกำหนดเพิ่มเติมดังนี้

1. ควรมีการเพิ่มเติมคุณสมบัติของตัวแทน/นายหน้าประกันชีวิตทางด้านคุณวุฒิทางการศึกษา เนื่องจากตัวแทน/นายหน้าประกันชีวิตจะต้องเป็นผู้ที่มีความเข้าใจในเงื่อนไขความคุ้มครองและข้อยกเว้นความคุ้มครองในกรมธรรม์ประกันชีวิตที่จะเสนอต่อลูกค้าผู้เอาประกันภัย หากเป็นผู้ที่ไม่มีความรู้เพียงพอก็คงไม่สามารถศึกษารูปแบบของกรมธรรม์เพื่ออธิบายต่อผู้เอาประกันภัยได้ จึงควรกำหนดให้ตัวแทน/นายหน้าต้องมีคุณวุฒิทางการศึกษาขั้นต่ำมัธยม 3 หรือเทียบเท่า

2. ควรมีการกำหนดให้ตัวแทน/นายหน้าประกันชีวิตจะต้องมีการทำประกันภัยความรับผิดต่ออาชีพ หรือมีการวางเงินเป็นประกันต่อนายทะเบียน

3. ควรมีข้อกำหนดห้ามมิให้ตัวแทน/นายหน้าประกันชีวิตที่ถูกเพิกถอนใบอนุญาตเป็นครั้งที่ 2 กลับเข้ามาขอรับใบอนุญาตเป็นตัวแทนนายหน้าประกันชีวิตได้อีก เนื่องจากปัจจุบันพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 กำหนดเพียงว่าผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นตัวแทน/นายหน้าประกันชีวิตต้องไม่เคยถูกเพิกถอนใบอนุญาตเป็นตัวแทนประกันชีวิตหรือใบอนุญาตเป็นนายหน้าประกันชีวิตในระยะเวลาสามปีก่อนวันขอรับใบอนุญาต ซึ่งจะเห็นว่าไม่ได้มีการกำหนดจำนวนครั้งของการถูกเพิกถอนใบอนุญาต เพียงแต่รอให้ครบระยะเวลาก็สามารถกลับเข้ามาขอรับใบอนุญาตได้อีก

4. ควรมีการกำหนดให้ตัวแทน/นายหน้าประกันชีวิตต้องเป็นสมาชิกของสมาคมตัวแทนนายหน้าประกันชีวิต และมีการกำหนดมาตรฐานจรรยาบรรณที่เหมาะสม ชัดเจน เป็นแนวทางในการปฏิบัติและลงโทษหากไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานจรรยาบรรณจนเป็นเหตุให้ผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประโยชน์ได้รับความเสียหาย และควรพัฒนาสมาคมตัวแทนนายหน้าประกันชีวิตให้เป็นสมาคมวิชาชีพ ซึ่งจะมิบทบาทในการส่งเสริมและกำกับดูแลตัวแทนนายหน้าประกันชีวิตต่อไปในอนาคต โดยสมาคมตัวแทนนายหน้าประกันชีวิตจะอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกรมการประกันภัย

5. ควรมีข้อกำหนดให้บริษัทประกันชีวิตจะต้องร่วมรับผิดชอบกับตัวแทนประกันชีวิตของบริษัทตน หากตัวแทนประกันชีวิตของบริษัทตนปฏิบัติหน้าที่จนเป็นเหตุให้ผู้เอาประกันชีวิตหรือผู้รับประโยชน์ได้รับความเสียหาย

6. ควรเพิ่มบทกำหนดโทษทางอาญาที่สอดคล้องกับมาตรการกำกับดูแลตัวแทน/นายหน้าประกันชีวิตที่เพิ่มขึ้นดังกล่าวเพื่อให้การกำกับดูแลตัวแทนนายหน้าเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ ในร่างพระราชบัญญัติประกันชีวิต (ฉบับที่...) พ.ศ. ได้มีการเพิ่มข้อกำหนดให้บริษัทประกันชีวิตต้องร่วมรับผิดชอบกับตัวแทนประกันชีวิตต่อความเสียหายที่ตัวแทนประกันชีวิตได้ก่อขึ้นจากการกระทำการเป็นตัวแทนประกันชีวิต โดยให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด และเมื่อ

บริษัทได้خذใจค่าเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำของตัวแทนประกันชีวิตให้แก่บุคคลภายนอกแล้ว ชอบที่จะได้รับخذใจจากตัวแทนประกันชีวิตนั้น ซึ่งจะทำให้ผู้เอาประกันชีวิตมีความมั่นใจในธุรกิจประกันชีวิตโดยรวมมากยิ่งขึ้น

7. การกำกับดูแลนักคณิตศาสตร์ประกันภัยและผู้สอบบัญชีของธุรกิจประกันชีวิต

นักคณิตศาสตร์ประกันภัยและผู้สอบบัญชีของธุรกิจประกันชีวิตเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในธุรกิจประกันชีวิต แต่ยังไม่มีกฎหมายประกันชีวิตฉบับใดที่กำหนดให้นักคณิตศาสตร์ประกันภัยจะต้องอยู่ภายใต้การกำกับดูแลในเรื่องคุณสมบัติ ความรู้ ความสามารถ จริยธรรม การขึ้นทะเบียน อีกทั้งไม่มีบทลงโทษนักคณิตศาสตร์ประกันภัยไว้เป็นการเฉพาะ

สำหรับผู้สอบบัญชีของธุรกิจประกันชีวิตในพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 ก็มีได้มีการกำหนดถึงคุณสมบัติ การขึ้นทะเบียน มาตรฐานการปฏิบัติงาน และบทลงโทษผู้สอบบัญชีไว้เป็นการเฉพาะ ดังนั้น คุณสมบัติของผู้สอบบัญชีจึงเป็นไปตามที่กำหนดในพระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี พ.ศ. 2547 เท่านั้น ซึ่งไม่เพียงพอสำหรับการเป็นผู้สอบบัญชีของธุรกิจประกันชีวิต นอกจากนี้บทลงโทษผู้สอบบัญชีของธุรกิจประกันชีวิตนั้นก็ต้องอาศัยบทกำหนดโทษตามกฎหมายอื่น เช่น ประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งมีบทกำหนดโทษที่เบาเกินไป เมื่อเปรียบเทียบกับความเสียหายอันจะเกิดขึ้นแก่ผู้ที่มีส่วนได้เสียหรือผู้ซึ่งใช้งบการเงิน ในกรณีที่ผู้สอบบัญชีให้ความเห็นรับรองงบการเงินของบริษัทประกันชีวิตไม่ตรงต่อความเป็นจริง

ข้อเสนอแนะ ผู้เขียนเห็นว่าควรมีการกำหนดบทบัญญัติเกี่ยวกับการกำกับดูแลและการอนุญาตให้ประกอบวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับการประกันภัยของนักคณิตศาสตร์ประกันภัยและผู้สอบบัญชีของธุรกิจประกันชีวิตเอาไว้ด้วย เนื่องจาก นักคณิตศาสตร์ประกันภัยเป็นผู้ที่รับรองรายงานการคำนวณความรับผิดชอบตามกรมธรรม์ประกันภัย ซึ่งเป็นรายงานที่มีความสำคัญซึ่งนายทะเบียนจะใช้เป็นข้อมูลในการกำกับดูแลบริษัทประกันชีวิต ส่วนผู้สอบบัญชีก็เป็นผู้ที่นายทะเบียนคาดหวังให้เป็นผู้ที่ให้ความเห็นอย่างเป็นทางการการเงินของบริษัทประกันชีวิต ดังนั้น บทบัญญัติของกฎหมายควรมีการกำหนดคุณสมบัติ ความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ของนักคณิตศาสตร์ประกันภัย และผู้สอบบัญชีของธุรกิจประกันชีวิตไว้เป็นการเฉพาะ

ทั้งนี้ ในส่วนของคุณสมบัติผู้สอบบัญชีของธุรกิจประกันชีวิตอาจมีแนวทางจากคุณสมบัติของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 39 แห่งพระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี พ.ศ. 2547 กล่าวคือ จะต้องเป็นผู้ได้รับปริญญาตรีทางการบัญชี หรือได้รับประกาศนียบัตร หรือวุฒิอื่นเทียบเท่าปริญญาตรีสาขาวิชาการบัญชีที่สภาวิชาชีพบัญชีรับรอง ผ่านการทดสอบหรือฝึกอบรมหรือฝึกงานหรือเคยปฏิบัติงานเกี่ยวกับวิชาชีพบัญชีมาแล้วตามที่กำหนดในข้อบังคับสภาวิชาชีพบัญชี มีอายุยี่สิบปีบริบูรณ์ มีสัญชาติไทย ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย ตลอดจนไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกในคดีที่เป็นการประพฤติดังกล่าว อันจะ

นำมาซึ่งความเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์แห่งวิชาชีพ นอกจากนี้ควรมีการกำหนดคุณสมบัติให้ผู้สอบบัญชีของธุรกิจ ประกันชีวิตจะต้องได้รับการอบรมความรู้เกี่ยวกับรูปแบบของบัญชีในธุรกิจประกันชีวิตและมีประสบการณ์ในการตรวจสอบบัญชีมากกว่าผู้สอบบัญชีทั่วไป และจะต้องกำหนดให้ผู้สอบบัญชีของธุรกิจประกันชีวิตมีความเป็นอิสระในการปฏิบัติงาน กล่าวคือจะต้องไม่เป็นกรรมการ พนักงาน ลูกจ้างของบริษัทประกันภัย หรือเป็นผู้มีส่วนได้เสียในเรื่องอื่น ๆ เกี่ยวกับบริษัท ทั้งนี้ สามารถนำหลักการที่กำหนดในพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเออร์ พ.ศ. 2522 มาพิจารณาเป็นแนวทาง โดยมีเนื้อหาสาระดังนี้

- งบการเงินและรายงานประจำปี จะต้องมีการรับรองของผู้สอบบัญชี ผู้สอบบัญชานั้นต้องเป็นผู้ซึ่ง นายทะเบียนได้ให้ความเห็นชอบในรอบปีบัญชี และต้องมีใช้กรรมการ พนักงาน หรือลูกจ้างของบริษัท ประกันชีวิตนั้น

ผู้สอบบัญชีที่ได้รับความเห็นชอบตามวรรคก่อน ต้องรักษามารยาทและปฏิบัติงานการตรวจสอบ และรับรองบัญชีให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ตามกฎหมายว่าด้วยผู้สอบบัญชี รวมทั้งมาตรฐานที่นายทะเบียนกำหนดเพิ่มขึ้นด้วย ในกรณีที่บริษัทประกันชีวิตได้ทำเอกสารประกอบการลงบัญชี และหรือลงบัญชี ไม่ตรงกับความเป็นจริง ให้ผู้สอบบัญชีเปิดเผยข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญของบัญชี และแจ้งพฤติการณ์ไว้ใน รายงานการสอบบัญชีที่ตนจะต้องลงลายมือชื่อรับรอง พร้อมทั้งรายงานพฤติการณ์นั้นให้นายทะเบียนทราบด้วย หากผู้สอบบัญชีผู้ใดไม่ปฏิบัติตามที่กำหนดข้างต้น นายทะเบียนอาจเพิกถอนการให้ความเห็นชอบผู้สอบบัญชีผู้นั้นได้

นอกจากนี้ ควรจะต้องมีการกำหนดบทลงโทษนักคณิตศาสตร์ประกันภัยและผู้สอบบัญชีของธุรกิจ ประกันชีวิตที่ดำเนินการโดยไม่ได้รับอนุญาต และรวมไปถึงการเพิกถอนใบอนุญาตในการเป็นนักคณิตศาสตร์ ประกันภัยและผู้สอบบัญชีของธุรกิจประกันชีวิตด้วย อีกทั้งควรมีการกำหนดโทษทางอาญาสำหรับนัก คณิตศาสตร์ประกันภัยและผู้สอบบัญชีของธุรกิจประกันชีวิตที่ปฏิบัติหน้าที่ไม่สุจริต จนเป็นเหตุให้ผู้เอา ประกันภัยหรือผู้มีส่วนได้เสียอื่น ๆ ได้รับความเสียหายอีกด้วย โดยให้มีโทษที่สูงกว่าโทษที่กำหนดในกฎหมาย ทัว ๆ ไป ซึ่งจะมีส่วนทำให้นักคณิตศาสตร์ประกันภัยและผู้สอบบัญชีของธุรกิจประกันชีวิตปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต และมีความระมัดระวังมากยิ่งขึ้น โดยให้ถือว่า กรรมการประกันภัยเป็นผู้เสียหายตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งบทกำหนดโทษของนักคณิตศาสตร์ประกันภัยและผู้สอบบัญชีของ ธุรกิจประกันชีวิต สามารถนำหลักการที่กำหนดในพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเออร์ พ.ศ. 2522 มาพิจารณาเป็นแนวทาง โดยมีเนื้อหาสาระดังนี้

- นักคณิตศาสตร์ประกันภัยไคของบริษัทประกันชีวิต รับรองรายงานการคำนวณความรับผิดชอบตามกรมธรรม์ประกันภัยอันไม่ถูกต้องหรือทำรายงานเท็จ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามเดือนถึงสามปี และปรับตั้งแต่สามหมื่นบาทถึงสามแสนบาท

- ผู้สอบบัญชีไคของบริษัทประกันชีวิต รับรองงบการเงินและรายงานประจำปี หรือบัญชีอื่นใดอันไม่ถูกต้อง หรือทำรายงานเท็จ หรือฝ่าฝืนไม่รักษามารยาทหรือไม่ปฏิบัติตามการตรวจสอบและรับรองบัญชีให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ตามกฎหมายว่าด้วยผู้สอบบัญชี รวมทั้งมาตรฐานที่นายทะเบียนกำหนดเพิ่มขึ้น หรือฝ่าฝืนไม่เปิดเผยข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญของบัญชีหรือไม่แจ้งพฤติกรรมไว้ในรายงานการสอบบัญชีที่ตนจะต้องลงลายมือชื่อรับรองพร้อมทั้งไม่รายงานพฤติกรรมให้นายทะเบียนทราบ ในกรณีที่บริษัทประกันชีวิตได้ทำเอกสารประกอบการลงบัญชี และหรือลงบัญชีไม่ตรงกับความเป็นจริง ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามเดือนถึงสามปี และปรับตั้งแต่สามหมื่นบาทถึงสามแสนบาท

ทั้งนี้ ร่างพระราชบัญญัติประกันชีวิต (ฉบับที่...) พ.ศ. ได้มีข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณสมบัติ ความรู้ และประสบการณ์ของนักคณิตศาสตร์ประกันภัยที่จะต้องเป็นไปตามที่นายทะเบียนประกาศกำหนดและจะต้องได้รับอนุญาตจากนายทะเบียน อีกทั้งกำหนดให้งบการเงินและรายงานประจำปีต้องมีการรับรองโดยผู้สอบบัญชีที่ได้รับความเห็นชอบจากนายทะเบียน แต่ก็ยังมีได้กำหนดบทลงโทษทางอาญาสำหรับนักคณิตศาสตร์ประกันภัยและผู้สอบบัญชีของธุรกิจประกันชีวิตที่ปฏิบัติหน้าที่ไม่สุจริต จนเป็นเหตุให้ผู้เอาประกันภัยหรือผู้มีส่วนได้เสียอื่น ๆ ได้รับความเสียหายไว้เป็นการเฉพาะ

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

- กรมการประกันภัย. รายงานธุรกิจประกันภัยในประเทศไทย 2545 (Annual Insurance Report of Thailand 2002). กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด โรงพิมพ์อักษรไทย, 2547
- กรมการประกันภัย กระทรวงพาณิชย์. พระราชบัญญัติประกันชีวิต พระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ พ.ศ. 2535. กรุงเทพมหานคร : นำอักษรการพิมพ์, ม.ป.ป.
- กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์. พระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. 2535 พร้อมด้วยกฎกระทรวง ประกาศ และคำสั่ง ซึ่งออกตามความในพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. 2535. กรุงเทพมหานคร : บริษัท ธรรมสาร จำกัด, ม.ป.ป.
- จิตติ ดิงศักดิ์. กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยการประกันภัย. พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2545
- เดือนเด่น นิคมบริรักษ์ สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ และ นิพนธ์ พัวพงศกร. การกำกับดูแลธุรกิจประกันภัยในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, มีนาคม 2542
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. กฎกระทรวง ประกาศ และหนังสือเวียนที่สำคัญตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเออร์ เพียงวันที่ 30 มิถุนายน 2538. ม.ป.ศ., ม.ป.ป.
- ศิริวรรณ วัลลิโกดม. การประกันภัยและการจัดการธุรกิจการประกันภัย. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น), 2544
- สรพล สุขทรธรณี. คำอธิบาย กฎหมายลักษณะประกันภัย. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2543
- สหัส สิงหวิริยะ. ความรู้เรื่องพระราชบัญญัติ หลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 และ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2542. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2544
- สากล ธนสัตยาวิบูล. หลักการประกันภัย. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 2540

สุมิตรา วรกุลเฉลิม และ อาทิตย์ สาตราหา. การประกันชีวิต 1 (หน่วยที่ 2). พิมพ์ครั้งที่ 1.

นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2537

สิทธิโชค ศรีเจริญ. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการประกันภัย. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร :

ประชุมทองการพิมพ์, 2538

วารสาร

กรมการประกันภัย. “บนเส้นทางแห่งความมุ่งมั่น 25ปี กรมการประกันภัย” วารสารการประกันภัย

ฉบับพิเศษ ครบรอบ 25 ปี กรมการประกันภัย. 24 มีนาคม 2547

กองส่งเสริมการประกันภัยและสารสนเทศ กรมการประกันภัย. “แนวทางการกำกับดูแลบริษัท

ประกันภัยบนพื้นฐานของความเสียง” วารสารการประกันภัย ฉบับพิเศษ ครบรอบ

25 ปี กรมการประกันภัย. 24 มีนาคม 2547

กองส่งเสริมการประกันภัยและสารสนเทศ กรมการประกันภัย. “สถานการณ์ของธุรกิจประกันภัย

ในประเทศไทยในรอบ 5 ปี (2541 – 2545)” วารสารการประกันภัย ฉบับพิเศษครบรอบ 24 ปี

กรมการประกันภัย. 24 มีนาคม 2546

กองนโยบายและระบบสารสนเทศ กรมการประกันภัย “การปรับโครงสร้างระบบการกำกับดูแล

ธุรกิจประกันภัย” วารสารการประกันภัย. ฉบับที่ 101. มกราคม – มีนาคม 2544

กองนโยบายและระบบสารสนเทศ กรมการประกันภัย “การปรับโครงสร้างระบบการกำกับดูแล

ธุรกิจประกันภัย (ตอนที่ 2)” วารสารการประกันภัย. ฉบับที่ 102. เมษายน - มิถุนายน

2544

กองนโยบายและระบบสารสนเทศ กรมการประกันภัย “การปรับโครงสร้างระบบการกำกับดูแล

ธุรกิจประกันภัย (ตอนที่ 3)” วารสารการประกันภัย. ฉบับที่ 103. กรกฎาคม - กันยายน 2544

กองส่งเสริมการประกันภัยและสารสนเทศ. “ความร่วมมือทางด้านประกันภัยระหว่างประเทศใน

รอบ 25 ปี ของกรมการประกันภัย” วารสารการประกันภัย ฉบับพิเศษ ครบรอบ 25 ปีกรมการ

ประกันภัย. 24 มีนาคม 2547

คณะเศรษฐศาสตร์. “เศรษฐศาสตร์ว่าด้วยการประกัน” จุลสารเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย. เล่มที่ 4, 2534

คมคาย ชูสุรานนท์. “คนกลางประกันภัยกับการพัฒนาสู่มืออาชีพ” วารสารการประกันภัย ฉบับ

พิเศษ ครบรอบ 19 ปี กรมการประกันภัย. 24 มีนาคม 2541

เดิมสุข บุญภักดิ์. “การพัฒนาระบบการเตือนภัยของธุรกิจประกันภัย” วารสารการประกันภัย ฉบับพิเศษ ครอบรอบ 19 ปี กรมการประกันภัย. 24 มีนาคม 2541

วารารรรถ เวชชศาสตร์. “การประกันชีวิตช่วยสร้างความมั่นคงและหลักประกัน” วารสารการประกันภัย. ฉบับที่ 96. ตุลาคม – ธันวาคม 2542

วัฒน์กร ชาตวิวัฒน์พรชัย. “การกำกับดูแลบริษัทประกันภัยในประเทศไทย” วารสารการประกันภัย. ฉบับที่ 94. เมษายน – มิถุนายน 2542

วิชา มหาคุณ. “กฎหมายล้มละลายและธุรกิจประกันชีวิต” จุฬาลงกรณ์วารสาร. ฉบับที่ 53. ตุลาคม – ธันวาคม 2544

สาธิต สุนทรพันธุ์. “หลักสำคัญการประกันภัย (International Core Principles Methodology)” วารสารการประกันภัย. ฉบับที่ 105. มกราคม-มีนาคม 2545

สาธิต สุนทรพันธุ์. “หลักสำคัญการประกันภัย (International Core Principles Methodology) (ตอนที่ 2)” วารสารการประกันภัย. ฉบับที่ 106. เมษายน – มิถุนายน 2545

สุรินทร์ สุนทรสนาน. “การกำกับดูแลธุรกิจประกันภัย” วารสารการประกันภัย. ฉบับที่ 106. เมษายน – มิถุนายน 2545

สำนักตรวจสอบและกำกับ กรมการประกันภัย. “ความเสี่ยงที่มีผลกระทบต่อบริษัทประกันภัย” วารสารการประกันภัย ฉบับพิเศษ ครอบรอบ 24 ปี กรมการประกันภัย. 24 มีนาคม 2546

อรรถพล พิบูลชนพัฒนา. “หลักการในเรื่องความพอเพียงของเงินทุนและความมั่นคงของบริษัทประกันภัย” วารสารการประกันภัย ฉบับพิเศษ ครอบรอบ 23 ปี กรมการประกันภัย. 24 มีนาคม 2545

อรรถพล พิบูลชนพัฒนา. “มาตรฐานการกำกับดูแลธุรกิจประกันภัย” วารสารการประกันภัย ฉบับพิเศษ ครอบรอบ 25 ปี กรมการประกันภัย. 24 มีนาคม 2547

อำนาจ วงศ์พินิจโรดม. “พ.ร.บ. ประกันภัยอันพึงประสงค์” วารสารการประกันภัย. ฉบับที่ 92. ตุลาคม – ธันวาคม 2541

วิทยานิพนธ์

กษิเดช ณรงค์ชัย. “มาตรการทางกฎหมายในการกำกับดูแลผู้ประกอบการธุรกิจประกันวินาศภัย” วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 2543

ชมพูนุท เกลิมศิริกุล. “การเข้าสู่ตลาดประกันชีวิตในประเทศไทยของบุคคลต่างด้าว” วิทยานิพนธ์

นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2541
ธนพัฒน์ จงเพิ่มวัฒนะผล. “ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับนายหน้าประกันภัย” วิทยานิพนธ์นิติศาสตร
มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537
สมฤดี ส่องแสง. “การระดมเงินออมและการลงทุนของธุรกิจประกันชีวิตในประเทศไทย”
วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2542

สัมภาษณ์

ชนะพล มหาวงษ์. หัวหน้ากลุ่มคดีแพ่งและอาญา. สัมภาษณ์กรรมการประกันภัย. 15 พฤศจิกายน
2547
ชลรัตน์ โขชะลิตธี. หัวหน้ากลุ่มคดีปกครอง. สัมภาษณ์กรรมการประกันภัย. 19 ตุลาคม 2547
นภาพร แดดภู. หัวหน้าฝ่ายสัญญาประกันภัย. สัมภาษณ์กรรมการประกันภัย. 15 พฤศจิกายน 2547
สมพงษ์ ชีราเวชปัญญา. นักวิชาการตรวจสอบบัญชี 7ว. สัมภาษณ์กรรมการประกันภัย.
19 ตุลาคม 2547

เว็บไซต์

ธนาคารแห่งประเทศไทย. พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505.
ธนาคารแห่งประเทศไทย. พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจ
เครดิตฟองซิเออร์ พ.ศ. 2522.

ภาษาอังกฤษ

Books

Athearn , James L.. **General Insurance Agency Management**. Homewood Illionois : Richard
D. Irwin, Inc., 1965.
Birds , John . **Modern Insurance Law**. 4th ed. London : Sweet & Maxwell, 1997.
Crawford, Muriel L. **Life and Health Insurance Law**. Homewood Illionois : Richard D.
Irwin, Inc., 1994.
Crossick , Stanley and Margie Lindsay. **European Insurance Law**. London : Financial
Times Business Information Ltd., 1982.
Hanson, Jon S. **Regulation of the Life Insurance Business**. Pennsylvania : The American

College/Bryn Mawr, , 1996.

Kluwer Insurance. **The Idea of Regulation.** London, 1999.

Life Insurance Association of America. **Life Insurance Companies As Financial Institutions.**

Prentice-Hall Inc. , 1965.

Life Office Management Association. **Life Company Operations.** Atlanta, 1980

McGill , Dan M. **Life Insurance.** Homewood Illionois : Richard D. Irwin, Inc., 1967.

Mehr , Robert I., and Robert W. Osler. **Modern Life Insurance.** New York : The

Macmillan Company, 1956.

Raynes, Harold E. **A History of British Insurance.** 2nd ed. London : Sir Isaac Pitman & Sons Ltd., 1964.

Williams C. Arthur, and Richard M. Heins. **Risk Management & Insurance.** McGraw-Hill Book Company, 1971.

Laws

Insurance Companies Act 1982 : London, 1993

Insurance Companies Ordinance 1983 : Hong Kong, 1983

DPUC

ภาคผนวก

ร่าง
พระราชบัญญัติ
ประกันชีวิต (ฉบับที่ ...)
พ.ศ.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยการประกันชีวิต

พระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลซึ่งมาตรา ๒๕ ประกอบกับมาตรา ๓๑ และมาตรา ๕๐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

.....

.....

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติประกันชีวิต (ฉบับที่ ...) พ.ศ. ...

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

หมายเหตุ ร่างพระราชบัญญัติประกันชีวิต (ฉบับที่ ...) พ.ศ. ... คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๗ อนุมัติตามมติคณะกรรมการกฤษฎีกาเรื่องเสนอคณะรัฐมนตรี คณะที่ ๒ (ฝ่ายเศรษฐกิจ) และอยู่ระหว่างการตรวจพิจารณาของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกบทนิยามคำว่า “ตัวแทนประกันชีวิต” และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

ให้ยกเลิกบทนิยามคำว่า “กองทุน” และให้เพิ่มบทนิยามคำว่า “เจ้าหน้าที่ประกันชีวิต” ต่อท้ายบทนิยามคำว่า “นายหน้าประกันชีวิต” ในมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. ๒๕๓๕

“ตัวแทนประกันชีวิต” หมายความว่า บุคคลซึ่งได้รับมอบหมายจากบริษัทให้มีอำนาจทำการแทนบริษัท เช่น ชักชวนให้บุคคลทำสัญญาประกันชีวิต ทำสัญญาประกันชีวิตหรือรับเบี้ยประกันชีวิตในนามของบริษัท เป็นต้น

“เจ้าหน้าที่ประกันชีวิต” หมายความว่า เจ้าหน้าที่ซึ่งมีสิทธิได้รับชำระหนี้ที่เกิดจากการเอาประกันชีวิต แต่ไม่รวมถึงผู้เอาประกันต่อตามสัญญาประกันต่อ

มาตรา ๔ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๙ และมาตรา ๑๐ แห่งพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. ๒๕๓๕ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๙ หุ่นของบริษัทจะต้องเป็นหุ้นสามัญชนิดระบุชื่อผู้ถือ มีมูลค่าของหุ้นไม่เกินหุ้นละหนึ่งร้อยบาท และข้อบังคับของบริษัทต้องไม่มีข้อจำกัดในการโอนหุ้นหรือการใช้สิทธิออกเสียงของผู้ถือหุ้น

มาตรา ๑๐ บริษัทต้องมีจำนวนหุ้นที่บุคคลผู้มีสัญชาติไทยถืออยู่ไม่ต่ำกว่าร้อยละห้าสิบเอ็ดของจำนวนหุ้นที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมด และต้องมีกรรมการเป็นบุคคลผู้มีสัญชาติไทย เกินกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด”

มาตรา ๕ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. ๒๕๓๕ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔ บริษัทที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจประกันชีวิต จะควบเข้ากันหรือโอนกิจการหรือรับโอนกิจการกับบริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัดอื่นมิได้ เว้นแต่จะควบเข้ากันหรือโอนกิจการหรือรับโอนกิจการกับบริษัทที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจประกันชีวิตด้วยกัน

การควบหรือโอนกิจการหรือรับโอนกิจการ ตามวรรคหนึ่งให้กระทำได้เมื่อได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรี ในการให้ความเห็นชอบรัฐมนตรีจะกำหนดเงื่อนไขอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่เห็นควรให้บริษัทถือปฏิบัติด้วยก็ได้

ให้นำความในวรรคหนึ่งและวรรคสองมาบังคับใช้กับการโอนกิจการหรือการรับโอนกิจการโดยวิธีการซื้อหุ้นของบริษัทอื่นหรือมีหุ้นในบริษัทอื่นโดยอนุโลม

การควบเข้ากันให้เป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หรือกฎหมายว่าด้วยบริษัทมหาชน จำกัดแล้วแต่กรณี ให้บริษัทใหม่ที่ควบเข้ากันต้องขอรับใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันชีวิตตามมาตรา ๗ วรรคท้าย ภายในระยะเวลาที่รัฐมนตรีกำหนด แต่ต้องไม่เกินหกเดือน นับแต่วันที่จดทะเบียนบริษัทใหม่ที่ควบเข้ากันนั้น ในระหว่างขอรับใบอนุญาต ให้ประกอบธุรกิจประกันชีวิตไปพลางได้ตามใบอนุญาตเดิม

การโอนกิจการ เมื่อได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรีแล้วให้ดำเนินการโอนกิจการได้ ทั้งนี้ การโอนสิทธิเรียกร้องในการโอนกิจการนี้ไม่ต้องบอกกล่าวการโอนไปยังลูกหนี้ตามมาตรา ๓๐๖ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และไม่กระทบกระเทือนสิทธิของลูกหนี้ที่จะยกข้อต่อสู้ตามมาตรา ๓๐๘ วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ในกรณีเป็นการโอนกิจการทั้งหมดของบริษัท เมื่อบริษัทที่รับโอนกิจการได้ดำเนินการตามเงื่อนไขที่รัฐมนตรีกำหนดตามวรรคสองแล้ว ให้ถือว่าใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันชีวิตที่ออกให้แก่บริษัทที่โอนกิจการทั้งหมดนั้น เป็นอันสิ้นอายุ”

มาตรา ๖ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๖/๑ แห่งพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. ๒๕๓๕

“มาตรา ๑๖/๑ ให้บริษัททุกบริษัทเป็นสมาชิกสมาคมประกันชีวิตไทย

นอกจากวัตถุประสงค์ที่สมาคมประกันชีวิตไทยดำเนินการตามที่จดทะเบียนไว้แล้ว นายทะเบียนมีอำนาจกำหนดให้สมาคมประกันชีวิตดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ก็ได้”

มาตรา ๗ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. ๒๕๓๕ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๗ บริษัทตามมาตรา ๗ ที่จะเปิดสาขา ย้ายที่ตั้งสำนักงานใหญ่ หรือสำนักงานสาขา หรือ เล็กสาขา ต้องได้รับอนุญาตจากนายทะเบียน และให้นำความในมาตรา ๘ วรรคหก มาใช้บังคับโดยอนุโลม

การย้ายที่ตั้งบริษัทตามมาตรา ๘ ให้นำความในวรรคหนึ่งมาใช้โดยอนุโลม

การขออนุญาตและการอนุญาตตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด”

มาตรา ๘ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๘ แห่งพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. ๒๕๓๕ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๘ ห้ามมิให้ผู้ใดทำการเป็นผู้รับประกันภัย โดยทำสัญญาประกันชีวิตกับบุคคลใด ๆ เว้นแต่จะเป็นผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันชีวิตตามพระราชบัญญัตินี้ หรือโดยใช้กรมธรรม์ประกันภัยที่มีชื่อของบริษัท”

มาตรา ๕ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. ๒๕๓๕ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๒๓ ให้บริษัทจัดสรรเบี้ยประกันภัยไว้เป็นเงินสำรองประกันภัย สำหรับกรมธรรม์ประกันภัยที่ยังมีความผูกพันอยู่ และเงินสำรองเพื่อการอื่นตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

การจัดสรรเงินสำรองตามมาตรานี้ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ ประเภท และสัดส่วนของทรัพย์สินตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด”

มาตรา ๑๐ ให้ยกเลิกความในวรรคสองของมาตรา ๒๔ แห่งพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. ๒๕๓๕ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“เงินสำรองประกันภัยที่วางไว้กับนายทะเบียนจะเป็นเงินสด พันธบัตรรัฐบาลไทย หรือทรัพย์สินอย่างอื่นตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดก็ได้ ในการนี้รัฐมนตรีจะกำหนด หลักเกณฑ์ วิธีการ ประเภท และสัดส่วนของทรัพย์สินแต่ละอย่างไว้ด้วยก็ได้ และให้นำความในมาตรา ๒๑ และมาตรา ๒๒ มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

มาตรา ๑๑ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๒๖ แห่งพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. ๒๕๓๕ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๒๖ บริษัทต้องดำรงไว้ซึ่งเงินกองทุนตลอดระยะเวลาที่ประกอบธุรกิจประกันชีวิตเป็นจำนวนไม่น้อยกว่าที่กำหนดในกฎกระทรวง และต้องไม่น้อยกว่าร้อยละสองของเงินสำรองตามมาตรา ๒๓ แต่ทั้งนี้ต้องไม่ต่ำกว่าห้าสิบล้านบาท”

มาตรา ๑๒ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. ๒๕๓๕ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๒๕ กรมธรรม์ประกันภัยที่บริษัทออกให้แก่ผู้เอาประกันภัย ต้องเป็นไปตามแบบและข้อความที่นายทะเบียนได้ให้ความเห็นชอบ หรือที่นายทะเบียนประกาศกำหนดให้ใช้ ทั้งนี้ รวมทั้งเอกสารประกอบหรือแนบท้ายกรมธรรม์ประกันภัยด้วย

แบบและข้อความที่นายทะเบียนได้ให้ความเห็นชอบไว้แล้วหรือที่นายทะเบียนประกาศกำหนดให้ใช้แล้วตามวรรคหนึ่ง เมื่อนายทะเบียนเห็นสมควรหรือเมื่อบริษัทร้องขอ นายทะเบียนจะแก้ไขเปลี่ยนแปลงเพิ่มเติมหรือยกเลิกแบบหรือข้อความนั้นบางส่วนหรือทั้งหมดก็ได้

ในกรณีที่บริษัทออกกรมธรรม์ประกันภัยแตกต่างไปจากแบบหรือข้อความที่นายทะเบียนได้ให้ความเห็นชอบหรือที่นายทะเบียนประกาศกำหนดให้ใช้ตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง ผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประโยชน์ตามกรมธรรม์ประกันภัยมีสิทธิเลือกให้บริษัทต้องรับผิดชอบในการชำระหนี้ตามแบบกรมธรรม์ประกันภัยหรือข้อความที่บริษัทออกให้ นั้น หรือตามแบบหรือข้อความที่นายทะเบียนได้ให้ความเห็นชอบไว้แล้ว หรือที่นายทะเบียนประกาศกำหนดให้ใช้ก็ได้ และไม่ว่าผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประโยชน์ตามกรมธรรม์ประกันภัยจะใช้สิทธิดังกล่าวนี้ประการใดหรือไม่ ย่อมไม่เป็นเหตุให้บริษัทพ้นความผิดที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้

ในกรณีที่บริษัทออกกรมธรรม์ประกันภัยโดยใช้แบบหรือข้อความที่นายทะเบียนมิได้ให้ความเห็นชอบหรือมิได้ประกาศกำหนดให้ใช้ตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง ผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประโยชน์จะเลือกให้บริษัทต้องรับผิดชอบตามกรมธรรม์ประกันภัยนั้น หรือผู้เอาประกันภัยจะบอกเลิกสัญญาประกันชีวิตนั้นเสีย และให้บริษัทคืนเบี้ยประกันภัยทั้งสิ้นที่ได้ชำระไว้แล้วแก่บริษัทก็ได้ และไม่ว่าผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประโยชน์จะใช้สิทธิดังกล่าวนี้ประการใดหรือไม่ ย่อมไม่เป็นเหตุให้บริษัทพ้นความผิดที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้”

มาตรา ๑๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๓๐ แห่งพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. ๒๕๓๕ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๓๐ อัตราเบี้ยประกันภัยที่บริษัทกำหนด จะต้องเป็นอัตราที่ได้รับความเห็นชอบจากนายทะเบียนหรือที่นายทะเบียนประกาศกำหนดให้ใช้

อัตราเบี้ยประกันภัยที่นายทะเบียนเห็นชอบไว้แล้วหรือที่นายทะเบียนประกาศกำหนดให้ใช้ เมื่อนายทะเบียนเห็นสมควรหรือเมื่อบริษัทร้องขอ นายทะเบียนจะแก้ไข เปลี่ยนหรือยกเลิกอัตรานั้นก็ได้ การแก้ไขอัตรา การเปลี่ยนอัตราใหม่หรือการยกเลิกอัตราไม่มีผลกระทบต่อกรมธรรม์ประกันภัยที่ได้กำหนดอัตราเบี้ยประกันภัยตามที่นายทะเบียนได้ให้ความเห็นชอบไว้ก่อนแล้ว หรือที่นายทะเบียนประกาศกำหนดให้ใช้แล้ว”

มาตรา ๑๔ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๓๐/๑ แห่งพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. ๒๕๓๕

“มาตรา ๓๐/๑ ให้นายทะเบียนมีอำนาจเรียกให้บริษัท ส่งแผ่นปลิวโบ โฆษณาหรือหนังสือชักชวนหรือข้อความอื่นใดทำนองเดียวกันที่บริษัทได้ออกโฆษณาตามสื่อต่าง ๆ แก่บุคคลทั่วไปต่อนายทะเบียน

หากนายทะเบียนเห็นว่าแผ่นปลิวใบโฆษณา หนังสือชักชวนหรือข้อความอื่นใดทำนองเดียวกันดังกล่าวนี้มีข้อความที่ไม่เหมาะสม นายทะเบียนมีอำนาจสั่งให้บริษัทระงับ เลิกใช้ หรือแก้ไขข้อความในแผ่นปลิวใบโฆษณา หนังสือชักชวนหรือข้อความดังกล่าวได้

ในกรณีที่มีการออกแผ่นปลิวใบโฆษณา หนังสือชักชวนหรือข้อความอื่นใดทำนองเดียวกัน ให้ถือว่าข้อความในแผ่นปลิวใบโฆษณา หนังสือชักชวนหรือข้อความอื่นใดทำนองเดียวกันเป็นส่วนหนึ่งของกรรมกรรมประกันภัย หากข้อความใดขัดกับข้อความที่ปรากฏอยู่ในกรรมกรรมประกันภัย ให้ตีความหมายของข้อความทั้งหมดไปในทางที่เป็นประโยชน์แก่ผู้เอาประกันชีวิตหรือผู้รับประโยชน์แล้วแต่กรณี”

มาตรา ๑๕ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็น (๑๗) ของมาตรา ๓๓ แห่งพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. ๒๕๓๕

“(๑๗) ขายหรือให้ทรัพย์สินใด ๆ ของบริษัทแก่บุคคลหนึ่งบุคคลใดด้วยเจตนาที่ไม่สุจริต หรือจงใจให้เกิดความเสียหายแก่บริษัท หรือทำให้บริษัทได้รับประโยชน์น้อยกว่าที่ควรจะเป็นไปตามทางการค้าปกติ”

มาตรา ๑๖ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๓๔ แห่งพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. ๒๕๓๕ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๓๔ บริษัทต้องจำหน่ายอสังหาริมทรัพย์ที่ตกเป็นของบริษัทตามมาตรา ๓๓(๕) ในกรณีดังต่อไปนี้

(๑) อสังหาริมทรัพย์ที่บริษัทมิไว้เพื่อใช้เป็นสถานที่สำหรับประกอบธุรกิจ หรือสำหรับใช้เพื่อสวัสดิการของพนักงานหรือลูกจ้างของบริษัท หรือเพื่อใช้สำหรับการลงทุนประกอบธุรกิจอื่นตามมาตรา ๓๓(๕) (ก) หรือ (ข) ถ้ามิได้ใช้อสังหาริมทรัพย์ดังกล่าวแล้ว ให้จำหน่ายภายในห้าปีนับแต่วันที่เลิกใช้

(๒) อสังหาริมทรัพย์ที่บริษัทได้มาจากการรับชำระหนี้ หรือจากการบังคับจำนองตามมาตรา ๓๓(๕) (ค) ให้จำหน่ายภายในห้าปีนับแต่วันที่ได้มา เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากนายทะเบียนให้มีไว้เพื่อใช้ในการกิจการตามมาตรา ๓๓(๕) (ก) หรือ (ข)

กำหนดระยะเวลาที่กำหนดตาม (๑) หรือ (๒) นายทะเบียนอาจขยายให้อีกได้ไม่เกินสี่ปี ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่นายทะเบียนประกาศกำหนด”

มาตรา ๑๗ ให้ยกเลิกความใน (๓) ของมาตรา ๓๕ แห่งพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. ๒๕๓๕ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“(๓) เคยเป็นกรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลผู้มีอำนาจในการจัดการของบริษัทในช่วงเวลาที่บริษัทนั้น ถูกเพิกถอนใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันชีวิตหรือใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันวินาศภัย เว้นแต่เป็นผู้ซึ่ง นายทะเบียนด้วยความเห็นชอบของรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งเป็นกรรมการ หรือบุคคลซึ่งรับผิดชอบใน การดำเนินงานของบริษัทในช่วงเวลาที่บริษัทนั้นถูกเพิกถอนใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันชีวิต หรือ ใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันวินาศภัย”

มาตรา ๑๘ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๓๖ แห่งพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. ๒๕๓๕ และให้ ให้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๓๖ ห้ามมิให้บริษัทมอบหมายหรือยินยอมให้บุคคลอื่น ทำการเป็นผู้รับประกันภัย โดยใช้ ธรรมเนียมประกันภัยที่มีชื่อของบริษัท”

มาตรา ๑๙ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๓๗/๑ และมาตรา ๓๗/๒ แห่งพระราชบัญญัติประกัน ชีวิต พ.ศ. ๒๕๓๕

“มาตรา ๓๗/๑ ในกรณีที่มีข้อโต้แย้งหรือข้อพิพาทเกี่ยวกับการประกันภัย การจ่ายค่าสินไหมทดแทน การชดใช้เงินหรือประโยชน์อื่นใดตามธรรมเนียมประกันภัย เมื่อผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประโยชน์หรือทายาท ของบุคคลเหล่านี้ หรือผู้มีสิทธิได้รับชดใช้ค่าสินไหมทดแทนร้องขอ ให้นายทะเบียนดำเนินการไกล่เกลี่ยหรือ วินิจฉัยข้อโต้แย้งหรือข้อพิพาทนั้นได้

หากการดำเนินการไกล่เกลี่ยไม่อาจยุติลงได้ หรือบริษัทมีข้อโต้แย้งในคำวินิจฉัย ผู้เอาประกันภัยหรือ ผู้รับประโยชน์หรือทายาทของบุคคลเหล่านี้ หรือผู้มีสิทธิได้รับชดใช้ค่าสินไหมทดแทน อาจจะใช้วิธีการระงับ ข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการ และใช้ข้อบังคับกรรมการประกันภัยว่าด้วยอนุญาโตตุลาการก็ได้

มาตรา ๓๗/๒ ผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประโยชน์หรือทายาทของบุคคลเหล่านี้ หรือผู้มีสิทธิได้รับ ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนอาจระงับข้อพิพาทโดยวิธีการอนุญาโตตุลาการ และใช้ข้อบังคับกรรมการประกันภัยว่า ด้วยอนุญาโตตุลาการ โดยไม่ต้องดำเนินการตามมาตรา ๓๗/๑ ก็ได้”

มาตรา ๒๐ ให้ยกเลิกความใน มาตรา ๓๘ (๕) และ (๘) และให้ให้ความต่อไปนี้แทน และให้เพิ่ม ความต่อไปนี้เป็น (๑๐) (๑๑) (๑๒) (๑๓) และ (๑๔) ของมาตรา ๓๘ แห่งพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. ๒๕๓๕

“มาตรา ๓๘ ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ ให้นายทะเบียนมีอำนาจประกาศ กำหนดให้บริษัทปฏิบัติการใด ๆ หรือยกเลิกการปฏิบัติการใด ๆ ในเรื่องต่อไปนี้ได้

(๕) อัตรามูลค่าตามกรรมธรรม์ประกันภัยและเงื่อนไขในการจ่ายเงินนั้น

๑๑๑

๑๑๑

(๕) การจ่ายเงินปันผลแก่ผู้เอาประกันภัย การกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการจ่ายเงินส่วนเกินให้แก่ผู้ถือ
หุ้นและผู้ถือกรรมธรรม์ประกันภัย

(๑๐) การกำหนดประเภท อัตราส่วนของสินทรัพย์สภาพคล่อง

(๑๑) การกำหนดประเภท อัตราอย่างสูงของค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการรับประกันภัย

(๑๒) การกำหนดวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการรับเงิน การจ่ายเงิน การตรวจสอบและการควบคุมภายใน

(๑๓) การกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติเพื่อการชดใช้เงินตามสัญญาประกันชีวิต

(๑๔) การกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการให้บริษัทมีระบบการกำกับดูแลธุรกิจที่ดี มีความโปร่งใส
รับผิดชอบ ตรวจสอบได้และมีความซื่อสัตย์สุจริต”

มาตรา ๒๑ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๔๓ แห่งพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. ๒๕๓๕ และให้ใช้
ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๔๓ บริษัทต้องจัดส่งงบการเงินและรายงานประจำปีแสดงฐานะการเงินและกิจการของบริษัท
สำหรับรอบปีปฏิทินที่ล่วงแล้วต่อนายทะเบียนตามแบบและรายการที่นายทะเบียนประกาศกำหนดภายในห้า
เดือนนับแต่วันสิ้นปีปฏิทิน

สำหรับบริษัทที่เป็นสาขาของบริษัทประกันชีวิตต่างประเทศต้องส่งรายงานประจำปีของบริษัทประกัน
ชีวิตต่างประเทศที่ตนเป็นสาขาด้วยภายในห้าเดือนนับแต่วันสิ้นปีบัญชีของบริษัทประกันชีวิตต่างประเทศนั้น

งบการเงินและรายงานประจำปีตามมาตรานี้ต้องมีการรับรองโดยผู้สอบบัญชี ที่ได้รับความเห็นชอบจาก
นายทะเบียน

การให้ความเห็นชอบ การระงับการเป็นผู้สอบบัญชีชั่วคราว หรือเพิกถอนการเป็นผู้สอบบัญชีให้
เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ ที่นายทะเบียนประกาศกำหนด”

มาตรา ๒๒ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๔๔ แห่งพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. ๒๕๓๕ และให้ใช้
ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๔๔ ถ้าปรากฏว่างบการเงินและรายงานประจำปีแสดงฐานะการเงินและกิจการของบริษัทที่
บริษัทส่งตามมาตรา ๔๓ วรรคหนึ่ง ไม่ถูกต้องหรือไม่มีการครบถ้วนบริบูรณ์ ให้นายทะเบียนมีอำนาจสั่งให้
บริษัทแก้ไขเพิ่มเติมให้ถูกต้องหรือครบถ้วนบริบูรณ์ ภายในระยะเวลาที่นายทะเบียนกำหนด

ในกรณีบริษัทไม่ปฏิบัติตามคำสั่งนายทะเบียนในวรรคหนึ่ง ให้ถือว่าบริษัทมิได้ส่งงบการเงินและ
รายงานประจำปีแสดงฐานะการเงินและกิจการของบริษัทตามมาตรา ๔๓”

มาตรา ๒๓ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๔๕ แห่งพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. ๒๕๓๕ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๔๕ ให้นายทะเบียนมีอำนาจสั่งให้บริษัทยื่นรายงานหรือเอกสารใด ๆ เกี่ยวกับการประกอบธุรกิจประกันชีวิตก็ได้ และนายทะเบียนจะให้ทำคำชี้แจงเพื่ออธิบายหรือขยายความแห่งรายงานหรือเอกสารนั้นด้วยก็ได้”

มาตรา ๒๔ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๔๖ แห่งพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. ๒๕๓๕ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๔๖ ให้บริษัทประกาศรายการย่อของรายงานประจำปีเฉพาะรายการงบดุลและงบกำไรขาดทุนตามแบบที่นายทะเบียนกำหนดภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ส่งรายงานประจำปีแสดงฐานะการเงินและกิจการของบริษัทตามมาตรา ๔๓ ในหนังสือพิมพ์รายวันที่ออกจำหน่ายในท้องถิ่นที่สำนักงานใหญ่ของบริษัทตั้งอยู่อย่างน้อยหนึ่งฉบับ มีระยะเวลาไม่น้อยกว่าสามวันและให้ปิดประกาศไว้ในที่เปิดเผย ณ สำนักงานใหญ่และสำนักงานสาขาของบริษัทไม่น้อยกว่าหนึ่งเดือนด้วย”

มาตรา ๒๕ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๔๖/๑ แห่งพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. ๒๕๓๕

“มาตรา ๔๖/๑ เพื่อประโยชน์ในการเปิดเผยข้อมูลต่อประชาชนเกี่ยวกับฐานะและผลการดำเนินงานของบริษัท ให้นายทะเบียนมีอำนาจเปิดเผยงบการเงิน รายงานประจำปีแสดงฐานะการเงิน และกิจการของบริษัทตามมาตรา ๔๓ และรายงานข้อมูลหรือเอกสารใด ๆ ตามมาตรา ๔๕ ได้ตามหลักเกณฑ์ วิธีการที่นายทะเบียนประกาศกำหนด”

มาตรา ๒๖ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๔๗ แห่งพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. ๒๕๓๕ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๔๗ ให้บริษัทส่งรายงานการตรวจสอบฐานะการเงินรวมทั้งการคำนวณความรับผิดชอบตามกรมธรรม์ประกันภัยต่อนายทะเบียนในรอบหนึ่งปี ซึ่งรับรองโดยนักคณิตศาสตร์ประกันภัย รายงานนั้นให้ทำตามแบบและรายการที่นายทะเบียนประกาศกำหนดและต้องยื่นต่อนายทะเบียนไม่ช้ากว่าสิบเดือนนับแต่วันสิ้นปีปฏิทิน”

มาตรา ๒๗ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๕๑ แห่งพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. ๒๕๓๕ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๕๑ เมื่อบริษัทใดประสงค์จะเลิกกิจการ ให้บริษัทนั้นปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการที่นายทะเบียนประกาศกำหนด”

มาตรา ๒๘ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๕๒ แห่งพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. ๒๕๓๕ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๕๒ จำนวนเงินที่ผู้เอาประกันภัย หรือผู้รับประโยชน์ตามกรมธรรม์ประกันภัย หรือทายาทของผู้เอาประกันภัยมีสิทธิได้รับตามกรมธรรม์ประกันภัย หากมิได้เรียกร้องจากบริษัทหรือเรียกร้องจากบริษัทแล้ว แต่บริษัทไม่ชดใช้เงินตามกรมธรรม์ประกันภัยจนล่วงพ้นอายุความ ให้บริษัทนำส่งเงินดังกล่าวเข้ากองทุนภายในหนึ่งเดือนนับแต่วันที่ครบกำหนดอายุความ”

มาตรา ๒๙ ให้ยกเลิกความใน (๓) และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน และให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็น (๕) ของมาตรา ๖๕ แห่งพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. ๒๕๓๕

“(๓) ไม่เคยถูกเพิกถอนใบอนุญาตเป็นตัวแทนประกันชีวิตหรือใบอนุญาตเป็นนายหน้าประกันชีวิตในระยะเวลาห้าปีก่อนวันขอรับใบอนุญาต

ฯลฯ

ฯลฯ

(๕) ต้องมีหนังสือรับรองการผ่านการอบรมที่นายทะเบียนกำหนดจากบริษัทที่ต้องการบุคคลดังกล่าวเป็นตัวแทนประกันชีวิตของบริษัท”

มาตรา ๓๐ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งและวรรคสองของมาตรา ๓๐ แห่งพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. ๒๕๓๕ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๓๐ ผู้มีคุณสมบัติตาม มาตรา ๖๕ ประสงค์จะเป็นตัวแทนประกันชีวิตของบริษัทใด ให้ยื่นคำขอรับใบอนุญาตเป็นตัวแทนประกันชีวิตของบริษัทนั้นต่อนายทะเบียนพร้อมหนังสือแสดงความต้องการของบริษัทให้ผู้นั้นเป็นตัวแทนประกันชีวิต และหนังสือรับรองจากบริษัทตามมาตรา ๖๕ (๕)

การออกใบอนุญาตให้บุคคลใดเป็นตัวแทนประกันชีวิตตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่นายทะเบียนประกาศกำหนด”

มาตรา ๓๑ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๓๐/๑ มาตรา ๓๐/๒ มาตรา ๓๐/๓ และมาตรา ๓๐/๔ แห่งพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. ๒๕๓๕

“มาตรา ๗๐/๑ บริษัทต้องร่วมรับผิดชอบกับตัวแทนประกันชีวิตต่อความเสียหายที่ตัวแทนประกันชีวิตนั้นได้เกิดขึ้นจากการกระทำการเป็นตัวแทนประกันชีวิตของบริษัท

ความเสียหายที่บริษัทต้องร่วมรับผิดชอบกับตัวแทนประกันชีวิตตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่นายทะเบียนประกาศกำหนด

มาตรา ๗๐/๒ เมื่อบริษัทได้ชดเชยค่าเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำการของตัวแทนประกันชีวิตให้แก่บุคคลภายนอกแล้ว ชอบที่จะได้รับชดเชยจากตัวแทนประกันชีวิตนั้น

มาตรา ๗๐/๓ การชักชวนให้บุคคลเข้าทำสัญญาประกันชีวิตกับบริษัท ให้ตัวแทนประกันชีวิตปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่นายทะเบียนประกาศกำหนด

การชักชวนให้บุคคลเข้าทำสัญญาประกันชีวิตกับบริษัท แม้มิได้ทำตามที่กำหนดในวรรคหนึ่ง ก็ไม่เป็นที่ผิดให้เสื่อมสิทธิของบุคคลภายนอกเพราะเหตุที่มิได้ทำตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดนั้น

มาตรา ๗๐/๔ ตัวแทนประกันชีวิตผู้ใดยอมให้บุคคลอื่นใช้ชื่อตนออกนอกหน้าเป็นตัวแทนประกันชีวิต ให้ถือว่าสัญญาประกันชีวิตเกิดขึ้นจากการกระทำการของตัวแทนประกันชีวิตนั้น และให้นำความในมาตรา ๗๐/๑ และมาตรา ๗๐/๒ มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

มาตรา ๗๑ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๗๑ แห่งพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. ๒๕๓๕ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๗๑ ตัวแทนประกันชีวิตอาจทำสัญญาประกันชีวิตในนามของบริษัทได้ เมื่อได้รับมอบอำนาจเป็นหนังสือจากบริษัท

ให้ตัวแทนประกันชีวิตรับเบี้ยประกันภัยในนามบริษัท

นายหน้าประกันชีวิต หรือพนักงานของบริษัทซึ่งมีหน้าที่เกี่ยวกับการรับเงินอาจรับเบี้ยประกันภัยในนามบริษัทได้เมื่อได้รับมอบอำนาจเป็นหนังสือจากบริษัท

หนังสือมอบอำนาจของบริษัทตามวรรคหนึ่งและวรรคสาม ให้ทำตามแบบที่นายทะเบียนกำหนด

หนังสือมอบอำนาจของบริษัท แม้มิได้ทำตามแบบที่นายทะเบียนกำหนด ก็ไม่เป็นที่ผิดให้เสื่อมสิทธิของบุคคลภายนอกเพราะเหตุที่มิได้ทำตามแบบที่กำหนดนั้น”

มาตรา ๗๓ ให้ยกเลิกความใน (๔) ของวรรคสองของมาตรา ๗๒ แห่งพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. ๒๕๓๕ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“(๔) นิติบุคคลนั้นต้องไม่เคยถูกเพิกถอนใบอนุญาตเป็นนายหน้าประกันชีวิตในระยะเวลาห้าปีก่อนวันขอรับใบอนุญาต”

มาตรา ๓๔ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๒/๑ แห่งพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. ๒๕๓๕

“มาตรา ๑๒/๑ นิติบุคคลจะขอรับใบอนุญาตเป็นนายหน้าประกันชีวิตเพื่อซื้อหรือจัดการให้บุคคลทำสัญญาประกันต่อกับบริษัทได้เมื่อมีคุณสมบัติตามที่ระบุไว้ในมาตรา ๑๒”

มาตรา ๓๕ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นวรรคสามของมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. ๒๕๓๕

“ในการต่ออายุใบอนุญาตตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่นายทะเบียนประกาศกำหนด”

มาตรา ๓๖ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นหมวด ๔/๑ นักคณิตศาสตร์ประกันภัย มาตรา ๘๓/๑ มาตรา ๘๓/๒ มาตรา ๘๓/๓ มาตรา ๘๓/๔ มาตรา ๘๓/๕ และมาตรา ๘๓/๖ แห่งพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. ๒๕๓๕

“หมวด ๔/๑

นักคณิตศาสตร์ประกันภัย

มาตรา ๘๓/๑ นักคณิตศาสตร์ประกันภัย ต้องมีคุณสมบัติ ความรู้ หน้าที่และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับคณิตศาสตร์ประกันภัย ตามที่นายทะเบียนประกาศกำหนด และได้รับใบอนุญาตจากนายทะเบียน

คำขอรับใบอนุญาตและใบอนุญาต ให้เป็นไปตามแบบที่นายทะเบียนกำหนด

มาตรา ๘๓/๒ ใบอนุญาตเป็นนักคณิตศาสตร์ประกันภัยให้มีอายุสองปีนับแต่วันที่ออกใบอนุญาต ถ้าผู้รับใบอนุญาตดังกล่าวประสงค์จะขอต่ออายุใบอนุญาตให้ยื่นคำขอต่ออายุใบอนุญาตต่อนายทะเบียนตามแบบที่นายทะเบียนกำหนดภายในสองเดือนก่อนใบอนุญาตสิ้นอายุ

ในการต่ออายุใบอนุญาต ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่นายทะเบียนประกาศกำหนด

มาตรา ๘๓/๓ ให้นายทะเบียนมีอำนาจสั่งให้นักคณิตศาสตร์ประกันภัยจัดทำรายงานหรือเอกสารใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับนักคณิตศาสตร์ประกันภัยตามแบบและรายการที่นายทะเบียนกำหนดและนายทะเบียนจะให้ทำคำชี้แจง เพื่ออธิบายหรือขยายความแห่งรายงานหรือเอกสารนั้นด้วยก็ได้

มาตรา ๘๓/๔ เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ของนักคณิตศาสตร์ประกันภัย ให้บริษัทจัดหา ส่งเอกสารหรือหลักฐานตามที่นักคณิตศาสตร์ประกันภัยร้องขอ

มาตรา ๘๓/๕ นายทะเบียนมีอำนาจดักเตือน สั่งพักใบอนุญาตหรือสั่งเพิกถอนใบอนุญาตเป็นนักคณิตศาสตร์ประกันภัย เมื่อปรากฏแก่นายทะเบียนว่านักคณิตศาสตร์ประกันภัยกระทำการรับรองรายงานการคำนวณความรับผิดชอบตามกรมธรรม์ประกันภัยโดยขาดความระมัดระวังหรือมีเจตนากระทำผิดอย่างร้ายแรงหรือขาดคุณสมบัติตามที่นายทะเบียนประกาศกำหนด

การดักเตือน การสั่งพักใบอนุญาต การสั่งเพิกถอนใบอนุญาตเป็นนักคณิตศาสตร์ประกันภัยตามวรรคหนึ่งให้นายทะเบียนแจ้งเป็นหนังสือไปยังนักคณิตศาสตร์ประกันภัยดังกล่าวนั้นด้วย

มาตรา ๘๓/๖ ผู้ถูกสั่งเพิกถอนใบอนุญาตเป็นนักคณิตศาสตร์ประกันภัยตามมาตรา ๘๓/๕ มีสิทธิอุทธรณ์ต่อรัฐมนตรีภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้ทราบคำสั่ง คำวินิจฉัยของรัฐมนตรีให้เป็นที่สุด”

มาตรา ๓๗ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๘๔ แห่งพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. ๒๕๓๕ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๘๔ ให้จัดตั้ง “กองทุนเพื่อการพัฒนาธุรกิจประกันชีวิต” มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นทุนใช้จ่ายในการพัฒนาธุรกิจประกันชีวิตให้มีความมั่นคงและเสถียรภาพ”

มาตรา ๓๘ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นหมวด ๕/๑ กองทุนคุ้มครองผู้เอาประกันชีวิต มาตรา ๘๘/๑ มาตรา ๘๘/๒ มาตรา ๘๘/๓ มาตรา ๘๘/๔ มาตรา ๘๘/๕ และมาตรา ๘๘/๖ แห่งพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. ๒๕๓๕

“หมวด ๕/๑

กองทุนคุ้มครองผู้เอาประกันชีวิต

มาตรา ๘๘/๑ ให้จัดตั้ง “กองทุนคุ้มครองผู้เอาประกันชีวิต” มีวัตถุประสงค์เพื่อการคุ้มครองผู้เป็นเจ้าของประกันชีวิต ในกรณีบริษัทล้มละลายหรือมีหนี้สินสิ้นพันตัว หรืออยู่ในสภาพที่ไม่อาจใช้หนี้ตามสัญญาประกันชีวิตได้ หรือประสบวิกฤตการณ์ทางการเงินอย่างร้ายแรง หรือถูกเพิกถอนใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันชีวิต

มาตรา ๘๘/๒ ให้กองทุนประกอบด้วย

(๑) เงินที่ได้รับตามมาตรา ๘๘/๓

(๒) เงินและทรัพย์สินที่มีผู้มอบให้หรือบริจาคให้

(๓) เงินและทรัพย์สินอื่น ๆ ที่ตกเป็นของกองทุนคุ้มครองผู้เอาประกันชีวิตไม่ว่าโดยกฎหมายหรือโดยทางนิติกรรม

(๔) ดอกผลของกองทุนคุ้มครองผู้เอาประกันชีวิต

(๕) เงินสนับสนุนจากรัฐบาลในกรณีที่กองทุนคุ้มครองผู้เอาประกันชีวิตอยู่ในฐานะที่ไม่สามารถให้ความคุ้มครองเจ้าหน้าที่ประกันชีวิตได้

มาตรา ๘๘/๓ ให้บริษัทนำส่งเงินเข้ากองทุนคุ้มครองผู้เอาประกันชีวิตตามอัตรา หลักเกณฑ์ วิธีการ และภายในระยะเวลาที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

เงินที่มีการนำส่งแล้วตามมาตรา ๘๘/๓ และบรรดาทรัพย์สินตาม มาตรา ๘๘/๒ ให้ตกเป็นของกรมการประกันภัยและไม่ต้องนำส่งคลังเป็นรายได้แผ่นดิน และไม่ตกอยู่ภายใต้บังคับ มาตรา ๕๐/๔๐ และมาตรา ๕๐/๔๑ ของพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. ๒๕๔๑

มาตรา ๘๘/๔ ให้เจ้าหน้าที่ประกันชีวิตเท่านั้นมีสิทธิได้รับชำระหนี้จากกองทุนคุ้มครองผู้เอาประกันชีวิตตามหลักเกณฑ์ วิธีการและจำนวนที่นายทะเบียนประกาศกำหนด

มาตรา ๘๘/๕ การเบิกจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงินและการบริหารกองทุนคุ้มครองผู้เอาประกันชีวิต ให้เป็นไปตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด โดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลัง

ให้กรมการประกันภัยเข้ารับช่วงสิทธิของเจ้าหน้าที่ประกันชีวิต เพื่อเรียกเงินคืนกองทุนคุ้มครองผู้เอาประกันชีวิต หลังจากที่กองทุนคุ้มครองผู้เอาประกันชีวิตได้ขาดใช้เงินแก่เจ้าหน้าที่ประกันชีวิตแล้ว

มาตรา ๘๘/๖ บริษัทใดไม่นำส่งเงินตามมาตรา ๘๘/๓ หรือส่งไม่ครบถ้วนหรือส่งไม่ถูกต้องตามอัตรา หลักเกณฑ์ วิธีการและระยะเวลาที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด ต้องเสียเงินเพิ่มในอัตราร้อยละสองต่อเดือนของจำนวนเงินที่ไม่นำส่งหรือนำส่งไม่ครบถ้วน”

มาตรา ๑๕ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นหมวด ๕/๒ อายุความ มาตรา ๘๘/๓ แห่งพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. ๒๕๓๕

“หมวด ๕/๒

อายุความ

มาตรา ๘๘/๓ การกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ที่มีโทษปรับสถานเดียว ถ้ามิได้ฟ้องต่อศาลหรือมิได้มีการเปรียบเทียบ ตามมาตรา ๑๑๗ ภายใน ๑ ปี นับแต่วันที่นายทะเบียนพบการกระทำความผิดหรือเกินกว่า ๕ ปี นับแต่วันกระทำความผิดเป็นอันขาดอายุความ

การกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ที่มีโทษจำคุกรวมอยู่ด้วย ถ้ามิได้ฟ้องต่อศาลหรือมิได้มีการเปรียบเทียบตามมาตรา ๑๑๗ ภายใน ๑ ปี นับแต่วันที่นายทะเบียนพบการกระทำความผิด หรือเกินกว่า ๑๐ ปี นับแต่วันกระทำความผิดเป็นอันขาดอายุความ”

มาตรา ๔๐ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๕๓ แห่งพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. ๒๕๓๕ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๕๓ บริษัทใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๒๐ มาตรา ๒๑ มาตรา ๒๔ มาตรา ๒๕ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๕๓ มาตรา ๕๔ หรือไม่วางเงินสำรองประกันภัยตามมาตรา ๒๔ หรือไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดที่นายทะเบียนประกาศตามมาตรา ๒๘ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าแสนบาท และถ้าเป็นกรณีการกระทำความผิดต่อเนื่อง ให้ปรับอีกไม่เกินวันละสองหมื่นบาทตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืนอยู่”

มาตรา ๔๑ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๕๕ แห่งพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. ๒๕๓๕ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๕๕ บริษัทใดออกกรมธรรม์ประกันภัย หรือเอกสารประกอบหรือแนบทำกรมธรรม์ประกันภัยโดยฝ่าฝืนมาตรา ๒๕ หรือกำหนดอัตราเบี้ยประกันภัยโดยฝ่าฝืนมาตรา ๓๐ หรือฝ่าฝืนคำสั่งนายทะเบียนซึ่งตั้งตามมาตรา ๓๐/๑ วรรคสอง ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสามแสนบาท

ตัวแทนประกันชีวิตใดกระทำการหรือกระทำการร่วมกับบริษัท ฝ่าฝืนคำสั่งนายทะเบียนซึ่งตั้งตามมาตรา ๓๐/๑ วรรคสอง ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสามแสนบาท”

มาตรา ๔๒ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๕๘ แห่งพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. ๒๕๓๕ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๕๘ บริษัทใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๑๖/๑ มาตรา ๔๐ มาตรา ๔๑ มาตรา ๔๖ มาตรา ๔๗ ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งนายทะเบียนตามมาตรา ๔๕ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท และปรับอีกไม่เกินวันละห้าพันบาทตลอดเวลาที่ฝ่าฝืนอยู่”

มาตรา ๔๓ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๐๕/๑ และมาตรา ๑๐๕/๒ แห่งพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. ๒๕๓๕

“มาตรา ๑๐๕/๑ ผู้ใดทำปลอมขึ้นซึ่งใบอนุญาตเป็นตัวแทนประกันชีวิตหรือใบอนุญาตเป็นนายหน้าประกันชีวิตต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงห้าปี หรือปรับตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๑๐๕/๒ ผู้ใดแสดงหรือใช้ใบอนุญาตเป็นตัวแทนประกันชีวิตหรือใบอนุญาตเป็นนายหน้าประกันชีวิตที่ถูกทำปลอมขึ้น ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงห้าปี หรือปรับตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าผู้กระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นผู้ทำปลอมขึ้นซึ่งใบอนุญาตเป็นตัวแทนประกันชีวิตหรือใบอนุญาตเป็นนายหน้าประกันชีวิตนั้น ให้ลงโทษตามมาตรานี้แต่กระหนเดียว”

มาตรา ๔๔ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๐๖ แห่งพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. ๒๕๓๕ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๐๖ ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๙๐ วรรคสอง หรือตัวแทนประกันชีวิตผู้ใดทำสัญญาประกันชีวิตโดยไม่ได้รับมอบอำนาจเป็นหนังสือจากบริษัทตามมาตรา ๙๑ วรรคหนึ่ง หรือนายหน้าประกันชีวิต หรือพนักงานของบริษัทผู้ใดรับเบี้ยประกันภัยโดยไม่ได้รับมอบอำนาจเป็นหนังสือจากบริษัทตามมาตรา ๙๑ วรรคสอง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา ๔๕ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๐๖/๑ มาตรา ๑๐๖/๒ และมาตรา ๑๐๖/๓ แห่งพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. ๒๕๓๕

“มาตรา ๑๐๖/๑ บริษัทใดไม่รับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำการเป็นตัวแทนประกันชีวิต ตามมาตรา ๙๐/๑ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท

มาตรา ๑๐๖/๒ ตัวแทนประกันชีวิตผู้ใดไม่ปฏิบัติตามประกาศนายทะเบียนที่ออกตามความในมาตรา ๙๐/๓ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๑๐๖/๓ ตัวแทนประกันชีวิตผู้ใดยอมให้ผู้อื่นใช้ชื่อตนออกหน้าเป็นตัวแทนประกันชีวิต ตามมาตรา ๙๐/๔ หรือนายหน้าประกันชีวิตผู้ใดยอมให้ผู้อื่นใช้ชื่อตนออกหน้าเป็นนายหน้าประกันชีวิต ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี ปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา ๔๖ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๐๕ แห่งพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. ๒๕๓๕ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๐๕ นายหน้าประกันชีวิตผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๙๓ วรรคสอง มาตรา ๙๕ วรรคหนึ่ง หรือไม่ลงรายการในสมุดทะเบียนและสมุดบัญชีตามมาตรา ๙๕ วรรคสอง ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาทและปรับอีกไม่เกินวันละสองพันบาทตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืนอยู่”

มาตรา ๔๓ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๑๔/๑ และมาตรา ๑๑๔/๒ แห่งพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. ๒๕๓๕

“มาตรา ๑๑๔/๑ นักคณิตศาสตร์ประกันภัยไม่ปฏิบัติตามคำสั่งนายทะเบียนตามมาตรา ๘๓/๓ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๑๑๔/๒ บริษัทใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๘๓/๔ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท”

มาตรา ๔๔ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นวรรคสี่ของมาตรา ๑๑๗ แห่งพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. ๒๕๓๕

“คณะกรรมการมีอำนาจแจ้งหรือประกาศหรือโฆษณาผลการเปรียบเทียบได้ ในการนี้จะระบุชื่อผู้ประกอบธุรกิจประกันชีวิต ตัวแทนประกันชีวิต หรือนายหน้าประกันชีวิตด้วยก็ได้”

มาตรา ๔๕ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๑๘ แห่งพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. ๒๕๓๕ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๑๘ ให้ถือว่าบรรดาบริษัทที่ได้รับใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันชีวิตหรือสาขาของบริษัทที่ได้รับใบอนุญาตตามพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. ๒๕๑๐ อยู่ในวันที่พระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. ๒๕๓๕ ใช้บังคับเป็นบริษัทที่ได้รับใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันชีวิตตามมาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. ๒๕๓๕ หรือเป็นสาขาของบริษัทที่ได้รับอนุญาตตามพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. ๒๕๓๕ ตามเงื่อนไขที่รัฐมนตรีกำหนดไว้ในการอนุญาต แล้วแต่กรณี”

มาตรา ๕๐ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๒๔ แห่งพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. ๒๕๓๕ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๒๔ บทบัญญัติในมาตรา ๓๔ มิให้ใช้บังคับแก่บรรดาสังหาริมทรัพย์ที่บริษัทตามมาตรา ๑๑๘ ได้มาหรือมีอยู่ก่อนวันที่ ๑๔ เมษายน ๒๕๑๐”

มาตรา ๕๑ เมื่อพ้นกำหนดสิบปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ จำนวนหุ้นและจำนวนกรรมการ ตามมาตรา ๑๐ ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๕๒ มิให้นำความในมาตรา ๙๐/๑ และมาตรา ๙๐/๒ มาใช้บังคับแก่ผู้ที่ได้รับใบอนุญาตเป็นตัวแทนประกันชีวิตอยู่ก่อนที่พระราชบัญญัติฉบับนี้ใช้บังคับ เว้นแต่บุคคลผู้นั้นได้มีการต่ออายุใบอนุญาตเป็นตัวแทนประกันชีวิตตามมาตรา ๙๗

มาตรา ๕๓ ให้ยกเลิกอัตราค่าธรรมเนียมในบัญชีท้ายพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. ๒๕๓๕ และให้ใช้อัตราค่าธรรมเนียมไม่เกินอัตราในบัญชีท้ายพระราชบัญญัตินี้แทน

มาตรา ๕๔ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

.....
นายกรัฐมนตรี

อัตราค่าธรรมเนียม

(๑) ค่าขอรับใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันชีวิต	๔๐๐,๐๐๐ บาท
(๒) ใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันชีวิต	๔,๐๐๐,๐๐๐ บาท
(๓) ใบอนุญาตให้เปิดสาขาของบริษัท	๘๐,๐๐๐ บาท
(๔) การอนุญาตให้ย้ายสำนักงานใหญ่หรือสาขา	๒๐,๐๐๐ บาท
(๕) ค่าสมัครสอบความรู้เพื่อขอรับใบอนุญาตเป็นตัวแทนหรือนายหน้าประกันชีวิต	๔๐๐ บาท
(๖) ค่าขอรับใบอนุญาตเป็นนักคณิตศาสตร์ประกันภัย	๕๐๐ บาท
(๗) ค่าขอรับความเห็นชอบเป็นผู้สอบบัญชี	๕๐๐ บาท
(๘) ใบอนุญาตเป็นตัวแทนประกันชีวิต	๘๐๐ บาท
(๙) ใบอนุญาตให้นิติบุคคลเป็นนายหน้าประกันชีวิต	๔๐,๐๐๐ บาท
(๑๐) ใบอนุญาตให้บุคคลธรรมดาเป็นนายหน้าประกันชีวิต	๘๐๐ บาท
(๑๑) ใบอนุญาตให้เป็นนักคณิตศาสตร์ประกันภัย	๒๐,๐๐๐ บาท
(๑๒) หนังสือให้ความเห็นชอบเป็นผู้สอบบัญชี	๒๐,๐๐๐ บาท

(๑๓) ใบแทนใบอนุญาตทุกชนิด	๔๐๐ บาท
(๑๔) ค่าธรรมเนียมรายปีสำหรับการประกอบธุรกิจประกันชีวิต	๒๐๐,๐๐๐ บาท
(๑๕) การให้ต่ออายุใบอนุญาตเป็นตัวแทนประกันชีวิตประเภท ๑ ปี	๔๐๐ บาท
(๑๖) การให้ต่ออายุใบอนุญาตเป็นตัวแทนประกันชีวิตประเภท ๕ ปี	๒,๐๐๐ บาท
(๑๗) การให้ต่ออายุใบอนุญาตนิติบุคคลเป็นนายหน้าประกันชีวิต ประเภท ๑ ปี	๑๒,๐๐๐ บาท
(๑๘) การให้ต่ออายุใบอนุญาตนิติบุคคลเป็นนายหน้าประกันชีวิต ประเภท ๕ ปี	๖๐,๐๐๐ บาท
(๑๙) การให้ต่ออายุใบอนุญาตบุคคลธรรมดาเป็นนายหน้าประกันชีวิต ประเภท ๑ ปี	๔๐๐ บาท
(๒๐) การให้ต่ออายุใบอนุญาตบุคคลธรรมดาเป็นนายหน้าประกันชีวิต ประเภท ๕ ปี	๒,๐๐๐ บาท
(๒๑) การให้ต่ออายุใบอนุญาตเป็นนักคณิตศาสตร์ประกันภัย	๑๒,๐๐๐ บาท
(๒๒) การให้ต่ออายุการให้ความเห็นชอบเป็นผู้สอบบัญชี	๑๒,๐๐๐ บาท
(๒๓) การขอตรวจดูเอกสาร ครั้งละ	๑๐๐ บาท
(๒๔) การคัดหรือรับรองสำเนาเอกสาร หน้าละ	๑๐๐ บาท
(๒๕) ค่าขอรับความเห็นชอบในแบบและข้อความแห่งกรมธรรม์ประกันภัย เอกสารประกอบหรือแนบทำยกรมธรรม์ประกันภัยแบบละ	๔,๐๐๐ บาท
(๒๖) ค่าขอรับความเห็นชอบการกำหนดอัตราเบี้ยประกันภัยแบบละ	๔,๐๐๐ บาท

ประวัติผู้เขียน

นางภาพร ภิชัยดิถกชัย เกิดเมื่อวันที่ 23 พฤศจิกายน 2510 ที่จังหวัด กรุงเทพมหานคร สำเร็จการศึกษาชั้นปริญญาตรีคณะบัญชี จากมหาวิทยาลัยกรุงเทพ ในปี พ.ศ. 2532 และคณะนิติศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช ในปี พ.ศ. 2543 สำเร็จการศึกษาชั้นปริญญาโท คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี สาขาวิชาบัญชีการเงิน จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปี พ.ศ. 2539

ปัจจุบันทำงานในตำแหน่ง ผู้จัดการฝ่ายตรวจสอบภายใน บริษัท ศรีอยุธยา ประกันภัย จำกัด (มหาชน)